

جمهوری اسلامی ایران
ستاد حقوق بشر

گزارش میان دوره‌ای
پیشرفت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران
در پرتو توصیه‌های یو.پی.آر

دور سوم

ستاد حقوق بشر جمهوری اسلامی ایران
(کمیته ملی یو.پی.آر)

(۲۰۲۰-۲۰۲۱)

جمهوری اسلامی ایران
ستاد حقوق بشر

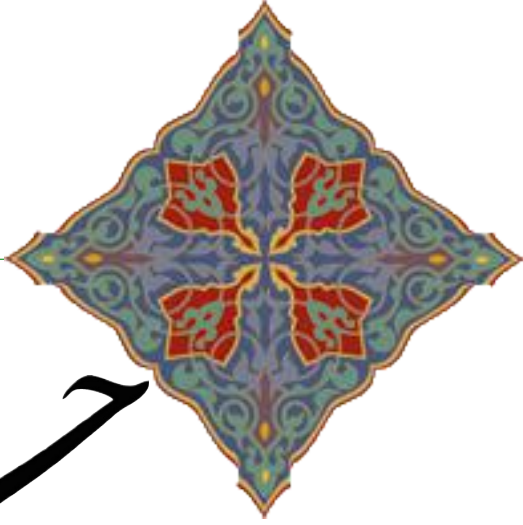
گزارش میان دوره‌ای

پیشرفت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران

در پرتو توصیه‌های یو.پی.آر دور سوم

(۲۰۲۰-۲۰۲۱)

ستاد حقوق بشر جمهوری اسلامی ایران
(کمیته ملی یو.پی.آر)

الله الرحمن الرحيم

فهرست

۵	دیباچه
۷	قوانین و ساختارهای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر
۹	گفتگو و تعامل در زمینه ارتقاء و حمایت از حقوق بشر
۱۲	اقدامات قهری یکجانبه
۱۴	حقوق افراد دارای ناتوانی
۲۰	آموزش حقوق بشر
۲۶	تقویت و تعامل با سازمان‌های مردم‌نهاد
۲۸	ارتقاء شاخص‌های توسعه انسانی
۲۹	کاهش خطر بلایای طبیعی
۳۲	اقلیت‌های دینی، آزادی مذهب و عقیده، اقوام و فرق
۳۶	دادرسی عادلانه و عدالت قضایی
۴۲	حقوق زندانیان
۵۰	حق برخورداری از مسکن مناسب
۵۵	فقرزدایی و توسعه مناطق روستایی و کم‌برخوردار
۵۹	حق بهداشت، سلامت، رفاه، تامین اجتماعی و بیمه
۶۶	ارتقای توسعه حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۶۷	حق آموزش
۷۷	حقوق زنان
۸۷	حقوق کودکان
۹۳	آزادی احزاب، تجمعات، بیان و دسترسی به اطلاعات
۹۷	حقوق پناهندگان، پناهجویان و مهاجران
۱۰۳	مبین‌های به جای مانده از جنگ تحمیلی
	سایر دستاوردهای حقوق بشری
۱۰۴	حق دسترسی به آب و انرژی
۱۰۸	اقدامات حمایتی جمعیت هلال احمر در مقابله با کرونا
۱۱۰	مبارزه با مواد مخدر

دیباچه

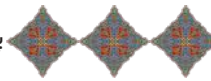
ایران با برخورداری از یکی از کهن‌ترین و غنی‌ترین تمدن‌های بشری، نقش بی‌بدیلی در غنای تمدن و فرهنگ بشریت داشته است. با پیروزی انقلاب اسلامی در بهمن ماه ۱۳۵۷، مردم ایران با رأی قاطع خود جمهوری اسلامی را مبتنی بر اصول استقلال، آزادی و قواعد و تعالیم مرفقی دین اسلام از یک سو و اصول و قواعد حکومت مردم سالاری (جمهوری اسلامی) از طریق قوای مستقل سه گانه و نظارت مستقیم و غیرمستقیم مردم بر تمامی ارکان اصلی نظام از سوی دیگر، به عنوان شکل حکومت مطلوب خود انتخاب نمودند. جمهوری اسلامی ایران، کشوری وسیع با جمعیتی نزدیک به ۸۵ میلیون نفر است. زبان رسمی کشور، فارسی و دین رسمی آن نیز اسلام می‌باشد.

حقوق بشر به عنوان یک آرمان مهم انسانی، ریشه در ادیان الهی دارد و به عنوان دستاوردی ارزشمند در فرهنگ و تمدن جهانی محسوب می‌شود. تاریخ و فرهنگ ایران زمین، مشحون از مبانی و اصول متعدد در خصوص اهمیت حقوق انسان نزد ایرانیان می‌باشد. اسلام نیز به عنوان دین رسمی مردم ایران، دارای پیوندهای اساسی با حقوق بشر است. ریشه تمامی احکام تشریحی در اسلام، اعم از حقوقی و غیرحقوقی، در فطرت انسان به صورت بالقوه موجود است و همه انسان‌ها در فطرت و سرشت اولیه یکسانند. همه افراد بشر صرف نظر از دین، نژاد و مذهب، در مبانی فطری با یکدیگر مشترکند. از دیدگاه اسلام، انسان موجودی ارزشمند است که باید به عنوان یک موجود باشعور و دارای اراده و اختیار، به دید احترام به او نگریست.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران جایگاه رفیعی را برای حقوق شهروندی قائل شده است. بدون تردید، حقوق همه جانبه افراد اعم از زن و مرد و ایجاد امنیت قضائی عادلانه برای همه و تساوی عموم در برابر قانون، از مهمترین برنامه‌ها و دغدغه‌های جمهوری اسلامی ایران بوده و می‌باشد. برابر تصریح قانون اساسی، جمهوری اسلامی ایران نظامی بر پایه ایمان به کرامت و ارزش والای انسان و آزادی توأم با مسئولیت او در برابر خداوند است.

جمهوری اسلامی ایران با اتکاء به موازین اسلامی و قانون اساسی خود، پیشرفت‌های عظیمی در حوزه حقوق بشر داشته است و بر اساس شرایط و واقعیت‌های موجود و با هدف ترویج عدالت اجتماعی و رفاه مردم، به طور همه جانبه در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی سرمایه‌گذاری عظیمی نموده و حقوق مردم در مشارکت برابر و توسعه را تضمین کرده است. پیگیری بهبود حقوق بشر هرگز پایان نمی‌یابد، چرا که همواره فضا برای شرایط بهتر وجود دارد. پیشرفت وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران در طول ۴۳ سال گذشته و با وجود تحریم‌های ظالمانه، غیر انسانی و یکجانبه آمریکا، می‌تواند توسط هر ناظر بی طرف و منصفی به ویژه در مقایسه با وضعیت قبل از ۱۳۵۷ و همچنین در مقایسه با بسیاری از کشورهای دیگر، مورد اذعان قرار گیرد. در این راستا، پیشرفت‌های حاصله جز با پایبندی به موازین اسلامی و قانون اساسی و احترام به کرامت و شان انسانی میسر نشده است.

جمهوری اسلامی ایران یکی از کشورهای فعال در فرایند بررسی دوره‌ای جهانی (یو.پی.آر.) می‌باشد. سیاست اصولی ایران، بر حمایت از این ساز و کار غیرگزینشی و متعادل استوار است. طی هفتمین نشست سازوکار بررسی دوره‌ای جهانی حقوق بشر، گزارش ملی وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران در ۲۶ بهمن ماه ۱۳۸۸ در شورای وقت بشرطی نشستی رسمی، مورد بررسی گروه کاری قرار گرفت و گزارش آن در ۲۸ بهمن ماه ۱۳۸۸ با اجماع به تصویب اعضاء رسید. در دور اول یو.پی.آر، جمهوری اسلامی ایران از مجموع ۱۸۹ توصیه ارائه شده، ۱۲۳ توصیه را پذیرفت. متعاقباً این گزارش در ۲۰ خردادماه ۱۳۸۹ در جریان چهاردهمین اجلاس شورای حقوق بشر، با اجماع به تصویب شورای حقوق بشر رسید.

بررسی گزارش ملی جمهوری اسلامی ایران در دور دوم یو.پی.آر و در اجرای توصیه‌های پذیرفته شده در دور اول نیز در ۹ آبان ماه ۱۳۹۳ در جریان بیستمین نشست گروه کاری یو.پی.آر شورای حقوق بشر آغاز گردید. در مجموع، نمایندگان ۱۰۴ کشور در سخنرانی‌های خود ۲۹۱ توصیه ارائه کردند که بخش زیادی از آنها با اندک تفاوت‌هایی در متن و انشاء، در موضوع کلی مشترک بودند. گزارش ملی یو.پی.آر جمهوری اسلامی ایران در نشست ۱۳ آبان ماه ۱۳۹۳ به تصویب مقدماتی گروه کاری یو.پی.آر شورا رسید. نتایج بررسی‌های توصیه‌های ارائه شده نیز در جریان اجلاس بیست و هشتم شورای حقوق بشر در ۲۸ اسفندماه مورد بررسی قرار گرفت و ایران در مجموع، پذیرش کامل و بخشی ۱۸۹ توصیه را اعلام نمود. گزارش ایران در این خصوص با اجماع به تصویب شورای حقوق بشر رسید.

بررسی گزارش ملی جمهوری اسلامی ایران در دور سوم یو.پی.آر و در اجرای توصیه‌های پذیرفته شده در دور دوم در تاریخ ۱۷ آبان ۱۳۹۸ (۸ نوامبر ۲۰۱۹) در جریان نشست ۳۴ گروه کاری یو.پی.آر شورای حقوق بشر آغاز گردید. گزارش ملی یو.پی.آر جمهوری اسلامی ایران در ۱۲ مارس ۲۰۲۰، در اجلاس چهل و سوم شورای حقوق بشر به تصویب رسید و ایران در مجموع، پذیرش کامل و بخشی ۱۸۸ توصیه را اعلام نمود. «ستاد حقوق بشر» به عنوان مرجع ملی حقوق بشر در داخل و خارج از کشور با توجه به سوابق فوق، تصمیم گرفت تا در اقدامی داوطلبانه، اهم دستاوردها و پیشرفت وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران در حوزه‌های مختلف در پرتو توصیه‌های یو.پی.آر را با همکاری اعضای کمیته ملی یو.پی.آر (مرکب از بیش از ۸۰ وزارتخانه و دستگاه دولتی) در قالب گزارش میان دوره ای تدوین و ارائه نماید. در این مسیر، از مشورت‌های سازمان‌های مردم نهاد نیز بهره برداری شده است. مجموعه حاضر، پیشرفت در حوزه حقوق بشر در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه اول سال ۱۴۰۰ را پوشش می‌دهد.

ذکر این نکته ضروری است که پذیرش توصیه‌ها، به منزله عدم انجام اقدامات در حوزه‌ها و زمینه‌های مورد اشاره در توصیه‌ها نمی‌باشد. بسیاری از توصیه‌ها از جمهوری اسلامی ایران خواسته‌اند تا اقدامات خود را تداوم بخشد. در واقع، پذیرش این توصیه‌ها فرصتی را برای ایران فراهم آورد تا اقدامات و دستاوردهای خود را ارائه نماید. از سوی دیگر، پذیرش برخی توصیه‌ها به صورت بخشی نیز به این مفهوم است که ایران بخشی از توصیه را قبول داشته و بخش دیگری از آن که با مبانی قانونی در مغایرت قرار دارد را قبول ندارد. از اینرو، گزارش دهی صرفاً بر بخشی از آن توصیه متمرکز خواهد بود که مورد پذیرش واقع شده است. برخی توصیه‌ها نیز از آنجا که چندین موضوع را شامل می‌شوند، در بخش‌های مختلف تکرار شده‌اند که طبیعتاً گزارش هر موضوع در بخش تخصصی خود مدنظر قرار گرفته است.

کاظم غریب‌آبادی

دبیرستاد حقوق بشر جمهوری اسلامی ایران

قوانین و ساختارهای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر

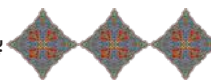
شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶.۶۴	به تلاش‌های مداوم خود برای ایجاد یک نهاد ملی حقوق بشر ادامه دهد؛	ترکمنستان
۲۶.۶۶	تلاش‌های خود را برای ایجاد نهاد ملی حقوق بشر ادامه دهد؛	افغانستان

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده بخشی)	کشور توصیه کننده
۲۶.۶۲	اقدامات لازم را برای ایجاد یک کمیسیون ملی حقوق بشر در راستای اصول پاریس تکمیل کند؛	قطر
۲۶.۶۳	به تلاش‌های خود در راستای ایجاد یک نهاد ملی حقوق بشر مطابق با اصول پاریس ادامه دهد؛	تونس
۲۶.۶۵	تصویب لایحه در خصوص ایجاد یک نهاد ملی حقوق بشر را تسریع کند؛	ازبکستان
۲۶.۶۷	اقدامات لازم برای ایجاد یک نهاد ملی حقوق بشر مطابق با اصول پاریس را تسریع کنید؛	نپال

لایحه ایجاد نهاد ملی حقوق بشر و شهروندی در تاریخ ۱۴۰۰/۰۵/۰۶ از سوی رئیس جمهور سابق به مجلس شورای اسلامی ارسال گردید. با توجه به برنامه مجلس و لوایح و طرح‌های در دست بررسی، این لایحه توسط کمیسیون حقوقی و قضایی مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

جمهوری اسلامی ایران از جمله معدود کشورهایی است که ساختارهای مختلفی را برای حمایت و ارتقای حقوق بشر ایجاد کرده است مانند ستاد حقوق بشر، کمیته اقلیت‌های دینی وزارت کشور، کمیته حقوق بشر مجلس شورای اسلامی، کمیسیون اصل نود مجلس شورای اسلامی (ویژه شکایت مردم از دستگاه‌های دولتی)، هیئت مرکزی نظارت بر حفظ حقوق شهروندی قوه قضاییه، مشاور رئیس جمهور در امور اقلیت‌های دینی و اقوام، مرکز رسیدگی به شکایات در سازمان بازرسی کل کشور و... در راستای ارتقای چارچوب‌های قانونی در جهت حمایت و ارتقای حقوق بشر قوانین، اسناد ملی، طرح‌ها و لوایح^۱ مختلفی در طول دوره زمانی این گزارش (۱۳۹۹ و شش ماهه اول ۱۴۰۰) به تصویب رسیدند که اهم آن در جدول زیر قابل مشاهده است.

قوانین، اسناد ملی، طرح ها و لوایح مصوب در سال های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰

ردیف	قانون / طرح / لایحه / سند ملی
۱	سند امنیت قضایی (۱۳۹۹/۰۷/۲۲) در حمایت از حقوق فردی و اجتماعی و رسیدن به عدالت قضایی
۲	سند تحول قضائی (۱۳۹۹/۰۹/۳۰) با هدف حصول به رضایتمندی مردم و اجرای عدالت
۳	ارسال لایحه ایجاد نهاد ملی حقوق بشر و شهروندی در تاریخ ۱۴۰۰/۰۵/۰۶ از سوی رئیس جمهور وقت به مجلس شورای اسلامی
۴	قانون حمایت قضائی و بیمه ای از مأموران یگان حفاظت محیط زیست و جنگل بانی مصوب ۱۳۹۹
۵	لایحه مبارزه با قاچاق انسان و اعضای بدن و مجازات عبوردهندگان غیرمجاز افراد از مرزهای کشور در تاریخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۸ به مجلس شورای اسلامی واصل گردیده و در کمیسیون حقوقی قضایی تحت بررسی است
۶	ابلاغ سیاست های کلی مسکن (۱۳۸۹/۱۱/۲۵)
۷	قانون جهش تولید مسکن (۱۴۰۰/۵/۱۷)
۸	طرح صیانت، کرامت و تأمین امنیت بانوان در برابر خشونت در تاریخ ۱۳۹۹/۰۶/۲۲ در مجلس شورای اسلامی واصل شده و تحت بررسی است.
۹	قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب ۱۴۰۰/۰۷/۲۴
۱۰	طرح الحاق موادی به قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست در تاریخ ۱۳۹۹/۰۸/۰۶ در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول گردیده و تحت بررسی است.
۱۱	لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک در مورد به کارگیری کودکان در منازعه مسلحانه در تاریخ ۱۳۹۹/۰۵/۰۱ در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول گردیده و تحت بررسی است.
۱۲	قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۲۳
۱۳	تصویب سند صیانت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی در مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۱۷ شورای عالی فضای مجازی
۱۴	لایحه تشکیل پلیس ویژه اطفال و نوجوانان در تاریخ ۱۴۰۰/۰۲/۲۶ در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول گردیده و تحت بررسی است
۱۵	لایحه تشکیل سازمان مهاجران اتباع خارجی در تاریخ ۱۳۹۹/۷/۲۲ در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول گردیده و تحت بررسی است
۱۶	تصویب و ابلاغ آیین نامه اجرایی سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور از سوی رئیس قوه قضاییه در تاریخ ۱۴۰۰/۰۲/۲۸ و توجه ویژه به حقوق متهمین و محکومین
۱۷	صدور بخشنامه رئیس قوه قضاییه در مورد لزوم اجرای عدالت و رسیدگی منصفانه به اتهامات مرتکبان جرائم سیاسی در تاریخ ۱۳۹۹/۰۳/۱۳

گفتگو و تعامل در زمینه ارتقاء و حمایت از حقوق بشر

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶ . ۴۳	به همکاری با تمامی وظیفه‌داران شورای حقوق بشر ادامه داده و پاسخ‌های لازم را به آنها ارائه دهد؛	مصر
۲۶ . ۴۶	ضمن در نظر گرفتن ملاحظات نهایی نهادهای معاهداتی و توصیه‌های بررسی دوره‌های جهانی، ظرفیت‌های ملی در راستای ارتقاء و حمایت از حقوق بشر را تقویت کند؛	بلاروس
۲۶ . ۴۷	همکاری با کمیسر عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد را ادامه دهد؛	مصر
۲۶ . ۴۸	تلاش‌های خود در زمینه همکاری با برنامه عمران ملل متحد و دفتر هماهنگی امور حقوق بشر دوستانه سازمان ملل متحد و گزارشگر ویژه تأثیرات منفی اقدامات قهری یکجانبه بر بهره‌مندی از حقوق بشر را ادامه دهد؛	قزاقستان
۲۶ . ۴۹	به تقویت همکاری با نهادهای منطقه‌ای و بین‌المللی در زمینه حقوق کودکان ادامه دهد؛	ونزوئلا
۲۶ . ۵۰	همکاری با سازوکارهای منطقه‌ای و بین‌المللی از جمله نهادهایی برای تبادل تجربیات و اقدامات مناسب در خصوص حقوق کودکان را توسعه بخشد؛	سنگال
۲۶ . ۵۱	به تلاش‌ها در زمینه اشتراک‌گذاری تجربیات موفقیت‌آمیز خود با سایر کشورها در زمینه حمایت از حقوق کودکان ادامه دهد؛	ونزوئلا
۲۶ . ۵۲	ابتکاراتی را به منظور ادامه گفتگوهای ارتقایی، همکاری و تساهل بین فرهنگ‌ها و مذاهب مختلف پیگیری کند؛	ارمنستان
۲۶ . ۵۳	به برگزاری گفتگوهای دوجانبه حقوق بشری با سایر کشورها ادامه دهد؛	چین
۲۶ . ۵۵	تطبیق قانون ملی خود با اسناد بین‌المللی حقوق بشری که عضو آنهاست را ادامه دهد؛	روسیه
۶۲ . ۵۶	به تلاش‌های خود در راستای تطابق قانون ملی با تعهدات بین‌المللی ادامه دهد؛	قرقیزستان
شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده بخشی)	کشور توصیه کننده
۲۶ . ۳۹	با رویه‌های ویژه سازمان ملل متحد همکاری کامل داشته و با آن وارد گفتگوی جدی و سازنده شود؛	سیرالئون
۲۶ . ۳۴	به تعاملات سازنده با گزارشگر ویژه وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران ادامه داده و با تمامی گزارشگران ویژه که مایل به بازدید از جمهوری اسلامی ایران هستند، همکاری کند؛	آلبانی
۲۶ . ۳۵	با سازوکارهای حقوق بشری سازمان ملل متحد، از جمله با دعوت از گزارشگر ویژه وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران به بازدید از کشور، همکاری کامل به عمل آورد؛	استرالیا
۲۶ . ۳۷	با رویه‌های ویژه سازمان ملل متحد همکاری کامل داشته و بازدید از کشور را برای گزارشگر ویژه وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران میسر سازد؛	چک
۲۶ . ۴۰	دعوت عام از سازوکار رویه‌های ویژه را تداوم بخشد (فلسطین)؛ دعوت عام از تمامی رویه‌های ویژه شورای حقوق بشر را به عمل آورد؛ (جمهوری مالدوای)	فلسطین و جمهوری مالدوای
۲۶ . ۴۱	با سازوکارهای حقوق بشری سازمان ملل متحد، از جمله با دعوت از گزارشگر ویژه وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران به کشور، همکاری کامل داشته باشد؛	آلمان
۲۶ . ۴۲	همکاری خود را با سازوکارهای شورای حقوق بشر، بویژه وظیفه‌داران رویه‌های ویژه و با پذیرفتن بازدید آنها از کشور، تقویت کند؛	پرو
۲۶ . ۵۴	اقداماتی را به منظور تطابق قانون داخلی خود با کنوانسیون حقوق کودک اتخاذ کرده و تضمین نماید هر زمان که اختلافی بین قوانین داخلی و این کنوانسیون باشد، اصول این کنوانسیون غالب است؛	جمهوری مالدوای

جمهوری اسلامی ایران، عضو اسناد بین‌المللی حقوق بشری متعددی است و به منظور ایفای تعهدات مربوطه، گزارش‌های ادواری زیر را در مدت یک سال و نیم گذشته به نهادهای معاهداتی ارائه نموده است.

معاهده	عنوان گزارش ادواری	تاریخ ارائه
کنوانسیون حقوق کودک	گزارش مقدماتی اجرای پروتکل الحاقی به کنوانسیون حقوق کودک درباره فروش کودک، فحشاء کودک و پورنوگرافی کودک	۲۱ آبان ۱۴۰۰ (۱۲ نوامبر ۲۰۲۱)
میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی	چهارمین گزارش ادواری در اجرای تعهدات میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی کمیته ناظر	اول تیر ۱۴۰۰ (۲۲ ژوئن ۲۰۲۱)
کنوانسیون رفع تمامی اشکال تبعیض نژادی	چهاردهمین گزارش ادواری در اجرای تعهدات کنوانسیون رفع تمامی اشکال تبعیض نژادی	۲ دی ۱۴۰۰ (۲۳ دسامبر ۲۰۲۱)
کنوانسیون حقوق کودک	نهایی‌سازی گزارش پنجم و ششم در اجرای تعهدات کنوانسیون حقوق کودک	ارائه به زودی
کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت	آمادہ‌سازی گزارش‌های ترکیبی دوم، سوم و چهارم در اجرای تعهدات کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت	در مهلت مقرر

در ارتباط با رویه‌های ویژه و گزارش‌گران موضوعی، سیاست جمهوری اسلامی ایران به طور اصولی بر تعامل مبتنی بوده است. علاوه بر بازدید ۷ رویه‌دار ویژه از ایران از ۲۰۰۲ به بعد، از گزارش‌گران ویژه حق بهداشت و حق غذا نیز در ۲۰۱۵ و ۲۰۱۷ برای بازدید از کشور دعوت به عمل آمد. ایران به طور اصولی با درخواست گزارشگر ویژه اقدامات قهری یک‌جانبه برای بازدید از کشور نیز موافقت نموده است.

علاوه بر این، نمایندگی‌های دائم جمهوری اسلامی ایران در نیویورک و ژنو همواره نسبت به تعامل با گزارشگر ویژه کشوری باز عمل کرده‌اند، اما وی به دلیل رویکرد سیاسی خود روش دیگری را در پیش گرفته است.

جمهوری اسلامی ایران ضمن بررسی و پاسخگویی به گزارش‌های گزارشگر ویژه کشوری و دبیرکل سازمان ملل در طول یکسال و نیم گذشته، به مکاتبات دریافته از سوی رویه‌های ویژه شورای حقوق بشر نیز پاسخ‌های مناسب و به‌موقع ارائه نموده است. از جمله اقدامات به عمل آمده در راستای تعامل و همکاری با رویه‌های ویژه شورای حقوق بشر در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱، به شرح زیر می‌باشد:

- ◆ پاسخ به ۵۵ مکاتبه رویه‌های ویژه؛
- ◆ انجام ۲ ملاقات سفیر و نماینده دائم جمهوری اسلامی ایران در ژنو با گزارشگر ویژه ایران؛
- ◆ ارسال نظرات ایران پیرامون ۵ گزارش گزارشگر ویژه در سال‌های ۲۰۲۰، ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ به مجمع عمومی و شورای حقوق بشر؛
- ◆ ارسال نظرات ایران به چهار گزارش دبیرکل در سال ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ به نشست‌های شورای مجمع عمومی و حقوق بشر
- ◆ ارسال ۷ نامه از سوی ستاد حقوق بشر و سایر مسئولین به کمیسر عالی در خصوص موضوعات مختلف حقوق بشری شامل سوریه، یمن و همچنین معایب و اشکالات گزارش‌های دبیرکل و گزارشگر ویژه؛
- ◆ تعامل با رویه‌های ویژه از منظر اعلام نظر نسبت به بیانیه‌های خبری صادره از سوی آنان؛
- ◆ مکاتبه با رویه‌های ویژه در خصوص ترور شهید سلیمانی و شهید فخری زاده؛
- ◆ مکاتبه با رویه‌های ویژه در مورد نقض حقوق اتباع ایرانی در مرزهای آمریکا؛
- ◆ انجام ۵ ملاقات سفیر و نماینده دائم ایران در ژنو با گزارشگر ویژه آثار منفی اقدامات قهرآمیز یکجانبه بر بهره‌مندی از حقوق بشر؛
- ◆ ملاقات‌های متعدد سفیر ایران در ژنو با گزارش‌گران بهداشت، مدافعین حقوق بشر، قتل‌های فراقضایی، گزارشگر ویژه ایران جهت گفتگو در خصوص موضوعات حقوق بشری.

از سوی دیگر، جمهوری اسلامی ایران در راستای حمایت و ترویج حقوق بشر و تبادل تجربیات در این حوزه، با طیفی از کشورها گفتگوهای حقوق بشری برگزار می‌نماید و یا با نمایندگی‌های دیپلماتیک و حقوقی - قضائی آنها در راستای توسعه این نوع از تعاملات، رایزنی لازم را انجام می‌دهد. در طول یک سال و نیم گذشته، موارد زیر در این چارچوب، قابل ذکر می‌باشد.

- ◆ همکاری حقوقی - قضایی جمهوری اسلامی ایران با جمهوری عراق با در چارچوب امضای یادداشت تفاهم از جمله با تأکید بر موضوعاتی همچون انتقال تجربیات و دستاوردها در زمینه‌های حمایت از حقوق بشر و عدالت قضایی (اسفند ۱۳۹۹)؛

◆ انجام اولین دور گفتگوی حقوق بشری جمهوری اسلامی ایران و نیوزیلند، ۵ خرداد ۱۴۰۰؛

◆ انجام هفتمین دور گفتگوی حقوق بشری جمهوری اسلامی ایران و اندونزی، ۱۶ آذر ۱۴۰۰؛

◆ رایزنی‌های دوجانبه با سفرای مقیم برخی کشورها در تهران از جمله عراق، سوئیس، آلمان، دانمارک، هلند، فرانسه و گفتگو راجعه طیفی از موضوعات حقوق بشری از جمله تحریم‌های یکجانبه، حقوق کودک، حقوق زندانیان، انتقال تجارب حقوق بشری از طریق گفتگوهای دوجانبه حقوق بشری و بسترسازی برای توسعه همکاری‌های حقوقی - قضایی؛

◆ گفتگو با جمعی از سفرا و رؤسای نمایندگی‌های خارجی مقیم و نمایندگان دفاتر سازمان ملل متحد درباره دو موضوع «اثر تحریم‌ها بر بیماران خاص به‌ویژه بیماران تالاسمی و پروانه‌ای» و «سند تحول قضائی»، ۲۴ اسفند ۱۳۹۹؛

◆ گفتگوی رئیس قوه قضائیه و رئیس ستاد حقوق بشر با سفرا و رؤسای نمایندگی‌های خارجی مقیم و رؤسای کارگزاری‌های سازمان ملل متحد، ۱۸ آبان ۱۴۰۰.

◆ همچنین جمهوری اسلامی ایران همکاری‌هایی با نهادهای منطقه ای و بین‌المللی در زمینه حقوق افراد دارای معلولیت به شرح زیر انجام داده است:

◆ گزارش ایران در پاسخ به برخی توصیه‌های ملاحظات نهایی کمیته، در تاریخ ۱۵ سپتامبر ۲۰۲۱ ارسال شد و در حال حاضر در سایت کمیته معلولین بارگزاری شده است؛

◆ همکاری با سازمان منطقه‌ای اسکاپ در خصوص مسائل مربوط به حقوق معلولین؛

◆ مشارکت نمایندگان مراجع ملی اجرای کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت در دومین اجلاس سران معلولیت به میزبانی نروژ و کنیا به صورت مجازی؛

تعاملات با دفتر کمیسر عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد نیز به شرح زیر است:

◆ همکاری با کمیساریای عالی در زمینه افزایش ظرفیت فنی و علمی در ارتباط با کارکرد مکانیسم حقوق بشر شامل برگزاری دوره‌های آموزشی در نوامبر ۲۰۲۱ و کسب اطلاعات در مورد چگونگی کارکرد نرم افزارهای ردیابی اجرای توصیه‌های UPR و همچنین چگونگی کارکرد مکانیسم‌های حقوق بشر؛

◆ ملاقات هیئت ستاد حقوق بشر با کمیسر عالی حقوق بشر در حاشیه نشست ۴۳ شورای حقوق بشر؛

◆ ملاقات‌های متعدد رئیس نمایندگی ایران در ژنو با کمیسر عالی حقوق بشر و همچنین معاون کمیسر عالی به منظور پیگیری مسائل حقوق بشری؛

◆ همکاری با کمیساریای عالی در زمینه پیگیری آثار منفی تحریم بر حقوق بشر مردم ایران و ارسال پرسشنامه از سوی کمیساریای عالی حقوق بشر؛

◆ تنظیم و انجام هماهنگی کامل سفر هیئت فنی کمیساریای عالی برای بررسی آثار تحریم‌ها به ایران (به دلیل بحران کرونا به تعویق افتاد)؛

◆ تماس مداوم بخش حقوق بشر نمایندگی دائم ایران در ژنو با مسئول میز ایران در دفتر کمیساریای عالی و تعامل در زمینه ارتقاء حقوق بشر و تبیین دستاوردها و پیشرفت‌های حقوق بشری ایران؛

◆ ملاقات مجازی هیئت ستاد حقوق بشر و کمیساریای عالی حقوق بشر (۱۴ فوریه ۲۰۲۲) در سطح معاونین جهت تبادل نظر در زمینه

موضوعات حقوق بشری.

اقدامات قهری یکجانبه

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶.۵۷	به تلاش های خود در راستای مقابله با تأثیرات منفی اقدامات قهری یکجانبه بر حقوق بشر مردم ایران، به منظور اینکه مردم بتوانند بر محدودیت های ناشی از چنین اقداماتی غلبه کنند، ادامه دهد؛	جمهوری عربی سوریه
۲۶.۵۸	به تلاش های خود در راستای حمایت از گروه های آسیب پذیر متأثر از تحریم های اقتصادی و اقدامات قهری یکجانبه ادامه دهد؛	جمهوری دموکراتیک خلق کره

اعمال اقدامات قهری یکجانبه توسط ایالات متحده در طول چهاردهه اخیر علیه جمهوری اسلامی ایران، حقوق بنیادین مردم ایران به ویژه حق حیات، حق سلامت و بهداشت، حق توسعه و سایر حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را به صورت گسترده و تبعیض آمیز نقض کرده و خسارت های جانی و مالی "جبران ناپذیری" را بر جای گذاشته است. این اقدامات به طور آشکار مغایر منشور ملل متحد، موازین حقوق بین الملل و حقوق بین الملل بشر است. مجمع عمومی سازمان ملل متحد در قطعنامه های متعدد، وضع اقدامات قهری یکجانبه را محکوم نموده و از تمامی دولت ها خواسته است تا از پیش بینی و وضع تدابیر مربوط به اقدامات قهری یکجانبه خودداری کنند.^۲ نهادهای حقوق بشری ملل متحد از جمله کمیته مشورتی شورای حقوق بشر ملل متحد^۳ و گزارشگر ویژه اثرات منفی اقدامات قهری یکجانبه در برخورداری از حقوق بشر، برخی آثار "کشنده" و "مرگبار" اقدامات قهری یکجانبه بر حقوق مردمان کشورهای تحت تحریم ترسیم نموده اند. گزارشگر ویژه اقدامات قهری یکجانبه در بهره مندی از حقوق بشر، در گزارش های اخیر به ویژه با در نظر داشتن بحران پاندمی کووید - ۱۹، به برخی آثار منفی این اقدامات بر حقوق بنیادین مردم ایران اشاره کرده^۴ در بیانیه ها و مصاحبه های متعدد از دولت های واضح تحریم به ویژه ایالات متحده آمریکا درخواست نموده در اعمال اقدامات قهری یکجانبه به خصوص در شرایط پاندمی کرونا بازنگری نمایند.^۵

گزارشگر ویژه در گزارش به اجلاس ۷۵ مجمع عمومی (۲۰۲۰) برخی مصادیق اعمال اقدامات قهری یکجانبه غیرقانونی، ظالمانه و جنایتکارانه آمریکا در شرایط کرونایی علیه مردم ایران را مورد توجه قرار داده است، از جمله:

۱. تحریم نفتکش های ایران؛
۲. تحریم واردات دارو؛
۳. تحریم تجهیزات داروسازی و همچنین تجهیزات مربوط به بیهوشی، دستگاه های تنفسی، آندوسکوپی، سی تی اسکن، دیالیز، درمان و کنترل دیابت، الکتروشوک، رادیولوژی دیجیتال، سونوگرافی پیوند کلیه بیماری های قلبی، چشم پزشکی، معاینه خنجره و پانسمان های مخصوص، تجهیزات آزمایشگاهی و تأثیر منفی تحریم ها بر عملکرد بیمارستان ها در دوره شیوع کرونا.
۴. ممانعت استفاده ایران از وام از بانک جهانی حتی در دوره شیوع کرونا؛
۵. ممانعت استفاده ایران از نرم افزار زوم حتی در دوره شیوع کرونا؛

این تحریم ها پیامدهای زیانباری در نقض حقوق اساسی مردم ایران داشته که بنا بر تأکید "گزارشگر ویژه آثار منفی اقدامات یکجانبه قهری در بهره مندی از حقوق بشر"، پیامدهای زیر از آثار این اقدامات غیرقانونی است:

۱. مرگ بیماران مبتلا به بیماری های مزمن به دلیل محدودیت دسترسی به درمان؛
۲. آزار روانی بیماران به دلیل عدم دسترسی به دارو؛
۳. نقض حق دسترسی به غذا؛
۴. نقض حقوق کودکان، زنان و مهاجران؛

2. Including A/RES/66/156 (December 2011), A/RES/67/170 (December 2011).

3. A/HRC/28/74, Para. 32-35 (February 2015).

4. A/75/209 (2020)

5. "UN rights expert urges Governments to save lives by lifting all economic sanctions amid COVID-19 pandemic", April 2020, available at: <<https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25769&LangID=E>>

۵. عدم دسترسی پزشکان به اطلاعات علمی مربوط به ویروس کرونا؛

۶. تأثیر منفی تحریم‌ها بر اتباع خارجی مقیم ایران به ویژه افغانستانی‌ها و مهاجران؛

۷. محرومیت بسیاری از ایرانیان از حق تحصیل در دانشگاه‌های جهان؛

۸. نقض حقوق شهروندان ایرانی به واسطه تحریم اشخاص حقیقی و حقوقی.

تشدید اعمال اقدامات قهری یکجانبه علیه مردم ایران در حالی استمرار دارد که دیوان بین‌المللی دادگستری در دستور موقت اکتبر ۲۰۱۸ در قضیه "نقض‌های ادعایی عهدنامه مودت" با احراز "خسارت‌های جبران‌ناپذیر" تحریم‌ها بر جان انسان‌ها، آمریکا را ملزم کرد تا تمهیدات لازم را در مورد صادرات آزاد به ایران در خصوص نیازهای انسان دوستانه از جمله دارو و لوازم پزشکی و بهداشتی، محصولات کشاورزی و غذایی و قطعات یدکی و تجهیزات ضروری و خدمات برای ایمنی هواپیمایی کشوری اتخاذ کند و هیچ‌گونه محدودیتی در مسیر پرداخت‌ها و انتقال وجوه مربوط به این اقدام‌ها ایجاد نکند. با این حال، اعمال غیرقانونی این تدابیر حتی در شرایط اضطراری پاندمی کووید - ۱۹ استمرار یافت، به گونه‌ای که به تضعیف نظام بهداشت و درمان در فرآیند مقابله با کرونا منجر شد. این تضعیف در تعداد مرگ و میر، دسترسی به تجهیزات پزشکی و شمار مبتلایان تأثیر مستقیم داشته و منجر به سلب حق حیات، نقض حق بر سلامت از طریق محدودسازی دسترسی به درمان و دارو گردیده است. نقض حق بر حیات مغایر با ماده ۶ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و نقض حق بر سلامت مغایر با ماده ۱۲ میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. نقض مستمر و فاحش حقوق بشر مردم ایران، بدون تردید مسئولیت بین‌المللی اعمال‌کنندگان و همراهان آن را در پی دارد.

جمهوری اسلامی ایران برای کم‌اثر کردن گستره و لایه‌های تحریم‌های یکجانبه آمریکا که در ۲ سال گذشته تشدید هم شده، در تمامی فرآیندهای مرتبط با تدوین و تنظیم قوانین، مقررات، سیاست‌گذاری و اقدامات اجرایی توجه به آثار بسیار مخرب اقدامات قهری یکجانبه را مدنظر داشته و برنامه‌های توانمندسازی و حمایت از اقشار آسیب‌پذیر در قالب طرح‌های مختلف به ویژه در شرایط اضطراری کووید - ۱۹ را به اجرا درآورده است. در بخش‌های مختلف این گزارش، اقدامات و تدابیر حمایتی انجام شده در حوزه‌های مختلف معیشت، بهداشت و درمان، آموزش، اشتغال، تأمین اجتماعی، حمایت از مناطق روستایی و کم‌برخوردار به تفصیل تشریح شده است. رئوس اصلی سیاست‌ها، برنامه‌ها و اقدامات انجام شده در این زمینه، به شرح زیر می‌باشد:

۱. تصویب قانون اقدام راهبردی توسط مجلس شورای اسلامی برای لغو تحریم‌ها، آذر ۱۳۹۹؛

۲. تداوم اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی - (ابلاغی ۱۹۹۲) با هدف تأمین رشد پویا و بهبود شاخص‌های اقتصادی با اتکاء عمده بر فرصت‌های داخلی و مشارکت حداکثر آحاد جامعه در فعالیتهای اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری‌های جمعی؛

۳. ایجاد کارگروه تنظیم بازار با هدف تنظیم بازار، تعادل عرضه و تقاضا و کنترل سطح عمومی قیمت‌ها برای فراهم‌نمودن موجبات دسترسی مطلوب‌تر اقشار آسیب‌پذیر به کالاهای اساسی و ضروری؛

۴. اختصاص ارز ترجیحی (با قیمت بسیار پایینتر از ارز در بازار آزاد) برای کالاهای اساسی و نهاده‌های دامی، دارو و تجهیزات پزشکی برای در دسترس قرار دادن به قیمت کالاهای اساسی؛

۵. بازنگری در بودجه با این رویکرد که بخش بهداشت بالاترین اولویت را دارد، برای اطمینان از تحقق حق بنیادین سلامت؛

۶. بسیج تمام منابع داخلی برای تهیه دانش، خدمات و تجهیزات مورد نیاز بخش سلامت از منابع داخلی در حالی که منابع خارجی یا خارجی کافی در دسترس نیست؛

۷. توسعه و تولید واکسن‌های برند ملی، اکسیژن‌سازها، کیت‌های تشخیصی، ماسک‌ها و برخی اقلام ضروری.

با وجود اتخاذ اقدامات فوق در جهت کاهش تأثیرات مخرب و منفی تحریم‌ها بر مردم، باید توجه داشت که آثار مثبت این فعالیت‌ها و تدابیر، نباید به منزله عدم تأثیرگذاری تحریم‌های یکجانبه و به تبع آن، مسؤولیت واضعان تحریم به‌ویژه دولت آمریکا تلقی گردد.

حقوق افراد دارای ناتوانی

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶ . ۲۸۵	برای تأمین بیمه درمانی افراد دارای معلولیت تلاش بیشتری کند؛	صربستان
۲۶ . ۲۸۶	تلاش های خود را برای تأمین تسهیلات آموزشی کودکان دارای معلولیت افزایش دهد؛	پاکستان
۲۶ . ۲۸۷	به بهبود سیستم تأمین اجتماعی برای افراد دارای معلولیت توجه ویژه کند؛	قطر
۲۶ . ۲۸۸	برای اجرای موفق قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت تلاش کند؛	ترکمنستان
۲۶ . ۲۸۹	راهبردی برای پیشگیری و مبارزه با تمامی اشکال بهره کشی، خشونت و سوءاستفاده از افراد دارای معلولیت اتخاذ کند؛	آنگولا
۲۶ . ۲۹۰	اقدامات برای تسهیل دسترسی به آموزش، به ویژه برای افراد دارای معلولیت را تقویت کند؛	آنگولا
۲۶ . ۲۹۱	به فعالیتهای افزایش آگاهی برای مبارزه با برچسب و تبعیض علیه افراد دارای معلولیت ادامه دهد و برای ایجاد کمیته ملی هماهنگ سازی امور معلولین در راستای نظارت بر اجرای قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت ۲۰۱۷ اقدام کند؛	سنگاپور
۲۶ . ۲۹۲	اقدامات بیشتری برای ارتقاء و حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت اتخاذ کند؛	ژاپن
۲۶ . ۲۹۳	از دسترسی افراد دارای معلولیت به خدمات درمانی و تسهیلات اطمینان حاصل کند؛	مالزی
۲۶ . ۲۹۴	تلاش ها برای حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت، به ویژه زنان و کودکان را ادامه دهد؛	نیجریه
۲۶ . ۲۹۵	اقدامات برای اجرای (مفاد) کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت را ادامه دهد؛	عمان
۲۶ . ۶۰	به تلاش های خود در زمینه محافظت و حمایت از افراد دارای نیازهای ویژه ادامه دهد؛	لبنان
۲۶ . ۶۱	به اجرای برنامه های هدفمند برای تقویت هرچه بیشتر رفاه سالمندان ادامه دهد؛	مالزی

حمایت از افراد دارای ناتوانی همواره در اولویت جمهوری اسلامی ایران بوده است. تصویب قوانین متعدد در سطح داخلی و الحاق به کنوانسیون افراد دارای معلولیت، حکایت از این عزم و اراده جدی دارد. تا پایان سال ۱۳۹۹، تعداد ۱,۷۵۲,۱۱۱ فرد دارای ناتوانی تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور بودند که نسبت به سال ۱۳۹۸، به میزان ۲/۸ درصد افزایش داشته است؛ این امر بیانگر تلاش در جهت شناسایی افراد کم توان، ارائه خدمات توانبخشی و ارتقای کیفیت زندگی و تأمین اجتماعی این قشر آسیب پذیر است.

جدول شماره (۱): آمار و اطلاعات گروه های تحت پوشش و مراکز خدمات دهنده سازمان بهزیستی کشور در سال ۱۳۹۹

تعداد	مددجو/ مرکز تحت پوشش
۱,۷۵۲,۱۱۱	افراد دارای ناتوانی تحت پوشش سازمان بهزیستی
۸۲۱,۲۱۵	خانوارهای مددجویان کم توان دریافت کننده کمک هزینه توانبخشی و حمایتی مستمر
۲۵۲,۶۸۸	خانوارهای دریافت کننده مستمری خدمات حمایتی مستمر
۸۵۳,۴۳۸	مددجویان سالمند تحت پوشش
۳۲۶۲	مراکز ارائه خدمات مشاوره و مددکاری اجتماعی (حضور و تلفنی)
۲۴۴,۴۶۵	واحد توانبخشی
۲۷۲	مراکز مشاوره ژنتیک
۱۳۰۳	مراکز کاهش آسیب های اجتماعی
۶۸۱۱۵	دانش آموزان کم توان نیازمند تحت پوشش
۸۲۰۹۷	دانش آموزان خانوارهای نیازمند تحت پوشش
۶۰۷۳۹	خدمت گیرندگان اشتغال یافته توسط سازمان بهزیستی
۲,۰۳۱,۰۵۷	کودکان غربالگری شده در مراکز تحت پوشش سازمان

(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی سال ۱۳۹۹)

جدول شماره (۲): اقدامات در راستای حمایت از خانواده‌های دارای معلول

اهم اقدامات در راستای حمایت از خانواده‌های دارای معلول
تثبیت ردیف اعتباری خاص در قانون بودجه کشور به منظور شفاف سازی منابع مالی اختصاص یافته برای اجرای قانون جامع حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت که در ۱۳۹۶/۱۲/۲۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید (اختصاص ۳۳۰,۰۰۰ میلیارد ریال اعتبار اجرایی برای قانون مذکور در سال ۱۳۹۹ و پیشینی ۳۸۰ میلیارد ریال اعتبار لازم برای سال ۱۴۰۰)
بهره‌مندی تعداد ۷۷۵,۸۹۷ خانوار از کمک هزینه معیشت با ۶۷ درصد رشد در سرانه مبلغ پرداختی ماهیانه در سال ۱۴۰۰؛
پرداخت مستمری به خانواده‌های ۱۷۸,۰۰۰ فرد دارای معلولیت سرپرست خانوار؛
پرداخت کمک معیشت به ۱۹۱,۵۷۸ نفر از نیازمندان دارای معلولیت‌های شدید و خیلی شدید با افزایش ۷ تا ۱۱ برابری نسبت به قبل؛
برخورداری بانوان کارمند دارای همسر یا فرزند معلول و کارمندان مرد دارای همسر معلول و دارای فرزند معلول تحت سرپرستی فاقد مادر از کاهش ساعت کار هفتگی در راستای حمایت از کانون خانواده؛
ارائه ۵۳,۷۰۰ مورد کمک موردی، ۱۷۱۰ مورد کمک ازدواج و تجهیزیه، ۵۵۷۰ مورد کمک هزینه ساخت و تأمین مسکن در سال ۱۳۹۹؛
ارائه حمایت‌های رایگان قضایی به افراد دارای معلولیت، حسب درخواست فرد یا قیم وی؛
بهره‌مندی یکی از اولیا از ۵۰ درصد معافیت مالیاتی حقوق و مزایا در راستای حمایت از خانواده‌های دارای فرزند با معلولیت شدید و خیلی شدید؛
معافیت افراد دارای معلولیت از خدمت وظیفه عمومی و برخورداری خانواده‌های دارای فرزند معلول از این قانون؛
معافیت از خدمت وظیفه عمومی ۲۹۰۵ مشمول دارای فرد دارای معلولیت در خانواده در سال ۱۳۹۹؛
پرداخت تمامی حقوق، مزایا، مستمری و کمک معیشت و یا حق پرستاری به تمامی افراد آسیب دیده از مینهای به جا مانده از جنگ تحمیلی؛
پرداخت حقوق، مستمری، کمک معیشت و یا حق پرستاری به ۴۲۶,۱۹۰ نفر از ایثارگران جنگ تحمیلی و یا وابستگان آنان در سال ۱۳۹۹ و افزایش آن به ۴۵۶,۲۶۱ نفر در سال ۱۴۰۰؛

(منبع: گزارش سازمان بهزیستی کشور - ۱۴۰۰)

جدول شماره (۳)، اهم اقداماتی که در راستای ارتقای بهداشت و سلامت افراد دارای معلولیت در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰ انجام شده است را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۳): اقدامات در راستای ارتقای وضعیت بهداشت و سلامت افراد دارای معلولیت

اهم اقدامات در راستای ارتقای وضعیت بهداشت و سلامت افراد دارای معلولیت
برگزاری کمیسیون پزشکی توانبخشی تعیین نوع و شدت معلولیت براساس طبقه بندی بین المللی وسنجش سطح توانمندی افراد دارای معلولیت با هزینه کرد ۸۸,۱۷۸ میلیون ریال برای ۱۴۸,۹۶۰ نفر در سال ۱۳۹۹ و ۱۷۰,۷۴۰ نفر در سال ۱۴۰۰؛
راه اندازی ۱۳۰۰ مرکز روزانه آموزشی توانبخشی ^۶ با همکاری بخش غیردولتی و با حمایت خانواده‌ها و تأمین تسهیلات یارانه ای برای ارائه خدمات آموزشی و توانبخشی به افراد دارای معلولیت، سالمندان، بیماران روانی مزمن و افراد دارای اختلال طیف اتیسم و ارائه خدمات به ۴۸,۸۵۶ نفر در سال ۱۳۹۹ و ۵۰,۰۰۰ نفر در سال ۱۴۰۰؛
ارائه خدمات آموزشی و توانبخشی از راه دور ^۷ به منظور فراهم نمودن امکان دسترسی به محتواهای تهیه شده توسط مراکز غیردولتی آموزشی توانبخشی در فضای مجازی، تهیه لوح فشرده از محتواها و ارسال از طریق پست یا پیک به خدمت گیرندگان یا خانواده ها در دوران کرونا برای تعداد ۴۴۵۹۵ نفر (از جمله ارائه خدمات توانبخشی از راه دور به ۱۰,۵۰۰ فرد اوتیسم در سال ۱۳۹۹ و ۱۱,۷۰۰ نفر در شش ماهه نخست ۱۴۰۰)؛
پوشش ۳۲۰۰۰ نفر تحت برنامه حق پرستاری افراد دارای معلولیت شدید و خیلی شدید با رشد ۱۶۷ درصدی افراد بهره‌مند در دو سال اخیر؛
تأمین وسایل کمک توانبخشی برای ۱۲۲,۰۰۰ نفر از افراد دارای معلولیت در سال ۱۳۹۹ و ۱۲۱,۲۴۸ نفر در ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰؛
تأمین لوازم بهداشتی برای ۴۴,۵۰۰ نفر از افراد دارای آسیب نخاعی و بسترگرا در سال ۱۳۹۹ و ۴۷,۹۸۶ نفر در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰؛
ارائه خدمات توانبخشی (فیزیوتراپی، کاردرمانی و گفتاردرمانی) به ۱۵,۷۱۴ نفر در سال ۱۳۹۹ و ۲۴,۵۰۰ نفر در ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰؛
تأمین اندام‌های مصنوعی (ارتز و پروتز) برای ۲۱,۶۰۰ نفر از افراد دارای معلولیت در سال ۱۳۹۹ و ۱۸,۰۰۰ نفر در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰؛

۶. انواع مراکز روزانه توانبخشی بالغ بر ۱۱ نوع با عناوین آموزشی توانبخشی: ذهنی، جسمی حرکتی، ضایعه نخاعی، سالمندان، بیماران روانی مزمن، اتیسم، کم بینا و نابینا، کم شنوا و ناشنوا، چندمعلولیتی، دهان و بلع و حرفه آموزشی بوده و هر یک از مراکز یادشده دارای دستورالعمل‌ها، فرم‌های محتوای پرونده‌های تخصصی و عمومی، چک لیست‌های ارزشیابی و فرم‌های پایش آنلاین هستند.

۷. از طریق فضای مجازی، تشکیل کانال‌های آموزشی، برقراری تماس تلفنی، تماس پیامکی، یافتن فردی همیار در خانواده

اهم اقدامات در راستای ارتقای وضعیت بهداشت و سلامت افراد دارای معلولیت
کمک به ۲۶۸۵ کودک ناشنوای نیازمند کاشت حلزون در سال ۱۳۹۹ و ۳,۳۳۳ نفر در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰؛
پرداخت مبلغ ۱۰,۸۳۰ میلیون ریال کمک هزینه تغذیه به ۲,۷۲۸ بیمار مبتلا به بیماری فنیل کتونوری PKU در سال ۱۳۹۹ و مبلغ ۱۶۰,۰۰۰ میلیون ریال به ۴۰۰۰ بیمار در سال ۱۴۰۰ به منظور پیشگیری از پیشرفت بیماری و بروز اختلالات ذهنی؛
افزایش میزان توجه به بهره‌گیری از فعالیت‌های هنری در روند برنامه‌های توانبخشی و رشد ۷۱/۶۱ درصدی در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال ۱۳۹۷ در تعداد خدمت گیرندگان؛
ارائه خدمات هنردرمانی به بیماران روانی مزمن و افراد با اختلال طیف اتیسم؛ با تقویت و توسعه برنامه هنردرمانی تعداد ۴۲,۳۰۰ نفر از توانخواهان در ۸۳۷ مرکز توانبخشی در گرایش‌های هنردرمانی، موسیقی درمانی و نمایش درمانی از خدمات مربوطه برخوردار گردیده‌اند.
ارتقای توانمندی افراد دارای معلولیت بینایی، شنوایی، آسیب نخاعی و سالمندان برای داشتن یک زندگی معنی دار، مستقل تر و شادتر با هزینه‌کرد ۲۱۶,۶۷۳ میلیون ریال برای ۴,۵۵۳ نفر در سال ۱۳۹۹ و ۵,۰۰۰ نفر در شش ماهه اول سال ۱۴۰۰؛
ارائه خدمات به ۲۵,۲۲۲ نفر به صورت ماهانه توسط مراکز ارائه خدمات توانبخشی در منزل و مراقبت در منزل با ۴۷۳ مرکز؛
هزینه ۵۵,۰۰۰ میلیون ریال برای ۲۵۰۰ فرد دارای معلولیت و در سال ۱۳۹۹ و ۳۰۰۰ نفر در نیمه اول ۱۴۰۰ در راستای نگرش ورزش درمانی
پایش سلامت و خدمات بالینی ایثارگران در منزل (در سال ۱۳۹۹، تعداد ۱۵۷۵۵۸ نفر و در شش ماهه اول سال ۱۴۰۰ تعداد ۱۳۴۵۹۷ نفر از ایثارگران از ویژگی‌های پایش سلامت در منزل بهره‌مند شدند. همچنین تعداد ۳۹۶۸۰ نفر در سال ۱۳۹۹ و تعداد ۲۲۶۵۷ نفر در شش ماهه اول سال ۱۴۰۰ از سایر خدمات درمانی در منزل بهره‌مند شدند.)
تأمین تجهیزات و لوازم پزشکی اعم از انواع ویلچر، تخت، تشک، کپسول اکسیژن، دستگاه‌های کمک تنفسی، سمک، عصا، واکر و ... برای ایثارگران جنگ تحمیلی (۳۴۵۰۰ مورد در سال ۱۳۹۹ و ۲۰۱۸۰ مورد در شش ماهه اول سال ۱۴۰۰)؛
انجام واکسیناسیون کرونا ۹۰۰۰ نفر در سال ۱۳۹۹ و ۸۰۰,۰۰۰ نفر در شش ماهه اول سال ۱۴۰۰؛

(منبع: گزارش سازمان بهزیستی کشور، بنیاد شهید و امور ایثارگران، وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی- ۱۴۰۰)

جدول شماره (۴)، اهم اقدامات در راستای تحقق حق اشتغال افراد دارای معلولیت در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰ را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۴): اقدامات در راستای تحقق حق اشتغال افراد دارای معلولیت

اهم اقدامات در راستای تحقق حق اشتغال افراد دارای معلولیت
برخورداری ۵۰۰۰۰ نفر از افراد دارای معلولیت در ۱۴۱۰ مرکز تولید روزانه توانبخشی، حرفه‌آموزی کارگاه‌های تولیدی، حمایتی و مراکز پشتیبانی شغلی از انواع خدمات با شمول بارانه تامین شده توسط سازمان بهزیستی؛
بهره‌مندسازی کودکان دارای معلولیت بالای ۱۵ سال از آموزش شغلی و حرفه‌ای در ۳۸۷ مرکز حرفه‌آموزی؛
ایجاد مراکز پشتیبانی شغلی برای افراد دارای معلولیت در مناطق شهری و روستایی و نیز تربیت مربیان شغلی و توانبخشی حرفه‌ای به افراد دارای معلولیت و بیماران روانی مزمن در این مراکز (۷۷۰ نفر در سال ۱۳۹۹ و ۱۰۰۰ نفر در ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰)؛
آموزش رایگان و اشتغال افراد دارای معلولیت و بیماران روانی مزمن در کارگاه‌های تولیدی حمایتی (۴۷۵۰۰ نفر در سال ۱۳۹۹ و ۵۵۰۰۰ نفر در ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰)؛
نظارت بر حسن اجرای سه درصد سهمیه افراد دارای معلولیت در آزمونهای استخدامی، در هشتمین امتحان مشترک فراگیر دستگاه‌های اجرایی کشور در دی ماه ۱۳۹۹ با اختصاص ۱۳۳۳ ظرفیت استخدامی به افراد دارای معلولیت؛
پرداخت تسهیلات اعتباری جهت حمایت از واحدهای تولیدی، خدماتی و ... در مقابل اشتغال افراد دارای معلولیت با اعتباری به میزان ۱۷۵۰۰ میلیارد ریال برای ۴۱,۴۰۸ نفر و نیز پرداخت کمک هزینه ارتقاء کارایی افراد دارای معلولیت جهت حفظ اشتغال آنان با اعتباری بالغ بر ۲۳۰ میلیارد ریال و بهره‌مندی ۲۲۷۲ نفر از این خدمت؛
پرداخت کمک هزینه بلاعوض اشتغال جهت شرکت در دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و کارآفرینی به افراد دارای معلولیت به ویژه در مناطق روستایی و محروم از طریق برنامه توانبخشی مبتنی بر جامعه؛
پرداخت کمک هزینه ایاب و ذهاب افراد دارای معلولیت در حال آموزش شغلی و همچنین شاغل؛

اهم اقدامات در راستای تحقق حق اشتغال افراد دارای معلولیت

حمایت از بازنشستگی پیش از موعد افراد دارای معلولیت بر اساس قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت؛
تقلیل ساعت کار افراد دارای معلولیت بر اساس قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت به میزان دو ساعت در هفته؛
مناسب سازی محل کار افراد دارای معلولیت به ویژه در مناطق روستایی از طریق برنامه توانبخشی مبتنی بر جامعه؛
تهیه وسایل کمک توانبخشی و ارتز پرتز برای افراد دارای معلولیت در حال آموزش شغلی و همچنین شاغل؛
بهره‌برداری از ۱۱۰ طرح اشتغالزایی افراد دارای معلولیت و نیز انعقاد تفاهم‌نامه ایجاد ۲۰۰۰ شغل برای افراد دارای معلولیت و افراد تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور توسط ستاد اجرایی فرمان امام (ع) با عنوان (حرکت با برکت) و با هدف سرمایه‌گذاری در ایده‌های کارآفرینی افراد دارای معلولیت؛
پرداخت سهم بیمه خویش فرمایی افراد دارای معلولیت جهت حمایت از اشتغال دستمزدی؛
پرداخت سهم بیمه کارفرمایی به کارفرمایان برای استخدام افراد دارای معلولیت جهت حمایت از اشتغال معلولین؛
برخورداری ۲۲,۶۳۴ نفر از افراد دارای معلولیتی که به صورت خود اشتغالی یا در کارگاه‌های اشتغال خانگی مشغول به کار بوده‌اند از معافیت حق بیمه با هزینه کرد بیش از ۶۹۴ میلیارد تومان؛
پرداخت وام و تسهیلات مالی به افراد دارای معلولیت جهت خوداشتغالی با بهره‌های بسیار پایین؛
تشکیل صندوق‌های خرد محلی برای افراد دارای معلولیت به ویژه در مناطق روستایی از طریق برنامه توانبخشی مبتنی بر جامعه و ایجاد تعداد ۴۴۱۰ مورد آموزش‌های اشتغال (مشمول بر حدود ۱۵۶۰ مورد آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و ۲۸۵۰ مورد به صورت استاد شاگردی) و ۱۰,۱۹۰ مورد اشتغال (مشمول بر ۷۴۴۰ مورد خوداشتغالی و ۱۷۵۰ مورد اشتغال دستمزدی) و ۱۰۹ مورد اشتغال از این طریق برای افراد دارای معلولیت در شش ماهه اول سال ۱۴۰۰؛
تقویت و توسعه برنامه‌های هنردرمانی افراد دارای معلولیت برای ۴۶,۰۰۰ فرد دارای معلولیت در سال ۱۳۹۹ و ۵۰,۰۰۰ نفر در سال ۱۴۰۰ از طریق اتاق‌های هنر ایجاد شده در ۱۵۲۳ مرکز توانبخشی و ارتقاء سطح کیفی خدمات هنردرمانی در مراکز توانبخشی از طریق ارائه آموزش‌های تخصصی هنردرمانی به ۳۲۴۵ نفر مربی و مسئول فنی مراکز توانبخشی؛
فراهم نمودن زیرساخت‌های لازم جهت ایجاد ۲۰ پایگاه ثابت و سیار هنردر مناطق روستایی به منظور افزایش سطح دسترسی افراد دارای معلولیت روستایی به آموزش‌های هنری و بهره‌مندی از تجهیزات هنری؛
حمایت مالی از ۴۳۵ نفر از هنرمندان صنایع دستی (خانواده شهدا، ایثارگران و جانبازان) به مبلغ ۶,۵۲۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال؛

(منبع: گزارش سازمان بهزیستی کشور، بنیاد شهید و امور ایثارگران، وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی، وزارت گردشگری و میراث فرهنگی، ستاد اجرایی فرمان امام (ع) - ۱۴۰۰)

جدول شماره (۵): اهم اقدامات در راستای تضمین حق آموزش افراد دارای معلولیت را نشان می‌دهد. توضیحات بیشتر در خصوص تحصیل دانش‌آموزان دارای معلولیت در مبحث حق آموزش بخش دانش‌آموزان با نیازهای ویژه آمده است.

جدول شماره (۵): اقدامات در راستای تضمین حق آموزش افراد دارای معلولیت

اهم اقدامات در راستای تضمین حق آموزش افراد دارای معلولیت
پرداخت کمک هزینه تحصیلی جمعاً به مبلغ ۱۸۰ میلیارد ریال به ۹۰,۰۰۰ دانش‌آموز و دانشجوی دارای معلولیت در نیمه اول سال ۱۴۰۰ با رشد ۲۸ درصدی نسبت به سال گذشته (۱۳۹۹)؛
پرداخت مبلغ ۱۳۵,۵۳۷ میلیون ریال کمک هزینه تحصیلی به ۷۷,۷۹۳ دانش‌آموز معلول نیازمند در سال ۱۳۹۹ و مبلغ ۱۵۶,۷۵۰ میلیون ریال به ۸۶,۵۰۰ دانش‌آموز در سال ۱۴۰۰؛
پرداخت مبلغ ۲,۷۶۷ میلیون ریال کمک هزینه تحصیلی به ۲,۸۲۰ دانشجوی معلول نیازمند دانشگاه‌های دولتی و ۲۳,۲۵۰ میلیون ریال به ۳,۵۰۰ دانشجوی معلول در سال ۱۴۰۰؛
پرداخت مبلغ ۲۶۰,۰۰۰ میلیون ریال شهریه تحصیلی به تعداد ۱۳,۲۶۱ دانشجوی معلول دانشگاه‌های غیردولتی در سال ۱۳۹۹ و مبلغ ۳۹۰,۰۰۰ میلیون ریال به ۱۹,۰۰۰ دانشجو در سال ۱۴۰۰.

(منبع: گزارش سازمان بهزیستی کشور - ۱۴۰۰)

جدول شماره ۶ و ۷: مهم ترین اقدامات در راستای تأمین مسکن و خودروی مناسب و تسهیل عبور و مرور و دسترسی افراد دارای معلولیت را نشان می دهند.

جدول شماره (۶): اقدامات در راستای در راستای تأمین مسکن و خودروی مناسب برای افراد دارای معلولیت

اقدامات در راستای مناسب سازی مسکن و خودروی افراد دارای معلولیت
اعطای کمک هزینه ساخت و تأمین مسکن به ۵۵۷۰ معلول در سال ۱۳۹۹ و اختصاص ۶۱۶ واحد مسکن مهر به خانواده های دارای دو فرزند معلول؛
معافیت افراد دارای معلولیت از پرداخت هزینه های صدور پروانه ساختمانی، آماده سازی زمین، عوارض نوسازی و همچنین حق انشعابات آب، برق، گاز و دفع فاضلاب؛
مناسب سازی خودرو و مسکن ۱۷,۳۴۰ فرد معلول با هزینه ۴۸۰,۰۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۹ و ۲۰,۰۰۰ نفر با هزینه ۶۸۵,۰۰۰ میلیون ریال در ۶ ماهه اول ۱۴۰۰؛

(منبع: گزارش سازمان بهزیستی کشور - ۱۴۰۰)

جدول شماره (۷): اقدامات در راستای تسهیل عبور و مرور و دسترسی افراد دارای معلولیت

اهم اقدامات در راستای تسهیل عبور و مرور و دسترسی افراد دارای معلولیت
انجام اقدامات مناسب سازی معابر عمومی برای تسهیل در عبور و مرور افراد دارای معلولیت و کم توانان جسمی و حرکتی در اکثر شهرهای بالای ۲۰۰ هزار نفر جمعیت کشور با محوریت خیابان های اصلی و نقاط پرتردد؛
مناسب سازی پل های عابر پیاده با استفاده از اجرای آسانسور یا پله های برقی در شهرهای بزرگ و کلانشهر کشور؛
الزام در مکانیابی پارک خودروهای افراد دارای معلولیت در معابر عمومی بر اساس معیارهای استاندارد (ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد دارای معلولیت؛
طراحی و مناسب سازی پارکها برای کودکان دارای نیازهای ویژه؛
تسهیل دسترسی افراد توانخواه در ایستگاه های مسافری از جمله تجهیز ایستگاه های مسافری به رمپ یا بالابر مخصوص جهت سوار و پیاده شدن از قطار، همسطح سازی فضاهای مسافری، تخصیص تعدادی از پارکینگ ایستگاه ها به افراد توانخواه، احداث سرویس بهداشتی ویژه افراد توانخواه در پایانه های مسافری؛
در اختیار گذاشتن ویلچر، اختصاص محل ویژه جهت استراحت، اختصاص وسیله نقلیه ویژه حمل و نقل برای افراد دارای معلولیت در ایام برگزاری جشنواره های هنری؛

(منبع: گزارش سازمان بهزیستی کشور، سازمان دهیاری ها و شهرداری ها - ۱۴۰۰)

جدول زیر سایر اقداماتی که در راستای حمایت از افراد دارای معلولیت در جمهوری اسلامی ایران انجام شده اند را نشان می دهد.

جدول شماره (۸): سایر اقدامات در راستای حمایت از افراد دارای معلولیت

سایر اقداماتی حمایتی از افراد دارای معلولیت
اختصاص جایگاه ویژه ای به افراد دارای معلولیت در جدول کاری سازمان صدا و سیما، تولید محتوا و اطلاع رسانی در موضوع حقوق افراد دارای معلولیت از جمله پخش ۳۳۹۲۱ ساعت برنامه های مختلف با هدف حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت از شبکه های سراسری، استانی و بخش های خبری در سال ۱۳۹۹؛
برگزاری نمایشگاه برای آگهی بخشی عمومی و در شکل قابل استفاده برای افراد دارای معلولیت و نیز توزیع بروشور آموزش در مورد حقوق کودکان دارای معلولیت جهت آموزش افرادی که در حوزه کودکان کار می کنند؛
بهره گیری از روزهای مناسبتی مانند روز جهانی افراد دارای معلولیت برای توجه دادن عموم به ویژه والدین و مراقبان با حقوق این گروه از کودکان و مسئولیتهای خود در قبال آنها و تدوین شیوه نامه کشوری برای فعالیتهای این روز؛
ارائه آموزش های مرتبط با حقوق کودکان دارای معلولیت از جمله مفاد مندرج در کنوانسیون حقوق کودک و قوانین و مقررات مرتبط به کودکان دارای معلولیت و توانمندسازی مراقبین و کارکنان مراکز مراقبتی؛
ایجاد خانه های کوچک ویژه افراد دارای معلولیت ذهنی متوسط و شدید و آموزش اعضای خانواده معلول خیلی شدید در زمینه پیشگیری و زخم بستر و خشکی مفاصل و کوتاهی عضلات و تغییر شکل اندامها؛
اجرای طرح فراگیر در ۴۳ مرکز کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به منظور انجام فعالیتهای فرهنگی، هنری و ادبی توسط کودکان دارای نیازهای ویژه در کنار کودکان عادی (در این مراکز علاوه بر حضور مربیان متخصص، امکانات و فضاها مناسب سازی شده است)؛

(منبع: گزارش سازمان بهزیستی کشور، سازمان صدا و سیما، وزارت راه و شهرسازی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - ۱۴۰۰)

به منظور پیشگیری از معلولیت‌های مختلف، از سال‌های گذشته در کشور طرح‌های غربالگری مختلفی انجام می‌شود. جدول زیر آمار عملکرد اجرای هر کدام از این طرح‌های را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۹): اقدامات در جهت پیشگیری از معلولیت‌های مختلف در کشور

عنوان طرح	عملکرد	تعداد افراد تحت پوشش	
		۱۳۹۹	۶ ماهه ۱۴۰۰
غربالگری، تشخیص و مداخله زودهنگام شنوایی نوزادان و شیرخواران	از زمان شروع برنامه (سال ۱۳۸۴) تاکنون، تعداد ۱۱۸۶۲۸۵۶ نفر در ۶۳۰ واحد غربالگری تحت پوشش قرار گرفته‌اند و تعداد ۳۵۰۰۳ کودک دارای اختلالات شنوایی شناسایی و تحت مداخلات طبی و توانبخشی قرار گرفته‌اند. همچنین تمامی استان‌های کشور به دستگاه‌های غربالگری شنوایی سنین ۳ تا ۵ سال تجهیز شده‌اند.	۹۴۲۹۱۸	۴۰۰۰۰۰
برنامه کشوری پیشگیری از تبلی چشم در کودکان ۳ تا ۶ ساله و پیگیری درمان کودکان دارای مشکل تبلی چشم	از زمان شروع برنامه (سال ۱۳۷۵) تاکنون، ۴۷۹۳۱۴۴۵ نفر تحت پوشش قرار گرفته و تعداد ۳۴۹۵۲۷ کودک دارای آمبلیوپی تشخیص داده شده و تحت درمان قرار گرفته‌اند. لازم به ذکر است کمک هزینه درمان تبلی چشم به خانواده‌های نیازمند پرداخت می‌گردد.	۲۰۳۱۰۵۷	۵۲۶۸۷۰
اجرای برنامه پیشگیری از معلولیت‌های ناشی از اختلالات ژنتیک	از زمان شروع برنامه (سال ۱۳۷۶) تاکنون، ۲۷۲ مرکز مشاوره ژنتیک تأسیس شده و در مجموع تعداد ۱۸۸۰۴۱۰ نفر تحت پوشش این برنامه قرار گرفته‌اند.	۱۲۳۱۴۴	۴۰۰۰۰
شناسایی اختلالات ژنتیک در خانواده‌های دارای معلول	از سال ۱۳۹۸ تا پایان مهرماه سال ۱۴۰۰، در مجموع ۵۹۱۲ خانواده ۳ معلول به بالای تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور از خدمات مشاوره ژنتیک بهره‌مند شده‌اند.	۵۹۱۲ خانواده	-
ارائه خدمات غربالگری، تشخیص و مداخله در اختلال طیف اتیسم	تمامی کودکان ۲ تا ۵ ساله مراجعه‌کننده به پایگاه‌های غربالگری و تشخیص استان‌ها مورد سنجش و غربال قرار می‌گیرند و در صورت مشکوک بودن کودک به دارا بودن این اختلال، توسط کارشناسان تخصصی آموزش دیده در این مورد اجرای آزمون تشخیصی قرار خواهند گرفت و در صورت قطعی شدن تشخیص، کودک به مراکز آموزش و توانبخشی اختلالات طیف اتیسم استان جهت مداخلات مرکز محور و خانواده محور، ارجاع خواهد شد.	-	-

(منبع: گزارش سازمان بهزیستی کشور - ۱۴۰۰)

آموزش حقوق بشر

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶.۶۸	برنامه های آموزش و دوره های آموزشی را ارتقاء بیشتری دهد؛	ارمنستان
۲۶.۶۹	اقدامات در زمینه تصویب قوانین و برنامه ها در زمینه آموزش حقوق بشر را ادامه دهد؛	جمهوری آذربایجان
۲۶.۷۰	به تقویت ابتکارات خود در زمینه آموزش حقوق بشر ادامه دهد؛	کوبا
۲۶.۷۱	تلاش های خود را برای تأمین منابع مالی لازم جهت توسعه حقوق بشر و آموزش حقوق شهروندی ادامه دهد؛	کویت
۲۶.۷۲	تلاش خود را برای ایجاد دوره های آموزشی تخصصی در دانشگاه های مرتبط با موضوع حقوق بشر ادامه دهد؛	کویت
۲۶.۷۳	به تلاش خود جهت ایجاد دوره های آموزش تخصصی در دانشگاه ها در خصوص موضوع حقوق بشر ادامه دهد؛	نیکاراگوئه
۲۶.۷۴	تلاش های خود را در زمینه ظرفیت سازی حقوق بشری و آموزش کارکنان ادامه دهد؛	فیلیپین
۲۶.۷۵	به تقویت ظرفیت ها و کمپین های آگاهی بخشی عمومی در مورد حقوق شهروندی ادامه دهد؛	کویت
۲۶.۷۶	به تقویت کمپین های افزایش آگاهی عمومی در مورد حقوق شهروندان ادامه دهد؛	نیکاراگوئه
۲۶.۷۷	تلاش های خود برای ارتقاء منابع مالی مورد نیاز جهت توسعه آموزش در حقوق بشر و حقوق شهروندی را ادامه دهد؛	نیکاراگوئه
۲۶.۲۰۹	تلاش در راستای تضمین دستیابی برابر به حق آموزش برای تمام افراد را تداوم بخشد؛	تونس
۲۶.۲۱۰	اتخاذ اقدامات در زمینه آموزش و ظرفیت سازی حقوق بشر را تداوم دهد؛	ترکمنستان

قوه قضائیه در راستای ارتقای دانش قضات، کارکنان دادگستری، ضابطان قضایی و اعضای شورای حل اختلاف در زمینه حقوق بشر، از ابتدای سال ۱۳۹۹ تا پایان شش ماهه اول ۱۴۰۰ دوره های آموزشی به شرح جدول اول ۱ و ۲ زیر برگزار نموده است:

جدول شماره (۱): دوره های آموزشی حقوق بشر و حقوق شهروندی ویژه قضات و کارکنان دادگستری

مدت اجرا	تعداد شرکت کننده	سال	نوع آموزش	ساعت	نفر ساعت
				ساعت	نفر ساعت
	۲۲۰۹	۱۳۹۹	قضایی	۲۱۲	۱۷۵۳۴
	۲۵۲۳	شش ماهه اول ۱۴۰۰		۲۲۲	۱۸۹۶۴
	۴۷۳۲	جمع کل		۴۳۴	۳۶۴۹۸
	۶۱۹۴	۱۳۹۹	اداری	۴۷۲	۵۸۰۳۶
	۲۹۶۲	شش ماهه اول ۱۴۰۰		۲۶۰	۳۲۲۷۲
	۹۱۵۶	جمع کل		۷۳۲	۹۰۳۰۸
	۲۱۹۱۹	۱۳۹۹	مشاغل پیرامونی (شوای حل اختلاف و ضابطان)	۲۱۸	۱۸۲۶۲۸
	۳۳۰۹	شش ماهه اول ۱۴۰۰		۱۴۸	۳۴۰۲۸
	۲۵۲۲۸	جمع کل		۳۶۶	۲۱۶۶۵۶
	۳۹۱۱۶	جمع کل (قضایی، اداری و مشاغل پیرامونی)		۱۵۳۲	۳۴۳۴۶۲

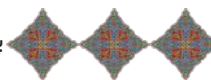
جدول شماره (۲): دوره حقوق شهروندی ویژه ضابطان دادگستری و اعضای شورای حل اختلاف

نوع آموزش	مدت آموزش		تعداد شرکت کننده	تاریخ اجرا	
	نفر ساعت	ساعت		لغایت	از
ضابطان	۶۶۰	۱۲	۵۵	۱۴۰۰/۶/۳۰	۱۴۰۰/۰۲/۱
ضابطان	۳۱۶	۱۲	۲۶	۱۴۰۰/۳/۱۰	۱۴۰۰/۳/۱۰
ضابطان	۱۲۰	۴	۳۰	۱۴۰۰/۳/۹	۱۴۰۰/۳/۹
ضابطان	۳۱۲	۱۲	۲۶	۱۴۰۰/۴/۲۷	۱۴۰۰/۴/۲۷
ضابطان	۱۱۲	۴	۲۸	۱۴۰۰/۳/۲۹	۱۴۰۰/۳/۲۹
ضابطان	۲۱۶	۴	۵۴	۱۴۰۰/۳/۴	۱۴۰۰/۳/۴
ضابطان	۲۶۴	۴	۶۶	۱۴۰۰/۳/۱۸	۱۴۰۰/۳/۱۸
ضابطان	۶۲۴	۱۲	۵۲	۱۴۰۰/۴/۹	۱۴۰۰/۴/۹
ضابطان	۱۵۳۶	۱۲	۱۲۸	۱۴۰۰/۴/۱۶	۱۴۰۰/۴/۹
ضابطان	۲۳۰۰	۴	۵۷۵	۱۴۰۰/۶/۲۸	۱۴۰۰/۶/۱۶
ضابطان	۴۲۰۰	۱۲	۳۵۰	۱۴۰۰/۲/۲۰	۱۴۰۰/۲/۱۱
ضابطان	۵۳۲۰	۸	۶۶۵	۱۴۰۰/۶/۳۰	۱۴۰۰/۰۲/۱
شورای حل اختلاف	۶۰۰۰	۲۴	۲۵۰	۱۴۰۰/۲/۲۹	۱۴۰۰/۲/۲۲
شورای حل اختلاف	۳۰۰۰	۱۲	۲۵۰	۱۴۰۰/۲/۱۷	۱۴۰۰/۲/۱۰
شورای حل اختلاف	۹۰۴۸	۱۲	۷۵۴	۱۴۰۰/۵/۲۰	۱۴۰۰/۵/۱۰
	۳۴۰۲۸	۱۴۸	۳/۳۰۱	جمع	

نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در زمینه ظرفیت‌سازی حقوق بشری در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰، برای کارکنان اداری و نیروی‌های پلیس دوره‌های آموزشی حقوق بشر و حقوق شهروندی را به شرح جدول ذیل برگزار نمود:

جدول شماره (۳): آموزش حقوق بشر و حقوق شهروندی ویژه کارکنان اداری و نیروی‌های پلیس

ردیف	عنوان دوره
۱	برگزاری دوره آموزشی ضابطان طی دو روز و برای ۱۲۸ نفر از کارکنان با همکاری دستگاه قضایی در سال ۱۳۹۹؛
۲	برگزاری دوره آموزشی دستگیری و بدرقه متهمین برای کارکنان رده‌های مرتبط پلیس اطلاعات در سال ۱۳۹۹؛
۳	برگزاری دوره آموزشی تخصصی کوتاه مدت مقابله با اقدامات تروریستی و بیوتروریستی برای کارکنان رده‌های استانی پلیس اطلاعات در سال ۱۳۹۹؛
۴	برگزاری دوره تخصصی مصاحبه و بازجویی برای بازجویان در شش ماهه اول سال ۱۴۰۰؛
۵	چاپ کتابچه تخصصی برای استان‌ها (آموزش شرح وظایف، قوانین، رعایت حقوق شهروندی و...) در سال ۹۹ و شش ماهه اول سال ۱۴۰۰؛
۶	برگزاری کلاس‌های آموزشی برای کارکنان در سراسر کشور (در ۴۴۵ شهرستان ۲۷۶۷ مورد در سال ۹۹ و ۱۷۵۳ مورد در شش ماهه اول سال ۱۴۰۰)؛
۷	برگزاری کلاس مباحث حقوقی، آیین دادرسی کیفری و رعایت حقوق شهروندی برای کارکنان پلیس اطلاعات ناجا در سال ۱۴۰۰؛
۷	ابلاغ کلیه دستورالعمل‌های صیانتی در حوزه رعایت حقوق شهروندی به رده‌های متبوع پیرامون حفظ حقوق متهمین حین دستگیری، بدرقه و نگهداری و پیگیری اجرای صحیح آن؛
۸	برگزاری کلاس‌های توجیهی برای کارکنان در خصوص رعایت حقوق متهمین؛

ردیف	عنوان دوره
۹	برگزاری دوره آموزشی حقوق شهروندی «ویژه کارکنان مبارزه با مواد مخدر ناجا» در سال ۱۳۹۹؛
۱۰	برگزاری دوره آموزشی حقوق شهروندی ویژه کارکنان مرکز تربیت و عملیات سگ پلیس کار آزموده (سپکا) در سال ۱۳۹۹؛
۱۱	برگزاری ادواری آموزش حقوق شهروندی برای تعداد ۱۱۶۸۶ نفر از کارکنان کلانتری‌ها و پاسگاه‌ها (کوپ)؛
۱۲	برگزاری کارگاه‌های آموزشی استانداردسازی و تعالی رفتار برای ۵۱۶۴۱ نفر از کارکنان کوپ؛
۱۳	برگزاری دوره‌های آموزشی نحوه دستگیری و نگهداری، رعایت حقوق شهروندی متهمین و شرح وظایف مسئولین تحت‌نظرگاه‌ها برای کارکنان کوپ؛
۱۴	برگزاری تعداد ۱۰۲۶ مورد کلاس آموزش همگانی در زمینه حقوق شهروندی در سال ۹۹ و تعداد ۵۱۹ مورد در شش ماهه اول سال ۱۴۰۰ در دانشگاه‌ها، رسانه، مدارس، مساجد، مراکز خصوصی و دولتی و نمایشگاه‌ها؛

وزارت آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران در راستای آموزش حقوق بشر و سایر ظرفیت‌های مرتبط، موضوعات ذیل را در متون و برنامه‌های درسی دانش آموزان به شرح ذیل گنجانده است:

جدول شماره (۴) آموزش حقوق بشر در متون و برنامه‌های درسی دانش آموزان

عنوان کتاب	پایه تحصیلی	موضوع/عناوین
هدیه‌های آسمان	پنجم	مال مردم
مطالعات اجتماعی	هفتم	حقوق و مسئولیت‌های من/ من حق دارم/ من مسئول هستم/ قانون/ چرا به مقررات و قوانین نیاز داریم/ قانون گذاری
	هشتم	مصرف و حقوق مصرف کننده وظایف دولت و حقوق و مسئولیت‌های متقابل شهروندان و دولت
	نهم	حقوق و تکالیف والدین و فرزندان حقوق و تکالیف شهروندی
پیام‌های آسمان	هشتم	عنوان حق الناس
فارسی	نهم	قابلیت‌های افراد دارای ناتوانی
اصول عقاید (۱)	دهم	منزلت انسان
اخلاق اسلامی (۱)	دهم	کمال انسان
تفکر و سواد رسانه‌ای	دهم	حقوق مخاطب از منظر استفاده از رسانه اخلاق رسانه ای
		جامعه‌شناسی (۱)
تحلیل فرهنگی	یازدهم	ترویج و گسترش مفاهیم حقوق بشر آسیب‌های اخلاق شهروندی
		دین و زندگی
انسان و محیط زیست	یازدهم	چه باید کرد در باب حقوق و وظایف هر کسی در قبال محیط زیست

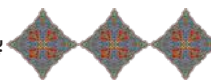
عنوان کتاب	پایه تحصیلی	موضوع / عنوانین
جامعه شناسی (۲)	یازدهم	اعلامیه جهانی حقوق بشر حقوق بشر
جامعه شناسی (۳)	دوازدهم	رعایت حق، مقابله با باطل، حمایت از مظلومان، دفاع از عدالت، آزادی و معرفی آن‌ها به عنوان - ارزش های حق نابرابری اجتماعی و جایگاه عدالت
دین و زندگی رشته‌های علوم تجربی، ریاضی فیزیک و فنی حرفه‌ای	دوازدهم	ارتقای تعداد دانشجویان در هر مقطع تحصیلی به تفکیک جنسیت در سال تحصیلی ۹۹-۸۹۳۱ در اسلام نقض حقوق بشر
اخلاق ۳	دوازدهم	خوب، همیشه خوب است
جریان شناسی	دوازدهم	تکلیف گرایی و حق مداری
هویت اجتماعی	دوازدهم	دفاع از حقوق انسان ها
جغرافیای ۳	دوازدهم	توجه به عدالت در توسعه

وزارت دادگستری در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه اول سال ۱۴۰۰ در زمینه آموزش حقوق بشر و حقوق شهروندی هجده دوره آموزش تخصصی حقوق بشر در قالب وبینار برای سازمان‌های غیردولتی، فعالان جامعه مدنی، دانشجویان و فارغ التحصیلان به شرح موضوعات جدول ذیل، برگزار نموده است:

جدول شماره (۵): آموزش حقوق بشر ویژه سازمان‌های غیردولتی، فعالان جامعه مدنی

ردیف	عنوان دوره
۱	حقوق بشر و تروریسم
۲	حقوق شهروندی ایرانیان خارج از کشور
۳	گردشگری مدرن و میراث بشریت
۴	حق بر سلامت کودکان با تاکید بر غربالگری پیش از تولد (۱)
۵	حق بر سلامت کودکان با تاکید بر غربالگری پیش از تولد (۲)
۶	حقوق شهروندی و میراث فرهنگی
۷	نقش آیین‌های سنتی در ترویج فرهنگ صلح و نفی خشونت با تاکید بر نوروز
۸	حقوق شهروندی سالمندان
۹	حقوق شهروندی سالمندان با تاکید بر حق بر سلامت و بهداشت
۱۰	حقوق شهروندی و حقوق مالی و بانکی
۱۱	حقوق شهروندی و سواد رسانه ای
۱۲	توسعه کلینیک‌های حقوق شهروندی، مبانی، اصول و راهکارها
۱۳	نشست حمایت از حقوق کودکان مهاجر و پناهنده
۱۴	وبینار حمایت حقوقی و قضائی از کودکان
۱۵	نشست روز جهانی صلح
۱۶	وبینار بررسی موازین اخلاقی و حقوقی خانواده و عدم خشونت خانگی در دوران پاندمی کرونا علیه زنان و کودکان
۱۷	جلسه حقوق شهروندان در صنعت خودرو

مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک در وزارت دادگستری با همکاری مراجع متناظر استانی خود، کنفرانس های تخصصی حقوق کودک را برای مسئولین قضایی و اجرایی هر استان، به شرح جدول ذیل برگزار نموده است.

جدول شماره (۶): برگزاری مدارس فصلی حقوق کودک در ۱۵ استان کشور در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه اول سال ۱۴۰۰

ردیف	عنوان	شهر	تاریخ
۱	بیست و سومین کنفرانس استانی حقوق کودک	زاهدان	۹۹/۰۸/۲۸
۲	بیست و چهارمین کنفرانس استانی حقوق کودک	سمنان	۹۹/۱۱/۲۸
۳	بیست و پنجمین کنفرانس استانی حقوق کودک	بوشهر	۹۹/۱۱/۰۸
۴	بیست و ششمین کنفرانس استانی حقوق کودک	گیلان	۹۹/۱۱/۲۹
۵	بیست و هفتمین کنفرانس استانی حقوق کودک	زنجان	۹۹/۱۱/۳۰
۶	بیست و هشتمین کنفرانس استانی حقوق کودک	بجنورد	۹۹/۱۲/۱۲
۷	بیست و نهمین کنفرانس استانی حقوق کودک	مشهد	۹۹/۱۲/۱۳
۸	سی امین کنفرانس استانی حقوق کودک	بیرجند	۹۹/۱۲/۱۴
۹	سی و یکمین کنفرانس استانی حقوق کودک	کرج	۱۴۰۰/۰۳/۰۵

جمهوری اسلامی ایران به منظور ارتقاء دانش همگانی در مورد حقوق بشر و حقوق شهروندی در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰، از طریق رسانه های داخلی به شرح جدول شماره (۷) برنامه های مختلفی تولید شده است.

جدول شماره (۷) مدت پخش حوزه های پیام در خصوص حقوق شهروندی در رسانه ملی

نوع پخش	شبکه	سال ۱۳۹۹ دقیقه	شش ماهه نخست سال ۱۴۰۰ دقیقه
شبکه سراسری	رادیویی	۳۱۶۷:۱۱	۵۷۲۹:۰۱
	تلویزیونی	۲۷۶۳:۱۴	۳۶۰۷:۳۲
استانی	رادیویی	۱۶۱۲۱:۰۷	۷۲۸۵:۱۶
	تلویزیونی	۶۳۳۳:۲۴	۹۲۲۸۲:۴۲
برون مرزی	رادیویی	۱۳۰۳:۰۵	-
	تلویزیونی	۳۷۵۹:۰۶	-
بخش های خبری	رادیویی	۳۱۴:۲۷	۳۲:۲۶
	تلویزیونی	۷۹۴:۳۱	۱۳۱:۰۰
جمع		۱۸۴۳۴:۵۸	۲۶۰۶۷:۵۷

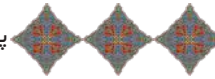
کمیسیون حقوق بشر کانون وکلای دادگستری مرکز نیز از سال ۱۳۹۹ تا خرداد ۱۴۰۰ در زمینه آموزش حقوق بشر همگانی، اقداماتی را به شرح جدول شماره (۸) انجام داده است.
جدول شماره (۸) اقدامات کانون وکلای مرکز

ردیف	اقدام
۱	انتشار دوازده درنگ نامه با موضوعات وضعیت کولبران، آموزش کودکان، بررسی وضعیت خودکشی زنان و کودکان، نظارت بر وکلا و استقلال کانون وکلا و حقوق رفاهی محرومان در وضعیت کرونا
۲	برگزاری چهار جلسه دوره آموزشی حقوق کودک در خانه کودک انجمن روشنگران فردای کودک (ارفک)
۳	برگزاری‌های کارگاه‌های آموزشی متعدد با موضوعات حقوق بشری

سازمان اداری و استخدامی کشوری در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه اول سال ۱۴۰۰، در زمینه آموزش حقوق شهروندی برای کارکنان دستگاه‌های اجرایی کشور، دوره‌های آموزشی به شرح جدول ذیل را برگزار نمود.

جدول شماره (۹): آموزش حقوق بشر ویژه کارکنان دستگاه‌های اجرایی کشور

ردیف	عنوان دوره آموزشی
۱	منشور حقوق شهروندی
۲	حقوق شهروندی در نظام اداری
۳	میز خدمت و ارباب رجوع

تقویت و تعامل با سازمان های مردم نهاد

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶.۷۸	به تلاش های خود در رابطه با آموزش سازمان های مردم نهاد در زمینه ارتقاء و حمایت از حقوق کودکان ادامه دهد؛	ونزوئلا
۲۶.۷۹	تلاش های خود را برای حضور مؤثر جامعه مدنی و سازمان های مردم نهاد در عرصه های داخلی و بین المللی حقوق بشر ادامه دهد؛	قرقیزستان

تا زمان تدوین این گزارش، آخرین داده ها در خصوص سازمان های مردم نهاد در جمهوری اسلامی ایران به شرح جدول زیر می باشد.

جدول شماره (۱): برخی داده ها در خصوص سازمان های مردم نهاد و حقوق بشر در ایران

برخی داده ها در خصوص فعالیت تشکل های مردم نهاد در کشور
فعالیت بیش از ۲۵ هزار سازمان مردم نهاد در ایران
وجود ۷۰۰ تشکل صنفی تخصصی (کانون ها، اتحادیه ها در حوزه های مختلف)
وجود ۳۳ تشکل مردم نهاد دارای مقام مشورتی نزد شورای اقتصادی اجتماعی سازمان ملل متحد (اکوسوک)
صدور مجوز فعالیت برای تعداد ۸۲۸۲ مرکز نیکوکاری در سطح کشور توسط کمیته امداد امام خمینی (ع) تا پایان شهریورماه ۱۴۰۰
افزایش تعداد سازمان های مردم نهاد فعال در حوزه زنان و خانواده به تعداد ۲۷۲۲ سمن در سال ۹۹
فعالیت بیش از ۲۰۰۰ سمن تخصصی حوزه کودک
فعالیت ۱۰۱۲ سازمان مردم نهاد در حوزه محیط زیست
فعالیت ۳۰۱۸ سازمان های مردم نهاد فعال در حوزه مبارزه با موادمخدر
وجود ۴۰۱۵ تشکل مردم نهاد جوان در سال ۱۴۰۰ (براساس سیاست های تدوین شده تا پایان برنامه ششم باید به ازای هر ۵۰۰۰ نفر از جمعیت جوان کشور، یک تشکل مردم نهاد جوانان ایجاد شود)

گزارش وزارت کشور، وزارت ورزش و جوانان، سازمان محیط زیست، معاونت امور زنان و خانواده، نیروی انتظامی، (۱۴۰۰)

در راستای توانمندسازی سمن ها و تقویت تعاملات میان دولت و جامعه مدنی، اقداماتی به شرح جدول شماره (۲)، انجام شده است:

جدول شماره (۲): اقدامات در راستای توانمندسازی سمن ها و تقویت تعاملات میان دولت و جامعه مدنی

اقدامات در راستای توانمندسازی سمن ها و تقویت تعاملات میان دولت و جامعه مدنی
تصویب و ابلاغ «دستورالعمل نحوه مشارکت و تعامل نهادهای مردمی با قوه قضاییه» در تاریخ ۱۳۹۸/۱۲/۶ به منظور توجه نظام مند، پایدار و دانش بنیان به ظرفیت ها و توانمندی نهادهای مردمی برای مشارکت در زمینه های سیاست گذاری قضایی، پیشگیری از وقوع جرم، حمایت از بزه دیدگان، میانجی گری و صلح و سازش، نظارت بر اجرای قوانین، رسیدگی و بازاجتماعی شدن متهمان و مجرمان
اجرای طرح متمرکز آموزش و توانمندسازی ۳۲۰۰ سازمان مردم نهاد با هدف تقویت توان و بنیه اجرایی تشکل های مردمی در سراسر کشور، تحت آموزش مشترک با رویکرد توان افزایی برای مداخله در امور کاهش آسیب های اجتماعی تا پایان سال ۱۳۹۹
اجرای بیش از ۸۰۰ پروژه اجتماعی در حوزه کاهش آسیب های اجتماعی و ارتقای نشاط، سلامت و سرمایه اجتماعی با بهره گیری از ظرفیت سازمان های مردم نهاد تا پایان سال ۱۳۹۹
تهیه و اجرای طرح ملی توانمندسازی و ظرفیت سازی سازمان های مردم نهاد با رویکرد ملی و منطقه ای و استانی با هدف بهره گیری از توان تشکل ها در مدیریت آسیب های اجتماعی و ارتقای سرمایه اجتماعی

اقدامات در راستای توانمندسازی سمن‌ها و تقویت تعاملات میان دولت و جامعه مدنی

تهیه پروتکل اجرایی نحوه مداخله تشکل‌های اجتماعی در بحران با رویکرد تعیین زمینه‌های مداخله تشکل‌ها در مواقع بحرانی، نحوه و نوع واسپاری‌های امور اجرایی به تشکل‌ها در بحران و تعیین نقش و جایگاه تشکل‌ها در ساختار تشکیلاتی ستاد بحران
ایجاد شبکه ملی خبرین کشور در جهت شناسایی ظرفیت‌های خبرین و بسیج ظرفیت‌ها در برنامه‌های کاهش آسیب
تهیه دستورالعمل اجرایی کمیته توسعه مشارکت‌های اجتماعی در پیشگیری از قاچاق کالا و ارز
ایجاد «کارگروه مبارزه با کرونا» به منظور هم‌افزایی و مشارکت بخشی حداکثری به سازمان‌های مردم‌نهاد کشور در برنامه‌ها مبارزه با کرونا و اجرای «طرح ملی ساماندهی مشارکت‌های مردمی برای مقابله با بیماری کرونا» با مشارکت ۱۳ شبکه تخصصی سازمان‌های مردم‌نهاد به منظور فعال سازی ظرفیت تشکل‌ها؛
انعقاد تفاهم‌نامه همکاری میان سازمان امور اجتماعی و معاونت پیشگیری از وقوع جرم قوه قضاییه جهت بهره‌گیری از ظرفیت سمن‌ها در موضوعات مرتبط با قوه قضاییه؛
برگزاری نشست‌های منطقه‌ای آموزشی و توان‌افزایی حدود ۱۲۰۰ سمن فعال حوزه اجتماعی، زنان و خانواده و اجرای ۱۴۰ پروژه مشترک در سطح کشور
اجرای طرح‌های مشارکت محور با بهره‌گیری از ظرفیت صندوق ملی محیط زیست و پرداخت تسهیلات لازم به ۸ سازمان‌های مردم‌نهاد محیط زیستی در سال ۱۳۹۹ با هدف حفظ و بهبود وضعیت محیط زیست کشور
اجرای ۵۱۷ برنامه و طرح محیط زیستی با مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد، جوامع محلی و بسیج و ...
برگزاری ۱۰ نشست از سوی سازمان حفاظت از محیط زیست با شورای هماهنگی شبکه ملی تشکل‌های محیط زیستی و ۱۹ نشست مدیران کل محیط زیست استان‌ها با سمن‌های محیط زیستی استان و ۲۳۹ نشست تسهیلگری با تشکل‌های مردم‌نهاد محیط زیستی در سال ۱۳۹۹
برگزاری کارگاه‌های ملی دانش‌افزایی در راستای توانمندسازی سمن‌های جوانان به صورت مجازی با موضوعاتی چون کارآفرینی اجتماعی و کسب و کار اجتماعی در سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان، آشنایی با آسیب‌های اجتماعی جوانان، روش‌های کنترل و کاهش آسیب‌ها با تاکید بر پیشگیری و مبارزه با مواد مخدر، ترویج و توسعه ورزش‌های همگانی در سازمان‌های مردم‌نهاد، مشارکت‌های اجتماعی جوانان؛
حمایت از ۱۸ طرح فراگیر سازمان‌های مردم‌نهاد در کشور در موضوعات تسهیل ازدواج جوانان آسیب‌های اجتماعی، سبک زندگی و ... توسط سازمان‌های مردم‌نهاد فعال فرهنگی و اجتماعی در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰؛

(منبع: گزارش وزارت کشور، سازمان محیط زیست، معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری، وزارت دادگستری، نیروی انتظامی، ۱۴۰۰)

جدول شماره (۳): تعداد طرح‌ها و برنامه‌های حمایت شده سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان با موضوع طرح‌های کارآفرینی کسب و کار اجتماعی در سال ۱۳۹۹ و نیمه اول سال ۱۴۰۰

تعداد طرح	جامعه هدف (نفر)	عوامل اجرایی (نفر)	مجموع حمایت‌ها (ریال)
۳۷۷	بیش از ۶ میلیون نفر	۳۷۷ نفر	۲۰,۹۲۹,۰۰۰,۰۰۰

(منبع: گزارش وزارت ورزش و جوانان، ۱۴۰۰)

ارتقاء شاخص های توسعه انسانی

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶.۸۹	پیشرفت های حاصله به سمت دستیابی به اهداف توسعه پایدار و بهبود شاخص های توسعه انسانی را تحکیم بخشد؛	هند
۲۶.۹۰	تلاش های خود را برای بهبود شاخص های توسعه انسانی بویژه در زمینه آموزش، بهداشت و مبارزه با فقر ادامه دهد؛	لبنان
۲۶.۹۱	به تقویت شاخص های توسعه انسانی ادامه دهد؛	عمان

براساس آخرین گزارش توسعه انسانی برنامه عمران ملل متحد (۲۰۲۰)، جمهوری اسلامی ایران در سال ۲۰۱۹ با کسب امتیاز ۰/۷۸۳ در گروه " کشورهای با توسعه انسانی زیاد" (با رتبه ۷۰ از میان ۱۸۹ کشور) قرار دارد. شاخص توسعه انسانی در سال ۲۰۱۵ به میزان ۰/۷۷۴ بوده است. در فاصله سال های ۱۹۹۰ و ۲۰۱۹، شاخص توسعه انسانی ایران از ۰/۵۶۵ به ۰/۷۸۳ افزایش یافته است. سرانه تولید ناخالص داخلی جمهوری اسلامی ایران بین سال های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹ حدود ۴۳۵/۵ درصد افزایش یافته است. امید به زندگی به عنوان یکی از اجزاء شاخص توسعه انسانی که بیانگر وضعیت بهداشت و سلامت در هر کشور می باشد، با پیشرفت های قابل ملاحظه در زمینه بهداشت و درمان از ۷۱/۹ در سال ۲۰۱۰ به ۷۵/۶ در ۲۰۱۵ و به ۷۶/۷ در ۲۰۱۹ افزایش یافته است.

افزایش این شاخص ها در حالی است که جمهوری اسلامی ایران تحت شدیدترین نظام تحریم های یک جانبه است. آثار مستقیم اینگونه تحریم ها بر حقوق بنیادین افراد عادی به ویژه در حوزه های مختلف حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و توسعه کشورها تردیدناپذیر است. چنانچه جمهوری اسلامی ایران با تحریم های غیرقانونی و ناعادلانه مواجهه نمی شد، با توجه به ظرفیت های موجود در کشور، قطعاً در گروه "کشورهای با توسعه انسانی بسیار زیاد" قرار می گرفت.

معیار تعیین سطح توسعه انسانی کشورها

میزان شاخص توسعه انسانی	سطح توسعه انسانی
بیشتر از ۰/۸	بسیار زیاد
۰/۷۹ - ۰/۷	زیاد
۰/۶۹ - ۰/۵۵	متوسط
کمتر از ۰/۵۵	کم

مأخذ: برنامه عمران سازمان ملل متحد

کاهش خطر بلایای طبیعی

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶.۹۲	نسبت به بهینه‌سازی ظرفیت جامعه مدنی و مشارکت آنها در حمایت از حقوق افراد آسیب دیده از فجایع طبیعی مبادرت ورزد؛	اندونزی
۲۶.۹۳	اجرای بررسی دوره‌های و ارزیابی مدیریت کاهش خطرات ناشی از بلایا و تلاش‌های سازگاری تغییرات آب و هوایی را با توجه ویژه به حمایت از آسیب پذیرترین بخش‌های جامعه مورد بررسی قرار دهد؛	فیلیپین
۲۶.۹۴	اطمینان حاصل کند که زنان، کودکان و افراد دارای معلولیت به طور معناداری در توسعه قانون و سیاست‌های مربوط به تغییرات آب و هوایی و کاهش خطر بلایا مشارکت داده می‌شوند؛	فیجی

با استناد به قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور مصوب ۱۳۸۶، سازمان مدیریت بحران کشور به منظور ایجاد مدیریت یکپارچه در امر سیاست‌گذاری، برنامه ریزی، ایجاد هماهنگی و انسجام در زمینه‌های اجرائی و پژوهشی، اطلاع‌رسانی متمرکز و نظارت بر مراحل مختلف مدیریت بحران و ساماندهی و بازسازی مناطق آسیب دیده تشکیل گردید. این سازمان، در صورت وقوع بلایای طبیعی از جمله سیل، زلزله و ... و بروز خسارات ناشی از آن، اقدامات مختلفی را در دو مرحله جستجو، نجات و امداد و بازسازی مناطق آسیب‌دیده انجام می‌دهد. هیئت دولت جمهوری اسلامی ایران به منظور مدیریت بهینه مخاطرات طبیعی در کشور، در سال ۱۳۹۹، ۶ درصد و در سال ۱۴۰۰، ۴ درصد از بودجه عمومی کشور را برای تأمین هزینه‌های مدیریت بحران به تصویب رساند. در این راستا و به منظور انجام اقدامات پیشگیرانه، آمادگی و پاسخ به بحران و جبران خسارات ناشی از مخاطرات و بازسازی مناطق آسیب دیده، در مجموع افزون بر ۱۲۴,۴۱۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۹، و در شش ماهه اول ۱۴۰۰ مبلغ ۲۱۵,۶۵۷ میلیارد ریال از منابع اعتباری مدیریت بحران کشور، منظور گردیده است. همچنین در اثر سیل و زلزله در سال ۱۳۹۹ در سطح کشور، ۱۹,۷۱۷ واحد مسکونی بازسازی و ۲۶,۶۶۱ واحد مسکونی تعمیر شده‌اند. در این راستا، طی سال ۱۳۹۹، بیش از ۷,۲۰۰ میلیارد ریال تسهیلات و حدود ۶,۸۰۰ میلیارد ریال اعتبار بلاعوض پراخت گردیده است. برخی قوانین، طرح‌ها و دستوالعمل‌هایی که در زمینه حفاظت از محیط زیست و حوادث طبیعی در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ تصویب و تدوین گردیده‌اند، به شرح ذیل می‌باشد.

♦ **قانون تأسیس صندوق بیمه همگانی حوادث طبیعی مصوب ۱۳۹۹/۰۹/۰۱:** مطابق این قانون، به منظور جبران بخشی از خسارت‌های مالی ناشی از حوادث طبیعی از جمله زلزله، سیل، طوفان، صاعقه، سنگینی برف، رانش زمین، ریزش کوه و دریاچه (سونامی)، کلیه ساختمان‌های مسکونی دارای انشعاب قانونی برق در مناطقی که احتمال وقوع هر یک از خطرات مذکور در آنها وجود داشته باشد، ظرف مدت یک سال پس از تصویب این قانون، تحت پوشش «بیمه پایه حوادث طبیعی ساختمان»، نزد صندوق بیمه حوادث طبیعی ساختمان، قرار می‌گیرند.

♦ **برنامه ملی کاهش خطر حوادث و سوانح:** سندی است که سازمان مدیریت بحران کشور آن را در چهارچوب سند راهبرد ملی مدیریت بحران در آذرماه سال ۱۴۰۰ تدوین نموده است. این سند اهداف ویژه کاهش خطر حوادث و سوانح را به همراه اقدامات مربوطه بیان می‌کند. سازمان حفاظت از محیط زیست کشور، همچنین در راستای نگهداری و حراست از محیط زیست دریایی در مقابله با آلاینده‌ها و تغییرات اقلیمی از شهریورماه سال ۱۳۹۹، تدوین برنامه اقدام ملی حفاظت از محیط زیست دریایی کشور را با تشکیل چهار کارگروه ملی با عناوین تنوع زیستی، آلودگی‌های دریایی، مشارکت‌های مردمی و ظرفیت سازی و تغییر اقلیم در دستور کار خود قرار داد. پیش نویس این برنامه برای طرح در هیات وزیران، تقدیم کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست گردید. کلیات این برنامه، در نشست تیرماه ۱۴۰۰، کمیسیون مذکور مورد تأیید تمامی اعضاء قرار گرفت.

سازمان حفاظت محیط زیست بر اساس پروژه «بروزرسانی زیرساخت‌های آماربرداری ملی مرتبط با تغییرات اقلیمی» در چهارچوب برنامه حمایت تعهدات تغییرات اقلیمی برنامه عمران ملل متحد، فعالیت‌هایی در زمینه تغییر اقلیم، به شرح جدول ذیل در چهارحوزه انجام داده است.

جدول شماره (۱): پروژه‌های اقدام شده مرتبط با تغییرات اقلیمی

حوزه	اقدامات
دوره‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی در زمینه تغییر اقلیم برای جوامع مختلف هدف	برگزاری ۱۰ کارگاه آموزشی در زمینه تغییرات اقلیمی و فرصت‌ها و تهدیدهای آن برای جوامع مخاطب مختلف شامل مدیران و کارشناسان سازمان حفاظت محیط زیست، ادارات کل استان‌ها و دستگاه‌های عضو کارگروه ملی تغییر اقلیم، معلمان، بانوان کارآفرین، فعالان بخش خصوصی، بانک‌ها و موسسات مالی و دانش‌آموزان
ظرفیت‌سازی جهت ارتقاء زیرساخت‌های آماربرداری موجودی انتشارات گازهای گلخانه‌ای در کشور	بررسی وجوه قانونی، طراحی چارچوب سازمانی و تدوین دستورالعمل‌های ملی آماربرداری موجودی انتشارات گازهای گلخانه‌ای در کشور
	توسعه سامانه هوشمند تهیه موجودی انتشارات گازهای گلخانه‌ای از طریق ارتقاء سامانه پایش آلودگی محیط‌زیست به منظور گردآوری داده و محاسبه موجودی انتشارات
	ارزیابی هزینه، ظرفیت‌سازی و فناوری مورد نیاز جهت احصاء گازهای گلخانه‌ای پایه فلوتوری در کشور
مطالعات اولویت‌های سازگاری و ارتقاء تاب‌آوری در کشور	ارزیابی ظرفیت‌سازی مورد نیاز جهت استفاده از دستورالعمل‌های جدید محاسبه موجودی انتشارات بر اساس IPCC2019 و چارچوب ارتقاء یافته شفافیت ETF
	مطالعه آسیب‌پذیری زیرساخت‌های شهری از تغییر اقلیم و شناسایی راهکارهای ارتقاء تاب‌آوری شهری
	مطالعه آسیب‌پذیری اقتصاد کشاورزی از تغییر اقلیم و شناسایی راهکارهای ارتقاء تاب‌آوری روستایی به انضمام پیاده‌سازی طرح سازگار با تغییرات اقلیمی در یک مطالعه موردی در کشور
مطالعات اقتصادی تغییر اقلیم	ارزیابی آسیب‌پذیری شبکه انرژی از تغییرات اقلیمی و راهکارهای ارتقاء تاب‌آوری و سازگاری شبکه انرژی در مقابل تغییرات اقلیمی
	طراحی بازار ملی تبادل انتشارات کربن بر اساس زیرساخت بازار بهینه‌سازی انرژی و محیط‌زیست و هم‌رسانی فرصت‌های بازار کربن به بخش خصوصی
	ارزیابی فرصت‌ها و تهدیدات مکانیزم‌های بازاری و غیربازاری کاهش انتشارات در چارچوب موافقت‌نامه پاریس

سازمان حفاظت محیط زیست به همراه سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری و همچنین وزارت نیرو در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه نخست سال ۱۴۰۰ در زمینه مقابله با پدیده گردوغبار مطابق با جدول زیر اقدام نموده‌اند.

جدول شماره (۲): اقدامات مقابله با گردوغبار در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰ در استان‌های جنوبی کشور

مجموع	حجم عملیات اجرایی						واحد	شرح عملیات
	خوزستان	بوشهر	فارس	هرمزگان	کرمان	سیستان و بلوچستان		
۵۲۶۵۰	۲۴۹۵۰	۱۶۰۰	۵۶۰۰	۳۴۵۰	۱۰۶۵۰	۶۴۰۰	مراقبت، آبیاری، واکاری و نهالکاری	
۲۲۸۷۰۰	۱۱۰۰۰۰	۱۴۵۰۰	۱۲۲۰۰	۱۱۰۰۰	۵۱۰۰۰	۳۰۰۰۰	حفاظت، قرق و مدیریت چرا	
۵۶۰۰	۱۰۰۰	۴۵۰	۱۵۰	۲۲۰۰	۱۰۰۰	۸۰۰	مدیریت هرزآب	
۴۳۴۵۰۰۰	۳۹۳۰۰۰۰	-	-	-	-	۴۱۵۰۰۰	لامرکب و به‌سازی مسیل‌ها و آبراه‌ها	
۱۰	۲	۱	۱	۲	۲	۲	توسعه و راهبری ایستگاه‌های پایش گردوغبار	

سازمان محیط زیست کشور به منظور توانمندسازی سازمان‌های مردم نهاد و افزایش مشارکت در امور محیط زیستی نیز اقداماتی را به شرح ذیل انجام داده است:

♦ اجرای برنامه‌های توان افزایی برای سمن‌ها از جمله برگزاری کارگاه‌های آموزشی منطقه ای در سال ۱۳۹۹ در ۴ مرکز منطقه‌ای بوشهر، کرمان، خراسان رضوی و قزوین؛

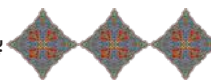
♦ اجرای طرح‌های مشارکت محور با بهره‌گیری از ظرفیت صندوق ملی محیط زیست و ارائه تسهیلات لازم به سازمان‌های مردم نهاد محیط زیستی قرار گرفت؛ پروژه‌های زیست محیطی که با مشارکت سازمان‌های مردم نهاد اجراء گردیده است، به شرح جدول زیر است. لازم به توضیح است که بیش از ۱۰۱۲ سازمان مردم نهاد در حوزه محیط زیست فعال می باشند.

جدول شماره (۳): اجرای پروژه‌های زیست محیطی با مشارکت سازمان‌های مردم نهاد

عنوان پروژه
آموزش جوامع محلی و روستاهای حاشیه مناطق حفاظت شده شهرستان نیشابور
طرح مشارکتی تسهیلمگری توانمندسازی و تغییر معیشت جوامع محلی به منظور حفظ محیط زیست و توسعه پایدار واقع در منطقه حفاظت شده دنا
مدیریت اجتماعی پسماند (ماپی)
توانمندسازی و مشارکت زنان در جوامع محلی شهر تهران برای کاهش و کنترل آلودگی هوا
تنوع بخشی به معیشت‌های روستایی با ایجاد معیشت جایگزین در روستای گرده قیط - نقده
پروژه دریاچه ارومیه و خانه های توسعه روستایی
طرح احیای تالاب بین‌المللی قویی علی از طریق مشارکت جوامع محلی (تدوین سطح سیپا و برنامه مدیریت جامع تالاب)
مشارکت با جامعه محلی برای جلوگیری از تخریب محیط زیست تالاب بین المللی رود شور و شیرین میناب در استان هرمزگان توسط صید غیرقانونی ترال

کمیته امداد امام خمینی^(۵) و جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی نیز در اقدامی مشترک، طرح ملی یاس را در دست اجراء دارند که شیوه‌های مواجهه با بحران و بلایای طبیعی را به دختران رده سنی ۳۰ الی ۴۰ سال و مورد حمایت کمیته امداد، آموزش می دهد و در نهایت، از ظرفیت آنان در خانه‌های هلال احمر بهره‌مند می‌شود. افراد فعال در خانه‌های هلال احمر وارد چرخه ای می‌شوند که در صورت بروز بحران می‌توانند در مرحله نخست خود، مرحله دوم خانواده و در مرحله سوم اعضای محله‌شان را از بحران نجات دهند. در این طرح با ارائه آموزش‌های اجتماع‌محور، فرد توان انجام کار مشارکتی را پیدا می‌کند و موجب ایجاد هماهنگی و افزایش تاب‌آوری در بعد محلی می‌گردد.

اقلیت‌های دینی، آزادی مذهب و عقیده، اقوام و فرق

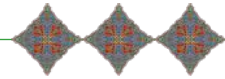
شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶.۳۰۸	ابتکارات خود برای حمایت و ارتقای حقوق اقلیت‌ها و تقویت اقدامات قانونی در این زمینه را ادامه دهد؛	کوبا
۲۶.۳۱۰	از حقوق مسیحیان و سایر اقلیت‌ها حمایت کرده و گفتگوی بین-مذهبی میان گروه‌های مذهبی در جمهوری اسلامی ایران را ترویج کند؛	هائیتی
۲۶.۳۱۴	برای ارتقاء و حمایت از حقوق اقلیت‌ها تلاش‌های بیشتری انجام دهد؛	ژاپن
۲۶.۳۱۸	اقدامات برای حمایت از اقلیت‌های قومی و مذهبی را اتخاذ کرده و از مشارکت برابر و کامل آن‌ها در زندگی اجتماعی و شخصی اطمینان حاصل نماید؛	نیوزیلند

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده بخشی)	کشور توصیه کننده
۲۶.۲۹۶	اقدامات لازم برای رعایت و تضمین حقوق تمامی اقلیت‌ها، به ویژه اقلیت‌های دینی را انجام دهد؛	سوئیس
۲۶.۲۹۷	هنجارها و سیاست‌ها برای اقلیت‌های قومی و دینی به گونه‌ای که بتوانند به طور کامل از حقوق بشر بهره‌مند گردند، تقویت کند؛	پرو
۲۶.۲۹۸	تلاش‌های خود برای جلوگیری و ریشه‌کنی تبعیض علیه اقلیت‌های قومی و دینی را تقویت کند؛	جمهوری کره
۲۶.۳۰۲	اقدامات قانونی، اجرایی و سیاست‌گذاری‌ها برای رسیدگی به تبعیض و محدودیت‌هایی که ممکن است علیه حقوق اعضای اقلیت‌های قومی و مذهبی وجود داشته باشد را اتخاذ نماید؛	سیشل
۲۶.۳۰۹	آزادی مذهب و عقیده را تضمین کند و به تبعیض مذهبی و قومی پایان دهد؛	فرانسه
۲۶.۱۵۴	گام‌های جدی به منظور حمایت از حقوق بشر مسیحیان در قلمرو سرزمینی خود در راستای ۴۶ توصیه‌ای که به جمهوری اسلامی ایران در طی دو دوره قبلی در زمینه آزادی مذهب شده است، بردارد.	هائیتی

در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، فصل مستقلی با عنوان «حقوق ملت» پیش بینی شده است که طی ۲۴ اصل، حقوق و آزادی‌های مشروع و قانونی طبقات مختلف اجتماعی شامل گروه‌های زبانی، مذهبی و نژادی به رسمیت شناخته شده و طبق این اصول، تمام شهروندان اعم از زن و مرد از حمایت یکسان حقوق مدنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برخوردارند. در بسیاری از اصول قانون اساسی عنوان «هر کس»، «همه»، «هر ایرانی» و نظایر آن موضوع حکم قرار گرفته است؛ به طوری که حقوق بنیادین را برای همه افراد و اتباع کشور و شهروندان ایرانی به رسمیت می‌شناسد و تمامی مردم ایران بدون تبعیض می‌توانند از این حقوق بهره‌مند گردند. در عین حال، اصل ۱۴ قانون اساسی به صراحت، دولت جمهوری اسلامی ایران و مسلمانان را موظف به رعایت اخلاق حسنه و قسط و عدل اسلامی نسبت به افراد غیرمسلمان و رعایت حقوق انسانی آنان نموده است. لازم به توضیح است برابر اصل سیزدهم، ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی اقلیت‌های دینی به رسمیت شناخته شده می‌باشند. افراد فرق دیگر که تعداد آن‌ها محدود می‌باشد نیز از حقوق شهروندی برخوردار می‌باشند. در همین راستا، باید توجه داشت که سرزمین ایران دارای گستره‌ای متنوع از طیف‌های مختلف قومی است که با آداب و سنن مختلف و گویش‌های گوناگون، در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند. اکثریت در ایران، فارس و فارسی‌زبانان در ایران، بزرگترین گروه زبانی به شمار می‌آیند. گروه‌های قومی در ایران جزء اقلیت محسوب نمی‌شوند.

از جمله مهم‌ترین تحولات قانونی در زمینه تضمین و اجرای حقوق اقلیت‌های دینی در بازه زمانی تهیه گزارش حاضر، می‌توان به افزودن یک تبصره به قانون مجازات اسلامی اشاره کرد. براساس این تبصره، دیه اقلیت‌های رسمی شناخته شده در قانون اساسی، با افراد مسلمان برابر شناخته شده است.

ذیلاً به برخی از اقدامات صورت گرفته در راستای حمایت و ارتقاء حقوق اقلیت‌های دینی اشاره می‌شود.

تعداد عبادتگاه‌های اقلیت‌های مذهبی در سراسر کشور افزایش یافته است (از جمله ۳۰۰ کلیسا برای مسیحیان، ۷۰ کنیسه برای یهودیان و ۷۸ عبادتگاه برای زرتشتیان)، به گونه‌ای که برای پیروان دین مسیحیت، یک کلیسا به ازای جمعیتی کمتر از ۵۰۰ نفر اختصاص دارد.

در زمینه تضمین و اجرای حقوق فرهنگی و اجتماعی اقلیت‌های دینی، اقدامات متعددی در بازه زمانی تهیه این گزارش انجام شده است که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد.

حق تشکیل انجمن و نهادهای مختلف در ایران در بازه زمانی این گزارش مورد تضمین و اجراء قرار گرفته است. در این چارچوب، تعداد تشکل‌های شکل گرفته توسط اقلیت‌های مذهبی، ۵۷ مورد است که از میان آنها ۲۶ تشکل برای مسیحیان، ۲۸ تشکل برای زرتشتیان و ۳ تشکل برای کلیمیان می‌باشد.

حق آموزش برابر در ایران، مورد تضمین و اجراء قرار گرفته است. در این چارچوب، اختصاص ۵ مدرسه اختصاصی برای یهودیان، ۳۸ مدرسه برای زرتشتیان و ۵۰ مدرسه برای مسیحیان در کشور از جمله مهم‌ترین اقدامات محسوب می‌شود. امکان ادامه تحصیل اقلیت‌های مذهبی در مقاطع مختلف دانشگاهی و حمایت از ادبیات و فرهنگ آن‌ها نیز تضمین شده است. به عنوان نمونه، دوره کارشناسی زبان و ادبیات ارمنی در دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه اصفهان تاسیس شده است.^۸

حق آزادی خط دین دبیره اختصاصی زرتشتیان در ایران، فعالیت مدارس تخصصی در زمینه آموزش خط و زبان آشوری، حمایت و ارتقاء حق بر ورزش اقلیت‌ها (از جمله باشگاه‌های متعلق به اقلیت‌های مذهبی در کشور می‌توان به سازمان فرهنگی ورزشی آرات، باشگاه سپیان، بخش ورزشی انجمن چهار محال و بختیاری، بخش ورزشی انجمن جامعه فارغالتحصیلان ارمنه دانشگاه‌های ایران، باشگاه نائیری، ورزشگاه رافی، باشگاه ورزشی گیپور و ... اشاره کرد) نیز از دیگر حقوق فرهنگی و اجتماعی تضمین شده اقلیت‌های مذهبی در ایران است.

لازم به ذکر است که حق فعالیت اقلیت‌های مذهبی در عرصه‌های فرهنگی نظیر سینما، موسیقی، تئاتر، رادیو و تلویزیون و ارتقاء سطح هم‌اندیشی و گفتگو با اقلیت‌های مذهبی از جمله با شرکت در ۱۰ مورد از جلسات مجمع عمومی انجمن‌ها و گروه‌های اقلیت‌های دینی در سال ۱۳۹۹ و ۷ جلسه در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰، برگزاری جلسات هم‌اندیشی و مشاوره و ... مورد توجه ویژه قرار گرفته است.

حقوق سیاسی اقلیت‌های دینی

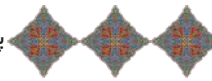
اهم اقدامات
تضمین حق عضویت در مجلس شورای اسلامی و شوراهای شهر و روستا (اختصاص ۵ کرسی نمایندگی مجلس شورای اسلامی به اقلیت‌های مذهبی با وجود جمعیت ۱۵۰ هزار نفری آنها که کمتر از نیم درصد (۰/۲ درصد) جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند)
تضمین حق عضویت اقلیت‌های مذهبی در احزاب سیاسی (حزب هاشناک و دانشک برای مسیحیان و فعالیت گسترده آنها در انتخابات پارلمانی و شورای شهر)
تضمین فعالیت سمن‌های مرتبط با اقلیت‌های مذهبی (۸۰ سمن فعال در ایران، متعلق به اقلیت‌های مذهبی هستند)
تضمین حق انتخابات اقلیت‌های مذهبی اعم از حق رای دادن و حق انتخاب شدن
تضمین حق برگزاری تجمعات مسالمت آمیز و راهپیمایی‌های اقلیت‌های مذهبی

حقوق اقتصادی اقلیت‌های مذهبی

اهم اقدامات
اختصاص بودجه خاص در بودجه سالانه کشور جهت مساعدت مالی به اقلیت‌های مذهبی به منظور تقویت همبستگی ملی و توجه جدی به تشکل‌های مرتبط با آنها
معافیت مالیاتی موقوفات، کمک‌ها و هدایای دریافتی نقدی و غیرنقدی انجمن‌ها و هیئت‌های مذهبی مربوط به اقلیت‌های مذهبی براساس قانون اصلاح موادی از قانون مالیات‌های مستقیم
تضمین حضور فعال اقلیت‌های مذهبی در عرصه‌های تولیدی و تجاری بدون هیچ‌گونه تبعیض (مانند تولید معروف پوشاک هاکوپیان)
تضمین امکان اشتغال اقلیت‌های مذهبی در اموری مانند استادی دانشگاه، پزشکی، بهداشتی، و کالت و سایر فعالیت‌های عمومی
تضمین حق خرید و فروش آزادانه و تملک اموال منقول و غیرمنقول اقلیت‌های مذهبی

(منبع: شش ماهه اول سال ۱۴۰۰، وزارت کشور)

۸. تضمین حق چاپ کتاب و مجلات برای اقلیت‌های مذهبی (روزنامه آلیک، فصلنامه پیمان، ماهنامه‌های آراکس و آرات، دو هفته نامه هویس از جمله مجلات در حال انتشار مسیحیان است. هفته نامه امرداد و ماهنامه‌های پارس امروز، پارس نامه و فروهر از جمله مجلات در حال انتشار زرتشتیان است و نشریه افق بینا نیز متعلق به کلیمیان است. علاوه بر اینکه چندین انتشارات نظیر انتشارات موسسه آلیک، انتشارات کانون یوحنا، انتشارات راستی، انتشارات فروهر و ارگان انجمن کلیمیان تهران نیز به انتشار کتب مربوط به اقلیت‌های مذهبی در ایران مبادرت می‌ورزند)

اصل ۱۹ قانون اساسی به صراحت بر برابری و بر خورداری از حقوق مساوی مردم ایران از هر قوم و قبیله فارغ از رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها تاکید می ورزد. همچنین اصول ۱۵، ۲۰، ۲۴ و ۲۶ قانون اساسی در ارتباط با موضوع آزادی فرهنگی و امکان حفظ هویت قومی است. جمهوری اسلامی ایران متشکل از چندین قومیت است و اقوام در ایران در زمره اقلیتها به حساب نیامده و در اصل، اکثریت ملت ایران را تشکیل می دهند. ذیلاً به برخی از مهم ترین اقدامات صورت گرفته در حمایت و ارتقاء حقوق اقوام در ایران، اشاره می شود.

اهم اقدامات
تضمین استفاده اقوام از زبان های محلی و قومی خود در مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات خود در مدارس در کنار زبان فارسی که زبان رسمی کشور است
اختصاص ۳۱ شبکه استانی و تعدادی شبکه رادیویی استانی
اخذ مسئولیت های مختلف مانند وزارت، استانداری، معاون استانداری، فرماندار، معاون فرماندار، بخشدار، نمایندگی مجلس، عضویت در شوراهای شهر و روستا، شهرداری، معاون وزیر، مدیرکل و ... توسط اقوام مختلف کشور
توزیع متعادل مراکز آموزش عالی در بین اقوام کشور (برای مثال ۳۴۵ مرکز آذری، ۱۴۰ مرکز کرد، ۱۳۶ مرکز لر، ۹۹ مرکز عرب، ۶۷ مرکز ترکمن و ۶۳ مرکز بلوچ)
تضمین فعالیت سمن های مرتبط با اقوام در کشور از طریق صدور مجوز برای فعالیت آنها و حمایت از آنها
تضمین حق دسترسی به اطلاعات اقوام به زبان محلی خود در قالب انتشار مجلات و کتب به زبان محلی

در کنار اقلیت های دینی و اقوام، حقوق شهروندی پیروان فرقه ها نیز به طور کامل رعایت می شود. از دیدگاه قانون اساسی، اعضای فرق مانند سایر شهروندان از حقوق مساوی و حمایت قانونی، مصونیت حیثیت، جان، مال، مسکن، حق دادخواهی و نظایر اینها برخوردار هستند. وفق قانون آیین دادرسی مدنی و قانون آیین دادرسی کیفری، تمامی افراد جامعه از حقوقی مانند حق دفاع، حق داشتن وکیل، حق داشتن مترجم و کارشناس رسمی دادگستری، حق دادرسی عادلانه با رعایت اصل برائت و اصل تناظر، حق اعاده دادرسی، حق تجدیدنظرخواهی، حق فرجام خواهی برخوردارند. ذیلاً برخی از اقدامات انجام شده در راستای حمایت و ارتقاء حقوق فرق مورد اشاره قرار می گیرد.

حقوق مدنی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی فرق

اهم اقدامات
تضمین بهره مندی فرق از تمامی حقوق مدنی از جمله حق ثبت و درج ازدواج در شناسنامه و دفاتر رسمی و حق خرید و فروش و تملک اموال منقول و غیر منقول
تخصیص قبرستان اختصاصی برای فرق
تخصیص سیستم اداری متناسب با فرقه مربوطه
امکان استفاده از دفترچه خدمات درمانی
برگزاری جلسات و مراسم های فرقه ای
دریافت گذرنامه و آزاد بودن تردد به خارج از کشور
برگزاری کلاس های آموزشی فرقه ای برای نونهالان، نوجوانان و جوانان فرقه خود
بهره مندی از وام های بانکی و خدمات بیمه ای (درمانی، عمر، آتش سوزی، حادثه و ...)
حق مراجعه به دستگاه قضایی و استفاده از رسیدگی های انتظامی و قضایی
بهره مندی از یارانه های دولتی
تضمین حق شرکت در انتخابات مختلف از جمله ریاست جمهوری، مجلس و ...
تضمین حق شرکت در انتخابات اصناف، انجمن ها و ...
تضمین حق آموزش در مقاطع مختلف تحصیلی توسط اعضای فرق مختلف در سراسر کشور

حقوق اقتصادی فرق

اهم اقدامات
اعطای مجوز کسب و کار به اعضای فرق
اعطای مجوزهای تاسیس شرکت
ارائه تسهیلات بانکی
ارائه وام و سایر خدمات کشاورزی
ارائه پروانه‌های ساخت و احداث شرکت های تجاری
تضمین مالکیت زمین و منابع طبیعی جهت امور کشاورزی نظیر مراتع دامپروری
ارائه ابزار و آلات کشاورزی از جمله تراکتور با قیمت تعاونی
ارائه وام های بدون بهره از طریق تبصره های موجود
تضمین برخورداری از مشاغلی چون بازرگانی، خدماتی، اصناف و درمانی
تضمین برخورداری از حقوق شهروندی و امکانات رفاهی و خدماتی

منبع: گزارش دستاوردهای حقوق بشری جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۹-۱۴۰۰)

دادرسی عادلانه و عدالت قضایی

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶. ۱۷۰	حق دادرسی عادلانه شامل حق انتخاب وکیل خود از جمله برای افراد متهم به جرایم امنیت ملی تضمین نماید؛	سوئیس
۲۶. ۱۷۲	تمامی اقدامات و شیوه‌های لازم برای حصول اطمینان از اجرای استانداردهای دادرسی عادلانه را اتخاذ نماید؛	بحرین
۲۶. ۱۷۴	به تقویت نظام قضایی به ویژه در ارتباط با زنان و کودکان ادامه دهد؛	بوتان
۲۶. ۱۷۵	به طور مؤثر به حذف موانع دسترسی به عدالت برای زنان، کودکان، افراد دارای معلولیت و افراد آسیب‌پذیر ادامه دهد؛	فیجی
۲۶. ۱۷۸	از استقلال نظام قضایی اطمینان حاصل نماید و از قواعد دادرسی منصفانه و حق دفاع و دسترسی آزادانه به انتخاب وکیل اطمینان حاصل نماید؛	آلمان
۲۶. ۱۸۱	تلاش‌های قانونی و اجرایی خود را در زمینه مقابله با فساد ادامه دهد؛	قزاقستان
شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده بخشی)	کشور توصیه کننده
۲۶. ۱۷۷	حق دادرسی منصفانه و الغای ماده ۴۸ قانون آیین دادرسی کیفری را تضمین نماید؛	فرانسه
۲۶. ۱۷۶	اقداماتی با هدف رعایت تضامین قانونی برای نمونه، از طریق انتشار (اعلام) محکومیتها و امکان تجدیدنظرخواهی از آنها، همچنین با رعایت استانداردهای بین‌المللی در مواردی که افراد به طور موقت بازداشت می‌شوند، اتخاذ نماید؛	اسپانیا
۲۶. ۱۸۰	استانداردهای دادرسی منصفانه را در قانون و عمل، از جمله حق دسترسی به نمایندگی قانونی از لحظه دستگیری و در تمامی مراحل دادرسی و تجدیدنظر تضمین نماید و شکنجه و برخوردهای بیرحمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز را متوقف کند؛	مقدونیه شمالی
۲۶. ۱۱۴	تعداد جرائم قابل مجازات با سلب حیات را کاهش داده و این کار با جرایم موادمخدر آغاز کند و همچنین استفاده از مجازات سلب حیات علیه کسانی که در زمان ارتکاب جرم کودک هستند را ممنوع نماید؛	قبرس
۲۶. ۱۱۸	اصلاحات در قانون مجازات را ادامه داده تا مجازات سلب حیات را به شدیدترین جرایم محدود کند، که می‌تواند پیشرفتی در جهت از بین بردن کامل مجازات سلب حیات باشد؛	اسپانیا

در نظام قضایی جمهوری اسلامی ایران، مراجع قضائی مکلف‌اند اصولی چون علنی بودن محاکمات، قانونی بودن جرم و مجازات، تساوی همگان در برابر قانون و عدم هرگونه تبعیض ناروا، منع بازداشت خودسرانه، حق متهم بر تفهیم اتهام و محاکمه در اسرع وقت و دسترسی به وکیل، براءت، منع شکنجه برای اخذ اقرار، حق دادخواهی، استقلال و بی طرفی مرجع قضائی، برابری امکانات دفاع و همچنین حمایت از حیثیت و کرامت ذاتی انسان و حفظ حرمت و مصونیت جان، مال و حقوق اشخاص را در تمام فرآیند رسیدگی رعایت نمایند. در تمامی مراحل انجام تحقیقات مقدماتی از متهم (بدون در نظر گرفتن نژاد، مذهب، جنسیت و قومیت)، رسیدگی‌های محاکماتی و اجرای احکام، نظارت بر رعایت اصول موصوف مستمراً و به نحو مؤثر مورد رصد قرار داشته و تأمین می‌گردد.

در این راستا، صرفاً در یک سال و نیم گذشته بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های متعددی در جهت تأمین دادرسی عادلانه صادر شده که به شرح جدول شماره (۱) قابل ملاحظه است.

جدول شماره (۱) بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی در راستای تأمین دادرسی عادلانه از سال ۱۳۹۹ تا شش ماهه ۱۴۰۰

ردیف	عنوان	تاریخ تصویب
۱	طرح اصلاح قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی و مهریه	۱۳۹۹/۱/۳
۲	بخشنامه حفظ شأن و اعتبار شهادت شهود در نظام قضایی	۱۳۹۹/۱/۱۱
۳	قانون حمایت از اطفال و نوجوانان	۱۳۹۹/۲/۲۳
۴	بخشنامه عدم صدور دستور محرومیت از خدمات کنسولی به منظور دستیابی به اشخاص تحت تعقیب در خارج از کشور	۱۳۹۹/۲/۲۹
۵	سند امنیت قضایی	۱۳۹۹/۷/۲۱
۶	دستورالعمل نحوه مقابله با ترک وظایف قانونی مدیران و کارمندان و پیشگیری از آن	۱۳۹۹/۷/۳۰
۷	سند تحول قضایی	۱۳۹۹/۹/۳۰
۸	بخشنامه الزام دادرها و دادگاه‌ها و ضابطان دادگستری به پذیرش مستقیم شکایات مردم	۱۳۹۹/۱۱/۱۳
۹	دستورالعمل نحوه تحقیق و رسیدگی با استفاده از سامانه‌های ارتباط الکترونیک	۱۳۹۹/۱۲/۲۸

در شرایط ناشی از پاندمی کووید ۱۹، نظام قضایی خدمات مختلفی را به صورت الکترونیک ارائه نموده که ارائه این خدمات همچنان ادامه دارد و در حال توسعه است.

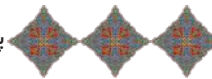
جدول شماره (۲): اهم اقدامات انجام شده در خصوص تسهیل دسترسی مردم به خدمات قضایی در شرایط کرونایی

ردیف	عنوان	شرح
۱	سامانه‌های الکترونیکی خدمات قضایی	<ul style="list-style-type: none"> راه اندازی بیش از ۳۰ سامانه الکترونیکی خدمات قضایی مانند سامانه ثنا، سهام، سجل محکومان کیفری، نوبت‌دهی هوشمند و ... ارائه ماهانه حدود ۲۵ هزار نوبت الکترونیک در محاکم و مراجع قضایی و کاهش مراجعات به محاکم انجام ۸۵ درصد ابلاغ‌های قضایی از طریق الکترونیکی
۲	برگزاری دادگاه‌های آنلاین	رسیدگی به ۶۰ هزار پرونده با هدف صرفه‌جویی در وقت و هزینه و ایجاد تسهیل و تسریع در امور قضایی مردم
۳	راه‌اندازی اتاق دادرسی الکترونیک	ایجاد بیش از ۱۴۰۰ اتاق دادرسی الکترونیک در زندان‌های کشور در شرایط کرونا جهت رسیدگی قضایی به پرونده‌های زندانیان

(مأخذ: کتاب دستاوردهای حقوق بشری جمهوری اسلامی ایران (جلد دوم ۱۴۰۰-۱۳۹۹، احمد بی‌نا)

بر اساس ماده ۳ قانون آیین دادرسی کیفری، مراجع قضایی باید با بی طرفی و استقلال کامل، به اتهام انتسابی به اشخاص در کوتاه‌ترین مهلت ممکن، رسیدگی و تصمیم مقتضی اتخاذ نمایند و از هر اقدامی که باعث ایجاد اختلال یا طولانی شدن فرآیند دادرسی کیفری می‌شود، جلوگیری کنند. بر اساس دستورالعمل حفظ کرامت و ارزش‌های انسانی نیز به منظور رعایت اصل استقلال و بی طرفی، کارکنان دادگستری مکلف‌اند از هرگونه رفتاری که شائبه جانبداری از یک طرف را تقویت می‌کند، از جمله ارتکاب رفتارهای زیر اجتناب نمایند:

- برقراری ارتباطات شخصی نامتعارف با وکلا و کارشناسان دادگستری نظیر حضور در دفاتر این افراد؛
- معرفی وکیل یا مشاور حقوقی به ارباب رجوع و یا توصیه آنان به معرفی وکیل؛
- برقراری ارتباط با هر یک از طرفین پرونده یا واسطه‌ها و مرتبطان آنان؛
- پذیرش درخواست‌های قضایی یا اداری در خارج از محیط اداری، مگر به موجب قانون؛
- انجام فعالیت‌های متضمن واسطه‌گری، دلالتی یا دیگر فعالیت‌های تجاری نامتعارف؛

◆ مطالبه یا کسب هرگونه منفعت یا امتیاز غیرقانونی و یا نامتعارف از سازمان های دولتی و نهادهای و مؤسسات عمومی غیردولتی و به طور کلی از اشخاص حقیقی یا حقوقی که دعوی له یا علیه آنها نزد مرجع قضائی مفتوح بوده یا ظن قوی بر طرح دعاوی مرتبط با آنها وجود دارد؛

◆ مداخله و جانبداری در اختلافات و منازعات سیاسی، جناحی، حزبی، سازمانی و انتخاباتی و صنفی و هرگونه اظهارنظر رسمی راجع به موضوعات مورد مناقشه آنها؛

هرگونه اظهارنظر در ماهیت دعوا تا پیش از ختم دادرسی به ویژه از طریق مصاحبه با رسانه ها و اطلاع رسانی راجع به پرونده ها به گونه ای که بیان کننده گرایش، تمایل یا اراده قاضی نسبت به ماهیت یا فحوای تصمیم نهایی باشد.

طبق اصل ۳۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مبنی بر به رسمیت شناختن حق انتخاب وکیل و به استناد ماده ۱۹۰ قانون آئین دادرسی کیفری، شخص تحت نظر می تواند با شروع تحت نظر قرار گرفتن، تقاضای حضور وکیل نماید، این حق باید پیش از شروع تحقیق توسط بازپرس و دادیار به متهم ابلاغ و تفهیم گردد. وکیل متهم می تواند با کسب اطلاع از اتهام و دلایل آن، مطالبی را که برای کشف حقیقت و دفاع از متهم یا اجرای قانون لازم بداند، اظهار کند. سلب حق همراه داشتن وکیل و عدم تفهیم این حق به متهم به ترتیب موجب مجازات انتظامی درجه هشت (انفصال موقت از یک تا شش ماه) و درجه سه (کسر حقوق ماهانه تا یک سوم از یک تا شش ماه) است و در بازدید از مراجع انتظامی به صورت مستمر در این خصوص نظارت می شود. در صورت اعسار متهم در انتخاب وکیل، برای وی با هماهنگی کانون وکلای دادگستری، وکیل تسخیری و یا معاضدتی تعیین می گردد.

جدول شماره (۳): اقدامات انجام شده در جهت حفظ و رعایت حقوق متهم

اهم اقدامات انجام شده	
<ul style="list-style-type: none"> ◆ تفهیم دقیق حقوق متهم به وی در فرایند تحقیقات در مرجع انتظامی و در دادسرا ◆ توجه به کفایت ادله انتساب جرم در زمان احضار و تفهیم اتهام به متهم ◆ توجه به جمع آوری سریع و کامل ادله انتساب جرم در راستای جلوگیری از تضییع حقوق شاکی 	رعایت اصول دادرسی عادلانه
<ul style="list-style-type: none"> ◆ متناسب بودن میزان و نوع قرار با اتهام مربوطه در راستای حفظ حقوق شهروندی متهم ◆ تلاش در جهت عدم صدور قرار متهمی به بازداشت حتی الامکان، بالاخص برای متهمین خانم ◆ ارتباط با ادارات ثبت اسناد و املاک جهت توقیف اسناد ابرازی متهمین در خارج از وقت اداری جهت جلوگیری از ورود به زندان متهمینی که وثیقه ارائه نموده اند ◆ توجه به شرایط اقتصادی، اجتماعی و حتی شخصیتی متهم، نسبت به صدور قرار مناسب اقدام می گردد. 	صدور قرار تأمین متناسب با شرایط متهم
<ul style="list-style-type: none"> ◆ تاکید و تفهیم دقیق حق دسترسی متهم به وکیل در مرجع انتظامی و قضائی ◆ حق انتخاب وکیل تعیینی و مشاور حقوقی در خلال اولین ساعات رسیدگی و در اختیار قرار دادن وکیل تسخیری در صورت تمایل متهم 	دسترسی به وکیل (تعیینی، تسخیری و معاضدتی)
<ul style="list-style-type: none"> ◆ برگزاری علنی جلسات دادگاه ◆ امکان دفاع متهم از خود در برابر شهود و شکات 	رعایت اصل علنی بودن دادرسی
<ul style="list-style-type: none"> ◆ حفظ کرامت انسانی متهم در جریان تحقیقات مقدماتی و تفهیم اتهام دقیق با ذکر عنوان اتهامی و دلایل انتساب جرم به متهم جهت امکان تدارک دفاع مؤثر از سوی وی ◆ انعکاس دقیق دفاعیات متهم در پرونده ◆ رسیدگی به دلایل ابرازی از سوی متهم در اثبات براءت خویش در مقابل ادله اتهامی موجود 	رعایت اصل حق دفاع متهم

اهم اقدامات انجام شده

<ul style="list-style-type: none"> ◆ توجه و تاکید بر عدم دعوت از مشتکی عنه به عنوان مطلع در مواردی که دلایل اثباتی جرم کافی نبوده یا ضعیف می باشد. ◆ توجه به شأن و جایگاه متهمان در نحوه احضار یا جلب آن ها در مواردی که مرتکب دارای وجهه اجتماعی بوده به عنوان مثال پزشکان یا نظامیان و... ◆ تاکید بر رعایت حقوق شهروندی و حقوق ساکنین و نسوان و صغار در زمان جلب متهمین ◆ تفسیر به نفع متهم در مواردی که تفاسیر متفاوتی از قانون قابل طرح می باشد. ◆ بازدید و سرکشی منظم دوره ای و سرزده به مرجع انتظامی جهت بررسی نحوه برخورد و تعامل با مراجعین و تحقیق از متهمین و وضعیت بازداشتگاه ها و... و ارائه آموزش ها و تذکرات لازم در هر زمینه 	<p>رعایت اصل برائت و احترام به حیثیت ذاتی افراد</p>
<ul style="list-style-type: none"> ◆ خودداری از هرگونه توقیف و یا جلب غیرقانونی افراد و سلب آزادی ایشان ◆ نظارت جدی و برخورد مناسب با متخلفین در صورت عدم رعایت اصل مزبور ◆ توجه به بزه ارتكابی ◆ رعایت اصل تفسیر به نفع متهم در تفاسیر قضایی از قوانین موضوعه 	<p>رعایت اصل قانونی بودن جرم و مجازات</p>
<ul style="list-style-type: none"> ◆ تاکید قانونگذار طبق ماده ۶۰ قانون آیین دادرسی کیفری بر ممنوعیت شکنجه و اخذ اقرار از متهم مطابق با موازین شرع مقدس اسلام ◆ تاکید و آموزش به ضابطین در خصوص اینکه دلایل قضایی برای اثبات جرم در صورت ادعای شکنجه و اجبار و فشار قابلیت استناد ندارد ◆ توجه و تاکید بر علمی و فنی شدن دلایل جمع آوری شده از سوی پلیس آگاهی در اثبات جرائم ◆ محدود نمودن تحویل متهم به ضابطین جهت تحقیقات بیشتر و تاکید بر لزوم تصریح به مواردی که تحقیق در خصوص آن ها از متهم لازم است. ◆ توجیه و حساس نمودن قضات در خصوص توجه و رسیدگی به ادعای شکنجه مطرح شده از سوی متهمین در زمان تحقیق ◆ تجهیز مراجع انتظامی به دوربین مداربسته و عدم امکان شکنجه و هرگونه آزار و اذیت متهم 	<p>رعایت اصل منع شکنجه در اخذ اقرار</p>

(مأخذ: گزارش دستاوردهای حقوق بشری دادگستری های کشور، ۱۴۰۰)

با تصویب و ابلاغ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان در مورخ ۱۳۹۹/۳/۲۲، دفتر حمایت از حقوق زنان و کودکان قوه قضائیه (مستقر در همه مراکز دادگستری استان های کشور) مسئول نظارت بر «روند رسیدگی به پرونده های کودکان بزهکار»، «حمایت از حقوق کودکان بزه دیده» و «مداخله فوری قضائی به منظور پیشگیری از بزه دیدگی اطفال و نوجوانان در معرض خطر» می باشد. همچنین، با ارایه خدمات مشاوره روان شناختی و مددکاری به زنان و به ویژه اطفال و نوجوانان بزهکار در داخل و خارج از محیط کانون اصلاح و تربیت به منظور سالم سازی وضعیت روانی و اجتماعی آنها، زمینه برگشت آنان به جامعه را فراهم می نماید.

جدول شماره (۴): اقدامات انجام شده در حوزه حمایت از کودکان، زنان و افراد آسیب پذیر

اهم اقدامات انجام شده

<ul style="list-style-type: none"> ◆ اجرای برنامه جامع کنترل و کاهش خشونت در سراسر کشور ◆ تدوین ۶ کتابچه مهارت آموزی در زمینه های کنترل خشم، تاب آوری و بخشودگی و پیاده سازی مفاهیم صبر و تاب آوری در دو سطح روابط زوجین و رابطه والد و فرزند به منظور کنترل و کاهش خشونت خانگی و برگزاری مجموعاً ۵۸ کارگاه مهارت آموزی کنترل خشم، تاب آوری و بخشودگی و ۷۷۹۸ نفر ساعت آموزش کارگاهی آن در استان های منتخب ◆ ایجاد پل ارتباطی سریع از طریق مددکاران زندان ها با قضات جهت انتقال مسائل و مشکلات و درخواست های زندانیان و ارائه پیشنهادات مقتضی برای حل مشکلات از سوی مددکاران به قضات ◆ توجیه سیاست های نوین قوه قضائیه در راستای حبس زدایی و استفاده از مجازات های جایگزین حبس 	<p>کاهش جمعیت کیفری</p>
---	-------------------------

اهم اقدامات انجام شده	
<p>◆ برگزاری کارگاه‌های مهارت‌های اجتماعی و تربیتی ویژه مربیان مهد کودک و مدارس به منظور توانمندسازی آنها در نحوه پیشگیری، سلوک با افراد در معرض خطر و پرخطر به آسیب و بزه</p> <p>◆ برگزاری سی «کارگاه نظام عدالت اطفال و نوجوانان» برای آموزش قضات، وکلا، نیروی انتظامی و مددکاران اجتماعی با هدف آموزش نحوه احراز مصالح عالیله کودک، مفاد کنوانسیون حقوق کودک، شناسایی انواع خشونت علیه کودک و راهکارهای پیشگیری از آن</p> <p>◆ راه اندازی کلینیک‌های حقوق کودک در استان‌های سراسر کشور با هدف پیشگیری از وقوع جرم و حمایت همه جانبه از بزه‌دیدگی کودکان توسط مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک</p> <p>◆ حضور مشاوران و مددکاران اجتماعی در کلاترئی‌ها و ارائه مشاوره تخصصی و اقدامات صلح آمیز برای پیشگیری از بزهکاری و یا تکرار بزه‌دیدگی به کودکان و خانواده آنان</p> <p>◆ ایجاد مراکز ملاقات فرزندان طلاق (مراکز مهر خانواده) جهت ملاقات مطلوب تر همراه با آرامش و دور از اضطراب برای کودکان طلاق</p> <p>◆ پروژه ملی نظام مراقبت اجتماعی دانش آموزان (نماد)، براساس پیشگیری رشدمدار از آسیب‌ها و جرائم و مبتنی بر رویکرد مدرسه محور</p>	<p>کاهش آسیب‌های اجتماعی در کودکان و نوجوانان</p>
<p>◆ معرفی مراجعین به مرکز مشاوران حقوقی و کلاء و ایجاد مراکز مشاوره در معیت دادگاه خانواده</p> <p>◆ تشکیل ۳۱ دفتر فعال در حوزه اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم در سطح کشور جهت حمایت از حقوق زنان و کودکان</p> <p>◆ تلاش در جهت جلب رضایت شاکیان پرونده‌های کانون اصلاح و تربیت و بند نسوان و ثبت ۱۴/۱۵ درصد صلح و سازش در سال ۹۹ و ۱۴/۹۸ درصد در سال ۱۴۰۰</p>	<p>حمایت‌های حقوقی و قضایی و اخذ عفو و بخشودگی برای زنان</p>
<p>◆ استقرار ۲۹۸۴ مشاور در محاکم اطفال و نوجوانان</p> <p>◆ برگزاری ۸۴ کارگاه آموزشی استانی ویژه قضات و مشاورین محاکم اطفال و نوجوانان کشور</p> <p>◆ تحقق ۳۷۹۲ صلح و سازش و استفاده از نهادهای ارفاقی و مجازات جایگزین حبس در خصوص ۶۹۹۴ پرونده</p> <p>◆ پیاده سازی کمپین ملی پیشگیری از خشونت با مشارکت سازمان بهزیستی کشور، مبتنی بر برنامه جامع پیشگیری از خشونت علیه کودکان و نوجوانان، خشونت‌های کلامی و پرخاشگری، ضرب و جرح و قتل</p> <p>◆ غربالگری دانش آموزان دارای نشانه‌های پرخاشگری و خشونت در سامانه الکترونیک نظام مراقبت اجتماعی دانش آموزان و ارجاع اورژانسی دانش آموزان در معرض خشونت</p>	<p>پیشگیری از خشونت علیه کودکان و تلاش برای تخفیف مجازات و تمهید مجازات‌های جایگزین</p>
<p>◆ پیگیری پرونده‌های قضایی کودکان و نوجوانان در راستای حل مشکلات آنان و معرفی جهت اخذ وکیل معاضدتی</p> <p>◆ در صدور آراء قضایی با رویکرد کاهش آسیب‌پذیری به کودک و تعیین مصالح عالیله وی، نظرات کودکان، جنس، خاستگاه ملی، مذهب و عقاید، هویت فرهنگی کودک، حفظ روابط خانوادگی و پیشگیری از فروپاشی خانواده، نیازهای حمایتی و ایمنی کودک، وضعیت آسیب‌پذیری کودک، حق بر سلامت کودک و حق بر آموزش کودک و مفاد حمایتی قوانین داخلی و اسناد بین‌المللی مورد توجه قرار می‌گیرد.</p> <p>◆ معرفی مددجویان بدهکار مالی به خیرین در راستای مساعدت مالی و اخذ رضایت از شاکی</p>	<p>معاضدت‌های حقوقی و قضایی به کودکان</p>

(مأخذ: گزارش دستاوردهای حقوق بشری معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم و گزارش وزارت دادگستری، ۱۴۰۰)

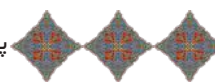
مبارزه با فساد به عنوان اصلی انکارناپذیر و پذیرفته شده در جهان، مورد توجه نظام‌های اداری و دولت‌ها قرار گرفته است. در جمهوری اسلامی ایران نیز این ضرورت احساس و منتهی به وضع قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد (مصوب ۱۳۹۰) و قانون دائمی نمودن این قانون (مصوب ۱۳۹۹) گردیده است و بر اساس آن، دستگاه‌های نظارتی شامل: سازمان بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات کشور، سازمان حسابرسی، دیوان عدالت اداری، وزارت اطلاعات، بازرسان قانونی شرکت‌ها و مؤسسات اعم از دولتی و غیردولتی و همچنین بانک مرکزی و بیمه مرکزی جمهوری اسلامی و وزارت امور اقتصادی و دارایی و تمامی سازمان‌های تابعه موظفند در صورت مشاهده هرگونه فساد، مراتب را به هیئت تشخیص (مرکب از یک نفر قاضی به انتخاب رئیس قوه قضائیه، نماینده وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت اطلاعات، سازمان بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اتاق تعاون ایران) اعلام دارند. دادگاه با رعایت اصول آیین دادرسی و با حضور سه قاضی تشکیل و به پرونده‌های واصله از هیئت‌های تشخیص رسیدگی و با رأی اکثریت مبادرت به انشاء رأی می‌کند. رأی این دادگاه، قطعی است.

مطابق دستورالعمل تشکیل مجتمع تخصصی ویژه رسیدگی به جرایم اقتصادی تهران که در تاریخ ۱۳۹۸/۰۵/۱۹ توسط رییس قوه قضاییه ابلاغ گردید، مجتمع تخصصی مذکور با اختیارات ویژه به منظور پیشگیری از وقوع فساد و جرائم اقتصادی، حمایت از سرمایه‌گذاری سالم، تدوین سیاست کیفی مناسب و بازدارنده، اطلاع‌رسانی متناسب، مبارزه و مقابله قاطع با مجاری فساد، تسریع در تعقیب، تحقیق، رسیدگی، صدور حکم و اجرای احکام دائرگردید.

در قانون آیین دادرسی کیفری ایران، مجازات سلب حیات فقط شامل جدی‌ترین جرایم از جمله قتل عمد، جرائم تروریستی و قاچاق گسترده مواد مخدر می‌گردد. با توجه به اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر، سلب حیات به طور چشمگیری کاهش یافته است.

در مورد سلب حیات مجرمین کودک نیز لازم به ذکر است که در قانون مجازات اسلامی جدید مصوب ۱۳۹۲ تغییرات قابل توجهی در حقوق کودکان صورت گرفته است، به گونه‌ای که مجازات اعدام در جرایم تعزیری برای اطفال زیر ۱۸ سال به صورت کامل حذف شده است. طبق ماده ۸۸ که بر مبنای اتخاذ تصمیمات تأدیبی است، اگر کودکان ۹ تا ۱۵ سال مرتکب جرایم تعزیری شوند اقداماتی نظیر تحویل به والدین یا سرپرست قانونی و اخذ تعهد جهت تربیت و مراقبت از وی، معرفی به مددکار یا یک مؤسسه آموزشی به منظور تحصیل یا حرفه‌آموزی اتخاذ می‌شود و نیز اگر معتاد باشند، درمان می‌شوند. در مورد اطفال و نوجوانان ۱۲ تا ۱۵ سال به وی اخطار و تذکر داده شده و تعهد کتبی برای عدم انجام جرم گرفته می‌شود و یا اینکه در جرایم درجه یک تا پنج، به سه ماه تا یک سال نگهداری در کانون اصلاح و تربیت محکوم می‌شود. در مورد تصمیمات مورد اشاره این ماده، دادگاه اطفال و نوجوانان می‌تواند با توجه به تحقیقات به عمل آمده و همچنین گزارش‌های مددکاران اجتماعی از وضع طفل یا نوجوان و رفتار او، هر چند بار که مصلحت وی اقتضاء کند، در تصمیم خود تجدیدنظر نماید.

همچنین طبق ماده ۸۹ که بر مبنای مجازات‌های تخفیفی است، کودکان بین ۱۵ تا ۱۸ سال نیز در جرایم تعزیری به مجازات اعدام محکوم نشده و حداکثر مجازاتی که برای آن‌ها در نظر گرفته می‌شود، پنج سال نگهداری در کانون اصلاح و تربیت است. در این رابطه، قانونگذار در ماده ۹۱ مقرر کرده است: در جرایم موجب حد یا قصاص هرگاه افراد بالغ کمتر از ۱۸ سال، ماهیت جرم انجام شده و یا حرمت آن را درک نکنند و یا در رشد و کمال عقل آنان شبهه وجود داشته باشد، به اعدام محکوم نشده و حسب مورد با توجه به سن آن‌ها به مجازات‌های پیش‌بینی شده فوق محکوم می‌شوند.

حقوق زندانیان

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶. ۱۴۲	منع شکنجه در بازداشت را تضمین کند؛	کانادا
۲۶. ۱۴۵	شرایط زندان را مطابق با قواعد نلسون ماندلا به ویژه از طریق تأمین مراقبت‌های بهداشتی لازم تضمین نماید؛	اتریش
۲۶. ۱۴۶	تضمین نماید تمامی افراد در زندان خدمات درمان و بهداشت، از جمله اقدامات پیشگیرانه نظیر بررسی شرایط پزشکی به صورت رایگان و بدون تبعیض را دریافت می‌کنند؛	مالتا
۲۶. ۱۴۷	حقوق بازداشت‌شدگان و زندانیان و حق آنها به دریافت درمان پزشکی قابل قبول را تضمین نماید؛	نروژ

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده بخشی)	کشور توصیه کننده
۲۶. ۱۴۰	فوراً تمامی ادعاهای در زمینه شکنجه و سایر بدرفتاری‌ها با افراد دستگیر یا بازداشت شده در حین تظاهرات در دسامبر ۲۰۱۷ را مورد تحقیق قرار دهد و مسئولیت افراد را مورد شناسایی قرار دهد؛	استرالیا
۲۶. ۱۵۱	به بازداشت‌های خودسرانه اتباع خارجی پایان دهد و حقوق کنسولی آنها و شرایط مناسب بازداشت را تضمین نماید؛	فرانسه

اقدامات مربوط به ارائه خدمات بهداشتی و درمانی برای زندانیان

◆ تمام زندانیان به طور مستمر تحت مراقبت‌های بهداشتی و پزشکی قرار دارند و در طول دوره گزارش دهی، بیش از ۹ میلیون غربالگری و ویزیت پزشکی زندانیان انجام شده است. ویزیت‌های پزشکی شامل بررسی‌های تخصصی نیز می‌باشد و در صورت لزوم، زندانیان برای درمان به بیمارستان‌ها و مراکز پزشکی خارج از زندان نیز اعزام می‌شوند که این آمار در طول دوره گزارش دهی، حدود ۱۹ هزار مورد بوده است. از سوی دیگر، غربالگری کرونا و تزریق واکسن مربوطه نیز همزمان با سایر مردم، برای زندانیان نیز آغاز گردید.

اقدامات در راستای حمایت‌های کنسولی از زندانیان خارجی

◆ در راستای حمایت‌های کنسولی و به منظور رفع مشکلات مربوط به زندانیان اتباع خارجی، تعداد ۴۸۳ مورد اقدامات حمایتی شامل دسترسی کنسولی به نمایندگان سفارت خانه‌های کشور متبوع زندانی صورت پذیرفته است.

اقدامات در زمینه ایجاد امکانات و تسهیلات لازم در جهت آموزش و اشتغال زندانیان

برخی اقدامات در حوزه فرهنگی و آموزش در ۱۳۹۹ از جمله به شرح زیر انجام شده است:

- ◆ جذب و بکارگیری تعداد ۹۳۴ گروه مردمی (در زمینه های مختلف فرهنگی، مذهبی، هنری و پزشکی) در زندان‌های سراسر کشور که به ارائه خدمات پرداختند؛
- ◆ حضور ۸۱۴ گروه مردمی در زندان‌های سراسر کشور و ارائه ۷۴۴۶ مورد خدمات فرهنگی؛
- ◆ ایجاد ۳۷ مرکز یادگیری محلی در ۲۳ استان و ۳۷ زندان با همکاری سازمان نهضت سواد آموزی؛
- ◆ تعداد ۵۷۴۷ نفر زندانی بی سواد ایرانی زیر ۶۰ سال سن (واجد شرایط دوره سواد آموزی) در سال ۱۳۹۹ وارد زندان‌های کشور شده که از این تعداد ۱۷۲۰ نفر موفق به شرکت در دوره سواد آموزی و دریافت گواهینامه پایان دوره شده‌اند؛
- ◆ تعداد ۱۰۲۰ نفر در دوره انتقال و تعداد ۴۰۱ نفر در دوره تحکیم سواد، موفق به ثبت نام و ادامه تحصیل شده‌اند؛

- ◆ تعداد ۸۰۲۰ نفر از زندانیان در مقاطع مختلف تحصیلی آموزش و پرورش شرکت داشته و ۵۶۹۶ نفر موفق به دریافت کارنامه قبولی شده‌اند؛
- ◆ تعداد ۳۵۶ نفر از زندانیان، دانشجوی دانشگاه پیام نور و دانشگاه علمی و کاربردی بوده و طی سال گذشته مراحل تحصیلی خود را پیگیری نموده‌اند؛
- ◆ شرکت تعداد ۹۳۱۰۸ نفر از زندانیان در ۹۲۹۷ کارگاه آموزش مهارت‌های اساسی زندگی؛
- ◆ کلاس‌های هنری برگزار شده: ۳۱۲۵ کلاس؛
- ◆ شرکت کنندگان در کلاس‌های هنری: ۲۸۶۱۷ نفر.

اهم اقدامات صورت گرفته در رابطه با آموزش‌های زندانیان در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۰:

- ◆ شرکت ۸۱۰ نفر از زندانیان در دوره‌های سه‌گانه نهضت سواد آموزی؛
- ◆ شرکت ۱۵۶۲۲۲ نفر از زندانیان در آموزش‌های مهارت‌های اساسی زندگی؛
- ◆ شرکت ۱۴۴۹۲۵ نفر از زندانیان در آموزش‌های مذهبی؛
- ◆ شرکت ۲۰۱ نفر از زندانیان در آموزش‌های عالی؛
- ◆ شرکت ۳۰۰۷ نفر از زندانیان در آموزش‌های رسمی و کلاسیک (مدارس داخل زندان)؛
- ◆ شرکت ۱۳۲۰ نفر از زندانیان در آموزش‌های از راه دور؛
- ◆ شرکت ۱۱۱۸ نفر از زندانیان در آموزش‌های جامع آموزش و پرورش؛
- ◆ شرکت ۹۲۸۷ نفر از زندانیان در آموزش‌های عمومی هنر؛
- ◆ شرکت ۴۳۲۱ نفر از زندانیان در آموزش‌های تئاتر.

اهم اقدامات صورت گرفته در رابطه با توسعه و ترویج کتاب و کتابخوانی در سال ۱۳۹۹:

- ◆ تعداد ۲۰۱ کتابخانه در زندان‌ها تحت پوشش نهاد عمومی کتابخانه‌های کشور قرار دارند؛
- ◆ کتاب‌های موجود در کتابخانه‌ها تعداد ۱۴۶۷۳۳۲ جلد می‌باشد؛
- ◆ تعداد زندانیان عضو کتابخانه‌ها ۱۰۴۶۹۲ نفر می‌باشد؛
- ◆ تعداد مددجویان کانون اصلاح و تربیت عضو کتابخانه‌ها ۸۷۱ نفر می‌باشد؛
- ◆ تعداد مسابقات کتابخوانی برگزار شده ۲۴۸۶ مسابقه و تعداد شرکت کنندگان در مسابقات ۱۱۱۰۸۲ نفر؛

اهم اقدامات صورت گرفته در رابطه با توسعه و ترویج کتاب و کتابخوانی در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۰:

- ◆ دریافت افزون بر ۷۰۰۰ جلد کتاب از خیرین و ناشرین و توزیع آن در زندان‌های کشور؛
- ◆ دریافت ۸۰۰۰۰ جلد مجله و نشریات از محل همکاری و تعامل با نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به ارزش ۱۰ میلیارد ریال؛
- ◆ تشکیل باشگاه‌های کتابخوانی در زندان‌های کشور، با مشارکت ۲۶٪ از زندانیان و ۳۵ درصد سربازان وظیفه؛
- ◆ ایجاد ۸۱۸ کتابخانه کوچک (قفسه‌ای) در اندرزگاه‌ها و ۱۵۶ کتابخانه کوچک قفسه‌ای در آسایشگاه سربازان؛
- ◆ خرید ۳۳۴۹۲۱ کتاب جهت کتابخانه‌های زندان‌ها و خرید ۲۸۱۶ کتاب جهت تجهیز کتابخانه‌های آسایشگاه‌های سربازان وظیفه؛

اهم اقدامات در جهت انجام کمک به رفع مشکلات مادی و معیشتی خانواده زندانیان

- ◆ در سال ۱۳۹۹ افزون بر ۲۷۴۱۸۱ مورد و در ۶ ماهه اول ۱۴۰۰ بیش از ۷۶۸۲۲ مورد اعطای کمک‌های نقدی و غیرنقدی برای خانواده زندانیان نیازمند کارسازی شده است.
- ◆ در سال ۱۴۰۰ تفاهم نامه ای با کمیته امداد حضرت امام خمینی^(ع) با اعتباری بیش از ۲۰۰۰ میلیارد ریال منعقد و بیش از ۳۰ هزار خانواده زندانی مشمول کمک معیشتی ماهانه شده‌اند که این تعداد در حال افزایش است.
- ◆ تفاهم نامه‌های ملی با بنیادهای مستضعفان، احسان، کرامت، علوی و ستاد اجرایی فرمان امام^(ع) جهت حمایت از خانواده‌های زندانیان نیازمند منعقد گردید. (که در یک مورد با تخصیص ۵۰۰ میلیارد ریال از سوی بنیاد مستضعفان، حدود ۱۸۰۰ نفر زندانی محکوم مالی آزاد شدند).

اقدامات در زمینه آموزش های مهارت های فنی و حرفه ای به زندانیان

شرح عملکرد	عملکرد سال ۱۳۹۹	عملکرد ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰	توضیحات
حرفه آموزی زندانیان	برگزاری دوره های حرفه آموزی برای ۷۰,۴۵۷ نفر از زندانیان (۴۱ درصد کل محکومان)	برگزاری دوره های حرفه آموزی برای ۳۹,۱۱۶ نفر از زندانیان (۲۴ درصد کل محکومان)	به دلیل پیشگیری از شیوع بیماری کرونا در زندان ها، دوره های حرفه آموزی با یک دوم ظرفیت آموزشی برگزار گردیده است

اهم اقدامات در جهت ساماندهی زندانیان و کاهش جمعیت کیفری

◆ پیگیری لازم جهت راه اندازی و توسعه دادرسی الکترونیکی و شناسایی موانع و مشکلات اجرایی آن که منجر به رشد بیش از ۱۰۰ درصدی نسبت به سال ۹۸ شده است و در مردادماه سال ۱۴۰۰، ۷۳ درصد اعزام های انجام شده به مراجع قضایی به صورت دادرسی الکترونیکی انجام پذیرفته، به گونه ای که هم اکنون اکثر جلسات دادرسی زندانیان به صورت الکترونیکی برقرار می شود.

◆ پیگیری در اجرایی شدن دستورالعمل اعلام بر خط ظرفیت پذیرش زندانیان به مقامات قضایی صلاحیتدار؛

◆ اجرای طرح «پایش زندانیان» در آذر، دی و بهمن ۱۳۹۹ در موضوعات مختلف، اعم از پیگیری درخواست های متهمان و محکومان و شناسایی افراد واجد شرایط آزادی، افرادی که از حیث مالی فقیر و مستضعف هستند و یا تخفیف مجازات که منجر به آزادی بیش از ۲۰۰۰۰ نفر از زندانیان در سال ۹۹ گردیده است.

◆ ایجاد زیرساخت های لازم برای انجام ملاقات الکترونیکی (تصویری) در زندان های سراسر کشور به منظور تسهیل در ملاقات زندانیان با خانواده، به نحوی که در مردادماه سال ۱۴۰۰ تعداد ۲۴۱۱ مورد ملاقات الکترونیکی در زندان های کشور محقق گردیده است؛

◆ با اقدامات صورت گرفته، بررسی های آماری حاکی از آن است که در مرداد ماه سال ۱۴۰۰ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، ۱۶ درصد کاهش ورودی به زندان ها اعم از متهم و محکوم بوده است.

◆ با برنامه ریزی های صورت گرفته و استفاده از ظرفیت های خیرین، گروه های مردم نهاد و ستاد دیه و تعامل مراجع قضایی، آمار زندانیان محکوم مالی (حقوقی) در مردادماه سال ۱۴۰۰ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۹، ۲۳ درصد کاهش یافته است.

◆ پیگیری طرح های کاهش جمعیت کیفری و ارائه پیشنهادهای نظیر تسهیل شرایط تقسیط جزای نقدی، به نحوی که در مردادماه سال ۱۴۰۰ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۹، آمار موجودی زندانیان صرفاً بابت جزای جرمه ۷ درصد کاهش یافته است.

◆ با برنامه ریزی و فعالیت های فرهنگی و حرفه آموزی برای نوجوانان بزهکار و اختصاص دادگاه های ویژه تخصصی اطفال و نوجوانان، ورودی مددجویان کانون های اصلاح و تربیت به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت، از تعداد ۲۷ نفر در سال ۱۳۹۰ به ۱۲ نفر در سال ۱۳۹۹ کاهش یافته است.

◆ در سال ۱۳۹۹ از میان ۱۱۰۰ نفر از مددجویان کانون اصلاح و تربیت که در آزمون های حرفه آموزی شرکت نموده اند، تعداد ۷۱۱ نفر موفق به قبولی در آزمون حرفه آموزی شده اند.

اقدامات حمایتی به منظور مراقبت بعد از خروج زندانی

◆ انجام اقدامات حمایتی بعد از خروج شامل مشاوره و راهنمایی فردی، شغلی، خانوادگی و درمان اعتیاد و مشاوره های فرزند پذیری و حمایت های مادی و معنوی مستقیم و معرفی به نهادهای حمایتی و خیرین جهت تداوم حمایت ها در سال ۱۳۹۹ حدود ۳۷۷۱۹ مورد و در ۶ ماهه ۱۴۰۰ بالغ بر ۱۳۱۸۳ مورد بوده است.

اقدامات در جهت اعزام زندانیان به جلسات دادرسی الکترونیکی

◆ به منظور تسریع در امر رسیدگی به پرونده قضایی زندانیان، جلوگیری از اطاله دادرسی و صیانت بیش از پیش نسبت به کرامت انسانی و شخصیت زندانیان، بسترهای لازم و ضروری برای تشکیل جلسات دادرسی به صورت الکترونیکی در زندان های کشور فراهم گردید، به نحوی که علاوه بر رشد ۱۰۰ درصدی آن در سال ۹۹ به نسبت سال ۹۸، در مرداد ماه سال ۱۴۰۰، ۷۳ درصد جلسات رسیدگی به پرونده زندانیان به صورت الکترونیکی انجام شده است.

دوره زمانی	تعداد جلسات برگزار شده
سال ۱۳۹۹	۱۲۹۷۲۱
شش ماه اول سال ۱۴۰۰	۱۳۱۴۸۹

اقدامات در جهت آزادی زندانیان از طریق مراقبت های الکترونیکی (پابند الکترونیکی)

◆ علاوه بر رشد ۱۰۰ درصدی در سال ۹۹ به نسبت سال ۹۸، در شش ماه نخست سال ۱۴۰۰ آمار زندانیان تحت مراقبت سامانه الکترونیکی به نسبت آمار زندانیان مذکور در ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۹، به دو برابر افزایش یافته است.

◆ شایان ذکر است این موفقیت های کم نظیر (رشد صد درصدی دادرسی الکترونیکی، پابند الکترونیکی و ملاقات الکترونیکی) تماماً در شرایط تحریم اقتصادی و کمبودهای شدید در منابع مالی صورت گرفته است.

تعداد زندانیان تحت مراقبت الکترونیکی	دوره زمانی
۲۲۰۸	سال ۱۳۹۹
۴۲۱۱	شش ماه اول سال ۱۴۰۰

اقدامات در راستای تفکیک زندانیان بر اساس جنسیت، سن، مذهب و جرایم ارتكابی

◆ تفکیک زندانیان بر اساس جنسیت و سن به صورت کامل انجام شده به نحوی که کلیه مددجویان کمتر از ۱۸ سال به کانون اصلاح و تربیت معرفی می شوند و در اکثر زندان ها، بندی برای جوانان (از ۱۹ تا ۲۵ سال) در نظر گرفته شده است.

◆ کلیه زندانیان جرایم مواد مخدر به صورت مستقل از سایر زندانیان در اردوگاه های حرفه آموزی و کاردرمانی نگهداری می شوند.

◆ محکومین مالی که به دلیل عجز از پرداخت محکوم به در زندان تحمل حبس می نمایند و محکومین امنیتی و همچنین محکومان مربوط به جرایم مالی، مستقل از سایر زندانیان نگهداری می شوند.

◆ سایر زندانیان با توجه به نوع جرم و میزان محکومیت - با لحاظ نمودن ظرفیت زندان ها - بر اساس اتاق تفکیک شده اند.

◆ ایجاد اتاق های امن به منظور نگهداری موقت مددجو، جدای از دیگران، در مواقع اضطراری و بروز حالت خطرناک در آیین نامه اجرایی سازمان پیش بینی شده و عملاً نیز زیر ساخت های آن تأمین شده است.

◆ خدمات حمایتی ویژه متهمین و مجرمین نوجوان در کانون های اصلاح تربیت شامل آموزش های مهارت های اساسی زندگی، کمک به ادامه تحصیل و برگزاری کلاس های درسی مددجویان و ... در سال ۱۳۹۹ به تعداد ۸۸۷۷ مورد و در ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰ به تعداد ۱۴۰۹ مورد ارائه گردیده است.

اقدامات در راستای اشتغال به کار زندانیان در داخل و خارج از زندان، به تفکیک جنسیت

◆ ایجاد اشتغال برای محکومان واجد شرایط حاضر در زندان، با همکاری و مشارکت بنیاد تعاون زندانیان، انجمن حمایت از زندانیان و مراکز کارآفرینی حقیقی و حقوقی در سه بخش کارگاهی، اشتغال نشسته (داخل بندها) و اعزام بکار به مراکز اشتغال عمومی و خصوصی خارج از زندان تحت نظارت سازمان زندان ها انجام می شود.

◆ لازم به توضیح است که در سال ۱۳۹۹ با رویکرد و اولویت سازمان زندان ها در پویس سراسری برنامه اشتغال ۵۰ درصدی زندانیان و برنامه ۸۰ درصدی در سال ۱۴۰۰، رشد قابل توجهی در ایجاد فرصت های شغلی نسبت به سنوات پیشین صورت گرفته است.

شرح عملکرد	عملکرد سال ۱۳۹۹	عملکرد ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰
اشتغال زندانیان	ایجاد اشتغال برای ۷۰,۸۴۷ نفر از زندانیان (۵۴ درصد محکومان واجد شرایط اشتغال)	ایجاد اشتغال برای ۸۵,۸۹۵ نفر از زندانیان (۶۵ درصد محکومان اجد شرایط اشتغال)

اقدامات حمایتی در راستای بازدید مسئولان و قضات از زندان ها

◆ به منظور بررسی پرونده قضایی زندانیان، کاهش بار فشار روانی زندانیان، آشنایی قضات با فضای نگهداری زندانیان و تبعات ناشی از تحمل کیفر حبس بر زندانی و خانواده آنها و کاهش ورودی زندان ها با قرار های منجر به بازداشت و بهره مندی حداکثری زندانیان از ارفاقات قانونی با تعامل و همکاری مراجع قضایی آمار بازدید قضات در شش ماهه اول سال جاری، نسبت به مدت مشابه در سال ۱۳۹۹، ۷۳ درصد افزایش داشته است.

تعداد بازدید مسئولان و قضات	دوره زمانی
۵۹۳۱۷	سال ۱۳۹۹
۴۱۸۰۴	شش ماه اول سال ۱۴۰۰

اقدامات حمایتی در راستای اعطای مرخصی و تمدید مرخصی به زندانیان

♦ با توجه به آثار مثبت و سازنده حضور زندانیان در کنار خانواده و به منظور نیل به اهداف عالی در بازسازی اجتماعی و اخلاقی زندانیان و نیز برقراری روابط عاطفی بین زندانیان و اعضای خانواده آنها، با تعامل مراجع قضایی، در شش ماهه نخست سال جاری نسبت به مدت مشابه در سال ۱۳۹۹، آمار اعطای مرخصی به زندانیان افزایش دو درصدی داشته است.

تعداد دفعات بهره مند از مرخصی و تمدید مرخصی	دوره زمانی
۶۰۸۳۲۸ مورد	شش ماهه اول سال ۹۹
۱۱۸۰۰۴۷ مورد	سال ۱۳۹۹
۶۱۹۵۰۶ مورد	شش ماه اول سال ۱۴۰۰

♦ همچنین در خصوص زندانیانی که باقیمانده محکومیت آن ها کمتر از ۴ ماه بوده و همچنین افرادی که نسبت به بازگشت آنها به زندان اطمینان حاصل شده است، به تشخیص قاضی اجرای احکام در چارچوب مقررات، مرخصی پایان محکومیت اعطاء گردیده است به نحوی که در شش ماهه اول سال ۱۴۰۰ به نسبت مدت مشابه در سال ۱۳۹۹، ۱۵ درصد «آمار اعطای مرخصی پایان حبس» افزایش یافته است.

تعداد زندانیان بهره مند از مرخصی پایان حبس	دوره زمانی
۲۸۴۹۶	شش ماه اول سال ۱۳۹۹
۳۳۸۴۹	شش ماه اول سال ۱۴۰۰

♦ این درحالی است که قبل از شیوع کرونا، به طور متوسط ۱۳ درصد از محکومان از مرخصی بهره مند می شدند، لکن طی سال جاری به طور متوسط ۳۳ درصد محکومان به مرخصی اعزام گردیده اند. همچنین اجرای بخشی از محکومیت هایی که فاقد شاکی خصوصی بوده اند در جرایم غیر مهم و اشخاص دارای بیماری و یا کهولت سن جهت جلوگیری از شیوع بیماری کرونا و سلامتی زندانیان به آینده موکول گردیده است.

اقدامات حمایتی در جهت اجازه ملاقات زندانیان به صورت تلفنی، حضوری، کابینی با خانواده و یا وکیل و ...

♦ پیش بینی ملاقات الکترونیکی در آیین نامه اجرایی سازمان به منظور سهولت در امر ملاقات، به نحوی که در مرداد ماه سال ۱۴۰۰، تعداد ۲۴۱۱ مورد ملاقات الکترونیکی بین زندانیان و خانواده آنها برقرار گردیده است و توسعه این شیوه هم اکنون در دستور کار قرار دارد.

♦ به منظور حفظ پیوند خانوادگی، ایفای تکلیف شرعی و قانونی و رعایت حقوق زندانیان و خانواده آنها، به کلیه زندانیان در بدو ورود حداقل یک نوبت تلفن رایگان جهت تماس با خانواده، وکیل یا آشنایان داده می شود. همچنین بعد از ورود به زندان، کلیه زندانیان می توانند از امکان تلفن های نصب شده در داخل سالن زندان ها بهره مند شوند.

♦ کلیه زندانیان بر اساس برنامه زمان بندی و به صورت هفتگی امکان ملاقات حضوری یا کابینی با خانواده و وکیل را دارند.

♦ کلیه زندانیان متأهل می توانند درخواست ملاقات خصوصی با همسر خود را داشته باشند که بر اساس برنامه زمان بندی، امکان ملاقات برای آنها فراهم می شود و این نوع ملاقات حتی در شرایط شیوع کرونا با رعایت پروتکل های بهداشتی ویژه، برقرار بوده است.

میزان تعامل و همکاری با سازمان های منطقه ای، بین المللی و سایر کشورها

تعداد تعامل و همکاری با سازمان های منطقه ای، بین المللی و سایر کشورها	دوره زمانی
♦ انتقال ۶ نفر زندانیان اتباع بیگانه به کشورشان ♦ پذیرش یا انتقال ۱۰۱ نفر زندانی ایرانی از سایر کشورها	سال ۱۳۹۹
♦ انتقال ۶۵۰ نفر زندانیان اتباع بیگانه به کشورشان ♦ پذیرش ۲۶۶ نفر زندانی ایرانی از سایر کشورها	شش ماه اول سال ۱۴۰۰

وضع قوانین و مقررات و ساختارهای جدید در زمینه تضمین و ارتقای حقوق زندانیان و بازداشت شدگان و بهبود وضعیت زندانها

◆ تصویب آیین نامه اجرایی سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی در سال ۱۴۰۰ با تأکید بیشتر بر آموزه های اخلاقی و اسلامی و همچنین استفاده از اسناد بین المللی؛

◆ اجرای طرح پایش زندانیان که منجر به آزادی بیش از ۲۰۰۰۰ زندانی گردید.

◆ راه اندازی سامانه «مشعل» در راستای اصل پاسخگویی و ارتباط مستقیم با ریاست سازمان و تسهیل امکان دسترسی خانواده زندانیان به طرح اعتراضات و درخواستها.

◆ تنظیم و تدوین دستورالعمل رعایت اصل کرامت و حقوق شهروندی زندانیان و استانداردسازی بند جدا سازی، به نحوی که از استانداردهای لازم از جمله نور، تهویه مناسب، سرویس های بهداشتی، فراهم شدن امکان مطالعه و ضرورت وجود برنامه هوا خوری و استمرار برنامه ای اصلاحی و خدمات پزشکی ... برخوردار شوند.

◆ به منظور ایجاد مساوات و برادری، در اجرای ماده ۱۵۴ آیین نامه اجرایی سازمان، نوع غذا برای تمام زندانیان و کارکنان هر موسسه به صورت یکسان و منطبق با کمیت، کیفیت و تنوع مصوب طبخ و توزیع می شود.

◆ به منظور جلوگیری از برچسب زنی و رعایت حقوق متهمان و جلوگیری از تبعات سوء ناشی از ورود متهمان به زندانها، در بند "ب" ماده یک و ماده ۵۶ آیین نامه اجرایی سازمان زندانها، ورود متهمان به زندانها و انگشت نگاری از آنها ممنوع گردیده است.

◆ پیش بینی «کیوسک های الکترونیکی» برای تسهیل اطلاع رسانی زندانیان، در آیین نامه جدید سازمان مطابق با سند تحول قوه قضاییه.

اقدامات حمایتی در راستای آزادی زندانیان بدهکار در جرایم غیر عمد و غیر کلاهبرداری (ستاد دیه) و میزان آن

◆ مشارکت مددکاران اجتماعی زندانها در جلب رضایت شکات و بهره مندی از کمک خیرین و ستاد دیه، در سال ۱۳۹۹ موجب آزادی ۲۰۹۶۸ نفر و در سال ۱۴۰۰، ۱۴۸۳۰ نفر شده است. همچنین لیست محکومین مالی اعم از کیفری و حقوقی به صورت مستمر از ابتدای سال ۱۴۰۰ و به صورت ماهانه به رئیس قوه قضاییه و دادستان کل کشور اعلام گردیده است.

اقدامات حمایتی در راستای آزادی مشروط و عفو برای زندانیان و میزان آن

با عنایت به اینکه از آثار مثبت و پیامدهای آزادی محکومان متنبه شده، بازگرداندن ثبات، آرامش و امنیت به جامعه و اصلاح مجرمین می باشد و همچنین در راستای کاهش اثرات سوء حبس بر زندانی و خانواده زندانی و باز اجتماعی شدن آنها، با بهره مندی از ظرفیت ها و ارفاقات قانونی، در سال ۹۹ و شش ماهه نخست سال ۱۴۰۰ برابر جدول ذیل، تعداد ۱۶۳۳۳ نفر از زندانیان از آزادی مشروط و تعداد ۱۵۸۰۵ نفر از عفو برخوردار شده اند.

دوره زمانی	تعداد زندانیان مشمول آزادی مشروط	تعداد زندانیان مشمول عفو
سال ۱۳۹۹	۱۱۷۹۵	۱۲۸۸۳
شش ماه اول سال ۱۴۰۰	۴۵۳۸	۲۹۲۲

اقدامات در جهت بازگرداندن زندانیان به جامعه و عدم بازگشت مجدد به زندان

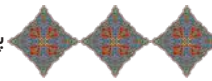
آموزش های فرهنگی، حرفه ای و شغلی و توانمندسازی زندانیان در حوزه اشتغال پس از آزادی، از مهمترین موانع برای بازگشت مجدد زندانیان به جرم و به تبع آن زندان است. لذا، اقدامات ارتقاء مهارت های فردی و توانمندسازی به شرح ذیل برای زندانیان واجد شرایط صورت پذیرفته است.

دوره های آموزش مهارت های اساسی زندانیان	سال ۱۳۹۹	۶ ماهه ۱۴۰۰
مهارت های مقابله ای «مقابله با استرس، مقابله با هیجانات منفی، مقابله با خشم، خود کنترلی»	۹۵۸۶۶	۳۹۹۲۰
مهارت های شناختی «خود آگاهی، تصمیم گیری، حل مسئله»	۹۰۱۸۷	۳۷۵۷۷
مهارت های اجتماعی «ارتباط مؤثر، ابراز وجود»	۸۷۶۴۹	۳۶۵۵۰
آمادگی برای تغییر «ایجاد انگیزه، آمادگی شناختی»	۹۳۰۹۳	۳۸۷۸۸

◆ در سال ۱۳۹۹ برگزاری دوره های حرفه آموزی برای ۷۰,۴۵۷ نفر از زندانیان (۴۱ درصد کل محکومان) و در ۶ ماهه سال ۱۴۰۰ برای ۳۹,۱۱۶ نفر از زندانیان (۲۴ درصد کل محکومان) انجام شده است.

◆ همچنین، به بیش از ۲۲۰۰ نفر در سال ۹۹ و بیش از ۵۵۰ نفر در سال ۱۴۰۰ تسهیلات اشتغال زایی ارائه شده است.

اقدامات در جهت تسهیل دسترسی تمامی بازداشت شدگان و زندانیان به وکیل

به منظور ارتقای بهره‌مندی زندانیان از معاضدت قضایی توسط نهادهای حمایتی (کانون وکلای دادگستری، سازمان بسیج حقوقدانان، مرکز وکلا، کارشناسان و مشاوران قوه قضاییه)، ادارات کل زندان‌های کشور مبادرت به انعقاد تفاهم نامه همکاری با نهادهای مذکور نموده‌اند.

دوره زمانی	تعداد حضور وکلا	تعداد مددجویان بهره‌مند از مشاوره رایگان
سال ۱۳۹۹	۲۲۴۹	۱۲۸۰۸
شش ماه اول سال ۱۴۰۰	۱۴۳۷	۱۴۶۶۹

اقدامات در جهت کنترل و نظارت بر تمامی بازداشتگاه‌ها در کشور توسط سازمان زندان‌ها

با توجه به تبصره ۲ ماده ۳ آیین نامه اجرایی سازمان، برنامه‌ریزی و اقدامات لازم برای اعزام هیئت‌های بازرسی از تمام بازداشتگاه‌های سراسر کشور به صورت نوبه‌ای و بعضاً سرزده، آمده است (حداقل در هر فصل، یک نوبت از هر بازداشتگاه بازرسی شده است).

دوره زمانی	تعداد بازدید از بازداشتگاه‌ها
سال ۱۳۹۹	۳۲۴۹
شش ماه اول سال ۱۴۰۰	۲۰۶۳

اقدامات حمایتی به منظور ایجاد اشتغال و کارآفرینی مولد و غیر مولد برای زندانیان

ایجاد اشتغال برای محکومان واجد شرایط حاضر در زندان، با همکاری و مشارکت بنیاد تعاون زندانیان، انجمن حمایت از زندانیان و مراکز کارآفرینی حقیقی و حقوقی در سه بخش:

۱. کارگاهی / ۲. اشتغال نشسته (داخل بندها) / ۳. اعزام بکار به مراکز اشتغال عمومی و خصوصی خارج از زندان تحت نظارت سازمان زندان‌ها.
- لازم به توضیح است که در سال ۱۳۹۹ با رویکرد و اولویت سازمان زندان‌ها در پوشش سراسری برنامه اشتغال ۵۰ درصدی زندانیان و برنامه ۸۰ درصدی در سال ۱۴۰۰، رشد قابل توجهی در ایجاد فرصت‌های شغلی نسبت به سنوات پیشین صورت گرفته است.

شرح عملکرد	عملکرد سال ۱۳۹۹	عملکرد ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰
اشتغال زندانیان	ایجاد اشتغال برای ۷۰,۸۴۷ نفر از زندانیان	ایجاد اشتغال برای ۸۵,۸۹۵ نفر از زندانیان

اقدامات در جهت تماس تلفنی زندانیان و بازداشت شدگان و ملاقات آنان با خانواده‌های خود

- ◆ برای کلیه زندانیان، در بدو ورود، برای ۴۸ ساعت اول، امکان تماس تلفنی رایگان با خانواده فراهم می‌شود.
- ◆ کلیه زندانیان می‌توانند با استفاده از تلفن‌های داخل اندرگاه‌ها، از تماس تلفنی (معمولاً با شش شماره تلفن) بهره‌مند شوند.
- ◆ با توجه به برنامه زمان‌بندی، علاوه بر امکان ملاقات کابینی و حضوری، برای زندانیان متأهل امکان ملاقات خصوصی با همسرانشان نیز فراهم می‌باشد.

اقدامات حمایتی از خانواده زندانیان

در طول سال ۱۳۹۹ و نیمه اول ۱۴۰۰، اقدامات متعددی نیز در جهت حمایت از خانواده‌های زندانیان انجام شده است که به شرح جداول زیر، قابل مشاهده است.

اهم اقدامات حمایتی از خانواده زندانیان

عنوان خدمات	سال ۱۳۹۹	۶ ماهه سال ۱۴۰۰	جمع کل
مشاوره و راهنمایی	۷۲۰۲۶	۳۷۲۴۸	۱۰۹۲۷۴
اقدام جهت جلب رضایت شاکی و اولیای دم	۳۷۱۶	۸۲۲	۴۵۳۸

عنوان خدمات	سال ۱۳۹۹	۶ماهه سال ۱۴۰۰	جمع کل
اعطای کمک‌های نقدی و غیرنقدی	۲۳۲۴۹۴	۷۶۸۲۲	۳۰۹۳۱۶
آموزش مهارت‌های اساسی زندگی	۵۶۰۶۶	۱۴۲۳۸	۷۰۳۰۴
معرفی به سازمان‌ها و نهادهای حمایتی	۳۲۵۳	۱۲۷۹۴	۱۶۰۴۷

کمک‌های مالی کمیته امداد و انجمن‌های حمایت زندانیان کشور به خانواده زندانیان (میلیارد ریال)

عنوان خدمات	سال ۱۳۹۹	۶ماهه سال ۱۴۰۰	جمع کل
کمک به خانواده زندانیان توسط کمیته امداد	۰	۱۵۰۰	۱۵۰۰
کمک به خانواده زندانیان توسط انجمن	۷۰۰	۹۹۰	۱۶۹۰
کمک به زندانیان	۴۷۰	۲۷۰	۷۴۰
جمع کل	۱۱۸۰	۲۷۶۰	۳۹۴۰

اقدامات حمایتی از زنان زندانی

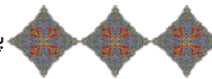
- ◆ استفاده از ارفاقات قانونی برای بهره‌مندی زنان زندانی از جمله مرخصی، تقلیل، تخفیف، آزادی مشروط و آزادی با عفو موردی بصورت ویژه و با معرفی به مراجع قضایی؛
- ◆ انجام پایش حقوقی لازم در پرونده‌های حقوقی زندانیان برای پوشش حداکثری اجرای نظارت الکترونیکی (پابند الکترونیکی) بصورت فوق‌العاده و با اولویت زنان دارای کودک همراه؛
- ◆ برنامه ریزی برای راه اندازی سامان‌سراها برای زنان زندانی آزاد شده فاقد حمایت اجتماعی و خانوادگی به صورت پایلوت؛
- ◆ ارائه خدمات بهداشتی ویژه زنان شامل پوشاک، بسته‌های بهداشتی و برنامه غذایی خاص در زندان‌های سراسر کشور؛
- ◆ ارائه خدمات حمایتی و بهداشتی ویژه برای کودکان همراه مادران زندانی و راه اندازی مهدکودک برای کودکان در مجاورت اندرزگاه‌ها.

اهم اقدامات حمایتی در جهت توسعه و ارتقاء استانداردهای محیط نگه داری زندانیان

- ◆ احداث و آماده سازی ۱۲ پروژه مؤسسه کیفری با ظرفیت اسمی ۱۲/۲۰۰ نفر و زیربنای ۹۷/۹۴۰ متر مربع
- ◆ تجهیز و راه اندازی ۲۱ مرکز بهداشت کار زندانیان
- ◆ تأسیس و راه اندازی ۱۳ پایگاه سلامت زندانیان

رعایت حقوق و کرامت زندانیان

- رئیس قوه قضائیه در ۱۹ دی‌ماه ۱۴۰۰، در کنار آئین نامه جدید سازمان زندان‌ها که حقوق متهمین و محکومین در آن‌ها به طرز قابل توجهی برجسته شده است، با صدور بخشنامه‌ای حقوق بازداشت شدگان، رعایت کرامت آنان و نحوه نظارت بر بازداشتگاه‌ها را ابلاغ نمود. این بخشنامه به جزئیات این حقوق در بخش‌های زیر می‌پردازد:
- ◆ حقوق متهمان در بدو ورود به بازداشتگاه؛
  - ◆ حقوق متهمان بازداشتی از حیث تفکیک و طبقه بندی؛
  - ◆ حقوق متهمان بازداشتی از حیث سلامت جسمی، روانی و رعایت کرامت انسانی؛
  - ◆ حقوق متهمان بازداشتی از حیث ملاقات با خانواده و وکیل؛
  - ◆ حقوق متهمان بازداشتی در حین اعزام و بدرقه؛
  - ◆ حقوق متهمان در بند جداسازی یا اتاق انفرادی؛
  - ◆ حق اطلاع رسانی محرمانه و سریع به مراجع نظارتی؛
  - ◆ نحوه نظارت بر بازداشتگاه‌ها.

حق برخورداری از مسکن مناسب

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶ . ۱۸۶	به تلاش های خود برای تمهید مسکن ارزان برای عموم جمعیت و به ویژه افراد با درآمد پایین ادامه دهد؛	قطر
۲۶ . ۱۸۷	به اجرای مفاد برنامه جامع مسکن ۱۴۰۵-۱۳۹۶ به منظور تضمین حق مسکن مناسب برای همگان ادامه دهد؛	جمهوری دومنیکن
۲۶ . ۱۸۸	از اجرای مؤثر برنامه مسکن از طریق اختصاص منابع کافی و سازوکارهای نظارتی جامع اطمینان حاصل نماید؛	مالزی

مهمترین تحولات قانونی و ساختاری

مهمترین تحول قانونی و ساختاری در حوزه مسکن در جمهوری اسلامی ایران عبارتند از:

♦ **طرح اقدام ملی مسکن:** این طرح در زمستان سال ۱۳۹۷ مطرح شد و شامل ساخت ۴۰۰ هزار واحد مسکونی است که ساخت ۲۰۰ هزار واحد آن در شهرهای جدید و با مشارکت بخش خصوصی، ۱۰۰ هزار واحد در مناطق بافت فرسوده و توسط شرکت بازاریابی شهری و ۱۰۰ هزار واحد بر عهده بنیاد مسکن انقلاب اسلامی است.

♦ **قانون جهش تولید مسکن:** این قانون در ۱۷ مردادماه ۱۴۰۰ در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید و در ۳۰ شهریورماه همان سال برای اجراء ابلاغ شد. براساس این قانون، دولت موظف است نیاز سالانه مسکن کشور را بر اساس اعلام وزارت راه و شهرسازی مستند به مطالعات «طرح جامع مسکن» در مناطق شهری و روستایی تامین نماید و به نحوی برنامه ریزی و اقدام کند تا در چهار سال نخست اجرای قانون مزبور، سالانه به طور متوسط حداقل یک میلیون واحد مسکونی در کشور برای متقاضیان واجد شرایط بر اساس قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن مصوب سال ۱۳۸۷ و آیین نامه های مربوطه عرضه گردد.

♦ **راه اندازی سامانه اقدام ملی مسکن:** این سامانه با هدف حمایت دولت از بخش مسکن راه اندازی شده است و دارای دو بخش می باشد: ثبت نام وام کمک ودیعه ۱۴۰۰ که با هدف حمایت از مستاجران فاقد توانایی مالی اجاره مسکن، تاسیس شده و بخش ثبت نام مسکن ملی ۱۴۰۰ که به متقاضیان ساخت مسکن با شرایطی اعطای وام می نماید. لازم به ذکر است بانوان مجرد بالای ۳۵ سال سن، افراد دارای معلولیت با سن ۲۰ سال و زنان سرپرست خانوار می توانند در این سامانه جهت خاندان شدن ثبت نام نمایند.

جدول شماره (۱): تحولات قانونی و ساختاری در راستای تضمین حق مسکن مناسب و تمهید مسکن ارزان برای عموم جمعیت

تحولات قانونی و ساختاری در راستای تضمین حق مسکن مناسب و تمهید مسکن ارزان برای عموم جمعیت
قانون جهش تولید مسکن مصوب ۱۳۹۹/۵/۱۴۰۰
قانون اصلاح موادی از قانون مالیات های مستقیم مصوب ۱۳۹۹/۹/۵ و شمول مالیات بر خانه های خالی
تصویب قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در ۱۴۰۰/۸/۲۴ و پیش بینی تسهیلات مسکن برای خانواده های دارای ۳ فرزند و بیشتر و زوج های جوان
مصوبه ستاد ملی مقابله با کرونا برای تمدید خودکار قراردادهای اجاره با نرخ مشخص و ثابت
مصوبه پرداخت تسهیلات کمک ودیعه اجاره مسکن با اولویت خانوارهای کم درآمد و نیز تدوین و ابلاغ آئین نامه اجرائی پرداخت تسهیلات کمک ودیعه مسکن به میزان حدود ۲۰۰ هزار میلیارد ریال
مصوبه هیئت وزیران و ابلاغ به کلیه ادارات کل راه و شهرسازی برای تخصیص و واگذاری زمین به صورت اجاره بلندمدت ۹۹ ساله برای احداث مسکن اجاره ای
مصوبه هیئت وزیران برای واگذاری زمین به صورت فروش اقساطی حداکثر ۱۰ ساله به گروه های هدف
تدوین و ابلاغ شیوه نامه اجرای طرح اقدام ملی مسکن (۱۴۰۰/۳/۲۵) به منظور خانه دار کردن اقشار کم درآمدتر جامعه و افرادی که دارای خانه نیستند
تامین ۲۸۶۰ هزار واحد مسکونی از طریق انعقاد تفاهم نامه وزارت مسکن، راه و شهرسازی با سایر وزارتخانه ها و سازمان ها برای تامین مسکن گروه های هدف (کارکنان، مددجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی و ...)
تامین زمین و مسکن از طریق تفاهم نامه های در حال انعقاد برای تامین ۷۸۵ هزار واحد مسکونی برای گروه های کم درآمد، افراد دارای معلولیت و مددجویان تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور و ...
انعقاد تفاهم نامه به منظور تسهیل اجراء و کاهش هزینه ساخت طرح اقدام ملی مسکن با سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور و نیز سازمان نظام مهندسی ساختمان به منظور کاهش قیمت تمام شده مسکن، همچنین تفاهم با ستاد اجرائی فرمان امام (ع) در راستای تامین زمین واحداث ۱۰۰ هزار واحد مسکونی برای گروه های کم درآمد

(منبع: گزارش وزارت مسکن، راه و شهرسازی- ۱۴۰۰)

حسب مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۰/۸/۱۱ شورای پول و اعتبار، سقف تسهیلات مسکن روستایی و شهری در سال ۱۴۰۰ به شرح جدول شماره (۲) است:

جدول شماره (۲): سقف تسهیلات روستایی و شهری در سال ۱۴۰۰

شهر / روستا	سقف تسهیلات فردی (میلیون ریال)
تهران	۴۵۰۰
شهرهای بالای یک میلیون نفر جمعیت	۴۰۰۰
مراکز استانها	۳۵۰۰
سایر شهرها	۳۰۰۰
روستاها	۲۵۰۰

(منبع: گزارش بانک مرکزی - ۱۴۰۰)

همچنین بر اساس ماده ۴ قانون جهش تولید مسکن، بانکها و موسسات اعتباری غیربانکی مکلفند حداقل ۲۰ درصد از تسهیلات پرداختی نظام بانکی در هر سال را با نرخ سود مصوب شورای پول و اعتبار به بخش مسکن اختصاص دهند؛ به صورتی که در سال اول اجرای قانون از حداقل ۳۶۰۰ هزار میلیارد ریال تسهیلات برای واحدهای موضوع این قانون کمتر نباشد و برای سالهای آینده نیز حداقل منابع تسهیلاتی مذکور با افزایش درصد صدرالذکر مطابق با نرخ تورم سالانه افزایش یابد.

جدول شماره (۳)، نشان می‌دهد میزان تولید واحدهای مسکونی در نقاط شهری کل کشور در سال ۱۳۹۹ برابر با ۳۶۰،۷۶۵ واحد مسکونی بوده است.

جدول شماره (۳): میزان تولید واحدهای مسکونی در نقاط شهری کل کشور در سال ۱۳۹۹

سال	تعداد واحد مسکونی تولید شده در کل مناطق شهری کشور	تعداد واحد مسکونی تولید شده در بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری کل کشور	تعداد تسهیلات توزیع شده در بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری کل کشور
۱۳۹۹	۳۶۰،۷۶۵	۴۹،۹۸۶	۱۸،۷۱۳

(منبع: استخراج شده از اطلاعات پروانه‌های صرفاً مسکونی مندرج در اطلاعات مرکز آمار)

جدول شماره (۴): تعداد فروش اقساطی واحدهای مسکن مهر توسط بانک مسکن از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۹ و نیمه نخست سال ۱۴۰۰

سال	تعداد فروش اقساطی تجمعی از ابتدای شهریور ۱۳۹۲
۱۳۹۹	۱،۵۶۳،۱۲۵
۶ ماهه نخست ۱۴۰۰	۱،۵۸۳،۳۳۹

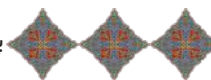
(منبع: گزارش وزارت مسکن، راه و شهرسازی - ۱۴۰۰)

همان طور که جدول بالا نشان می‌دهد، از شهریور ۱۳۹۲ تا پایان شهریور ۱۴۰۰، تعداد ۱،۵۸۳،۳۳۹ واحد مسکن مهر توسط بانک مسکن فروش اقساطی شده است. البته لازم به ذکر است تعداد فروش اقساطی سایر بانکها در حدود ۵۰،۰۰۰ واحد و فروش اقساطی بافت فرسوده به تعداد ۲۶۲،۲۰۸ واحد در آمار فوق منظور نشده است.

جدول شماره (۵): عملکرد پرداخت تسهیلات مسکن توسط بانکها (مبالغ به میلیارد ریال) در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه نخست ۱۴۰۰

سال	پرداختی	
	واحد	مبلغ
۱۳۹۹	۳۷۹۸۷	۲۲۵۸۸،۵
شش ماهه نخست ۱۴۰۰	۱۴۸۶۳	۱۱۴۱۱،۷

(منبع: بانک مرکزی)

جدول شماره (۶): عملکرد پرداخت تسهیلات کمک ودیعه مسکن منتهی به تاریخ ۱۷/۰۷/۱۴۰۰

سال	تعداد متقاضیان ثبت نام شده	تعداد متقاضیان معرفی شده به بانک	تعداد تسهیلات پرداخت شده	مبلغ کل تسهیلات پرداخت شده (میلیارد تومان)
۱۳۹۹	۹۲۰,۳۵۷	۳۶۱,۲۰۰	۲۲۵,۲۶۷	۴,۷۶۲
۱۴۰۰	۱,۳۳۸,۲۳۹	۳۷۴,۲۴۱	۴۴,۹۸۰	۱,۷۴۳
جمع کل	۲,۲۵۸,۵۹۶	۷۳۵,۴۴۱	۲۷۰,۲۴۷	۶,۵۰۵

(منبع: گزارشات سامانه تسهیلات کمک ودیعه مسکن)

با توجه به جمعیت ۸۴ میلیونی کشور ایران و جمعیت ۱۹ میلیونی ساکنان بافت‌های ناکارآمد شهری (فرسوده میانی، تاریخی و سکونتگاه‌های غیررسمی)، نسبت حدود ۲۲٪ برقرار است و از طرفی در صورتی که یکی از تعاریف برنامه اسکان بشر متحد در خصوص تعریف مسکن مناسب مبنی بر "مسکنی بادوام و با متراژ ۵۱ مترمربع و بیشتر با در نظر گرفتن سرانه زیربنای هر نفر ۱۲ مترمربع" ملاک عمل گیرد، بر اساس آمارهای منتشره سرشماری سال ۱۳۹۵ و با توجه به تعریف مسکن بادوام (مسکن با سازه فلزی، بتن آرمه یا آجر و آهن)، تعداد واحدهای مسکونی بادوام به تعداد حدود ۱۴ میلیون واحد است که با توجه به وجود ۱۷ میلیون واحد مسکونی شهری و جمعیت شهری حدود ۵۹ میلیون نفر، درصد جمعیت برخوردار از مسکن مناسب حدود ۸۲٪ است. جدول زیر نشان می‌دهد در طول برنامه ششم توسعه کشور (۱۴۰۰-۱۳۹۶)، ارتقاء و بهسازی ۶۶,۰۰۰ هکتار در ۱۳۳۴ محله از بافت‌های ناکارآمد شهری کشور برنامه‌ریزی شده است.

جدول شماره (۷): اهداف کمی پیش بینی شده درخصوص ارتقاء و بهسازی بافت‌های ناکارآمد شهری در طول برنامه ششم توسعه

عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	مقدار هدف در پایان برنامه	سال ۱۳۹۶	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۹	سال ۱۴۰۰
ارتقاء و بهسازی بافت‌های ناکارآمد شهری	هکتار	۶۶,۰۰۰	۱۱,۰۰۰	۱۲,۵۰۰	۱۳,۵۰۰	۱۴,۰۰۰	۱۵,۰۰۰
	محله	۱۳۳۴	۲۳۴	۲۵۰	۲۷۰	۲۸۰	۳۰۰

(منبع: وزارت مسکن، راه و شهرسازی-۱۴۰۰)

به منظور حمایت از اقشار آسیب‌پذیر و آسیب‌دیدگان بلایای طبیعی و حوادث غیرمترقبه، اقداماتی از جمله اعطای تسهیلات و کمک‌های بلاعوض، بازسازی و تعمیر واحدهای مسکونی آسیب‌دیده و اختصاص اعتبار به منظور انجام اقدامات پیشگیرانه، آمادگی و پاسخ به بحران و جبران خسارات ناشی از مخاطرات و بازسازی مناطق آسیب دیده به شرح جدول زیر انجام شده است.

جدول شماره (۸): اقدامات در راستای بازسازی مناطق آسیب دیده از بلایای طبیعی در سال ۱۳۹۹ و نیمه نخست ۱۴۰۰

اقدامات در راستای بازسازی مناطق آسیب دیده از بلایای طبیعی
تخصیص تسهیلات جدید یارانه‌ای به آسیب‌دیدگان حوادث غیرمترقبه در استان‌های مختلف کشور از طریق بانک‌های عامل به مبلغ ۱۱,۱ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۷ و به مبلغ ۴۸,۷ هزار میلیارد ریال (شامل ۳۰ هزار میلیارد ریال جبران خسارت سیل فروردین‌ماه سال ۱۳۹۸) در سال ۱۳۹۸ در راستای حمایت از اقشار آسیب دیده از بلایای طبیعی به‌موجب مصوبات هیئت‌وزیران
پرداخت مبلغ ۲۱,۱ هزار میلیارد ریال تسهیلات یارانه‌ای تا پایان سال ۱۳۹۹ جهت کمک به ساخت و بازسازی مسکن اقشار آسیب‌دیده ناشی از سیل فروردین‌ماه سال ۱۳۹۸
اعطای مبلغ ۵۰,۰ هزار میلیارد ریال تسهیلات قرض‌الحسنه بانکی (۲۵,۰ هزار میلیارد ریال بابت بخش کشاورزی و ۲۵,۰ هزار میلیارد ریال بابت بازسازی اماکن مسکونی) بابت جبران خسارت‌های ناشی از سیل فروردین‌ماه سال ۱۳۹۸، که تا پایان سال ۱۳۹۹ به میزان ۹,۹ و ۲۳,۱ هزار میلیارد ریال تسهیلات قرض‌الحسنه به‌ترتیب در بخش کشاورزی و بازسازی اماکن مسکونی توسط بانک‌های عامل پرداخت شده است
پرداخت مبلغ ۱۳,۲ هزار میلیارد ریال تسهیلات ارزان قیمت بانکی جهت جبران خسارت‌دیدگان ناشی از حوادث غیرمترقبه سیل، زلزله و رانش زمین در استان‌های کشور از ابتدای سال جاری تا پایان ۲۸ آذرماه سال ۱۴۰۰ بر اساس مصوبات هیئت وزیران در سال ۱۴۰۰

اقدامات در راستای بازسازی مناطق آسیب دیده از بلایای طبیعی

بازسازی ۱۹,۷۱۷ واحد مسکونی و تعمیر ۲۶۶۶۱ واحد آسیب دیده در اثر سیل و زلزله در سطح کشور طی سال ۹۹، و پرداخت بیش از ۷,۲۰۰ میلیارد ریال تسهیلات و حدود ۶,۸۰۰ میلیارد ریال اعتبار بلاعوض در سال ۹۹

تخصیص افزون بر ۱۲۴,۴۱۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۹، و مبلغ ۲۱۵,۶۵۷ میلیارد ریال در شش ماهه اول ۱۴۰۰ از منابع اعتباری مدیریت بحران کشور به منظور انجام اقدامات پیشگیرانه، آمادگی و پاسخ به بحران و جبران خسارات ناشی از مخاطرات و بازسازی مناطق آسیب دیده

(منبع: گزارش بانک مرکزی و سازمان دهیاری ها و شهرداری ها-۱۴۰۰)

همچنین توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی تاکنون بیش از ۱,۹۱۸,۹۳۳ واحد مسکونی (تعمیری و احدثی) بازسازی شده است. جدول زیر میزان پرداخت تسهیلات (وام) و کمک بلاعوض جهت بازسازی واحدهای خسارت دیده از سوانح طبیعی در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه سال ۱۴۰۰ را نشان می دهد.

جدول شماره (۹): میزان پرداخت تسهیلات (وام) و کمک بلاعوض جهت بازسازی واحدهای خسارت دیده از سوانح طبیعی در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه سال ۱۴۰۰

عملکرد	اعتبارات تخصیص یافته و جذب شده (میلیون ریال)				پیشرفت فیزیکی (واحد مسکونی)			
	تسهیلات (وام)		کمک بلاعوض		احداثی		تعمیری	
	تخصیص	جذب	تخصیص	جذب	شروع	خاتمه	شروع	خاتمه
سال ۹۹	۱۴,۰۸۹,۹۰۰	۱۴,۰۸۹,۹۰۰	۶,۶۵۸,۹۶۵	۶,۶۵۸,۹۶۵	۳۳,۰۴۴	۱۹,۵۱۴	۳۵,۰۶۹	۲۹,۴۲۴
شش ماهه سال ۱۴۰۰	۶,۸۰۰,۷۰۰	۱,۴۸۹,۶۷۰	۳,۶۶۸,۷۵۱	۲,۱۲۲,۵۱۵	۱۱,۸۹۲	۸,۴۳۷	۸,۵۱۱	۸,۵۱۱
جمع کل	۲۰,۸۹۰,۶۰۰	۱۵,۵۷۹,۵۷۰	۱۰,۳۲۷,۷۱۶	۸,۷۸۱,۴۸۰	۴۴,۹۳۶	۲۷,۹۵۱	۴۳,۵۸۰	۳۷,۹۳۵

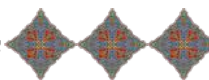
(منبع: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی- ۱۴۰۰)

با هدف محرومیت زدایی از چهره روستاها، طرح ویژه به سازی مسکن روستایی و مسکن محرومین از سال ۱۳۸۴ توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی اجرا می شود. بر اساس آمار موجود از زمان شروع این طرح تاکنون، ۲۰۳۷۶۶۸ واحد مسکونی روستایی شروع و ۱۸۸۸۴۰۲ واحد احدث و به بهره برداری رسیده است. شایان ذکر است نظارت بر عملیات اجرایی واحدهای مسکونی روستایی با بهره گیری از ۱۶۰۰۰ نفر نیروهای متخصص بومی در زمینه طراحی، نظارت و اجرای ساخت و سازهای روستایی، در قالب نظام فنی روستایی صورت می گیرد.

جدول شماره (۱۰): اطلاعات مربوط به احدث و تکمیل مسکن روستائیان و اقشار کم درآمد سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه اول ۱۴۰۰

شرح	۱۳۹۹		۶ ماهه اول ۱۴۰۰	
	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)
کمک به احدث مسکن محرومین با استفاده از تسهیلات ارزان قیمت بانکی و پرداخت کمک بلاعوض محرومین	۳۷,۰۱۹	۹۶۱۰	۲۳,۰۵۱	۶,۴۴۵
احداث واحدهای مسکونی روستایی با استفاده از تسهیلات ارزان قیمت بانکی	۱۱۵,۶۷۱	۳۶,۲۵۷	۷۲,۱۸۹	۲۱,۵۸۸
کمک به تکمیل واحدهای مسکونی روستایی با استفاده از تسهیلات ارزان قیمت بانکی و پرداخت کمک بلاعوض اقشار کم درآمد روستایی	۸,۵۲۴	۱,۰۵۲	۳,۸۷۶	۹۳۰

(منبع: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی- ۱۴۰۰)

جدول شماره (۱۱): پروژه های محرومیت زدایی در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه ۱۴۰۰

تعداد پروژه در حال اجرا	تعداد پروژه پایان یافته (بهره برداری)	اعتبار هزینه شده (میلیون ریال)	تعداد کل پروژه ها	نوع پروژه ها
۱۹	۸۱	۱۶۵۶،۱۷۵	۱۰۰ پروژه	اماکن مذهبی، فرهنگی، رفاهی، ابنیه عمومی و ...

(منبع: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی - ۱۴۰۰)

جدول شماره (۱۲): تعداد تأمین واحدهای مسکونی شهری و روستایی با مشارکت مردم در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه ۱۴۰۰

سال	تعداد تأمین واحدهای مسکونی	
	شهری	روستایی
۱۳۹۹	۵۸۳	۸۲۰
شش ماهه ۱۴۰۰	۱۹۹	۱۶۶۵

(منبع: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی - ۱۴۰۰)

جدول شماره (۱۳): تعداد تأمین واحدهای مسکونی ساخته شده توسط انجمن خیرین مسکن ساز در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه ۱۴۰۰

سال	تعداد واحد مسکن ساخته و تحویل شده توسط انجمن	تعداد واحد مسکن شهری ساخته و تحویل شده در قالب طرح تأمین مسکن خانواده های دارای ۲ عضو معلول
۱۳۹۹	۹۳۷	۱۲۰۰
شش ماهه ۱۴۰۰	۳۷۲	۳۷۲

(منبع: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی - ۱۴۰۰)

فقرزدایی و توسعه مناطق روستایی و کم برخوردار

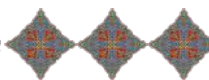
شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶ . ۱۸۹	ابتکارات خود را با هدف بالا بردن سرعت کاهش فقر و توسعه مناطق کم‌برخوردار و روستایی توسعه دهد	ویتنام
۲۶ . ۸۸	برنامه‌های ارتقایی که باعث توسعه مناطق روستایی و کمتر توسعه یافته می‌شوند را ادامه دهد؛	جمهوری دومینیک
۲۶ . ۱۹۱	رویکرد مستمر خود را برای کاهش فقر و توسعه در مناطق روستایی مطابق با برنامه چشم‌انداز ۲۰ ساله را تقویت نماید؛	میانمار
۲۶ . ۱۹۲	به ارتقاء و حمایت از حق آب سالم و بهداشتی ادامه دهد؛	برونئی دارالسلام
۲۶ . ۱۹۳	از اجرای به موقع و مؤثر برنامه اشتغال جمعیت روستایی به منظور تضمین اشتغال پایدار براساس دسترسی برابر به اشتغال اطمینان حاصل نماید؛	ازبکستان
۲۶ . ۱۹۴	به تلاش‌های خود برای تقویت اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری ادامه دهد؛	بولیوی
۲۶ . ۱۹۵	به برنامه‌های توسعه اقتصادی-اجتماعی خود از جمله برنامه‌های راهبردی ملی در زمینه حقوق بشر ادامه دهد؛	کره شمالی

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده بخشی)	کشور توصیه کننده
۲۶ . ۱۹۰	تلاش‌ها در زمینه کاهش بیشتر فقر به ویژه در استان‌هایی که متشکل از اقلیت‌های قومی می‌باشند را تقویت نماید؛	بلغارستان

جمهوری اسلامی ایران به منظور کاهش فقر در ۶ محور تامین معیشت، اشتغال، مسکن، امنیت غذایی، حمایت تحصیلی و پوشش بیمه تامین اجتماعی، اقدامات و برنامه‌های مختلفی را تدوین و اجراء نموده است. در این برنامه‌ها به تقویت جایگاه و کارکردهای نواحی روستایی و عشایری توجه ویژه شده و پیشرفت‌هایی در زمینه ارائه خدمات عمرانی و زیرساختی مانند آب، برق، گاز، بهداشت، مخابرات روستایی به دست آمده است. یکی از مهمترین قوانین، برنامه ششم توسعه در حوزه توسعه روستایی و عشایری است که در این قانون بر ایجاد یکپارچگی در نظام سیاست‌گذاری و مدیریت توسعه روستایی و عشایری تأکید شده است. برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی قرار است برای تعداد ۲۵۰۰۰ روستای هدف و در دهستان‌های اولویت دار استان‌های کشور، اجراء گردد، همچنین به منظور رفع تبعیض در استفاده از خدمات پایه‌ای فناوری اطلاعات و ارتباطات در نواحی روستایی و عشایری، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف شده است زیرساخت‌های خدمات الکترونیکی در مناطق محروم و روستایی را به حدی توسعه دهد که امکان ارائه حداقل چهار خدمت الکترونیکی اصلی دولت (سلامت، آموزش، کشاورزی و بانکی) در هشتاد درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار کشور فراهم شود. در حال حاضر بیش از یک‌هزار و ۵۶۰ روستا دارای ارتباطات تلفن همراه و بالای یک‌هزار و ۲۰۰ روستا به اینترنت پرسرعت متصل هستند. یکی دیگر از تکالیف مهم قانون برنامه ششم توسعه در حوزه توسعه روستایی و عشایری، به «آموزش ۱۰۰ هزار نفر از روستاییان و عشایر به عنوان عناصر پیشرو و تسهیل‌گر در زمینه برنامه‌ریزی محلی، توسعه فعالیت‌های اقتصادی و برنامه‌های فرهنگی (به ویژه دسترسی کودکان به فعالیت‌ها و آثار فرهنگی و هنری)، بهبود خدمات رسانی، جلب مشارکت‌های مردمی و نظارت بر اثربخشی طرح‌های دستگاه‌های اجرایی» تصریح دارد. این فعالیت‌ها در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ نیز تکرار شده‌اند. در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ نیز به ساماندهی سکونت‌گاه‌های غیررسمی و عشایری، به‌سازی محیط اسکان حاشیه شهرها و بافت‌های فرسوده، تأمین زیرساخت و خدمات عمومی در مناطق خارج از حریم شهرها و روستاها تصریح شده است.

با وجود اعمال تحریم‌های اقتصادی یکجانبه، نامشروع و غیرقانونی علیه ایران و تبعیت برخی کشورها از این تحریم‌ها، جمهوری اسلامی ایران به منظور کاهش فقر، حمایت از اقشار کم درآمد و توسعه مناطق کم برخوردار و روستایی در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ قوانین و طرح‌هایی را تصویب و تدوین نموده است. اهم اقدامات به عمل آمده در زمینه کاهش فقر و توسعه مناطق روستایی به شرح جدول شماره ۱ می‌باشد.

جدول شماره (۱): اهم اقدامات در زمینه توسعه مناطق روستایی و کم برخوردار

سازمان مربوطه	اقدامات
تامین منابع مالی مورد نیاز طرح های روستا تعاون و اشتغال فراگیر	تامین منابع مالی مورد نیاز طرح های روستا تعاون و اشتغال فراگیر، از ابتدای سال ۱۳۹۹ تاکنون تعداد ۱۰۱ تعاونی در سامانه کارا ثبت نام و به تعداد ۵۸ طرح تعاونی به مبلغ ۱۷۰ میلیون تومان تسهیلات پرداخت شده است.
	پرداخت تسهیلات به مبلغ ۲۰۴۳۲۴۹۳۷ میلیون ریال به ۱۱۷۲۴ طرح تعاونی با اشتغالزایی ۱۷۰۴۲۴ نفر
	پرداخت تسهیلات قرض الحسنه به مبلغ ۲۳۷۷۹ میلیون ریال به ۸۱ مورد شرکت تعاونی بانوان در راستای حمایت از شرکت های تعاونی و اشتغال
	تخصیص منابع مالی از منابع صندوق توسعه ملی و موسسات عامل برای ارتقای تولید و اشتغال روستایی، و عشایری در راستای اجرای قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری
خدمات فرهنگی و آموزشی از جمله در مناطق روستایی، کم برخوردار و عشایری	راه اندازی سامانه جامع و آموزشی مهتاب جهت آموزش علاقمندان به راه اندازی کسب و کارهای خانگی، کسب و کارهای خرد، کسب و کارهای مجازی توسط
	فراهم نمودن زیرساخت های لازم جهت ایجاد ۲۰ پایگاه ثابت و سیار هنر در مناطق روستایی استان های ایلام و کردستان با هدف توسعه برنامه های هنری به مناطق محروم روستایی به منظور افزایش سطح دسترسی افراد دارای معلولیت روستایی به آموزش های هنری و بهره مندی از تجهیزات هنری
	اجرای «برنامه آموزش مهارت های زندگی» از سال ۱۳۸۱ تاکنون در کلیه مناطق شهری و روستایی به صورت رایگان. از طریق برگزاری کارگاه های آموزشی، جلسات انفرادی و پیام های آموزشی، سالانه ۲ میلیون کودک و بزرگسال از این برنامه بهره مندی می شوند؛
ایجاد اشتغال و بهبود دسترسی به کار در مناطق روستایی، کم برخوردار و عشایری	ایجاد اشتغال فراگیر در مناطق روستایی، پرداخت تسهیلات اشتغال فراگیر به ۱۸۰ طرح با اشتغالزایی ۳۴۹۱ نفر و تسهیلات ۲۷۵۸ میلیارد ریال
	اجرای طرح روستا تعاون: این طرح از سال ۹۶ در سطح کشور اجرایی شده است که از ابتدای ۹۹ تاکنون تعداد ۱۰۱ تعاونی در سامانه کارا ثبت نام و به تعداد ۵۸ طرح تعاونی به مبلغ ۱۷۰۰ میلیون ریال تسهیلات پرداخت شده است. تشکیل و راه اندازی ۳۷۰۰ گروه خودیار با میانگین ۱۶ نفر در هر گروه در سطح ۱۵۰۸ روستا (در ۱۱۲ شهرستان در ۲۱ استان در سراسر کشور)، عضویت بیش از ۶۰۰۰۰ نفر از زنان و جوانان کم درآمد مناطق روستایی در برنامه (۹۳ درصد زنان) و پرداخت وام به اعضای گروه توسط بانک عامل
بیمه اجتماعی روستایی و عشایری	پرداخت ۵ درصد از ۱۵ درصد حق بیمه انتخابی و کمک ۱۰ درصدی دولت در پرداخت صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر
	بیمه اجتماعی زنان و دختران روستایی و عشایری، تا پایان شش ماهه اول سال ۱۴۰۰ تعداد ۵۱۵۰۰ نفر از زنان و دختران روستایی تحت پوشش این نوع بیمه قرار گرفتند.
ارایه خدمات مستمر برق و آب روستایی	مشترکین برق روستایی در سال ۱۳۹۹، ۵۷۷۵۵ واحد و در سال ۱۴۰۰، ۵۷۸۱۵ واحد
	مشترکین آب روستایی در سال ۱۳۹۹، ۵۷۷۵۵ واحد و در سال ۱۴۰۰، ۵۷۸۱۵ واحد
پرداخت کمک هزینه معیشت به خانواده های بی بضاعت دارای فرد معلول، تعداد خانواده های تحت پوشش کمک هزینه معیشت ۸۰۴۸۱۶ خانوار می باشد.	پرداخت یارانه معیشتی به مبلغ یک میلیون و دویست هزار ریال به صورت ماهیانه به ازای هر نفر به اقشار کم درآمد و فاقد درآمد ثابت از آذرماه ۱۳۹۹ به بعد
	ارائه کمک معیشت به کودکان بازمانده از تحصیل خانوارهای نیازمند سراسر کشور
	کمک هزینه معیشت افراد دارای معلولیت شدید یا بسیار شدید فاقد شغل درآمد (تعداد افراد تحت پوشش این خدمت ۱۹۰۵۱۴ خانوار می باشد.)
	ارائه کمک معیشت (به سرپرستان خانوار نیازمند دارای کودک زیر پنج سال و مادران باردار و شیرده مبتلا به سوء تغذیه)
	ارائه کمک معیشت به کودکان مبتلا به سوء تغذیه در ۸ استان کم برخوردار

در راستای سیاست‌های کلان جمهوری اسلامی ایران، طرح‌های متنوعی در زمینه محرومیت‌زدایی از روستاها به اجرا گذاشته شده است که طرح ویژه به‌سازی مسکن روستایی و مسکن محرومین از جمله طرح‌های مهم در حوزه مسکن می‌باشد. بر اساس آمار موجود از زمان شروع طرح در سال ۱۳۸۴ تاکنون، ۲۰۳۷۶۶۸ واحد مسکونی روستایی شروع و ۱۸۸۸۴۰۲ واحد احداث و به بهره‌برداری رسیده است. همچنین با تصویب قانون جهش تولید مسکن مصوب ۱۴۰۰/۵/۱۷، طرح جامع مسکن در مناطق شهری و روستایی تدوین گردیده است. اقدامات انجام شده در حوزه توسعه مسکن روستایی به شرح جدول شماره (۲) می‌باشد

جدول شماره (۲): اهم اقدامات در حوزه توسعه روستایی (۱۳۹۹ و ۱۴۰۰)

ردیف	شرح	۱۳۹۹		۶ ماهه اول ۱۴۰۰		توضیحات
		تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	
۱	اقدامات در راستای توسعه عدالت اجتماعی در زمینه تامین مسکن	۳۷,۰۱۹	۹,۶۱۰	۲۳,۰۵۱	۶,۴۴۵	کمک به احداث مسکن محرومین با استفاده از تسهیلات ارزان قیمت بانکی و پرداخت کمک بلاعوض محرومین
۲	اقدامات در راستای توسعه مسکن در روستاها	۱۱۵,۶۷۱	۳۶,۲۵۷	۷۲,۱۸۹	۲۱,۵۸۸	احداث واحدهای مسکونی روستایی با استفاده از تسهیلات ارزان قیمت بانکی
۳	اقدامات در راستای تامین مسکن اقشار کم درآمد	۸,۵۲۴	۱,۰۵۲	۳,۸۷۶	۹۳۰	کمک به تکمیل واحدهای مسکونی روستایی با استفاده از تسهیلات ارزان قیمت بانکی و پرداخت کمک بلاعوض اقشار کم درآمد روستایی
۴	اقدامات در راستای اجرای طرح جامع مسکن روستایی	اقدامات بند ۲ و ۵ این جدول در قالب طرح جامع مسکن روستایی می‌باشد.				
۵	اقدامات در راستای اجرای طرح نظام فنی روستایی	نظارت بر عملیات اجرایی واحدهای مسکونی روستایی با بهره‌گیری از ۱۶۰۰۰ نفر نیروهای متخصص بومی در زمینه طراحی، نظارت و اجرای ساخت و سازهای روستایی، در قالب نظام فنی روستایی صورت می‌گیرد.				

در گامی دیگر، سهام شرکت های دولتی در قالب طرح توزیع سهام عدالت با هدف گسترش عدالت اجتماعی و توانمندسازی خانوارهای کم درآمد و بهبود سطح عمومی زندگی مردم با شناسایی دهک پایین درآمدی به عنوان مشمولان طرح توزیع سهام عدالت و برخورداری مددجویان کمیته امداد امام خمینی و سازمان بهزیستی کشور، از ۵۰ درصد تخفیف در بهای سود سهام، واگذار گردید. ۱۸ درصد سهام شرکت صنایع پتروشیمی خلیج فارس (هلدینگ) در قالب بلوک‌های یک درصد، دو درصد و ۱۵ درصد از طریق بورس، واگذار می‌گردد و بخشی از منابع حاصل از واگذاری آن و سایر بنگاه‌های مشمول واگذاری به منظور تامین منابع مالی و در راستای دستیابی به اهدافی چون ایجاد خوداتکایی برای خانواده‌های مستضعف و محروم و تقویت تامین اجتماعی، ایجاد زیربنای اقتصادی با اولویت مناطق کمتر توسعه یافته و تقویت تعاونی های فراگیر ملی به منظور فقرزدایی، مورد استفاده قرار می‌گیرد.

با افزایش نرخ شیوع کرونا در استان‌های مختلف کشور و تصمیم ستاد ملی مدیریت کرونا مبنی بر اعمال محدودیت های شدید کرونایی، با اتخاذ تصمیم دولت و مجلس شورای اسلامی به خانوارهای کم درآمد و تحت پوشش سازمان‌های حمایتی، کمک معیشتی ماهیانه از آذر ۱۳۹۹ تاکنون پرداخت می‌گردد. آمار مربوط به این تسهیلات در جدول ذیل گزارش شده است:

جدول شماره (۳): اعطای کمک معیشتی به خانوارهای کم برخوردار در دوران شیوع ویروس کرونا

نوع تسهیلات	مبلغ تسهیلات	تعداد خانوار تحت پوشش طرح
کمک معیشتی ماهیانه	۱۲۰ هزار تومان به ازای هر نفر	۳,۱۱۱,۰۷۶ خانوار تحت پوشش کمیته امداد و بهزیستی
کمک معیشتی ماهیانه	۱۰۰ هزار تومان	۸,۳۵۵,۱۶۳ خانوار دهک های پایین درآمدی

دولت جمهوری اسلامی ایران به دنبال شیوع ویروس کرونا در کشور و آسیب دیدن خانوارها از این بیماری همه گیر، به بیش از ۲۱ میلیون خانوار تسهیلات خرد پرداخت نمود. پرداخت تسهیلات مذکور به شرح جدول ذیل می باشد:

جدول شماره (۴): اعطای تسهیلات خرد به خانوارها در ایام کرونا

نوع تسهیلات	مبلغ تسهیلات	تعداد خانوار تحت پوشش طرح	تعداد افراد تحت پوشش طرح	زمان
تسهیلات ایام کرونا	یک میلیارد ریال	۲۱,۰۵۴,۵۳۴	۶۷,۶۵۱,۲۸۸	فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۹
تسهیلات محدودیت های شدید کرونایی	یک میلیارد ریال	۶,۹۹۹,۰۵۸	۲۱,۶۹۷,۰۰۰	آذر ۱۳۹۹

پس از شیوع بیماری کرونا و با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی کشور به منظور جلوگیری از فقر شدید خانوارهای کم درآمد، سازمان هدفمندسازی یارانه ها با شناسایی و پرداخت نقدی کمک بلاعوض به حدود ۳ میلیون نفر مشتمل بر ۱,۰۱۱,۶۸۳ خانوار که بر اساس بعد خانوار، از ۲ میلیون ریال تا ۶ میلیون ریال به صورت بلاعوض در اسفندماه سال ۱۳۹۸ و فروردین و اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۹ اقدام نمود.

سازمان بسیج سازندگی در عرصه عمرانی و توسعه مناطق محروم در سال های ۱۴۰۰ و ۱۳۹۹ در حوزه های مختلف به شرح جدول ذیل اقدام نموده است.

جدول شماره (۵): اقدامات سازمان بسیج سازندگی در عرصه عمرانی و محرومیت زدایی در سال ۱۴۰۰ - ۱۳۹۹

سال	آب و خاک کشاورزی (پروژه)	آب رسانی شرب (پروژه)	مسکن محرومین (واحد)	راه و پل و مواصلاتی (پروژه)	مراکز درمانی و بهداشتی (پروژه)	کارگاه اشتغال (کارگاه)	برق رسانی (پروژه)	مساجد (باب)	سایر (غسالخانه، ورزشی و... (پروژه)	مجموع
۱۳۹۹	۸۷۴	۷۴۱	۱۰,۳۰۲	۱۸۰	۳۲	۲۸۵	۱۷	۸۹۶	۱,۸۲۳	۱۵,۷۰۱
۱۴۰۰	۷۳۰	۲۰۷	۳,۳۳۹	۶۶	۲۰	۱۶۴	۲۴۹	۱۷۹	۱,۴۲۹	۶,۳۸۳
مجموع	۱,۶۰۴	۹۴۸	۱۳,۶۴۱	۲۴۶	۵۲	۴۴۹	۲۶۶	۱,۰۷۵	۳,۲۵۲	۲۲,۰۸۴

حق بهداشت، سلامت، رفاه، تامین اجتماعی و بیمه

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶. ۱۹۶	اجرای برنامه توسعه نظام سلامت و طرح بیمه سلامت برای دستاوردهای بیشتر در شناسایی حق سلامت را ادامه دهد؛	ویتنام
۲۶. ۱۹۷	به تلاش‌های خود در جهت دستیابی برابر تمامی شهروندان به خدمات مراقبت سلامتی در سراسر کشور ادامه دهد؛	الجزایر
۲۶. ۱۹۸	اتخاذ اقدامات در زمینه سلامت و تأمین اجتماعی به منظور افزایش میزان دسترسی به بهداشت به ویژه برای گروه‌های آسیب پذیر را ادامه دهد؛	بوتان
۲۶. ۱۹۹	به سیاست‌هایی با هدف افزایش پوشش و بر خور داری از خدمات اولیه مراقبت سلامت ادامه دهد	بولیوی
۲۶. ۲۰۰	اقدامات برای توسعه بیمه سلامت برای تمامی شهروندان از جمله نواحی روستایی را به طور مؤثر اجراء نماید؛	کوبا
۲۶. ۲۰۱	دستاوردهای عمده توسط برنامه توسعه نظام سلامت را حفظ کند و دامنه خدمات را به مناطق کم‌بر خور دار گسترش دهد؛	اتیوپی
۲۶. ۲۰۲	سیاست‌های موجود خود را در راستای تأمین مراقبت‌های بهداشتی کودک و مادر به صورت کافی و قابل دسترس برای تمامی زنان و کودکان به ویژه در موقعیت‌های آسیب پذیر توسعه بیشتر دهد؛	فیجی
۲۶. ۲۰۳	توسعه‌ی پوشش بیمه درمانی به تمامی شهروندان از جمله ساکنین مناطق روستایی را ادامه دهد؛	هند
۶۲. ۱۸۳	به ارتقای توسعه آموزش و مراقبت‌های سلامت ادامه دهد؛	چین
۲۶. ۱۸۵	به تلاش‌های خود در زمینه ارتقای رفاه اجتماعی - اقتصادی مردمان خود ادامه دهد؛	نیجریه

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده بخشی)	کشور توصیه کننده
۲۶. ۲۰۴	آموزش‌ها و اطلاعات برای افراد کم‌سن در رابطه با بهداشت باروری در مدارس بر اساس استانداردهای بین المللی را ارائه کند؛	ایسلند

نظام شبکه بهداشت و درمان ایران با فعالیتهای خود توانسته است پوششی در حدود ۹۳ درصد برای مردم روستائی و ۹۸ درصد برای مناطق شهری برای دسترسی به خدمات سطح اول ایجاد کند. لازم به ذکر است امید به زندگی که در بدو شروع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ معادل ۵۵ سال بود، در حال حاضر به ۷۶ سال ارتقاء یافته است.

جدول شماره (۱) اطلاعات مربوط به امکانات و خدمات سطح اول نظام بهداشت و درمان شهری و روستایی و جدول شماره (۲) تعداد بیمارستان‌ها و تخت‌های بیمارستانی فعال از سال ۱۳۹۸ تا نیمه نخست سال ۱۴۰۰ را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۱): اطلاعات مربوط به امکانات و خدمات سطح اول نظام بهداشت و درمان شهری و روستایی

تعداد	امکانات/خدمات
۱,۷۷۹۰	خانه بهداشت و پایگاه سلامت روستایی
۵,۳۴۳	پایگاه سلامت شهری
۲۵۳	پایگاه سلامت روستائی
۵,۵۱۷	مرکز خدمات جامع سلامت روستائی و شهری
۲,۴۰۰	خدمات و مراقبت‌های اولیه
۳۱,۰۰۰	بهورز در روستاها
۲۴,۵۰۰	مراقب سلامت
۱۴,۰۰۰	پزشک خانواده در مراکز خدمات جامع سلامت

(منبع: گزارش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۴۰۰)

جدول شماره (۲): تعداد بیمارستان ها و تخت های بیمارستانی فعال در سال های ۱۳۹۸ تا ۶ ماهه اول ۱۴۰۰

سال	تعداد بیمارستان	تعداد تخت های فعال
۱۳۹۸	۱۰۲۰	۱۴۶۲۱۷
۱۳۹۹	۱۰۲۶	۱۵۰۲۸۳
۶ ماهه اول ۱۴۰۰	۱۰۳۴	۱۵۵۲۸۹

(منبع: گزارش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۴۰۰)

جدول شماره (۳)، اطلاعات مربوط به دانشگاه/ دانشکده های علوم پزشکی، ظرفیت پذیرش دانشجو، تعداد اعضای هیئت علمی و تعداد قطب های علمی در حوزه بهداشت و سلامت را نشان می دهد.

جدول شماره (۳): اطلاعات مربوط به دانشگاه/ دانشکده های علوم پزشکی، ظرفیت پذیرش دانشجو، تعداد اعضای هیئت علمی و تعداد قطب های علمی در حوزه بهداشت و سلامت

عنوان	سال ۱۳۹۹	سال ۱۴۰۰
آمار دانشگاه/ دانشکده های علوم پزشکی (دانشگاه/ دانشکده)	۶۸	۶۸
میزان ظرفیت پذیرش دانشجو (نفر)	۳۵۶۴۸	۳۶۵۲۸
تعداد اعضای هیئت علمی (نفر)	۱۹۶۲۳	۲۰۳۹۸
تعداد قطب های علمی (مورد)	۵۰	۵۰

(منبع: گزارش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۴۰۰)

بر اساس پیمایش حساب های ملی سلامت در سال ۱۳۹۶، سرانه هزینه شده برای مراقبت های اولیه بهداشتی (PHC) حدود ۱۶۹٫۸ دلار بوده است. ضمناً درصد هزینه های مربوط به مراقبت های اولیه بهداشتی از هزینه های جاری سلامت ۳۷٫۷ درصد بوده است. همچنین حدود ۴٫۴ درصد از تولید ناخالص داخلی صرف مراقبت های اولیه بهداشتی شده است. طرح تحول نظام سلامت با هدف حفاظت مالی از شهروندان در برابر هزینه های سلامت و درمان، ساماندهی خدمات بیمارستانی و ارتقاء کیفیت و دسترسی عادلانه مردم به خدمات درمانی، از ۱۵ اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۳ در سراسر کشور آغاز گردید. برخی از نتایج اجرای طرح تحول سلامت تا نیمه اول سال ۱۴۰۰ به شرح جدول زیر است:

جدول شماره (۴): نتایج اجرای طرح تحول سلامت تا نیمه اول سال ۱۴۰۰

نتایج اجرای طرح تحول سلامت
کاهش سهم مردم از هزینه بستری از ۳۷ درصد به ۳ درصد برای روستائیان و ۶ درصد برای شهرنشینان و حمایت مالی از ۲۶ میلیون بیمار بستری؛
حفاظت مالی از بیماران بستری در برابر هزینه های درمان در بیمارستان های دولتی برای ۷۷/۴٪ جمعیت کشور (از جمله پرداخت مبلغ ۵۱،۰۳۱،۳۴۷ میلیون ریال در راستای حمایت از بیماران خاص در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه اول سال ۱۴۰۰)؛
کاهش ارجاع مردم برای تهیه دارو و تجهیزات پزشکی به بیرون از بیمارستان به کمتر از ۳ درصد؛
افزایش ۴۷ درصدی جذب پزشک در مناطق روستایی، عشایر و شهرهای زیر ۲۰ هزار نفر؛
اختصاص یک پایگاه سلامت به ازای متوسط هر ۱۲۵۰۰ نفر جمعیت مناطق حاشیه نشین و شهری؛
اختصاص یک مرکز خدمات جامع سلامت برای هر ۲۵ تا ۵۰ هزار نفر جمعیت مناطق حاشیه نشین و شهری همراه با ارائه خدمات تغذیه ای و روانشناسی؛
راه اندازی و فعالیت تعداد ۱۲۶ خانه بهداشت عشایری در سال ۱۳۹۹ و تهیه و تجهیز ۴۰۰ کانکس به منظور راه اندازی خانه های بهداشت عشایری بویژه در مناطق بیابان تا خردادماه ۱۴۰۰ (۶۰ دستگاه در دست تولید است).

(منبع: گزارش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۴۰۰)

به منظور تقویت و توسعه زیرساخت های بهداشتی و درمانی، برخی اقدامات به شرح جدول زیر در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه نخست ۱۴۰۰ انجام شده است:

جدول شماره (۵): اقدامات در راستای توسعه زیرساخت های بهداشتی و درمانی در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه نخست ۱۴۰۰

اقدامات در راستای توسعه زیرساخت های بهداشتی و درمانی
ساخت و توسعه ۱۷۰ بیمارستان با ۳۴۳۳۸ تخت؛
احداث ۱۵۸۰ تخت اوزانس و به سازی و استانداردسازی ۱۸۷ بخش اوزانس در سراسر کشور؛
تجهیز و راه اندازی ۲۶ مرکز درمان ناباروری دولتی جدید با اولویت مناطق کم برخوردار؛
تجهیز ۵۰ مرکز مراقبت جامع بیماران خاص در دانشگاه های علوم پزشکی کشور؛
توسعه ۱۰۰۰ تخت جدید بستری و روانپزشکی در ۱۵ بخش اوزانس روانپزشکی؛
راه اندازی ۱۲ مرکز پیوند مغز استخوان و انجام تعداد ۵۸۸۳ مورد پیوند مغز استخوان تا بهمن ماه ۱۳۹۸ و رشد ۱۰-۲۰ درصدی پیوند مغز استخوان و پیوند اعضا در چهار سال اخیر؛
توجه ویژه به بیماران سرطانی با ایجاد شبکه جامع تشخیص زودرس و درمان سرطان؛
راه اندازی تعداد ۸۰ مرکز جهت ارائه خدمات دندانپزشکی به بیماران خاص و صعب العلاج در ۱۰ کلان منطقه کشور؛
مشارکت داوطلبانه ۱۱۲۰۷ سفیر سلامت و رابط سلامت (۷۸۶۲ نفر سفیر سلامت، ۳۱۸۰ رابط سلامت) و دستیابی به پوشش ۵۵ درصدی سفیر سلامت و ۶۳ درصدی رابطین سلامت؛
کاهش حدود ۹۰ درصد شیوع گواتر ناشی از کمبود ید در کشور با اجرای برنامه یدرسانی در سه دهه اخیر

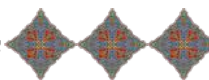
(منبع: گزارش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۴۰۰)

نظام سلامت، اقدامات گسترده ای در خصوص ارتقاء وضعیت بهداشتی زنان انجام داده است که در ذیل به برخی از آنها اشاره می شود:

جدول شماره (۶): اقدامات در راستای ارتقاء وضعیت بهداشتی زنان در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه نخست ۱۴۰۰

اقدامات در راستای ارتقاء وضعیت بهداشتی زنان
شاخص مرگ و میر مادران در سال ۹۲ و ۹۸ به ترتیب ۱۹٫۷ و ۲۵ (با احتساب کووید ۱۹) یا ۲۱٫۸ (بدون احتساب کووید ۱۹) است. میزان مرگ و میر مادران به دلیل بارداری و زایمان از بیش از ۲۰۰ در صد هزار تولد زنده به ۱۷/۷ در صد هزار تولد زنده در سال ۱۳۹۷ رسیده است.
انجام بیش از ۹۹ درصد از زایمان ها توسط افراد با آموزش دانشگاهی؛
اجرای طرح کمک معیشت به منظور حمایت تغذیه مادران باردار و شیرده مبتلا به سوء تغذیه در خانوارهای نیازمند؛ به عنوان نمونه، ۵۸۳۳۳ هزار مادر باردار از طریق صدور کارت هوشمند خرید مواد غذایی با هزینه کرد بیش از ۶۷ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۹ و ۳۳ میلیارد تومان در ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰ مورد حمایت قرار گرفتند و مراقبت های فعال تغذیه ای توسط مراقبین سلامت و کارشناسان تغذیه در خانه های بهداشت یا پایگاه های سلامت و مراکز جامع خدمات سلامت اجرا می گردد.
پوشش ۸۵ درصدی هزینه های درمان ناباروری با تعرفه های دولتی برای زوج های نابارور؛
کاهش سزارین به میزان ۶٫۵ درصد مطلق معادل ۱۱٫۶ درصد پایه
آموزش رایگان ۵۱۰ هزار مادر باردار در دوران بارداری جهت توانمندسازی برای باروری و زایمان طبیعی؛
طراحی برنامه خود ارزیابی مادران باردار و ارائه خدمات غیر حضوری به آنان از تیرماه ۱۴۰۰ از طریق سامانه ۴۰۳۰ و یا تماس تلفنی؛
ایجاد سامانه آموزشی مجازی کلاس های آمادگی برای زایمان از ۱۴۰۰/۳/۱۱؛
واکسیناسیون زنان باردار در مقابل کووید ۱۹؛
غربالگری در سه حیطه سلامت روان، و بعضی از فاکتورهای سلامت اجتماعی و پیشگیری از مصرف مواد برای تمام گروه های سنی از جمله زنان و کودکان؛
ارائه خدمات روانشناختی و درمان های دارویی در حیطه سلامت روان، خشونت های خانگی و پیشگیری از مصرف مواد برای تمام گروه های سنی از جمله زنان و کودکان.

(منبع: گزارش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۴۰۰)

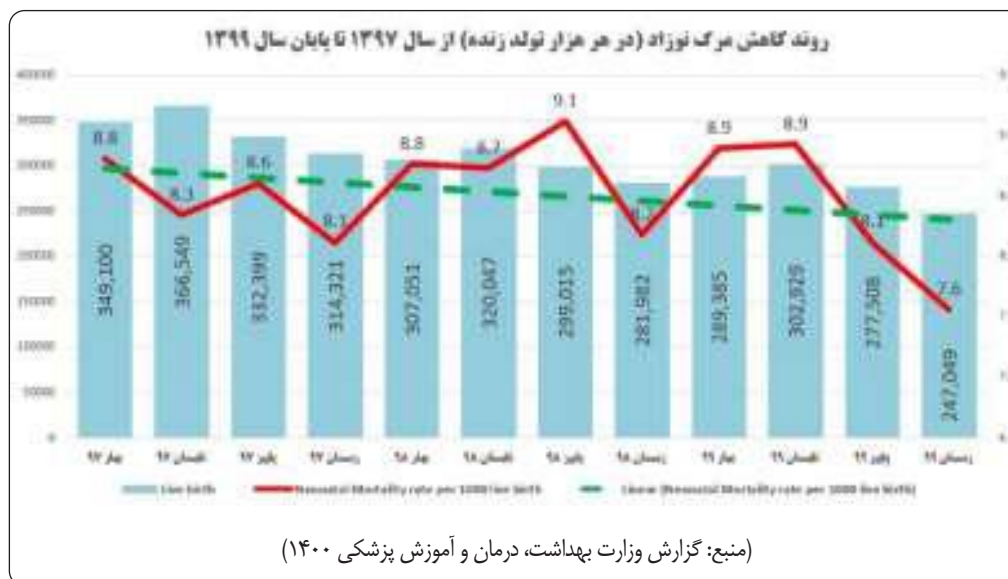

جدول شماره (۷) اهم اقدامات در راستای ارتقای سلامت نوزادان و کودکان در سال ۱۳۹۹ و نیمه نخست سال ۱۴۰۰ را نشان می دهد.
جدول شماره (۷): اهم اقدامات در راستای ارتقای سلامت نوزادان و کودکان در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه نخست ۱۴۰۰

اهم اقدامات در راستای ارتقاء وضعیت بهداشتی زنان
شاخص مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال در سال ۹۲ و ۹۸ به ترتیب ۱۷,۳ و ۱۴,۲ است. میزان مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال از بیش از ۱۸۵ در هزار تولد زنده به کمتر از ۱۵ در هزار تولد زنده کاهش یافته است.
میزان مرگ شیرخواران (کودکان زیر یک سال) از بیش از ۱۲۰ در هزار تولد زنده به کمتر از ۱۳ در هزار تولد زنده رسیده است.
میزان مرگ نوزادان (زیر ۲۸ روزگی) از بیش از ۶۰ در هزار تولد زنده به ۹ در هزار تولد زنده کاهش یافته است.
ارائه خدمات واکسیناسیون به یک میلیون و یکصد هزار کودک زیر یک سال؛
ارائه خدمات ایمن سازی کودکان در بدو ورود به مدرسه و دبیرستان؛
ارتقای وضع تغذیه ۱۳۷۰۰۰ کودک مبتلاء به سوء تغذیه خانوارهای نیازمند و اختصاص مبلغ ۷۲۰,۷۴۴,۶۰۰,۰۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۹ و مبلغ ۲۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ میلیارد ریال در ۶ ماهه اول ۱۴۰۰ به منظور تهیه سبد غذایی برای آنان؛
انجام غربالگری بیماری کم کاری تیروئید در افزون بر ۱۱۰۰۰۰۰ نوزاد (ایرانی و غیرایرانی).

(منبع: گزارش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۴۰۰)

نمودار شماره (۱): روند کاهش مرگ نوزادان (در هر هزار تولد زنده) از سال ۱۳۹۷ تا پایان سال ۱۳۹۹

در پی وقوع همه گیری بیماری کووید - ۱۹ در کل کشور و انتقال سریع بیماری، نظام شبکه بهداشت و درمان در صدد اقداماتی در جهت گسستن زنجیره انتقال و کاهش موارد ابتلا و سرپایی به بستری نمود که مهمترین آنها به شرح جدول زیر است:

جدول شماره (۸): اقدامات در راستای مهار و درمان کرونا

اقدامات در راستای مهار و درمان کرونا
ایجاد و راه اندازی ۱۰۹۴ مرکز خدمات جامع سلامت منتخب با ساعت کاری ۱۶ یا ۲۴ ساعته بر اساس دستورالعمل مشخصی به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر؛
مطالعه و رصد انواع واکسن های در حال ساخت کرونا و تشکیل کمیته فنی واکسیناسیون کرونا؛
تدوین برنامه ملی استقرار و گسترش واکسیناسیون کرونا؛

اقدامات در راستای مهار و درمان کرونا

ثبت داده‌های واکسیناسیون کرونا در پرونده الکترونیک سلامت؛
ارائه خدمات واکسیناسیون کرونا (تا ۲۷ دیماه ۱۴۰۰، مجموع دزهای واکسن تزریق شده به ۱۲۶,۴۰۱,۹۷۵ مورد رسید (۶۰,۳۵۰,۶۸۵ نفر دز اول، ۵۳,۱۹۵,۳۱۲ دز دوم و ۱۲,۸۵۵,۹۷۸ نفر دز سوم واکسن)؛
تخصیص مبلغ ۶۸۰۰,۰۰۰ میلیون ریال به دانشگاه‌های علوم پزشکی در راستای تأمین اقلام حفاظت فردی؛
افزایش ظرفیت آزمایشگاه‌ها در تشخیص زود هنگام و تأیید ویروس جدید یا بیماری همه‌گیری جهانی در سطح ملی و دانشگاه‌ها
تدوین و ابلاغ پنج پروتکل جهت اجرا در مراکز درمانی متنوع دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور (در حوزه حمایت‌های روانی اجتماعی از مبتلایان به کرونا، خانواده‌های ایشان، پرسنل مراکز درمانی؛ حمایت از خانواده‌های متوفیان ناشی از کرونا؛ پروتکل حمایت‌های روانی اجتماعی در ناهنگام‌ها؛ پروتکل جامع خدمات مددکاری اجتماعی؛ پروتکل خدمات مددکاری اجتماعی در بحران و بلایا)؛
توسعه همکاری‌های داوطلبانه و بین‌بخشی با سازمان‌های مردم‌نهاد به منظور دسترسی عادلانه آحاد جامعه بویژه گروه‌های آسیب‌پذیر به خدمات بهداشتی درمانی؛

(منبع: گزارش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۴۰۰)

در پایان سال ۱۳۹۹، سازمان تأمین اجتماعی^۹ ۴۴,۳۱۷,۳۸۶ نفر (معادل ۵۲/۷ درصد از کل جمعیت کشور) را تحت پوشش خود قرار داده است که نسبت به سال ۱۳۹۸، افزایش ۰/۳ درصدی داشته است.

جدول شماره (۹): جمعیت تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی تا پایان سال ۱۳۹۹

سال	جمع کل	بیمه‌شدگان			مستمری بگیران ^{۱۰}		
		جمع	اصلی	تبعی	جمع	اصلی	تبعی
۱۳۹۸	۴۴,۲۰۶,۳۱۳	۳۷,۳۱۳,۷۷۳	۱۴,۳۷۳,۲۶۰	۲۲,۹۴۰,۵۱۳	۶,۸۹۲,۵۴۰	۳,۹۵۴,۴۰۵	۲,۹۲۸,۱۳۵
۱۳۹۹	۴۴,۳۱۷,۳۸۶	۳۷,۱۰۷,۸۴۴	۱۴,۵۲۱,۸۴۳	۲۲,۵۸۶,۰۰۱	۷,۲۰۹,۵۴۲	۴,۲۲۸,۸۹۹	۲,۹۸۰,۶۴۳

(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۱۳۹۹)

جدول شماره (۱۰): تعداد مراکز درمانی سازمان تأمین اجتماعی و میزان مراجعه به آن در سال ۱۳۹۹

تعداد	مراکز و خدمات درمانی
۷۰	بیمارستان ملکی
۳۰۳	درمانگاه عمومی و تخصصی ملکی
۵	دی کلینیک ملکی
۹۳,۶۰۴,۶۹۲	مراجعه سرپایی به مراکز درمانی ملکی تأمین اجتماعی

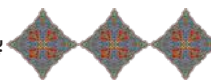
(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۱۳۹۹)

با هدف پوشش بیمه‌های اجتماعی و حمایت از گروه‌ها و اقشار آسیب‌پذیر هر ساله سازمان تأمین اجتماعی بخش قابل توجهی از منابع مالی خود را صرف پوشش این افراد شامل رانندگان، مددجویان، کمیته امداد امام خمینی^(ب) و سازمان تأمین اجتماعی، نویسندگان و هنرمندان، صیادان، زنبورداران، زنان سرپرست خانوار، کارکنان مراکز توانبخشی و ... می‌کند. لازم به ذکر است سازمان تأمین اجتماعی به تمامی افراد بالای ۷۰ سال سن نیازمند (براساس آزمون وسع) مستمری اجتماعی پرداخت می‌کند.

۹. صندوق تأمین اجتماعی یک صندوق بیمه‌گر اجتماعی است که مأموریت اصلی آن پوشش کارگران مزد و حقوق بگیر (به صورت اجباری) و صاحبان حرف و مشاغل آزاد (به صورت اختیاری) است و مهم‌ترین تعهدات و خدمات صندوق تأمین اجتماعی بر مبنای قانون تأمین اجتماعی و مقررات مربوط به آن، شامل حمایت در برابر حوادث، بیماری‌ها و بارداری، مستمری بازنشستگی، مستمری از کارافتادگی، مستمری بازمندگان، مقرری بیمه بیکاری، غرامت دستمزد ایام بیماری، پرداخت هزینه وسایل کمک پزشکی، کمک هزینه ازدواج می‌شود.

۱۰. مستمری بگیران سازمان تأمین اجتماعی شامل بازنشستگان، از کار افتادگان کلی و جزئی، فوت شدگان، بازمندگان، افراد تبعی بازنشستگان و از کار افتادگان می‌باشند.

جدول شماره (۱۱): اطلاعات مربوط به پوشش بیمه‌ای اقسار آسیب‌پذیر از سال ۱۳۹۹ تا مردادماه ۱۴۰۰

ردیف	عنوان	تعداد نفر	تجمیعی تا سال ۱۳۹۹ (میلیارد ریال)	عملکرد لغایت مردادماه ۱۴۰۰ (میلیارد ریال)
۱	معافیت کارگاه‌های تولیدی دارای تا ۵ کارگر	۱,۱۳۸,۳۵۶	۲۳۲,۲۷۰	۳۰,۲۲۹
۲	سهام دولت بابت بافندگان قالی و قالیچه و ...	۲۷۰,۰۰۰	۸۰,۹۲۶	۷,۶۸۳
۳	سهام دولت بابت حق بیمه رانندگان، خادمین، باربران	۵۵۹,۵۰۴	۸۴,۴۴۴	۸,۷۲۷
۴	تعهد دولت بابت اقسار خاص (هدفمندی یارانه)	۱,۵۰۴,۷۴۰	۱۱۸,۸۴۳	۱۶,۱۰۵
جمع تعهدات ایجاد		۳,۴۷۲,۶۰۰	۵۱۶,۴۸۳	۶۲,۷۴۳

(منبع: گزارش سازمان تأمین اجتماعی ۱۴۰۰)

سازمان تأمین اجتماعی از سال ۱۳۹۹ تا پایان خردادماه ۱۴۰۰ به منظور حمایت از افراد تحت پوشش خود در دوران همه‌گیری ویروس کرونا، به شرح جدول زیر غرامت دستمزد ایام بیماری به تفکیک عادی و غرامت کرونا پرداخت نموده است.

جدول شماره (۱۲): غرامت دستمزد ایام بیماری به تفکیک عادی و غرامت کرونا

سال	تعداد غرامت دستمزد	مبلغ پرداختی غرامت دستمزد (میلیارد ریال)	تعداد غرامت دستمزد کرونا	مبلغ غرامت دستمزد کرونا (میلیارد ریال)
۱۳۹۹	۶۲۱۱۵۳	۹,۵۷۰	۱۹۶۵۰۹	۲,۰۹۰,۱
سه ماه ۱۴۰۰	۱۹۷۷۳۰	۳,۳۹۰,۳	۴۰۰۶۴	۴۲۰,۱۹
مجموع	۸۱۸۸۸۳	۱۰,۲۹۶	۲۳۶,۵۷۳	۲,۵۱۰

(منبع: گزارش سازمان تأمین اجتماعی ۱۴۰۰)

از اسفند ۱۳۹۸ تا خردادماه ۱۴۰۰ برای ۱۲۴۲۱ نفر از بازماندگان متوفیان ناشی از بیماری کرونا مستمری برقرار شده است که در مجموع ۳,۱۳۲,۴۴۵ میلیون ریال بار مالی به همراه داشته است.

علاوه بر این، این سازمان تأمین اجتماعی در راستای حمایت از اقسار تحت پوشش خود خدمات کوتاه‌مدت متنوعی شامل غرامت دستمزد ایام بیماری و بارداری، کمک هزینه اقامت، کمک هزینه ازدواج، کمک هزینه کفن و دفن، هزینه سفر، پروتز و اورتز، بن غیرنقدی و حق سنوات ارائه می‌دهد. جدول زیر میزان برخی از این خدمات را در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد.

جدول شماره (۱۳): خدمات کوتاه‌مدت سازمان تأمین اجتماعی در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰

ردیف	نام خدمت	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)
۱	کمک هزینه ازدواج	۶۴۲۲۹	۱۶۴۰
۲	کمک هزینه پروتز و اورتز	۲۲۷۴۹۹	۷۲۴۰
۳	غرامت دستمزد ایام بیماری	۵۵۷۰۴۹	۸۴۸۰
۴	غرامت دستمزد ایام بارداری	۱۷۵۳۹۶	۵۳۱۰
۵	کمک هزینه مجلس ترجیم (کفن و دفن)	۶۳۱۰۰	۱۱۳۰
جمع کل		۱۰۸۷۲۷۳	۲۳۸۰۰

(منبع: گزارش سازمان تأمین اجتماعی ۱۴۰۰)

دولت در راستای حمایت از قشر آسیب‌پذیر جامعه، افرادی که تحت پوشش هیچ یک از بیمه‌های تأمین اجتماعی، خدمات درمانی و یا بیمه نیروهای مسلح نیستند را با به صورت رایگان یا با هزینه بسیار کمی تحت پوشش بیمه سلامت قرار می‌دهد. این بیمه صرفاً

شامل خدمات درمانی است و خدمات بیمه بازنشستگی ارائه نمی‌کند. عدالت محوری، ارتقاء سطح کیفیت در ارائه خدمات سلامت، کاهش پرداخت از جیب بیمه‌شدگان، رفع هم‌پوشانی بیمه‌ای و بسط و گسترش برنامه پزشکی خانواده و نظام ارجاع در سراسر کشور، از جمله اهداف تشکیل سازمان بیمه سلامت است.

در پایان سال ۱۳۹۹، سازمان بیمه سلامت ایران ۴۲,۲۷۸,۳۳۸ نفر یعنی ۵۱ درصد جمعیت کشور را تحت پوشش خود قرار داده است که نسبت به سال ۱۳۹۸، به میزان ۰/۴ درصد افزایش داشته است. تعداد ۷۹,۷۶۷ بیمار خاص^{۱۱} در سال ۱۳۹۹، تحت پوشش بیمه سلامت ایران قرار دارند که نسبت به سال قبل از آن ۷/۱ درصد افزایش داشته است.

جدول شماره (۱۴): تعداد افراد تحت پوشش بیمه سلامت ایران

سال	جمع	کارکنان دولت ^{۱۲}	سایر اقشار ^{۱۳}	روستائیان ^{۱۴}	بیمه سلامت همگانی ^{۱۵}	بیمه ایرانیان ^{۱۶}
۱۳۹۸	۴۲,۰۹۷,۷۹۳	۵,۲۷۲,۹۳۸	۲,۶۳۸,۴۸۲	۲۰,۲۰۲,۰۷۳	۱۳,۴۳۹,۶۷۸	۵۴۴,۶۲۲
۱۳۹۹	۴۲,۲۷۸,۳۳۸	۵,۲۱۶,۹۰۱	۲,۶۸۳,۴۸۲	۲۰,۲۹۶,۴۷۰	۱۳,۷۰۷,۲۲۵	۳۷۴,۲۶۰

(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۱۳۹۹)

تا پایان سال ۱۳۹۹، تعداد بیمه‌شدگان اصلی صندوق بازنشستگی کشوری نیز، ۹۸۲,۲۶۹ نفر بودند. در پایان سال ۱۳۹۹، تعداد حقوق بگیران (مستمری‌بگیران) صندوق بازنشستگی کشوری شامل بازنشستگان، از کارافتادگان و افراد متوفی ۱,۵۱۰,۹۳۹ نفر بودند که ۳۲/۵ درصد از آنان را زنان و ۶۷/۵ درصد را مردان تشکیل می‌دهند.

متوسط اولین حقوق پرداختی ماهیانه به بازنشستگان (میانگین مستمری‌بگیران) از ۳۷,۹۲۶,۰۲۶ ریال در سال ۱۳۹۸ به ۶۲,۹۷۲,۶۹۶ ریال در سال ۱۳۹۹ رسیده است که ۶۶ درصد افزایش داشته است.

۹/۷ درصد از جمعیت روستائی کشور در پایان سال ۱۳۹۹ تحت پوشش صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر بودند. جدول زیر تعداد بیمه‌شدگان، مستمری‌بگیران و کارگزاری‌های صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر در سال ۱۳۹۹ را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۱۵): تعداد بیمه‌شدگان، مستمری‌بگیران و کارگزاری‌های صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر در سال ۱۳۹۹

میزان افزایش نسبت به سال ماقبل خود (درصد)	سال ۱۳۹۹		شرح
	مرد	زن	
۱۱/۷	۷۹/۴٪	۲۰/۶٪	تعداد بیمه‌شدگان صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر (نفر)
	۱,۹۸۳,۹۳۳		
۱,۱۷	۹۶/۶٪	۲/۴٪	تعداد مستمری‌بگیران صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر (نفر)
	۱۲۹,۸۶۴		
۱/۵	۱۸۱۷		تعداد کارگزاری‌های صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر

(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۱۳۹۹)

۱۱. شامل بیماران هموفیلی، تالاسمی، ام‌اس، دیالیزی و پیوند کلیه

۱۲. هر یک از کارکنان دولت و افراد استخدام در آن که به هر نحوی تحت پوشش بیمه تامین اجتماعی، بیمه خدمات درمانی و بیمه نیروهای مسلح توسط دولت قرار نمی‌گیرند، می‌توانند به طور مجزا تحت پوشش بیمه سلامت کارکنان دولت قرار بگیرند. در این طرح، کارکنان دولت می‌توانند خانواده و افراد تحت تکلف خود را نیز تحت پوشش بیمه درمانی قرار دهند.

۱۳. بیمه سلامت برای سایر اقشار جامعه مانند دانشجویان، خانواده شهدا، جانبازان، اتباع خارجی، خانواده زندانیان، مددجویان و طلبه‌های حوزه علمیه نیز تعلق می‌گیرد و آن‌ها می‌توانند با پرداخت بخشی از حق بیمه، عضو بیمه سلامت شده و از خدمات درمانی آن بهره‌مند شوند.

۱۴. بیمه سلامت روستائیان، یکی از زیرمجموعه‌های بیمه سلامت همگانی می‌باشد و به تمام روستائیان و افرادی که در شهرهای کوچک‌تر از ۲۰ هزار نفر زندگی می‌کنند، تعلق می‌گیرد. در این نوع بیمه درمانی، کل مبلغ و هزینه بیمه توسط دولت تامین شده و روستائیان به صورت رایگان تحت پوشش بیمه سلامت قرار خواهند گرفت.

۱۵. افرادی که هیچ یک از انواع بیمه درمانی بهره‌مند نیستند و درآمدشان نیز کمتر از ۴۰ درصد حداقل حقوق تعیین شده در هر سال باشد، به صورت رایگان تحت پوشش این بیمه قرار می‌گیرند.

۱۶. بیمه سلامت ایرانیان، طرحی دیگر از بیمه سلامت بوده که در این طرح افراد با پرداخت سرانه حق بیمه به صورت سالیانه می‌توانند تحت پوشش این بیمه قرار بگیرند. در این طرح افرادی که درآمدشان بین ۴۰ تا ۱۰۰ درصد حداقل حقوق هر سال می‌باشد، می‌توانند از ۵۰ درصد تخفیف حق بیمه برای خرید بیمه سلامت ایرانیان بهره‌مند شوند.

ارتقای توسعه حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

کشور توصیه کننده	توصیه (پذیرفته شده بخشی)	شماره توصیه
چین	به تقویت توسعه اقتصادی و اجتماعی به منظور فراهم نمودن پایه محکمی برای بهره‌مندی از تمامی حقوق بشر مردم خود ادامه دهد؛	۲۶ . ۱۸۲
عراق	به تلاش‌های خود در زمینه اجرای میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ادامه دهد؛	۲۶ . ۱۸۴

اقدامات جمهوری اسلامی ایران در راستای ارتقای توسعه حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سرفصل‌های حقوق افراد دارای ناتوانی، آموزش حقوق بشر، ارتقاء شاخص‌های توسعه انسانی، حق برخورداری از مسکن مناسب، فقرزدایی و توسعه مناطق روستایی و کم‌برخوردار، حق بهداشت و سلامت و رفاه و تامین اجتماعی و بیمه، حق آموزش، حقوق زنان، حقوق کودکان و حق دسترسی به آب و انرژی در بخش دستاوردهای حقوق بشری در این گزارش تشریح شده است.

حق آموزش

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶ . ۲۰۵	تلاش‌ها و سیاست‌ها در راستای جلوگیری از ترک تحصیل دانش آموزان را ادامه دهد؛	پاکستان
۲۶ . ۲۰۶	بهبود اقدامات برای فراهم نمودن تسهیلات آموزشی برای کودکان در مناطق روستایی را تداوم بخشد؛	پاکستان
۲۶ . ۲۰۷	تلاش‌ها در راستای بهبود خدمات درمانی و آموزشی در مراکز اصلاح و تربیت را ادامه دهد؛	سنگال
۲۶ . ۲۰۸	اقدامات مقتضی در جهت رسیدگی به نرخ بالای ترک تحصیل دختران در مدارس مناطق روستایی را اتخاذ نماید؛	تایلند
۲۶ . ۲۱۱	پیشرفت در تحول نظام آموزشی از طریق تضمین تحصیل پسران و دختران در سراسر کشور از طریق گنجاندن آموزش حقوق بشر تداوم بخشد؛	اروگوئه
۲۶ . ۲۱۲	به توجه ویژه به آموزش گروه‌های آسیب پذیر یا نواحی روستایی کمتر توسعه یافته و عشایر ادامه دهد؛	ازبکستان
۲۶ . ۲۱۳	تلاش‌ها و سیاست‌ها در جهت فراهم نمودن آموزش رایگان برای حدود نیم میلیون کودک پناهنده را تداوم دهد؛	الجزایر
۲۶ . ۲۱۴	تلاش‌ها در راستای تضمین دسترسی تمامی شهروندان به آموزش عالی را افزایش دهد؛	الجزایر
۲۶ . ۲۱۵	اجرای سیاست‌های هدف دار در راستای مبارزه با بی سوادی و ارتقاء کیفیت آموزش به ویژه برای دختران و همینطور در مناطق روستایی و محروم را تداوم دهد؛	سنگاپور
۲۶ . ۲۱۶	سیاست‌های ملی در رابطه با مبارزه با بی سوادی تداوم بخشد؛	برونئی دارالسلام
۲۶ . ۲۱۷	فعالیت‌های سازمان نهضت سوادآموزی که به واسطه ی آن نرخ سواد تا سال ۲۰۱۸ به ۹۵ درصد افزایش یافته است را افزایش دهد؛	اتیوپی
۲۶ . ۲۱۸	تلاش‌های خود را برای ارتقاء سطح دسترسی به آموزش برای تمامی افراد به ویژه در نواحی روستایی و کاهش نرخ ترک تحصیل تقویت کند؛	سریلانکا
۲۶ . ۲۱۹	به تلاش‌های خود در زمینه آموزش ادامه دهد و سیاست‌هایی را در راستای دربرگیری بیشتر دختران، کودکان دارای معلولیت و کودکان مناطق روستایی اتخاذ کند؛	فلسطین
۲۶ . ۲۲۰	تلاش‌ها در راستای ارتقاء حق آموزش به منظور تضمین دسترسی تمامی کودکان از جمله کودکان دارای معلولیت به آموزش رسمی را ادامه دهد؛	لاتوس
۲۶ . ۲۲۱	طول دوره ی آموزش اجباری ابتدایی و دوره راهنمایی را حداقل تا ۹ سال افزایش داده و آموزش رایگان را حداقل تا ۱۱ سال تداوم بخشد؛	مکزیک
۲۶ . ۲۲۲	اجرای اصلاحات نظام آموزشی به منظور تضمین دسترسی به آموزش در سراسر کشور را دنبال کند؛	عمان

قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹/۲/۲۲ وزارت آموزش و پرورش را مکلف نموده است که اقدامات زیر را انجام دهد:

- ◆ اعلام موارد عدم ثبت نام و موارد مشکوک به ترک تحصیل اطفال و نوجوانان تا پایان دوره متوسطه به سازمان بهزیستی کشور و یا دفتر حمایت از اطفال و نوجوانان قوه قضائیه حسب مورد جهت انجام اقدامات لازم؛
- ◆ شناسایی، راهنمایی و معرفی اطفال و نوجوانان موضوع این قانون به نهادهای حمایتی و قضائی جهت انجام اقدامات حمایتی لازم؛
- ◆ انجام اقدامات لازم جهت ثبت نام و پوشش تحصیلی کامل اطفال و نوجوانان موضوع این قانون تا پایان دوره متوسطه؛
- ◆ آموزش مدیران و کارکنان آموزشی و اداری در زمینه حقوق اطفال و نوجوانان.
- ◆ در ایران، تمامی دانش آموزان به آموزش رسمی کشور دسترسی دارند و اخراج دانش آموزان به هر دلیل - به ویژه در دوره ابتدایی - ممنوع بوده و تلاش های ویژه ای برای افزایش میزان پوشش تحصیلی و جلوگیری از ترک تحصیل دانش آموزان از طریق اجرای برنامه های متنوع انجام می شود. کودکانی که از حق آموزش به واسطه دلایلی اعم از ترک تحصیل، بیماری و غیره محروم گردیده اند، از آموزش غیرحضوری و حضوری بر اساس مقررات ناظر بر مؤسسات آموزش از راه دور برخوردار می باشند. مدیران مدارس ابتدایی نیز مکلف اند تا موارد تخلف از اجرای قانون آموزش اجباری را به مقامات قضایی گزارش دهند تا اقدام قانونی صورت پذیرد. بر اساس ماده ۷ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان (مصوب ۱۳۹۹)، هر یک از والدین، اولیاء یا سرپرستان قانونی طفل و نوجوان و تمام اشخاصی که مسؤولیت نگهداری، مراقبت و تربیت طفل را برعهده دارند، چنانچه برخلاف مقررات قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی (مصوب ۱۳۵۳/۴/۳۰) از ثبت نام و فراهم کردن موجبات تحصیل طفل و نوجوان واجد شرایط تحصیل تا پایان دوره متوسطه امتناع کنند یا به هر نحوی از تحصیل او جلوگیری کنند، به انجام تکلیف یادشده و جزای نقدی درجه هفت قانون مجازات اسلامی (بیش از ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال تا ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال) محکوم می شوند.

جدول شماره (۱) تعداد دانش آموزان و معلمان را به تفکیک جنسیت در مقاطع مختلف تحصیلی را در سال های تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ و جدول شماره (۲) نرخ ثبت نام دانش آموزان در دوره ابتدایی طی سال های تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹-۱۳۹۸ را نشان می دهند.

جدول شماره (۱): تعداد دانش آموزان و معلمان به تفکیک جنسیت در مقاطع مختلف تحصیلی در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰

جمع	متوسطه دوم	اول متوسطه	ابتدایی		
۷۵۷۷۱۹۹	۱۴۰۶۰۰۷	۱۸۳۰۸۳۶	۴۳۴۰۳۵۶	پسر	دانش آموز
۷۱۷۱۸۷۰	۱۳۵۹۱۵۹	۱۷۰۹۵۳۹	۴۱۰۳۱۷۲	دختر	
۱۴۷۴۹۰۶۹	۲۷۶۵۱۶۶	۳۵۴۰۳۷۵	۸۴۴۳۵۲۸	جمع	
۳۰۲۲۵۹	۸۱۵۲۱	۶۷۱۹۴	۱۵۳۵۴۴	زن	معلم
۱۹۸۳۲۳	۶۹۱۴۸	۶۰۴۰۱	۶۸۷۷۴	مرد	
۵۰۰۵۸۲	۱۵۰۶۶۹	۱۲۷۵۹۵	۲۲۲۳۱۸	جمع	
۱۸۸۶۳					مدیران زن

(منبع: گزارش وزارت آموزش و پرورش، ۱۴۰۰)

جدول شماره (۲): نرخ ثبت نام دانش آموزان در دوره ابتدایی طی سال های تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹-۱۳۹۸

شاخص	سال تحصیلی			
	۹۸-۹۹	۹۷-۹۸	۹۶-۹۷	۹۵-۹۶
نرخ ثبت نام خالص دوره ابتدایی - دختر	۹۸/۲۲	۹۸/۲۱	۹۸/۱۴	۹۷/۸۰
نرخ ثبت نام خالص دوره ابتدایی - کل	۹۸/۱۶	۹۸/۱۸	۹۸/۱۳	۹۷/۸۳

(منبع: گزارش وزارت آموزش و پرورش، ۱۴۰۰)

طی سال‌های اخیر، نرخ ثبت نام خالص دوره ابتدایی به نحو محسوسی افزایش یافته، به گونه ای که از ۹۷/۸۳ درصد در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ به ۹۸/۱۶ درصد در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ رسیده است. میزان این شاخص برای گروه دختران نیز طی سال‌های مورد نظر از ۹۷/۸۰ درصد به ۹۸/۲۲ درصد افزایش داشته است.

برنامه انسداد مبادی بی‌سوادی با تأکید بر شناسایی، جذب، آموزش و نگهداشت تمامی کودکان لازم‌التعلیم دوره ابتدایی و کودکان بازمانده از تحصیل و تارک تحصیل تهیه و برای اجرا به تمامی استان‌ها، مناطق و مدارس ارسال شده است. در نتیجه اجرای این برنامه، نرخ ترک تحصیل دوره ابتدایی طی سال‌های تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹-۱۳۹۸ از ۰/۹۹ درصد به ۰/۹۴ درصد کاهش یافته است. نرخ ترک تحصیل برای گروه دختران نیز کاهش یافته و از ۱/۱۵ درصد به ۱/۰۳ درصد رسیده است. جدول شماره (۳) نشان می‌دهد تعداد ۳۶۴۴ دانش‌آموز ترک تحصیل کرده و بازمانده از تحصیل در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ شناسایی و زمینه‌های لازم به‌منظور ثبت‌نام و ادامه تحصیل آنان فراهم شده است که از این تعداد، ۳۵۰۵ نفر آنان دختر بودند.

جدول شماره (۳): نرخ ترک تحصیل و میزان جذب دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل در دوره ابتدایی طی سال‌های تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹-۱۳۹۸

شاخص	سال تحصیلی	۹۵-۹۶	۹۶-۹۷	۹۷-۹۸	۹۸-۹۹
نرخ ترک تحصیل - دختر		۱/۱۵	۱/۲۴	۱/۰۳	-
نرخ ترک تحصیل - کل		۰/۹۹	۱/۱۱	۰/۹۴	-
جذب و آموزش کودکان بازمانده از تحصیل		۳۵۱۰۰	۳۱۹۱۰	۳۳۴۸۰	۳۶۴۴۴

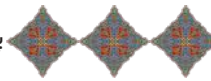
(منبع: گزارش وزارت آموزش و پرورش، ۱۴۰۰)

جدول شماره (۴)، برخی اقدامات اخیر نظام آموزشی کشور در راستای شناسایی و جذب دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل و تقویت آموزش در مناطق کمتر برخوردار را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۴): برخی اقدامات در راستای شناسایی و جذب دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل و تقویت آموزش در مناطق کمتر برخوردار

اقدامات در راستای شناسایی و جذب دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل و تقویت آموزش در مناطق کمتر برخوردار
شناسایی تعداد ۱۷۹,۰۶۶ نفر از مددجویان لازم‌التعلیم گروه سنی ۱۹ تا ۶ سال و ارائه خدمات حمایتی و پوشش تحصیلی و تلاش برای بازگشت آنان به تحصیل؛
ارائه حمایت مالی و اشتغالزایی برای خانواده کودکان بازمانده از تحصیل (اعطای کمک هزینه تحصیلی به ۸۰ هزار دانش‌آموز از سوی سازمان بهزیستی)؛
استفاده از ظرفیت و پتانسیل و حمایت‌های مادی و معنوی موسسات خیریه و سازمان‌های مردم‌نهاد در فرایند شناسایی و آموزش کودکان بازمانده و تارک از تحصیل؛
شناسایی و حمایت از ۲۰۰ هزار دانش‌آموز بازمانده از تحصیل در مناطق کم برخوردار کشور توسط ستاد اجرایی فرمان امام (ع)؛
شناسایی و ایجاد بانک اطلاعاتی و حمایت از ۱۸۰ هزار دانش‌آموز بازمانده از تحصیل؛
ساخت ۱۵۰۰ مدرسه با ظرفیت ۲۴۵ هزار دانش‌آموز در مناطق کم برخوردار و روستایی کشور (با سرمایه‌گذاری ۱۰ هزار و ۶۰۰ میلیارد ریال)؛
آموزش از راه دور برای ۲ هزار نفر توسط ستاد اجرایی فرمان امام (ع)؛
هدایت و حمایت از ۲۵۰۰ دانش‌آموز نخبه و مستعد تحت پوشش کمیته امداد (ع)؛
برگزاری ۳۰۰۰ ساعت کلاس رایگان آموزشی کنکور و توزیع ۸ هزار جلد کتاب کمک‌آموزشی بین برای دانش‌آموزان مناطق کم برخوردار توسط ستاد اجرایی فرمان امام (ع)؛
احداث ۱۷ خوابگاه دانش‌آموزی در مناطق روستایی و عشایری کشور با سرمایه‌گذاری ۴۰۰ میلیارد ریالی توسط ستاد اجرایی فرمان امام (ع).

(منبع: گزارش وزارت آموزش و پرورش و ستاد اجرایی فرمان امام (ع)، ۱۴۰۰)

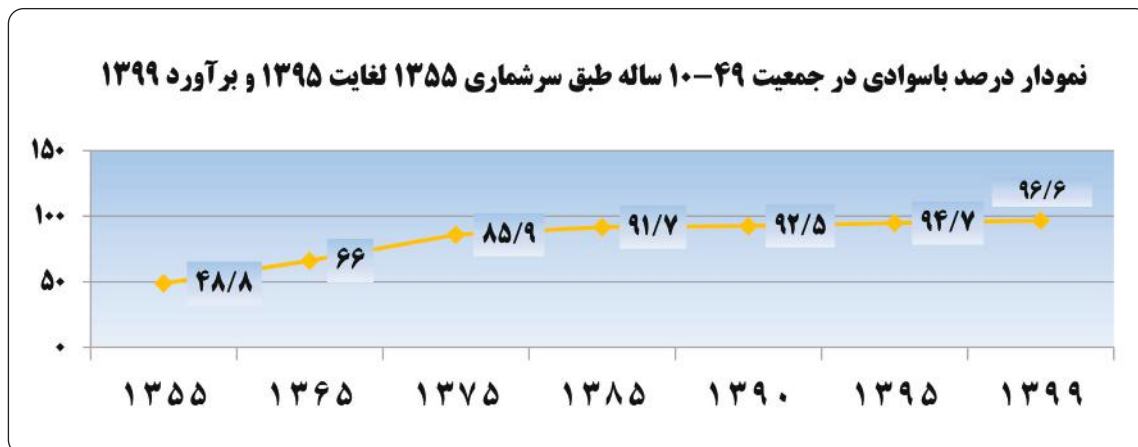

سازمان نهضت سوادآموزی از بدو تأسیس تاکنون به منظور ریشه کنی بی سوادی و توسعه و ارتقاء سطح سواد جامعه به ویژه در بین اقشار آسیب پذیر از جمله زنان و مناطق محروم و روستایی با بهره گیری از ظرفیت های ملی، بومی، منطقه ای و بین المللی طرح های گوناگونی را به مرحله اجرا در آورده است. این فعالیتها موجب شد تا قریب به ۸۷ میلیون نفر از بی سوادان در حد سوم ابتدایی و ۱/۶ میلیون نفر در حد پایان ابتدایی ارتقاء تحصیلی داشته باشند. قریب به ۸۰ درصد این فعالیتها در بین زنان و نزدیک به ۵۵ درصد از کل فعالیت های سوادآموزی در مناطق روستایی و محروم جامعه بوده است.

جدول شماره (۵): نرخ باسوادی در گروه سنی شش سال و بالاتر در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ به تفکیک جنسیت

عنوان	گروه سنی	جنسیت		
		مرد	زن	کل
برآورد ۱۳۹۸	شش ساله و بالاتر	۹۲/۶	۸۶/۱	۸۹/۱
	۱۰-۴۹ ساله	۹۷/۲	۹۵	۹۶/۱
برآورد ۱۳۹۹	شش ساله و بالاتر	۹۳/۱	۸۶/۸	۹۰
	۱۰-۴۹ ساله	۹۷/۶	۹۵/۵	۹۶/۶

(منبع: گزارش سازمان نهضت سوادآموزی، ۱۴۰۰)

(منبع: گزارش سازمان نهضت سوادآموزی، ۱۴۰۰)

جدول و نمودار فوق نشان می دهد که نرخ باسوادی کشور در گروه سنی ۱۰-۴۹ ساله در سال ۹۹ به میزان ۹۶/۶ درصد (۹۷/۶ درصد در مردان و ۹۵/۵ درصد در زنان) رسیده است.

لازم به ذکر است که طی سه سال (۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹) حدود ۱,۰۹۲,۷۲۲ نفر تحت پوشش دوره های مختلف سوادآموزی قرار گرفتند. جدول زیر آمار سوادآموزان تحت پوشش طی سال های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۰/۷/۲۴ را نشان می دهد.

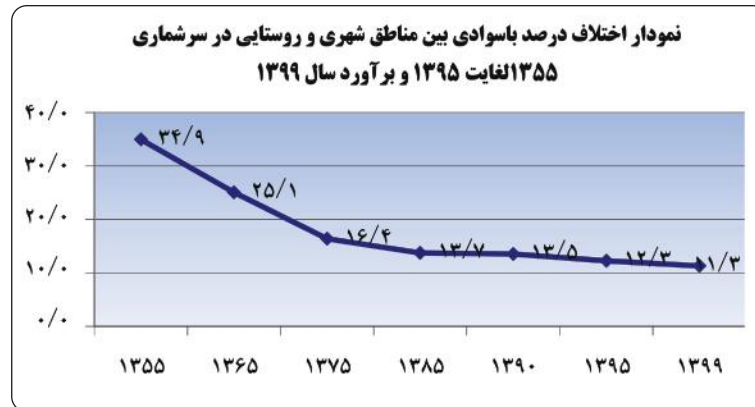
جدول شماره (۶): آمار سوادآموزان تحت پوشش نهضت سوادآموزی برحسب دوره های آموزش در سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰

سال	شرح	تعداد	
		۱۳۹۹	۱۴۰۰ (تا ۷/۲۴)
کل	تحت پوشش	۲۹۵۰۲۱	۱۲۲۶۸۴

(منبع: گزارش وزارت آموزش و پرورش، ۱۴۰۰)

در ۳۹ سال گذشته حدود ۵۵٪ از فعالیت های سوادآموزی به مناطق روستایی اختصاص یافته است که در نتیجه، تفاوت درصد باسوادی در بین مناطق شهری و روستایی از ۳۴/۹ درصد در سال ۱۳۵۵ به کمتر از ۱۱/۳ درصد در برآورد سال ۱۳۹۹ رسیده است. نمودار زیر اختلاف درصد باسوادی بین مناطق شهری و روستایی را در سرشماری سال های ۱۳۹۵-۱۳۵۵ و برآورد آن را در سال ۱۳۹۹ نشان می دهد. همچنین از سال ۱۳۹۷ تا سال ۱۳۹۹ بیش از ۱۶۸۵۹ نفر از زنان و دختران عشایری تحت پوشش دوره های سوادآموزی قرار گرفتند.

(منبع: گزارش سازمان نهضت سوادآموزی، ۱۴۰۰)

به منظور جلوگیری از ترک تحصیل دانش آموزان در مناطق روستایی و تحت پوشش قرار دادن دانش آموزان با نیازهای ویژه در مناطق دور افتاده و فاقد مدرسه خاص کودکان استثنایی، امکان پذیرش دانش آموزان با نیازهای ویژه با بهره هوشی عادی با بهره گیری از خدمات تلفیقی - فراگیر در مدارس عادی و روستایی ایجاد شده است.

هم چنین برای دانش آموزان با کم توانی ذهنی امکان حضور در مدارس روستایی با استفاده از خدمات مدارس استثنایی پشتیبان ایجاد شده است تا دانش آموزان با نیازهای ویژه، در کنار سایر دانش آموزان مشغول به تحصیل شوند و کتب درسی و منابع آموزشی مربوط به سازمان آموزش و پرورش استثنایی در اختیار آنان قرار گرفته است. در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹، تعداد ۱,۲۸۲ نفر در ۲۳ استان با شرایط مذکور تحت پوشش آموزش و پرورش استثنایی قرار دارند.

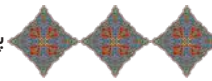
تاکنون ۷۷۶۰ نفر از کودکان معلول بازمانده از تحصیل و تارک تحصیل شناسایی و تعداد ۱۹۱۴ نفر از آنان جذب شده اند و وضعیت تحصیلی آنان نیز رصد و پایش می شود. از دیگر اقداماتی که برای تسهیل دسترسی دانش آموزان با نیازهای ویژه به آموزش صورت گرفته، می توان به موارد جدول زیر اشاره نمود:

جدول شماره (۷): سایر اقدامات برای تسهیل دسترسی دانش آموزان با نیازهای ویژه به آموزش

اهم اقدامات
ایجاد مراکز آموزش استثنایی و پیش دبستانی برای کودکان با نیازهای ویژه و فعالیت ۱۴,۲۳۶ مربی در ۱۷۳۶ مدرسه استثنایی در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹؛
مناسب سازی ۳۲ مدرسه پذیرای دانش آموزان تلفیقی - فراگیر در سطح کشور از جمله ایجاد رمپ و نصب آسانسور در مدارس جهت تردد راحت دانش آموزان استثنایی؛
راه اندازی سامانه «ندای همراه» برای تمامی مخاطبین فراگیرسازی آموزش و پرورش با هدف یکسان سازی، تسهیل در آموزش و توان بخشی دانش آموزان با نیازهای ویژه و حل مشکلات مخاطبان؛
ایجاد رشته های مهارتی در مدارس استثنایی دوره دوم متوسطه حرفه ای و هنرستان ها برای تمامی دانش آموزان دختر و پسر با نیازهای ویژه در سطح کشور و ارائه خدمات آموزشی به این دانش آموزان، به صورت کاملاً رایگان؛
تألیف ۲۴۱ کتاب و مناسب سازی ۶۱۶ مورد کتب و محتوای آموزشی برای دانش آموزان با نیازهای ویژه؛
تبدیل به خط بریل ۴۳ اثر تربیتی ویژه دانش آموزان با آسیب بینایی؛
تهیه تعداد ۴۵۰ محتوی آموزشی به صورت صوتی، فیلم، کلیپ، بروشور؛
ارائه خدمات رایگان آموزشی، پرورشی، توان بخشی، مشاوره ای و تربیت بدنی به کودکان و دانش آموزان مدارس استثنایی؛

(منبع: گزارش وزارت آموزش و پرورش، ۱۴۰۰)

همچنین در راستای اجرای برنامه مناسب سازی مبتنی بر توانمندسازی والدین کودکان دارای معلولیت، تاکنون دوره‌های آموزشی به شرح جدول زیر برگزار شده است. علاوه بر آن، تدوین ۲۴۱ بسته و محتوای آموزشی در قالب کتاب و لوح فشرده نیز به منظور آموزش والدین، خواهران و برادران دانش‌آموزان با نیازهای ویژه صورت گرفته است.

جدول شماره (۸): جلسات آموزش خانواده حضوری و غیرحضوری برای والدین دانش‌آموزان با نیازهای ویژه

فعالیت	تعداد کارگاه	تعداد شرکت کننده	ساعت هر کارگاه	نفر ساعت
آموزش والدین (زبان اشاره)	۱۶	۵۷۴	۴۰	۲۲۹۶۰
نهادهای اجرایی (زبان اشاره)	۳۲	۱۸۵۵	۴۰	۷۴۲۰۰
آموزش والدین (خط بریل)	۲۵	۵۸۰	۴۰	۲۳۲۰۰

(منبع: گزارش وزارت آموزش و پرورش، ۱۴۰۰)

در نظام آموزشی جمهوری اسلامی ایران، همه احاد ایران صرف از نظر از دین و قومیت در دسترسی به آموزش و پرورش، محدودیتی ندارند و خدمات آموزشی و پرورشی به تمام دانش‌آموزان به صورت یکسان ارائه می‌شود. اقلیت‌های دینی و مذهبی بر اساس اصول ۱۲ و ۱۳ قانون اساسی، در تعلیم و تربیت دینی آزادند. دانش‌آموزان اقلیت‌های دینی مجازند در آموزش دینی، علاوه بر محتوا و مفاهیم مشترک، محتوای خاص خود را با تایید آموزش و پرورش، به دانش‌آموزان ارائه دهند.

در راستای اجرای اصل ۱۵ قانون اساسی مبنی بر تدریس زبان مادری اقوام کشور، در کتاب‌های درسی فارسی دوره‌های مختلف تحصیلی، بستری با عنوان «درس‌های آزاد» ایجاد و حدود ۱۵ درصد از محتوای کتاب‌های درسی هر پایه به آن اختصاص داده شده است که می‌تواند آینه فرهنگ و ادبیات بومی استان‌ها باشد. در کتاب‌های فارسی دوره ابتدایی پایه‌های دوم و سوم یک درس و پایه‌های چهارم، پنجم و ششم دو درس تحت عنوان «درس آزاد» سهم «فرهنگ بومی» استان‌هاست. در دوره متوسطه اول و دوم نیز در تمامی پایه‌ها دو درس آزاد با نام «ادبیات بومی» ارائه شده است. به بیان دیگر، در این دروس دست معلم باز است و می‌تواند با کمک دانش‌آموزان مطالبی به زبان مادری آنان تولید کند. بررسی‌های به عمل آمده نشان می‌دهد برخی از معلم‌ها در استان‌های دو زبانه از این امکان استفاده کرده‌اند.

با شیوع ویروس کووید ۱۹ از اواخر سال ۱۳۹۸ و لزوم جایگزینی شیوه آموزش به طریق غیرحضوری به جای آموزش حضوری، در مواجهه با این بحران برنامه‌ها و فعالیت‌هایی به شرح جدول زیر تدوین و در دستور کار قرار گرفته است:

جدول شماره (۹): اهم اقدامات در راستای دسترسی همه دانش‌آموزان به آموزش در دوران شیوع کرونا

اهم اقدامات در راستای دسترسی همه دانش‌آموزان به آموزش در دوران شیوع کرونا
حدود ۸۵ درصد دانش‌آموزان دوره ابتدایی عضو شبکه آموزش دانش‌آموزی (شاد) می‌باشند و مابقی دانش‌آموزان به صورت حضوری در مناطق روستایی و سفید با رعایت پروتکل‌های بهداشتی آموزش می‌بینند؛
راه اندازی پلتفرم اختصاصی در بستر اینترنت پاک برای آموزش مجازی در دوران کرونا؛
استمرار آموزش و یادگیری دانش‌آموزان در فضای مجازی و شبکه شاد و جلوگیری از تعطیلی آموزش؛
استقرار مدرسه تلویزیونی ایران و آموزش و یادگیری دانش‌آموزان توسط مجرب‌ترین و ماهرترین معلمان دوره ابتدایی؛
برنامه ریزی و هماهنگی های لازم جهت انجام تدریس زنده به صورت روزانه ۲۰ درس در ۱۰ ساعت، در ۳ شبکه سیما و چند کانال صدا؛
تولید محتوای الکترونیک (فیلم‌های آموزشی) برای تمامی کتاب‌های درسی دوره‌های ابتدایی، بیش از ۷۰۰۰ فیلم آموزشی، راه‌اندازی کانال‌های درسی (بیش از ۵۰۰۰) و بارگذاری محتواها در این کانال‌ها؛
ایجاد ۱۶۷۰ کانال آموزشی برای بارگذاری محتوای رسمی دروس تخصصی ۱۰۲ رشته فنی و حرفه‌ای و کار دانش و بارگذاری بیش از ۲۰۰۰۰ محتوای الکترونیک (فیلم، پادکست، pdf، پاورپوینت و...) توسط بیش از ۱۱۴۰ هنرمند سراسر کشور در سامانه شاد؛

اهم اقدامات در راستای دسترسی همه دانش آموزان به آموزش در دوران شیوع کرونا
پخش زنده وضبط شده بیش از ۵۲۴ برنامه تخصصی در زمینه آموزش های مدرسه تلویزیونی مرتبط با آموزش های فنی و حرفه ای و کاردانش توسط شبکه های مذکور صدا و سیما؛
تأمین تبلت و سایر ابزار هوشمند برای دانش آموزان مناطق محروم با هدف زمینه سازی برای حضور آنها در کلاس درس غیر حضوری و مجازی (تاکنون بیش از ۳۶۱۰۰۰ هزار تبلت به دانش آموزان محروم تهیه و تحویل داده شده است)؛
فراهم سازی بسته های رایگان اینترنت برای دانش آموزان و معلمان؛
برگزاری کلاس های آموزش حضوری در مناطق روستایی و سفید با رعایت پروتکل های بهداشتی؛
تجهیز مدارس محروم به امکانات و تجهیزات فناوری برای برگزاری کلاس ها به صورت غیر حضوری و مجازی؛
تولید درس نامه های آموزشی برای دانش آموزان فاقد دسترسی اینترنتی و محروم؛
برگزاری دوره آموزشی توانمندسازی معلمان در زمینه تولید محتواهای چند رسانه ای و بارگذاری های روزانه فیلم های آموزشی کاربردی برای توانمندسازی معلمان و دانش آموزان؛
برنامه ریزی و اجرای آموزش های مدون پیش دبستانی مجازی و رایگان برای همه کودکان و همچنین برنامه ریزی و اجرای آموزش های مدون برای همه کودکان یک سال پیش از دبستان از شبکه های تلویزیونی به صورت مستمر و روزانه؛
نظارت و رصد دائمی وضعیت حضور و یاددهی - یادگیری دانش آموزان در کلاس های درسی مجازی و حضوری؛
رصد مستمر روند آموزش در بحران کرونا از طریق اعزام ۳۰۰۰ راهبر آموزشی به مناطق محروم و مرزی با هدف کنترل روند یادگیری، وضعیت ترک تحصیلی، میزان عقب ماندگی از تحصیل و ....

(منبع: گزارش وزارت آموزش و پرورش، ۱۴۰۰)

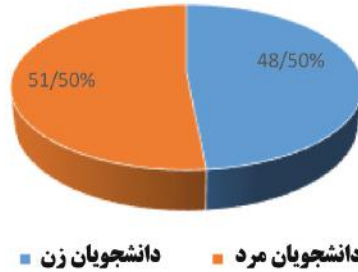
در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ تعداد کل دانشجویان آموزش عالی برابر با ۳,۱۸۲,۹۸۹ نفر بوده است که ۵۱/۵ درصد را مردان و ۴۸/۵ درصد از آن را زنان تشکیل می دادند. جدول شماره (۱۰) تعداد دانشجویان را در هر مقطع تحصیلی در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ و جدول شماره (۱۱) درصد دانشجویان را در هر مقطع تحصیلی در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ نشان می دهد.

جدول شماره (۱۰): تعداد دانشجویان در هر مقطع تحصیلی به تفکیک جنسیت در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸

مقطع تحصیلی	مقطع کاردانی			مقطع کارشناسی			مقطع کارشناسی ارشد			مقطع دکتری حرفه ای			مقطع دکتری تخصصی			جمع کل دانشجویان			
	جنسیت	تعداد دانشجویان	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	
		۴۴۶۳۴۸																	
		۲۸۴۶۶۶																	
		۱۵۳۸۲																	
		۱۹۹۰۴۷۱																	
		۹۵۶۹۰																	
		۱۰۳۳۴۹																	
		۵۱۳۳۴۲																	
		۳۷۱۸۴۶																	
		۲۴۰۴۹۶																	
		۹۵۴۱۲																	
		۴۶۲۶۸																	
		۴۹۱۴۴																	
		۱۴۷۴۰۹																	
		۸۰۱۸۶																	
		۶۸۲۳۳																	
		۶۷۶۱۷۱۳																	
		۱۶۳۸۱۷۴۶																	
		۱۵۴۴۳۴۳																	

(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۱۳۹۹)

نمودار شماره (۱): توزیع دانشجویان بر حسب جنسیت در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹

(منبع: گزارش سازمان نهضت سوادآموزی، ۱۴۰۰)

جدول شماره (۱۱): درصد دانشجویان در هر مقطع تحصیلی در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۹۹

مقطع تحصیلی	درصد دانشجویان
مقطع کاردانی	۱۵/۲
مقطع کارشناسی	۵۹/۸
مقطع کارشناسی ارشد	۱۷/۸
مقطع دکترای حرفه‌ای	۲/۸
مقطع دکترای تخصصی	۴/۵
تعداد کل دانشجویان آموزش عالی	۳,۱۸۲,۹۸۹

(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۱۳۹۹)

جدول شماره (۱۲): تعداد دانشجویان در هر رشته تحصیلی در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۹۹

علوم انسانی			علوم پایه			علوم پزشکی		
جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن
۱۵۷۳۱۳۲	۷۱۸۰۳۷	۸۵۵۰۸۵	۲۰۶۳۳۹	۶۴۸۱۲	۱۴۱۵۲۷	۲۴۳۰۰۸	۹۸۱۴۸	۱۴۴۸۶۰
فنی و مهندسی			کشاورزی و دامپزشکی			هنر		
جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن
۸۱۰۷۲۰	۶۱۳۹۶۹	۱۹۶۷۵۱	۱۱۷۸۸۳	۵۵۶۹۸	۶۲۱۸۵	۲۳۱۹۱۷	۸۸۰۸۲	۱۴۳۸۳۵
جمع کل دانشجویان								
جمع			مرد			زن		
۳۱۸۲۹۸۹			۱۶۳۸۷۴۶			۱۵۴۴۲۴۳		

(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۱۳۹۹)

همچنین تعداد کل دانش‌آموختگان موسسات آموزش عالی کشور در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸، برابر با ۶۹۵,۰۵۵ نفر بوده است. جدول شماره (۱۳) درصد دانش‌آموختگان در هر مقطع تحصیلی را در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ و جدول شماره (۱۴) تعداد دانش‌آموختگان در هر مقطع تحصیلی را در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ نشان می‌دهد.

جدول شماره (۱۳): درصد دانش‌آموختگان در هر مقطع تحصیلی را در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸

مقطع تحصیلی	درصد دانشجویان
مقطع کاردانی	۱۳/۷
مقطع کارشناسی	۶۲/۵
مقطع کارشناسی ارشد	۱۶/۱
مقطع دکترای حرفه‌ای	۳
مقطع دکترای تخصصی	۴/۶
تعداد کل دانش‌آموختگان موسسات آموزش عالی	۶۹۵,۰۵۵ نفر

(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۱۳۹۹)

جدول شماره (۱۴) تعداد دانش‌آموختگان در هر مقطع تحصیلی را در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸

مقطع تحصیلی	مقطع کاردانی			مقطع کارشناسی			مقطع کارشناسی ارشد			مقطع دکترای حرفه‌ای			مقطع دکترای تخصصی			دانش‌آموختگان جمع کل																							
	جنسیت	تعداد دانشجویان	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع																					
		۱۴۸۷۴۴	۵۱۱۰			۳۳۸۹۵۷			۱۳۰۳۵۲			۷۶۰۸۷			۵۲۶۵			۸۱۲۵۶			۳۳۵۱			۷۵۵۹			۱۳۸۵۳			۶۲۹۴			۶۴۰۲۶۲			۳۶۶۰۵۴			۲۷۴۳۰۸

(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۱۳۹۹)

بر اساس جدول شماره (۱۵)، در سال ۱۳۹۹، تعداد ۸۲۲۱۸ عضو هیئت علمی در ایران مشغول به فعالیت بودند. جدول شماره (۱۶)، تعداد پارک‌ها، مراکز رشد، و شرکت‌های دانش‌بنیان و جدول شماره (۱۷) نیز روند رشد مقالات علمی مشترک براساس نمایه‌های مهم بین‌المللی را در سال ۱۳۹۹ نشان می‌دهند.

جدول شماره (۱۵): وضعیت هرم علمی کشور در سال ۱۳۹۹

عنوان	تعداد
تعداد اعضای هیئت علمی	۸۲۲۱۸
تعداد اعضای هیئت علمی زن	۲۴۰۳۲
تعداد اعضای هیئت علمی در مرتبه استاد	۶۸۵۴
تعداد اعضای هیئت علمی در مرتبه دانشیار	۱۳۸۴۳
تعداد اعضای هیئت علمی در مرتبه استادیار	۴۴۳۲۹
تعداد اعضای هیئت علمی در مرتبه مربی	۲۲۹۹۰
تعداد اعضای هیئت علمی در مرتبه آموزشیار	۲۰۱

(منبع: گزارش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مردادماه ۱۴۰۰)

جدول شماره (۱۶): تعداد پارک ها، مراکز رشد، و شرکت های دانش بنیان در سال ۱۳۹۹

موضوع	تعداد
پارک های علم و فناوری	۴۴
مراکز رشد واحدهای فناور	۱۹۵
شرکت های دانش بنیان	۱۵۸۲
واحدهای فناور مستقر	۹۲۱۳

(منبع: گزارش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مردادماه ۱۴۰۰)

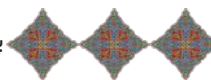
جدول شماره (۱۷): روند رشد مقالات علمی مشترک براساس نمایه های مهم بین المللی در سال ۱۳۹۹

موضوع	درصد
سهم ایران از کل مقالات دنیا (Wos)	۲/۲۱
سهم ایران از کل مقالات دنیا (Scopus)	۲/۱۳
سهم ایران از کل مقالات کشورهای اسلامی (Wos)	۲۲/۲۷
سهم ایران از کل مقالات کشورهای اسلامی (Scopus)	۱۹/۰۱

(منبع: گزارش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مردادماه ۱۴۰۰)

حقوق زنان

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶ . ۲۲۳	تلاش‌ها به منظور ایجاد فرصت‌های شغلی با کیفیت برای زنان فارغ التحصیل از دانشگاه‌ها را تقویت کند؛	پرو
۲۶ . ۲۲۴	اقدامات حمایتی از شرکت زنان در فعالیتهای اقتصادی را تقویت کند؛	فیلیپین
۲۶ . ۲۲۶	اقداماتی در راستای افزایش میزان نرخ مشارکت اقتصادی زنان در بخشهای مختلف اشتغال اتخاذ کند؛	آذربایجان
۲۶ . ۲۲۷	اقدامات مؤثر در راستای اجرای تصمیمات شورای عالی اداری که دولت را ملزم به اختصاص ۳۰ درصد از جایگاه‌های مدیریتی به زنان، همچنین انتخاب و انتصاب مدیران حرفه‌ای بر مبنای شایستگی‌های عمومی و تخصصی صرف نظر از جنسیت آنها می‌کند، اتخاذ کند؛	بوتسوانا
۲۶ . ۲۲۸	حقوق زنان را ارتقاء بیشتری دهد، سیاست‌ها و اقدامات در مبارزه با خشونت علیه زنان را افزایش دهد و مشارکت آنها در عرصه‌های حرفه‌ای، اجتماعی و سیاسی را تسهیل کند؛	بلغارستان
۲۶ . ۲۲۹	اتخاذ اقدامات بیشتر در راستای شرکت جستن زنان در آموزش عالی را تداوم بخشد؛	کامبوج
۲۶ . ۲۳۰	ابتکارات جدید در راستای ارتقاء بیشتر کسب و کارهای زنان را شناسایی کند؛	کامبوج
۲۶ . ۲۳۱	اتخاذ اقدامات قانون‌گذاری ارتقائی حمایت از حقوق زنان را تداوم بخشد؛	جمهوری دومینیک
۲۶ . ۲۳۴	اقدامات بیشتر در جهت ارتقاء و حمایت از حقوق زنان را اتخاذ کند؛	ژاپن
۲۶ . ۲۳۵	فعالیت‌های خود در راستای اتخاذ اقدامات قانون‌گذاری در زمینه ارتقاء و حمایت از زنان و خانواده را تداوم بخشد؛	قرقیزستان
۲۶ . ۲۳۶	اجرای برنامه‌ها و تدابیر قانون‌گذاری خود را بمنظور ارتقاء حقوق زنان، همچنین توانمندسازی آنان در تمامی زمینه‌ها را تداوم بخشد؛	لائوس
۲۶ . ۲۳۷	اقدامات در جهت ارتقاء حقوق مختلف زنان از جمله شرکت آنها در ورزش و دسترسی به تسهیلات ورزشی را تداوم بخشد؛	میانمار
۲۶ . ۲۳۸	بمنظور ایجاد چارچوب‌های جامع عدم تبعیض نسبت به زنان و حمایت از زنان و کودکان در مقابل خشونت از جمله خشونت خانگی، نهایت تلاش خود را به عمل آورد؛	لهستان
۲۶ . ۲۴۸	اصلاح قوانین کیفری و مدنی به منظور حصول اطمینان از عدم تبعیض علیه زنان و دختران را ادامه دهد؛	نیوزیلند
۲۶ . ۲۴۶	گام‌هایی برای شناسایی و اصلاح همه قوانینی که تاثیر تبعیض‌آمیزی علیه زنان و دختران دارند را اتخاذ کند؛	مالتا
۲۶ . ۲۴۹	تلاش‌ها برای ارتقای حقوق زنان و حمایت از زنان در برابر خشونت را با تصویب لوایح قانونی مرتبط، ادامه دهد؛	تونس
۲۶ . ۲۵۲	علاوه بر نهایی ساختن «لایحه جامع صیانت از امنیت بانوان در برابر خشونت»، تلاش‌های خود را برای محافظت از حقوق زنان، ادامه دهد؛	اندونزی
۲۶ . ۲۵۵	تلاش‌هایی را به منظور حمایت از زنان در برابر خشونت جنسیتی انجام دهد؛	مونتنگرو
۲۶ . ۲۵۶	لایحه تامین امنیت زنان در برابر خشونت خانگی را بمنظور جرم‌انگاری خشونت خانگی تصویب نماید؛	ایسلند
۲۶ . ۲۵۷	تلاش برای افزایش مشارکت زنان در فرایندهای سیاسی و تصمیم‌گیری را تداوم بخشد؛	بنگلادش
۲۶ . ۲۵۸	موانع قانونی و اجتماعی برای حضور برابر زنان در بازار کار و دسترسی ایشان به تحصیلات و مشارکت در اداره‌ی امور اجتماعی را بردارد؛	کانادا
۲۶ . ۲۵۹	اقدامات برای افزایش حضور زنان در امور سیاسی و اجتماعی، از جمله جایگاه‌های مدیریتی را تشدید نماید؛	اسلوانی
۲۶ . ۲۶۱	حمایت و تقویت زنان در زندگی اجتماعی را تداوم بخشد؛	نپال
۲۶ . ۱۴۸	به تقویت تلاش‌های خود برای مقابله با قاچاق زنان، دختران جوان و کودکان با نظارت منظم ادامه دهد؛	سریلانکا

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده بخشی)	کشور توصیه کننده
۲۶. ۲۲۵	اصلاحات قانونی مؤثر مربوط به وضعیت و حقوق زنان را اتخاذ کند و قانون مربوط به سن قانونی ازدواج را به سن ۱۸ سال اصلاح کند؛	آلبانی
۲۶. ۲۳۳	موانع موجود در زمینه اشتغال زنان برپایه برابری زن و مرد را از بین برده و حقوق زنان شاغل و رفتار برابر با آنها در مشاغل خصوصی و عمومی طبق ماده ۷ میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حمایت کرده و ارتقاء بخشد؛	هندوراس
۲۶. ۲۴۵	تلاش‌ها برای از بین بردن هر نوع تبعیض علیه زنان و دختران را تقویت و تصویب کنوانسیون منع تمامی اشکال تبعیض علیه زنان را بررسی نماید؛	لیتوانی
۲۶. ۲۵۰	تصویب لایحه به تعویق افتاده «لایحه جامع صیانت از امنیت بانوان در برابر خشونت» را تسریع نماید و اقدامات مرتبط با پیشگیری و مجازات خشونت جنسیتی مطابق با هنجارهای بین‌المللی را اتخاذ کند؛	سیرالئون
۲۶. ۲۵۱	قوانین مبارزه با تبعیض و خشونت علیه زنان و دختران از جمله خشونت خانگی و تجاوز زناشویی را بصورت کامل تصویب و اجرا کند؛	فنلاند
۲۶. ۲۶۰	توازن جنسیتی در توزیع جایگاه‌های خدمات اجتماعی، مناصب وزارتی و سایر جایگاه‌های عالی سیاسی را بهبود بخشد؛	هندوراس

تأمین حقوق همه جانبه افراد اعم از زن و مرد و تساوی عموم در برابر قانون و رفع تبعیض ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه در قانون اساسی و قوانین موضوعه تضمین و مورد اهتمام قرار گرفته و نهادهای حکومتی موظف شده‌اند زمینه رشد مادی و معنوی بانوان را فراهم آورده و با برقراری تسهیلات و تمهیدات لازم، حقوق زنان را در عرصه‌های مختلف تأمین نمایند. جمهوری اسلامی ایران از بدو استقرار، توجه ویژه‌ای به پیشبرد امور زنان و ارتقاء حقوق و جایگاه آنان مبذول داشته است. نظام جمهوری اسلامی ایران همزمان با اقدامات بین‌المللی برای ارتقاء حقوق زنان، در راستای اعتلای کرامت، شرافت و شخصیت اجتماعی و انسانی زنان، به پیشرفت‌های قابل توجهی نائل گردیده است و اقدامات گسترده‌ای در خصوص ارتقاء وضعیت بهداشتی، آموزشی، ایجاد اشتغال، تأمین امنیت زنان و مبارزه با خشونت علیه آنان و افزایش حضور اجتماعی زنان از طریق حضور در مناصب تصمیم‌گیری صورت پذیرفته است که به اختصار در زیر به آن اشاره شده است.

مهمترین قوانین و مقرراتی که در بازه زمانی ۱۳۹۹ و ۶ ماهه ۱۴۰۰ به طور مستقیم به حمایت از زنان اختصاص دارند و یا به طور غیرمستقیم در حمایت از زنان می‌باشند، به شرح جدول شماره (۱) فهرست شده‌اند.

جدول شماره (۱): اهم تأسیسات حقوقی و ساختاری حمایت از حقوق زنان در ۱۳۹۹ و ۶ ماهه ۱۴۰۰

اهم قوانین، مقررات و ساختارهای جدید حمایتی از زنان
تصویب قانون حمایت از اطفال و نوجوانان در ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ با محوریت حمایت از تمامی کودکان زیر ۱۸ سال، از جمله کودکان دختر؛
تصویب قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در تاریخ ۱۴۰۰/۰۷/۲۴ و اتخاذ تدابیر حمایتی از مادران، زنان باردار و شیرده؛
تدوین لایحه اصلاح ماده ۶۱۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۰۳/۰۲ با موضوع تشدید مجازات پدر در فرض قتل فرزند و ایجاد محدودیت در حق ولایت و حضانت برای وی نسبت به سایر فرزندان؛
تدوین لایحه ۵۷ ماده‌ای جرم‌انگاری انواع خشونت علیه زنان در تمامی عرصه‌های خانوادگی و اجتماعی تحت عنوان «حفظ کرامت و حمایت از زنان در برابر خشونت»؛
تدوین لایحه مبارزه با قاچاق انسان و اعضای بدن و مجازات عبوردهندگان غیرمجاز افراد از مرزهای کشور (این لایحه در تاریخ ۱۴۰۰/۳/۲۸ در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شده است)؛ ^{۱۷}

اهم قوانین، مقررات و ساختارهای جدید حمایتی از زنان

ایجاد و استقرار سامانه ملی رصد و پایش امور زنان و خانواده به منظور رصد و پایش شاخص‌های عدالت جنسیتی، برنامه‌ها و ساختار و تشکیلات زنان و خانواده در دستگاه‌های اجرایی که در چارچوب این سامانه ملی، گزارش عملکرد هر دستگاه در جهت ارتقاء وضعیت زنان و خانواده برای مراجع نظارتی و مسئولین قابل رصد می‌باشد.
تصویب‌نامه بسته حمایتی کمک به تأمین مسکن زنان سرپرست خانوار دارای نیازمندی مالی مصوب ۱۴۰۰/۰۵/۰۳ هیئت دولت؛
تکلیف به ایجاد «نظام ارتقاء شغلی ویژه زنان شاغل در قوه قضاییه» تا تیرماه ۱۴۰۱؛
تصویب الحاق یک تبصره به بند (۱) تصویب‌نامه موضوع مدت مرخص زایمان و افزایش مرخصی زایمان زنان شاغل در بخش‌های دولتی و غیردولتی از ۶ ماه به ۹ ماه در هیئت دولت در ۱۴۰۰/۰۲/۲۶؛
مصوبه ساماندهی مؤسسات آموزش عالی شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۴۰۰/۰۴/۲۱ و تصریح به برنامه‌ریزی دقیق نسبت به تقویت مؤسسات آموزش عالی ویژه زنان و جذب هیئت علمی زن در این مؤسسات؛
مصوبه هیات دولت در مهر ۱۴۰۰ مبنی بر استمرار اجرای مصوبه دور کاری برای مادران شاغل دارای فرزند کمتر از ۷ سال.

(منبع: گزارش معاونت زنان و امور خانواده ریاست جمهوری، دیماه ۱۴۰۰)

جدول شماره (۲)، اقدامات جمهوری اسلامی ایران را در راستای حمایت از اشتغال و مشارکت اقتصادی زنان نشان می‌دهد.

جدول شماره (۲): اهم اقدامات جمهوری اسلامی ایران در راستای حمایت از اشتغال و مشارکت اقتصادی زنان در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه ۱۴۰۰

اهم اقدامات جمهوری اسلامی ایران در راستای حمایت از اشتغال و مشارکت اقتصادی زنان
تصویب قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در تاریخ ۱۴۰۰/۰۷/۲۴؛ این قانون به شرح مبسوط موضوع حمایت از اشتغال زنان باردار و دارای فرزند شیرخوار را مورد توجه قرار داده است؛
حمایت از حدود ۸۰ هزار نفر از دختران فارغ التحصیل دانشگاهی، زنان کارآفرین، زنان سرپرست خانوار و دختران هرگز ازدواج نکرده و زنان روستایی با هدف توسعه مشاغل خانگی، راه اندازی کسب و کارهای خرد، کوچک و ارزش آفرین، کارگشایی و رفع نیازهای ضروری آنان از طریق اعطای تسهیلات به بانوان جامعه هدف؛
پرداخت حدود ۶۰۰۰ میلیارد ریال تسهیلات بانکی به مشاغل خانگی در سال ۱۳۹۹؛
تقویت خود اشتغالی زنان از طریق اعطای تسهیلات اشتغال‌زا و پشتیبانی از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و پوشش آموزش حرفه تا فروش کالای تولیدی آنان که با اجرای این طرح ملی تا به امروز ۲۶۴۵ برند تولید کالاهای متنوع ایجاد گردیده است.
حمایت از اشتغال‌زایی و استمرار فعالیت ۲۰ شرکت تعاونی زنان با اولویت مناطق محروم و دهک‌های پایین درآمدی و زمینه سازی برای ایجاد ۴۰ فرصت شغلی جدید و پایداری ۶۰ شغل موجود در ۱۰ استان کشور؛
توانمندسازی زنان روستایی و عشایری براساس زنجیره ارزش گیاهان دارویی با آموزش ۵۰۰۰ نفر، ۵۴ ساعت آموزش (۲۷۰۰۰۰ نفر/ساعت آموزش) و معرفی مخاطبان واجد شرایط و علاقمند به ایجاد یا توسعه اشتغال در حوزه گیاهان دارویی جهت دریافت تسهیلات ارزان قیمت؛
ایجاد ۲۴۰۳ شغل توسط زنان کارآفرین؛
از ۱۷۲،۹۱۱ واحد توزیع پوشاک کشور، ۷۷،۴۵۰ واحد (۴۵ درصد) متعلق به زنان است؛
ایجاد کمپین زنان نسل تحریم با شناسایی و معرفی حدود ۵۰۰ زن کارآفرین به ویژه در شهرهای کوچک و روستاها و حمایت از آنها؛
ارائه آموزش‌های آماده سازی شغلی شامل مهارت‌های شغلی و مهارت‌های زندگی به ۱۳۰۰۰ زن سرپرست خانوار و اعضاء خانواده‌های آنان به صورت سالیانه؛
مشارکت ۲۵۵۰۰۰ زن سرپرست خانوار در برنامه‌های توانمندسازی اجتماعی و اقتصادی؛
پرداخت سرمایه کار بلاعوض به ۱۰۰۰ خانواده زن سرپرست خانوار برای راه اندازی کسب و کارهای پایدار؛
تشکیل و راه اندازی بیش از ۱۲۰۰ گروه همیار از زنان سرپرست خانوار در سراسر کشور و عضویت بیش از ۷۰۰۰ نفر از زنان سرپرست خانوار و بازتوانی و توانمندسازی ۳۰۰ گروه همیار (معادل بیش از دو هزار نفر)؛

اهم اقدامات جمهوری اسلامی ایران در راستای حمایت از اشتغال و مشارکت اقتصادی زنان

پرداخت تسهیلات ۵۰۰ میلیون ریالی با حداقل کارمزد به ۲۰۰۰ نفر از زنان سرپرست خانوار در ایام همه گیری بیماری کرونا به منظور حمایت از کسب و کارهای آنان؛
پرداخت وام اشتغال به ۸۳۶۵۸ نفر از زنان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ع) در سال ۱۳۹۹، و ۳۷۴۰۱ نفر از آنان در نیمه نخست سال ۱۴۰۰؛
پوشش بیمه اجتماعی ۵۱۵۰۰ نفر از زنان و دختران روستائی تا پایان شش ماهه اول سال ۱۴۰۰ و ۴۹۵۰۰ نفر از زنان سرپرست خانوار شهری ۵۰-۱۸ ساله در نیمه نخست سال ۱۴۰۰؛
حمایت از ۲۲۵ شرکت تعاونی زنان با اولویت تعاونی زنان سرپرست خانوار و تعاونی های مشاغل خانگی و حفظ اشتغال بیش از ۱۱۲۰ نفر و همچنین حمایت از ۶۲ شرکت تعاونی زنان با اولویت مناطق محروم و دهک های پایین درآمدی؛
آموزش مهارت های شغلی به دختران جوان در مناطق کم برخوردار؛
آموزش بازارچه های خوداشتغالی برای زنان سرپرست خانوار و بانوان؛
آموزش پرورش سبزیجات و صیفی جات در آپارتمان ویژه زنان خانه دار شهری؛
پیش بینی فرصت برابر برای زنان در آزمون های استخدامی بدون تفکیک جنسیتی؛
اختصاص ۹۴۵۹ ظرفیت صرفاً به زنان در هشتمین امتحان مشترک فراگیر دستگاه های اجرایی کشور (سال ۱۳۹۹).

(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۱۳۹۹ و گزارش های معاونت زنان ریاست جمهوری، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، سازمان بهزیستی، سازمان امور اداری و استخدامی کشور، کمیته امداد، ۱۴۰۰)

نرخ ثبت نام خالص دوره ابتدایی در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸، برابر با ۹۸/۱۶ درصد بوده است. این رقم برای دختران طی سال های اخیر از ۹۷/۸۰ درصد در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ به ۹۸/۲۲ درصد در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ افزایش یافته است. همچنین، نرخ ترک تحصیل دختران در دوره ابتدایی طی سال های تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹-۱۳۹۸ کاهش داشته است و از ۱/۱۵ درصد به ۱/۰۳ درصد رسیده است. جدول شماره (۳) تعداد دانش آموزان و معلمان زن در مقاطع مختلف تحصیلی در سال های تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ و جدول شماره (۴) نرخ باسوادی دختران در گروه سنی شش سال و بالاتر در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ را در مقایسه با نرخ باسوادی در کل جمعیت نشان می دهد.

جدول شماره (۳): تعداد دانش آموزان و معلمان زن در مقاطع مختلف تحصیلی در سال های تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹

جمع	متوسطه دوم	اول متوسطه	ابتدایی		
۷۱۷۱۸۷۰	۱۳۵۹۱۵۹	۱۷۰۹۵۳۹	۴۱۰۳۱۷۲	دختر	دانش آموز
۱۴۷۴۹۰۶۹	۲۷۶۵۱۶۶	۳۵۴۰۳۷۵	۸۴۴۳۵۲۸	جمع کل هر دو جنس	
۳۰۲۲۵۹	۸۱۵۲۱	۶۷۱۹۴	۱۵۳۵۴۴	زن	معلم
۵۰۰۵۸۲	۱۵۰۶۶۹	۱۲۷۵۹۵	۲۲۲۳۱۸	جمع کل هر دو جنس	

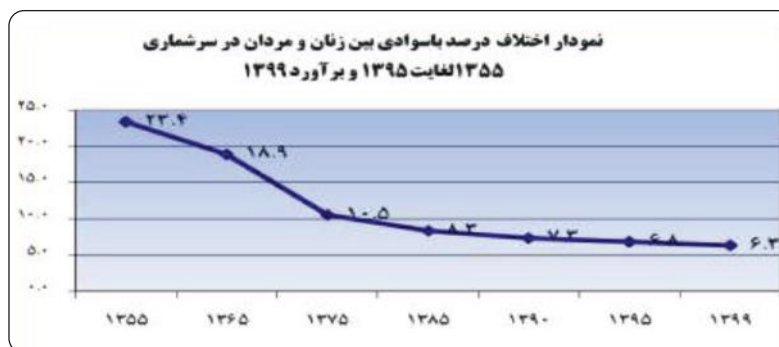
(منبع: گزارش وزارت آموزش و پرورش آبان ۱۴۰۰)

جدول شماره (۴): نرخ باسوادی در گروه سنی شش سال و بالاتر در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ به تفکیک جنسیت

عنوان	گروه سنی	جنسیت		
		مرد	زن	کل
برآورد ۱۳۹۸	شش ساله و بالاتر	۹۲/۶	۸۶/۱	۸۹/۱
	۴۹-۱۰ ساله	۹۷/۲	۹۵	۹۶/۱
برآورد ۱۳۹۹	شش ساله و بالاتر	۹۳/۱	۸۶/۸	۹۰
	۴۹-۱۰ ساله	۹۷/۶	۹۵/۵	۹۶/۶

(منبع: گزارش وزارت آموزش و پرورش آبان ۱۴۰۰)

به منظور آموزش دختران و زنان و رفع تبعیض جنسیتی، حدود ۸۰ درصد از فعالیت‌های سوادآموزی به دختران و زنان بخصوص در مناطق روستایی اختصاص یافته است. در نتیجه، تفاوت نرخ باسوادی در بین زنان و مردان از ۲۳/۴ درصد در سال ۱۳۵۵ به کمتر از ۶/۳ درصد در سال ۱۳۹۹ کاهش یافته و براساس آخرین سرشماری، تعداد باسوادان زن ۲۹,۷۵۳,۸۴۳ نفر بوده است. نمودار زیر اختلاف درصد باسوادی بین زنان و مردان را در سرشماری سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۵۵ و برآورد آن را در سال ۱۳۹۹ نشان می‌دهد. در این راستا، بیش از ۱۶۸۵۹ نفر از زنان و دختران عشایری در دوره‌های سوادآموزی عشایر از سال ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ تحت پوشش دوره‌های سوادآموزی قرار گرفتند.

(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۱۳۹۹)

همچنین، به منظور جلوگیری از ترک تحصیل دختران به ویژه در مناطق مرزی و کم‌برخوردار، ۳۵۰۵ نفر از دانش‌آموزان دختر ترک تحصیل کرده و بازمانده از تحصیل در ۵ استان با فراهم ساختن زمینه‌های لازم به‌منظور ثبت‌نام و ادامه تحصیل در دوره ابتدایی و دوره اول و دوم متوسط، شناسایی و به تحصیل بازگردانده شده‌اند. همچنین، در راستای کاهش پیامدهای ناشی از شیوع کرونا در دانش‌آموزان دختر مناطق محروم، به منظور دسترسی آنان به آموزش‌های مجازی گوشی هوشمند و تبلت تهیه و در اختیار آنان قرار گرفت.

در راستای بهره‌مندی دختران از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و توسعه کمی و کیفی این آموزش‌ها نیز اقداماتی به شرح جدول زیر انجام شده است:

جدول شماره (۵): اقدامات در راستای توسعه کمی و کیفی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برای دختران

اهم اقدامات
تشکیل کلاس‌های ویژه دختران برای رشته‌های فنی و حرفه‌ای در دبیرستان‌های عادی و شبانه‌روزی به صورت ضمیمه با رعایت استانداردهای آموزشی رشته؛
توسعه و تنوع بخشی آموزش فنی و حرفه‌ای دختران با تأسیس رشته‌های دارای اولویت مانند تربیت کودک، مدیریت خانواده، طراحی دوخت و زیر مجموعه آن، صنایع شیمیایی، صنایع غذایی و...؛
تشویق و ترغیب دانش‌آموزان دختر جهت جذب در رشته‌های مورد نیاز حال و آینده کشور در شاخه فنی و حرفه‌ای متناسب با استعدادها، علاقه‌مندی و توانایی‌های آنان در شاخه‌های فنی و حرفه‌ای با هدف ترویج خوداشتغالی و کارآفرینی؛
افزایش سهم هنرجویان دختر شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش به ۳۸/۲۹ درصد در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹.

(منبع: گزارش وزارت آموزش و پرورش، ۱۴۰۰)

در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ تعداد کل دانشجویان آموزش عالی برابر با ۳,۱۸۲,۹۸۹ نفر بوده است که ۵۱/۵ درصد را مردان و ۴۸/۵ درصد از آن را زنان تشکیل می‌دادند. در حالی که ضریب نفوذ آموزش عالی در جمعیت زنان در سال ۱۳۵۷ فقط معادل ۲۸۱ نفر در ۱۰۰ هزار نفر جمعیت کشور (۰/۲۸٪) بوده است، این رقم در سال ۱۳۹۹ با افزایش بیش از ۲۰ برابری به ۴۷۴۷ نفر در هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت کشور (۴/۷) رسیده است. همچنین، میزان دسترسی و مشارکت زنان در آموزش عالی از ۲,۱ درصد در سال ۵۷ به ۴۱,۲ درصد در سال ۱۳۹۹ رسیده است. سهم عضویت زنان در هیئت علمی دانشگاه‌ها در در زمان گزارش دهی به بیش از ۳۳/۳ درصد افزایش یافته است. جدول شماره (۶) تعداد دانشجویان را در هر مقطع تحصیلی در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ و جدول شماره (۷) درصد دانشجویان را در هر مقطع تحصیلی در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ و جدول شماره (۸)، تعداد مراکز سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در سال ۱۳۹۹ بر حسب جنس مهارت آموز نشان می‌دهد.

جدول شماره (۶): تعداد دانشجویان در هر مقطع تحصیلی به تفکیک جنسیت در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸

مقطع تحصیلی	مقطع کاردانی			مقطع کارشناسی			مقطع کارشناسی ارشد			مقطع دکترای حرفه‌ای			مقطع دکترای تخصصی			مقطع دانشجویان جمع کل		
	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن
تعداد دانشجویان	۴۳۶۳۴۸	۲۸۳۲۶۶	۱۵۳۸۸۲	۱۹۰۴۷۸	۹۵۶۹۸۰	۱۰۳۳۴۸۹	۵۱۳۳۴۳	۲۷۲۸۴۶	۲۴۰۴۹۶	۹۵۴۱۲	۴۶۲۶۸	۴۹۱۴۴	۱۴۷۴۰۹	۸۰۱۸۶	۶۷۸۲۳	۳۱۸۱۹۸۹	۱۶۳۸۱۴۶	۱۵۴۴۳۴۳

(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (۱۳۹۹))

جدول شماره (۷): تعداد دانش‌آموختگان در هر مقطع تحصیلی به تفکیک جنسیت در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸

مقطع تحصیلی	مقطع کاردانی			مقطع کارشناسی			مقطع کارشناسی ارشد			مقطع دکترای حرفه‌ای			مقطع دکترای تخصصی			دانش‌آموختگان جمع کل		
	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن
تعداد دانشجویان	۱۴۸۱۴۴	۹۷۶۴۴	۵۱۱۰	۳۳۸۹۵۷	۱۸۱۴۳۳	۱۵۷۵۳۴	۱۳۰۳۵۲	۷۶۰۸۷	۵۴۲۶۵	۸۳۵۶	۳۳۵۱	۵۰۰۵	۱۳۸۵۲	۷۵۵۹	۶۲۹۴	۶۴۰۲۶۲	۳۶۶۰۵۴	۲۷۴۲۰۸

(منبع: و سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (۱۳۹۹))

جدول شماره (۸): تعداد مراکز سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در سال ۱۳۹۹ بر حسب جنس مهارت آموز

تعداد کل آموزش‌های برگزار شده	تعداد مراکز غیردولتی			تعداد مراکز دولتی			مربیان رسمی و پیمانی در کل مراکز (دولتی و غیردولتی)			تعداد کل مراکز سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور		
	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن
۱۱۲۸۴۶۴	۲۳۲۶	۷۴۱۹	۹۹۰	۱۰۶۴۵	۳۰۳	۱۲۵	۶۳۳	۲۰۵	۱۲۵	۶۵/۶ درصد	۳۴/۴ درصد	۲۷۰/۵۶

(منبع: سالنامه آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (۱۳۹۹))

زنان توانسته‌اند در بالاترین سطوح تصمیم‌گیری سیاسی و در مناصب وزارتی، پارلمانی و سایر موقعیت‌های مهم اجرایی قرار بگیرند.

جدول زیر برخی از دستاوردها در این حوزه را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۹): برخی دستاوردها در جهت مشارکت سیاسی زنان

مشارکت سیاسی زنان
ارتقاء وضعیت انتصاب زنان از ۱۳٫۶ درصد در سال ۱۳۹۶ به ۲۵٫۲ درصد در سال ۱۴۰۰ و رسیدن مجموع مدیران زن به عدد ۱۹,۵۹۷ در سال ۱۳۹۹؛
انتصاب مدیران زن در استانداریها در سه سال اخیر افزایش ۸۹/۸ درصدی داشته است.
۱۶ نماینده زن در یازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۲-۱۳۹۸) قرار دارند؛
در ششمین دوره انتخابات شوراهای اسلامی کشور تعداد ۲۰,۵۹۴ نفر زن داوطلب ثبت نام نمودند که تعداد ۱۱۳۰۷ نفر از آنان به عنوان داوطلب این دوره از انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا معرفی شدند (سهم داوطلبان زن در این دوره ۸ درصد بوده است که نسبت به دوره قبل از خود بیش از ۲ درصد افزایش داشته است) و ۵۹۹۰ نفر از آنان به عنوان عضو شورای شهر و روستا انتخاب شدند که این عدد نسبت به دوره قبل، افزایش ۵۰ درصدی داشته است. همچنین در این دوره از ۳۷,۹۰۳,۵۶۸ نفر رأی دهنده، ۴۹ درصد از آنان زن بودند.
در حال حاضر ۴ سفیر، ۳ فرماندار، ۸ شهردار، ۶۲ معاون فرماندار، ۱۵ معاون استاندار، ۵۲ بخشدار و ۲۳۹۳ دهیار زن و ۱۱۱۶ قاضی زن در حال فعالیت هستند.
در سیزدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری (خردادماه ۱۴۰۰)، از ۲۸,۹۸۹,۵۲۹ نفر کل رأی دهندگان، تعداد ۱۴,۶۸,۸۱۲ نفر (معادل ۴۹ درصد کل رأی دهندگان) را زنان تشکیل دادند.

(منبع گزارش وزارت کشور، ۱۴۰۰)

جدول شماره (۱۰)، مشارکت زنان در حوزه نویسندگی و نشر و فرهنگ و هنر تا مهرماه سال ۱۴۰۰ را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۱۰): مشارکت زنان در برخی فعالیت‌های فرهنگی و هنری تا مهرماه ۱۴۰۰

تعداد	شرح
۲۳۵۴۳	زن مولف
۱۰۵۱	زن ناشر
۵۴۵۷	تعداد مدیر مسئول زن در کانون‌های آگهی و تبلیغاتی
۹۰۳	تعداد زنان فیلمساز
۱۱۴	تعداد زنان دریافت‌کننده جوایز جشنواره‌های هنری ملی مطرح
۱۲۸	تعداد زنان دریافت‌کننده جوایز جشنواره‌های هنری بین‌المللی مطرح
۳۱/۵٪	نرخ مشارکت زنان در عرصه فناوری اطلاعات
۴۵	تعداد زنان فیلمساز و بازیگر به عنوان رئیس هیئت داوران

(منبع گزارش وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۴۰۰)

در جمهوری اسلامی ایران به منظور ارتقای سطح بهداشت و سلامت زنان، اقدامات زیادی صورت گرفته است. در بخش مربوط به حق بهداشت، سلامت، تامین اجتماعی و بیمه این گزارش، به این اقدامات پرداخته شده است.

پیشرفت ورزش بانوان با حجاب اسلامی و صعود بانوان ورزشکار در عرصه‌های آسیایی و بین‌المللی و کسب مدال‌های گوناگون، فعالیت داوران زن و مدیران ورزشی زن به شرح جدول زیر از جمله دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران برای ارتقای مشارکت زنان در اجتماع و فعالیت‌های ورزشی است.

جدول شماره (۱۱): اطلاعات و آمار مربوط به ورزش زنان در جمهوری اسلامی ایران

شرح
۱,۴۰۰,۰۰۰ نفر جمعیت سازمان یافته بانوان ورزشکار (در سال ۱۳۹۹ تعداد ۳۷۲۵۱ نفر و در شش ماهه اول ۱۴۰۰ تعداد ۴۴۱۱۵۰ نفر در بخش قهرمانی فعالیت داشتند)؛
وجود تعداد ۴۷۳۷ باشگاه ورزشی ویژه بانوان در سال ۱۳۹۹ در کل کشور؛
وجود ۴۹ فدراسیون ورزشی فعال برای بانوان در کشور؛
وجود ۲۷۳ رشته ورزشی فعال برای بانوان در سطح کشور؛
وجود ۱۶۴ رشته با مجوز حضور در رویدادهای بین المللی برای بانوان؛
وجود ۱۲۱۰۰۰ مربی زن در کشور؛
وجود ۸۸۳۶۶ داور زن در مسابقات ملی و بین المللی؛
وجود ۹۷ کرسی بین المللی در فدراسیون های ورزشی جهان برای بانوان؛
کسب تعداد ۱۱ سهمیه در ۷ رشته در المپیک و ۹ سهمیه در ۵ رشته پارالمپیک ۲۰۲۰؛
حضور ۹ ورزشکار زن در بازی های المپیک ۲۰۲۰ و کسب ۳ مدال؛
حضور ۳ بانوی ورزشکار دارای معلولیت در مسابقات بین المللی در سال ۱۳۹۹ و کسب ۱۱ مدال (۹ طلا، ۲ نقره)؛
کسب ۹۱ مدال در مسابقات بین المللی در سال ۱۴۰۰ (۲۸ طلا، ۳۷ نقره و ۲۶ برنز) و ۲۱۰ مدال در سال ۱۳۹۹ (۶۹ طلا، ۶۹ نقره و ۷۲ برنز) در سال ۱۳۹۹.

(منبع: گزارش وزارت ورزش و جوانان - دیماه ۱۴۰۰)

همچنین، حضور داوران ملی و بین المللی زن در عرصه های مختلف ورزشی نسبت به چهل سال گذشته، رشد ۲۵ درصدی داشته است. جدول شماره (۱۲)، اهم اقدامات در راستای توسعه ورزش زنان و دختران در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه اول سال ۱۴۰۰ را نشان می دهد.

جدول شماره (۱۲): اهم اقدامات در راستای توسعه ورزشی زنان و دختران در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه اول سال ۱۴۰۰

عنوان فعالیت	هدف	میزان مشارکت کننده در سال ۱۳۹۹	میزان مشارکت کننده در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰
طراحی و برنامه ریزی المپیاد استعداد های ورزشی دختران روستایی و عشایری ویژه زنان و دختران روستایی و عشایر سراسر کشور	(در سه رشته ورزشی بسکتبال، گانیه و دو و میدانی (دو ۱۰۰ متر))	-	-
جشنواره فرهنگی ورزشی "دا" ویژه زنان و دختران روستایی	افزایش مشارکت زنان و دختران روستایی در فعالیتهای ورزشی	۳۴۱۲۰	۱۰۶۹۱
فراغت بانوان با ورزش دختران	افزایش سهم ورزش در اوقات فراغت و ایجاد نشاط و شادابی اجتماعی بین بانوان	۱۱۰۴۵	۶۶۳۶
طرح ملی خانواده محور جام نشاط و تندرستی	نهادینه کردن ورزش های کم هزینه و سهل الوصول در زندگی روزانه مخاطبین	۶۹۹۷	۸۶۶۸
طرح ملی "پارک گام"	نهادینه سازی ورزش در خانواده و اصلاح عادت های حرکتی از طریق پیاده روی	۲۶۷۶۴	۲۸۵۰۱
طرح ملی "پیرامیدهای ورزشی (مهارتهای دفاع از خود)"	افزایش مشارکت دختران جوان در فعالیتهای ورزشی و نشاط اجتماعی	۷۸۸۰	۳۰۸۱
طرح ملی "فراغت با ورزش ویژه شاغلین دستگاه های اجرایی"	افزایش سهم ورزش در اوقات فراغت و ایجاد نشاط اجتماعی بین بانوان شاغل	۵۶۹۶	۳۰۷۴
طرح طبیعت گردی خانواده (با محوریت مادران و دختران)	سلامت پایدار، طبیعت ماندگار	۳۷۴۳۷	۳۳۷۸۸
طراحی و اجرای طرح ملی "ورزش های تطبیقی محله محور"	افزایش مشارکت ورزشی گروه های خاص در فعالیتهای ورزشی تطبیقی یافته (ویژه بانوان سالمندان، معلولین، بیماران خاص، زنان باردار) و افزایش نشاط و سلامت اجتماعی	۲۵۷۶۰	۳۰۳۴۲

(منبع: گزارش وزارت ورزش و جوانان - دیماه ۱۴۰۰)

مبارزه با خشونت علیه زنان در سطوح پیشگیری، حمایتی و ترمیمی همواره مورد اهتمام قرار دارد. جدول شماره (۱۳)، اهم فعالیت‌هایی که در سال‌های اخیر در راستای مبارزه با خشونت علیه زنان به عمل آمده است را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۱۳): اهم اقدامات در راستای مبارزه با خشونت علیه زنان در سال‌های اخیر

اهم اقدامات
تدوین لایحه ۵۷ ماده‌ای جرم‌انگاری انواع خشونت علیه زنان در تمامی عرصه‌های خانوادگی و اجتماعی تحت عنوان «حفظ کرامت و حمایت از زنان در برابر خشونت»؛
خدمت‌رسانی سامانه اورژانس اجتماعی ۱۲۳ بهزیستی به زنان در معرض آسیب یا آسیب دیده؛
فعالیت کمیته ملی پیشگیری از خشونت در سطح ملی در معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضاییه با هدف مقابله با خشونت از جمله خشونت خانگی و انجام مداخلات تخصصی در خانه‌های امن برای حمایت از زنان و کودکان؛
تأمین محل امن برای زنان خشونت‌دیده و ارائه خدمات تخصصی شامل خدمات مددکاری اجتماعی، روانشناسی، حقوقی و پزشکی به آنان؛ مدت زمان اقامت در این خانه‌ها ۴ ماه است که تا چهار ماه دیگر نیز قابل تمدید می‌باشد.
راه‌اندازی سامانه جدید ۱۴۸۰ برای مواجهه با کودک‌آزاری و همسر‌آزاری (با استفاده از ۴۰۰ نفر از کارشناسان ارشد و دکترای روانشناسی)؛
انجام مشاوره در سازمان بهزیستی کشور در دوران بیماری کرونا به صورت رایگان و شبانه‌روزی برای مواجهه با پدیده کودک و همسر‌آزاری؛
آگاهی، اطلاع‌رسانی و حساس‌سازی عمومی نسبت به پدیده خشونت خانگی علیه زنان، کودکان، معلولان و سالمندان در قالب پیامک و هشدارهای رسانه‌ای در دوران کرونا؛
تشکیل کمیته منع خشونت خانگی در راستای مبارزه قانونی و مدنی با خشونت خانگی و ایجاد راه‌های عدالت‌محور جهت احقاق حقوق قربانیان و آزردیدگان در کانون و کلای دادگستری مرکز از تیرماه ۱۳۹۷ و انجام فعالیت‌هایی از جمله برگزاری کارگاه‌های آموزشی متعدد برای گروه‌های مختلف از جمله برای سازمان‌های مردم‌نهاد، مشاوره رایگان به افراد آسیب‌دیده، و کالت رایگان پرونده‌های قضائی مربوطه و ...

برخی اقدامات پیشگیرانه جمهوری اسلامی ایران در راستای مبارزه با قاچاق انسان بویژه قاچاق زنان و کودکان به شرح جدول زیر است.

جدول شماره (۱۴): اهم اقدامات در راستای مبارزه با قاچاق انسان از جمله زنان و دختران در سال‌های اخیر

اهم اقدامات
تصویب قانون حمایت از اطفال و نوجوانان (۱۳۹۸) که در مواد ۱۲ و ۱۳ به جرم‌انگاری قاچاق انسان پرداخته است و در ماده ۱۵ برای سوءاستفاده/ بهره‌کشی اقتصادی از کودکان و نوجوانان مجازات تعیین نموده است؛
اصلاح قانون مبارزه با قاچاق انسان و ارائه طرح لایحه مبارزه با قاچاق انسان، مهاجران و اعضای بدن و مجازات خروج غیرقانونی از مرز در مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۰)؛
ایجاد کمیسیون ملی مبارزه با قاچاق انسان توسط وزارت کشور؛
همکاری مشترک با کشورهای مبدأ و مقصد قاچاق انسان برای مقابله با این پدیده؛
همکاری با اینترپل در از بین بردن باندهای قاچاق انسان؛

(منبع: پاسخ جمهوری اسلامی ایران به گزارشگر قاچاق انسان بویژه زنان و کودکان سال ۲۰۲۲ مطابق قطعنامه شورای ۴۴/۴ حقوق بشر)

با توجه به اینکه در بخش‌هایی از کشور به دلیل شرایط جغرافیایی، دختران و پسران در سنین پائین به بلوغ جسمی و جنسی رسیده و نیاز به ازدواج دارند و بعضاً ازدواج آنها بدون نظارت قانون انجام می‌پذیرفته است، قانونگذار این امر را مشروط به رعایت ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی (عقد نکاح دختر قبل از رسیدن به سن ۱۳ سال تمام شمسی و پسر قبل از رسیدن به سن ۱۵ سال تمام شمسی منوط به اذن ولی، به شرط مصلحت با تشخیص دادگاه صالح) نموده است. نظام قضایی با جدیت تمام، نسبت به این گروه از ازدواج‌ها مطابق قانون نظارت می‌نماید. این نظارت‌ها از جمله با استناد به ماده ۶۴۶ قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۷۵)^{۱۸}، مقررات ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی^{۱۹} و ماده ۵۰ قانون حمایت خانواده (۱۳۹۱)^{۲۰} صورت می‌پذیرد. همچنین بنابر ماده ۵۶ قانون اخیر، هر سردفتر رسمی که بدون اخذ گواهی یا برخلاف مقررات ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی به ثبت ازدواج اقدام کند به محرومیت درجه چهار، موضوع قانون مجازات اسلامی، از اشتغال به سردفتری محکوم می‌شود. باید توجه داشت در حالیکه قوانین با دقت بالا از ازدواج اجباری ممانعت به عمل آورده و مرتکبین احتمالی را قابل پیگرد می‌شناسد، در اکثریت موارد ارجاعی به دادگاه‌های خانواده در سال‌های اخیر با رویه قضائی قضات مواجه شده‌اند و از اجازه صدور ازدواج به این دختران ممانعت به عمل آمده است. از جمله اقدامات زیربنائی فرهنگی انجام شده با هدف ممانعت از ازدواج زود هنگام، می‌توان به موارد زیر اشاره داشت:

- ◆ آسیب‌شناسی ابهام‌های قانونی حوزه‌ی ازدواج در زیر سنین قانونی مقرر در ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی؛
- ◆ برگزاری نشست تخصصی حمایتی و قضایی در موضوع مقابله با ازدواج زود هنگام؛
- ◆ نشست علمی امکان سنجی ازدواج زود هنگام از منظر نظام حقوقی ایران، اندیشه اسلامی و موازین بین‌المللی.

۱۸. ازدواج قبل از بلوغ بدون اذن ولی ممنوع است. چنانچه مردی با دختری که به حد بلوغ نرسیده بر خلاف مقررات ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی و تبصره ذیل آن ازدواج نماید، به حبس تعزیری از شش ماه تا دو سال محکوم می‌گردد.
 ۱۹. عقد نکاح دختر قبل از رسیدن به سن ۱۳ سال تمام شمسی و پسر قبل از رسیدن به سن ۱۵ سال تمام شمسی منوط به اذن ولی، به شرط مصلحت با تشخیص دادگاه صالح است.
 ۲۰. هرگاه مردی بر خلاف مقررات ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی و تبصره ذیل آن ازدواج نماید، به حبس تعزیری از شش ماه تا دو سال محکوم می‌گردد. هرگاه ازدواج مذکور به موقعه منتهی به نقص عضو یا مرض دائم زن منجر گردد، زوج علاوه بر پرداخت دیه به حبس تعزیری درجه پنج (حبس بیش از ۲ تا ۵ سال) و اگر موقعه منتهی به فوت زن شود، علاوه بر پرداخت دیه به حبس تعزیری درجه چهار (حبس بیش از ۵ تا ۱۰ سال) محکوم می‌شود.
 تبصره: هرگاه ولی قهری، مادر، سرپرست قانونی یا مسئول نگهداری و مراقبت و تربیت زوجه در ارتکاب جرم موضوع این ماده تأثیر مستقیم داشته باشند، به حبس تعزیری درجه شش (حبس بیش از ۶ ماه تا ۲ سال) محکوم می‌شوند.
 این حکم در مورد عاقد نیز مقرر است.

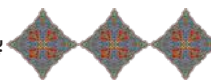
حقوق کودکان

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶ . ۲۶۲	ارزیابی همه جانبه از نیازهای بودجه‌ای برای تأمین منابع لازم برای تحقق حقوق کودکان، علی‌الخصوص بخشی از بودجه برای سیاست‌های اجتماعی ادامه دهد؛	صربستان
۲۶ . ۲۶۳	حمایت و ارتقای حقوق کودکان را تقویت کند؛	تونس
۲۶ . ۲۶۴	تلاش‌ها برای تقویت مکانیسم‌های حمایت از کودکان را ادامه دهد و فرایند تصویب لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان را تسریع کند؛	بنگلادش
۲۶ . ۲۶۶	برنامه‌های آموزشی و فرهنگی، علی‌الخصوص در زمینه ازدواج زودهنگام را تقویت کند، و به کودکان بازمانده و محروم از تحصیل توجه بیشتر کند؛	جمهوری عربی سوریه
۲۶ . ۲۶۹	تلاش‌ها برای حصول اطمینان از محو کامل کودک‌همسری در بخش‌های مشخص کشور افزایش دهد؛	اوگاندا
۲۶ . ۲۸۰	تلاش برای حذف کار کودکان و سوءاستفاده از آنها را افزایش دهد، و از انجام اقدامات قانونی علیه مرتکبان اطمینان حاصل کند؛	سریلانکا
۲۶ . ۲۸۱	تلاش‌های خود را برای اجرای پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک در خصوص فروش، فحشا و هرزه‌نگاری کودکان تداوم دهد؛	عراق
۲۶ . ۲۸۴	اقدامات برای حصول اطمینان از این امر که تمامی دادگاه‌های کیفری از جمله دادگاه‌های کیفری مجرمان نوجوان، عادلانه و مطابق استانداردهای بین‌المللی برگزار می‌شود، اتخاذ کند؛	غنا
شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده بخشی)	کشور توصیه کننده
۲۶ . ۲۶۷	قوانینی را تصویب کند که تمامی اقداماتی را که منجر به سوءاستفاده جنسی می‌شود، یا آن را مجاز می‌داند را ممنوع کند و از این که تمامی افراد زیر هجده سال، بدون استثناء، کودک محسوب می‌شوند و تمامی حقوق کنوانسیون حقوق کودک شامل حال آن‌ها می‌شود، به طور قانونی اطمینان حاصل کند؛	پرتغال
۲۶ . ۲۶۸	برنامه‌ها و سیاست‌هایی برای جلوگیری، احیا و ادغام اجتماعی کودکان قربانی، از جمله دختران عروس، طبق اسناد ارائه شده در کنگره‌های جهانی علیه بهره‌کشی تجاری جنسی کودکان تدوین کند؛	اوگاندا
۲۶ . ۲۷۱	کار کودکان زیر ۱۶ سال را ممنوع کند؛	اروگوئه
۲۶ . ۲۷۳	بهره‌کشی جنسی کودکان زیر هجده سال، از جمله از طریق ازدواج اجباری، زودهنگام و یا موقت را مورد تحقیق و بررسی قرار دهد. برنامه‌ای ملی برای حمایت از کودکان در معرض خطر تدوین نماید؛	بریتانیا و ایرلند شمالی
۲۶ . ۲۷۷	ازدواج اجباری و خشونت علیه زنان و دختران را از جمله با تعیین حداقل سن ازدواج پایان دهد؛	فرانسه
۲۶ . ۲۸۲	تلاش‌ها برای مبارزه با تمامی شیوه‌های مخرب علیه زنان و دختران، از جمله ختنه زنان و ازدواج زودهنگام و اجباری کودکان، همچنین با افزایش سن قانونی ازدواج به هجده سال را تقویت کند؛	ایتالیا

جمهوری اسلامی ایران به منظور حمایت از حقوق کودکان و نوجوانان در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ در دو حوزه حقوق کیفری و

مدنی، قوانین، طرح و لوایح متعددی به شرح جدول شماره (۱) تصویب و تدوین نموده است.

جدول شماره (۱): تصویب قوانین مربوط به حمایت از حقوق کودکان (۱۳۹۹ و ۱۴۰۰)

ردیف	قانون / طرح / لایحه / اسناد ملی
۱	طرح تشکیل وزارت امور اجتماعی، خانواده و جوانان مصوب ۱۳۹۹
۲	تصویب اساسنامه سازمان ملی تعلیم و تربیت کودک مصوب ۱۳۹۹/۱۲/۲۶
۳	طرح الحاق موادی به قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست ۱۳۹۹
۴	ارائه لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک در مورد به کارگیری کودکان در منازعه مسلحانه به مجلس شورای، ۱۳۹۹
۵	تصویب قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۲۳
۶	ارائه لایحه تشکیل پلیس ویژه اطفال و نوجوانان به مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۰
۷	تصویب سند صیانت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی، ۱۴۰۰/۰۳/۱۷

در راستای مقابله با خشونت علیه کودکان برابر ماده ۱۰ قانون «حمایت از اطفال و نوجوانان» مصوب ۱۳۹۹، هرگونه آزار، سوء استفاده جنسی، بهره کشی جنسی، وادار کردن طفل و یا نوجوان به هرزه نگاری یا سوءاستفاده جنسی توسط محارم و یا سایر افراد، جرم تلقی و برای آن مجازات در نظر گرفته شده است.

مواد ۷ تا ۱۶ قانون مذکور، سایر مصادیق خشونت نسبت به کودک را جرم انگاری کرده که از جمله می توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ◆ ممانعت والدین یا سرپرستان قانونی از تحصیل کودک؛
- ◆ تهدید یا تشویق کودک به فرار از منزل یا مدرسه؛
- ◆ بی توجهی و سهل انگاری منجر به ورود آسیب جسمی به کودک؛
- ◆ آزار جنسی تماسی و غیرتماسی کودک؛
- ◆ قاچاق کودک، عرضه، در اختیار گرفتن، وادار یا اجیر کردن کودک برای هرزه نگاری یا سوءاستفاده جنسی؛
- ◆ خرید و فروش کودک؛
- ◆ استفاده از کودک در تهیه، تولید، توزیع، تکثیر، نمایش و فروش آثار نمایشی و شنیداری مبتذل؛
- ◆ فراهم کردن موجبات خودکشی کودک، بهره کشی اقتصادی از کار کودک و فروش مواد دخانی به کودک.

همچنین خدمات حمایتی ویژه ای از طریق مراکز مداخله در بحران فردی خانوادگی، مراکز اورژانس اجتماعی، پایگاه خدمات اجتماعی و اورژانس اجتماعی سیار برای مقابله با خشونت علیه کودکان انجام می شود که در جدول زیر آمار پذیرش و خدمات، ارائه گردیده است.

جدول شماره (۲): آمار پذیرش و ارائه خدمات در موضوع حمایت های ویژه از کودکان برای مقابله با خشونت و سوء رفتار

سال	مراکز مداخله در بحران فردی خانوادگی اجتماعی	خط تلفن اورژانس اجتماعی	خدمات سیار اورژانس اجتماعی	پایگاه خدمات اجتماعی
۱۳۹۹	۸۳۹۹	۴۰۳۲۵	۱۹۴۲۴	۸۸۷

جمهوری اسلامی به منظور حمایت از کودکان و نوجوانان، با رویکرد کاهش آسیب پذیری به کودک و تعیین مصالح وی در دادرسی قضایی، مطابق قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ از جمله مواد ۸۸ تا ۹۵ در مورد تدریجی بودن سن کیفری و قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ و قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹، اقداماتی را از جمله به شرح جدول شماره (۲) انجام داده است:

جدول شماره (۳): اهم اقدامات در مورد دادرسی عادلانه برای کودکان و نوجوانان

ردیف	اقدام
۱	اختصاص شعب ویژه ای در دادسرا و دادگاه جهت رسیدگی به جرایم اطفال و نوجوانان
۲	برقراری نظام مسئولیت تدریجی برای اطفال و نوجوانان
۳	اعمال جایگزین‌های حبس در احکام صادره برای اطفال و نوجوانان نظیر تسلیم به خانواده یا نگهداری در کانون اصلاح و تربیت
۴	معافیت حضور اطفال در جریان دادرسی
۵	اتخاذ تصمیمات اصلاحی و تربیتی به جای صدور حکم محکومیت برای کودکان زیر ۱۵ سال
۶	پیش‌بینی پلیس ویژه کودکان و نوجوانان
۷	الزام به حضور وکیل در تمام مراحل دادرسی مربوط به کودکان و نوجوانان
۸	ارایه کمک‌های حقوقی و قضایی رایگان برای پرونده‌های مربوط کودکان و نوجوانان
۹	الزام به تشکیل پرونده شخصیت برای کودک و حضور مددکار در کنار کودک در پرونده‌های مربوط کودکان و نوجوانان
۱۰	الزام به حضور مشاور در دادگاه اطفال
۱۱	بازدید دوره ای از مراکز نگهداری کودکان و نوجوان
۱۲	تشکیل شعبه ایجاد صلح باحضور کارشناسان و مددکاران
۱۳	تشکیل شعب ویژه برای رسیدگی به جرایم کودک آزاری
۱۴	انجام معاینات پزشکی، روان پزشکی و اطمینان از سلامت روحی و روانی اطفال و نوجوانان
۱۵	تأسیس کلینیک‌های حقوق کودک در راستای آموزش و ترویج حقوق کودک، مشاوره و معاضدت حقوقی، مشاوره روانشناختی
۱۶	آموزش قضات محاکم اطفال و نوجوانان در قالب دوره‌های آموزشی قضایی در کل کشور به طور سالانه
۱۷	تأسیس دفتر حمایت از کودکان و نوجوانان بر اساس ماده ۴ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان در دادگستری‌های سراسر کشور به منظور ایجاد زمینه‌های همکاری با سایر نهادهای ذی ربط
۱۸	آموزش نحوه برخورد با کودکان بزه کار به ضابطان دادگستری
۱۹	عدم شمول قاعده تکرار جرم (به عنوان علل تشدید مجازات) در دادرسی در مورد اطفال و نوجوانان
۲۰	امکان شرایط آسانتر در مورد درخواست اعاده دادرسی از احکام قطعی در دیوان عالی کشور
۲۱	فقدان آثار محکومیت کیفری برای جرائم ارتكابی توسط اطفال و نوجوانان (عدم درج به عنوان سوء پیشینه)

جمهوری اسلامی ایران در زمینه بهداشت، سلامت، تامین اجتماعی و بیمه کودکان در سال های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ اقداماتی را از جمله به شرح جدول شماره (۴) انجام داده است:

جدول شماره (۴): اقدامات مربوط به بهداشت، سلامت، بیمه کودکان (۱۳۹۹ و ۱۴۰۰)

ردیف	اقدام
۱	در راستای حمایت از کودکان زیر ۸ سال در برخورداری از شرایط استاندارد زندگی و تامین اجتماعی، ۵۱۵۰۰ خانوار تحت پوشش بیمه کشاورزان، روستاییان و عشایر و تعداد ۴۹۴۶۲ خانوار تحت پوشش بیمه تامین اجتماعی زنان سرپرست خانوار شهری قرار دارند
۲	حمایت از کودکان خیابانی در «طرح جامع حمایت اجتماعی» در زمینه حق بر ثبت تولد، شناسایی تابعیت، حق برخورداری از استاندارد مناسب زندگی و مسکن مناسب، حق بر آموزش، رهایی از خشونت، سوءاستفاده جنسی، استثمار جنسی، قاچاق، منع کار کودک، دسترسی به دادرسی؛
۳	برخورداری تمامی کودکان از جمله کودکان دارای معلولیت، کودکان کار، کودکان مبتلا به اچ. آی. وی/ایدز و کودکان پناهنده بدون همراه، به تفکیک (سن/جنس/شهر/روستا) از خدمات سلامت
۴	اجرای برنامه غربالگری شنوایی سنین ۳ تا ۵ سال به صورت پایلوت وسیع (در حال اجرا)
۵	اجرای برنامه کشوری پیشگیری از آمبلیوپی در کودکان ۳ تا ۶ سال با هدف ارتقاء سلامت بینایی و پیشگیری از معلولیت بینایی کودکان
۶	ارائه خدمات سلامت روان؛ اعم از مشاوره و روان درمانی به کودکان دارای مشکلات روانشناختی اعم از اضطراب و افسردگی و خدمات روان شناختی به کودکانی که مبتلا به اختلال روان و گرفتن تست های بالینی، توسط مراکز مشاوره دولتی و خصوصی تحت نظارت سازمان بهزیستی
۷	ارائه خدمات تغذیه ای و درمانی برای کودکان مبتلا به بیماری فنیل کتونوری در راستای سلامت و رشد کودکان
۸	اجرای دوره های آموزشی راجع به پیشگیری از ایدز خصوصاً برای کودکان خیابانی و کودکان معلول
۹	اجرای «برنامه مصون سازی خانواده محور کودکان زیر سن دبستان در برابر اعتیاد»، برای والدین کودکان در سن مهدهای کودک
۱۰	راه اندازی مراکزی برای مراقبت های پس از مرحله تثبیت علائم ترک و ویژه کودکان بی سرپرست و بدسرپرست مصرف کننده مواد در سه استان تهران، سیستان و بلوچستان و مازندران
۱۱	تدوین و اجرای برنامه توانبخشی از راه دور با همکاری مراکز غیردولتی آموزشی توانبخشی کودکان دارای معلولیت در سراسر کشور در زمان شیوع بیماری کووید ۱۹
۱۲	توسعه مراکز مشاوره روزانه حمایتی - آموزشی در سطوح استانی به تعداد ۶۳ مرکز
۱۳	ارائه خدمات مشاوره ای و آگاه سازی به نوجوانان قربانی سوءاستفاده جنسی توسط مراکز مشاوره سازمان بهزیستی
۱۴	اجرای «برنامه حمایت تغذیه ای کودکان زیر ۵ سال و مادران باردار و شیرده مبتلا به سوءتغذیه خانوارهای نیازمند» (در سال ۱۳۹۹ با اجرای این برنامه، ۱۳۰۷۴ کودک زیر ۵ سال، ۸۳۰۷ مادر باردار و شیرده و ۱۵۷۷۹۷ خانوار نیازمند، سبب غذایی دریافت کردند
۱۵	اجرای برنامه کمک معیشت برای کودکان زیر ۵ سال مبتلا به سوءتغذیه خانوارهای نیازمند در هشت استان با پوشش ۳۶۷۴۲ کودک
۱۶	اجرای «برنامه مکمل یاری با مگادوز ویتامین - برای کودکان ۲ تا ۵ سال در شش استان ناامن غذایی شامل بوشهر، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، کرمان، خراسان جنوبی و خوزستان
۱۷	اجرای برنامه حمایت تغذیه ای مادران باردار و شیرده خانوارهای نیازمند از سال ۱۳۹۹ و پوشش ۴۵۰۰۰ مادر باردار و شیرده
۱۸	اجرای پایلوت «برنامه دستورالعمل رفتار با کودک در بخش بهداشت و درمان» در سه استان به عنوان الگوی ارتباط با کودک در مراکز بهداشتی و درمانی
۱۹	ارائه خدمات به کودکان کار و خیابانی از اتباع خارجی توسط اورژانس اجتماعی
۲۰	ارائه انواع خدمات روانی - اجتماعی به کودکان خشونت دیده یا در معرض سوء رفتار، کودکان کار و خیابان در شرایط سخت و دشوار، کودکان در بلایا و مصائب جمعی توسط اورژانس اجتماعی
۲۱	راه اندازی دو خط تلفنی ۱۲۳ و ۱۴۸۰ برای گزارش کودک آزاری و کودکان کار و خیابانی
۲۲	فعالیت ۳۵۰ مرکز اورژانس اجتماعی در سراسر کشور

مطابق قانون تأمین وسائل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی، مصوب ۱۳۵۳/۰۴/۳۰، کلیه اطفال و جوانان ایرانی که واجد شرایط تحصیل باشند باید بدون هیچ گونه مانعی به تحصیل بپردازند. این قانون تأکید دارد که تحصیلات حرفه‌ای تا پایان دوره متوسط، مجانی است. جمهوری اسلامی ایران در سال‌های (۱۳۹۹ و ۱۴۰۰) به منظور دسترسی همه کودکان و نوجوانان به تحصیل و پیشگیری از بازماندن آنان از تحصیل به ویژه در دوران پاندمی کووید ۱۹، به شرح جدول (۵) اقدام نموده است:

جدول شماره (۵): اقدامات در راستای دسترسی کودکان به آموزش (۱۳۹۹ و ۱۴۰۰)

ردیف	اقدام
۱	قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹، در ماده ۷، ممانعت والدین و سرپرستان قانونی از تحصیل کودک را به عنوان جرم تعیین کرده است. چنانچه هر یک از والدین یا سرپرستان قانونی کودک و اشخاصی که مسؤولیت نگهداری، مراقبت و تربیت وی را برعهده دارند، از ثبت نام و فراهم کردن موجبات تحصیل کودک واجد شرایط تحصیل تا پایان دوره متوسطه امتناع کنند یا به هر نحوی از تحصیل او جلوگیری کنند، به مجازات مندرج در این ماده محکوم می‌شوند.
۲	ارائه حمایت مالی و اشتغالزایی برای خانواده کودکان بازمانده از تحصیل در سال ۱۳۹۹
۳	استمرار آموزش و یادگیری دانش‌آموزان در فضای مجازی و شبکه شاد و جلوگیری از تعطیلی آموزش در دوران پاندمی کووید ۱۹
۴	استقرار مدرسه تلویزیونی و آموزش و یادگیری دانش‌آموزان توسط مجرب‌ترین و ماهرترین معلمان دوره ابتدایی در دوران پاندمی کووید ۱۹
۵	تولید محتوای الکترونیک (فیلم‌های آموزشی) برای تمامی کتاب‌های درسی دوره‌های ابتدایی؛ بیش از ۷۰۰۰ فیلم آموزشی، راه‌اندازی کانال‌های درسی و بارگذاری محتواها در این کانال‌ها در دوران پاندمی کووید ۱۹
۶	تهیه تعداد ۱۵۰۰۰ تبلت توسط بنیاد برکت و ۱۴۰۰۰ تبلت توسط بنیاد علوی برای دانش‌آموزان نیازمند
۷	تولید درس‌نامه‌های آموزشی برای دانش‌آموزان فاقد دسترسی اینترنتی و محروم در دوران پاندمی کووید ۱۹
۸	نظارت و راهبری مستمر آموزش و یادگیری دانش‌آموزان توسط ستاد، استان‌ها و مناطق و راهبران آموزشی و تربیتی

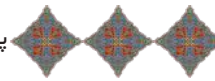
جمهوری اسلامی ایران، بر اساس ماده ۱۲ (۱) پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک، گزارش اولیه خود در مورد اجرای مفاد پروتکل مذکور را در سال ۱۴۰۰ به کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد ارائه نموده است. این گزارش حاوی اطلاعات و داده‌های موجود در مورد اقدامات انجام شده در خصوص اجرای اصول کنوانسیون و پروتکل الحاقی از جمله چارچوب قانونی و نهادی، به ویژه مقررات کیفری در مورد جرائم فروش کودکان، فحشاء و هرزه نگاری کودکان، مجازات‌های مقرر، اقدامات تأمینی و بازپروری اجتماعی می‌باشد.

مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۴۰۰ برنامه همکاری مشترک (۲۰۲۱-۲۰۲۲) با صندوق کودکان سازمان ملل متحد را منعقد نمود. این همکاری شامل تدوین منابع آموزشی، ظرفیت‌سازی برای متخصصین مربوطه پیرامون حوزه حقوق کودک، برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای دست‌انداران حوزه کودک در سطح کشور، برگزاری نشست‌های تخصصی جهت رفع مشکلات و معضلات کودکان در استان‌ها، است.

در ایران کلینیک‌های حقوق کودک به عنوان یک سازوکار علمی و هدفمند به منظور تحقق اهداف بلند در راستای حمایت از حقوق کودک راه‌اندازی شده‌اند. حدود ۲۲ کلینیک حقوق کودک در استان‌های کشور در راستای کنترل آسیب‌های اجتماعی در حوزه کودکان با وظیفه مشاوره روانشناختی کودکان، حمایت‌های حقوقی، قضائی، آموزش و ترویج حقوق کودک در حال فعالیت هستند.

آدم ربایی به نحو مطلق در حقوق کیفری ایران در قوانین عادی جرم انگاری شده است، لیکن نظر به لزوم تبیین شفاف‌تر جرم کودک‌فروشی در قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹، کودک‌فروشی صریحاً جرم مستقل تلقی شده است. در ماده ۱۱ قانون مورد اشاره مقرر می‌دارد: «هرگونه معامله راجع به طفل یا نوجوان ممنوع بوده و مرتکب به مجازات تعزیری حبس درجه ۵ (حبس بیش از دو تا پنج سال) محکوم می‌شود».

در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران سازوکارهایی به منظور ممانعت از وقوع ازدواج زود هنگام و اجباری در نظر گرفته شده است، از جمله قانونگذار مطابق ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی، ازدواج دختر و پسر در سن کمتر از سن قانونی را منوط به اجازه ولی

و صدور حکم از سوی دادگاه صالح دانسته است. علاوه بر این، مطابق مواد ۵۰ و ۵۶ قانون حمایت از خانواده چنانچه زوج، ولی کودک و سردفتر رسمی ثبت ازدواج، برخلاف مقررات ماده (۱۰۴۱) قانون مدنی اقدام نمایند به مجازات حبس مطابق قانون مذکور محکوم خواهند شد. همچنین مطابق ماده ۴۵ قانون حمایت از خانواده، رعایت غبطه و مصلحت کودکان و نوجوانان در تمامی تصمیمات دادگاه ها و مقامات اجرایی الزامی است. علاوه بر این، در راستای اقدامات عملی برای پیشگیری از ازدواج زودهنگام، برای کودکان کمتر از ۱۵ سال شناسنامه های دوبرگی صادر می شود که منحصرًا برای مشخصات فردی و ثبت واقعه فوت است و هیچگونه واقعه دیگری نظیر ازدواج در آن در نظر گرفته نشده است. در نتیجه متقاضی چنین ازدواجی لزوماً باید برای تعویض شناسنامه و دریافت اجازه ازدواج (حکم رشد) به دادگاه مراجعه کند.

در راستای حمایت از کودکان خیابانی و کاهش تعداد آن ها و شناسایی دلایلی زمینه ای از قبیل فقر، خشونت در خانواده، مهاجرت و فقدان دسترسی به آموزش با هدف پیشگیری و کاهش این پدیده، قانون برنامه ششم توسعه (۱۳۹۶-۱۴۰۰) سازمان بهزیستی را مکلف کرده با همکاری سایر دستگاه ها تا پایان اجرای قانون برنامه، جمعیت کودکان کار را حداقل بیست و پنج درصد کاهش دهد و دستگاه های مسئول در این موضوع را تعیین و تعریف کرده است.

اهم اقدامات عملی در زمینه حمایت کودکان کار، شامل موارد زیر است:

◆ شبکه یاری کودکان کار که در قالب آن سازمان های غیردولتی حوزه کار کودک استان تهران به صورت شبکه ای و با هم افزایی ظرفیت ها در حوزه حمایت از کودکان کار و اقدامات ترویجی و آموزشی مرتبط مشغول فعالیت هستند، تشکیل گردیده است. خدمات این مراکز غیردولتی شامل خدماتی است که منجر به کاهش ساعات حضور در خیابان و یا عوارض ناشی از حضور کودک در خیابان می شود؛ از قبیل آموزش های مربوط به آشنایی با ایدز، مواد مخدر و بیماری های مقاربتی و عفونی، مشاوره، تست اچ آی وی، خدمات درمانی در مواقع بروز خشونت جنسی، تشکیل جلسات گروه درمانی برای کودک و خانواده، معرفی به مراکز درمانی، تشکیل پرونده و پیگیری وضعیت کودک و خانواده وی؛

◆ اجرای طرح «حمایت های اجتماعی از کودکان کار و خیابان» با رویکرد دوستدار کودک و تاکید بر توانمندسازی کودک و خانواده و کمک به خروج از چرخه حمایتی سازمان بهزیستی؛

◆ آموزش کنوانسیون حقوق کودک و نظریه تفسیری شماره ۲۱ (ناظر بر انواع حمایت از کودکان خیابانی) به کلیه سیاستگذاران، کارکنان دستگاه های اجرایی، تقنینی، قضایی، نیروهای پلیس، کارکنان آموزشی، مددکاران اجتماعی، کادر سلامت و همه کسانی که در حوزه کودکان خیابانی فعالیت می کنند؛

◆ ارائه بدون تبعیض کلیه خدمات حمایتی- آموزشی به کودکان کار و خیابان بدون در نظر گرفتن ملیت، قومیت، زبان و مذهب کودک و خانواده؛

اجرای «طرح جامع حمایت اجتماعی برای کودکان خیابان» و ارائه خدمات حمایتی حقوقی به کودکان خیابانی با هدف دسترسی این کودکان به تظلم خواهی و جبران خسارت مؤثر از دیگر اقدامات عملی بهزیستی در این زمینه است.

جدول شماره (۶): آمار پذیرش کودکان خیابانی

سال	پیش بینی برنامه ششم توسعه	عملکرد سازمان بهزیستی
۱۳۹۵	۹۰۰۰	۹۲۸۷
۱۳۹۶	۶۳۳۰	۱۰۰۰۰
۱۳۹۷	۶۶۶۰	۱۱۰۰۰
۱۳۹۸	۶۹۹۹	۱۲۳۲۴
۱۳۹۹	۷۳۲۳	۱۲۷۲۴
۱۴۰۰	۷۶۵۸	-

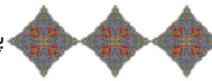
در راستای حمایت از کودکان در برابر استثمار اقتصادی، علاوه بر قانون کار که حداقل سن ورود به کار را در مشاغل ۳ سال افزایش داده است، قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹ نیز به کارگیری غیرقانونی کودک و یا وادار کردن یا گماردن او به کار یا خدمتی که از لحاظ جسمی، روانی، اخلاقی یا اجتماعی یا نظر به وضعیت وی مضر یا خطرناک باشد را «بهره کشی اقتصادی» تلقی کرده است و بهره کشی اقتصادی از افراد زیر ۱۸ سال را نیز جرم انگاری نموده است.

آزادی احزاب، تجمعات، بیان و دسترسی به اطلاعات

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶ . ۱۶۲	به تصویب و اجرای قوانینی که درصدد ارتقاء و حمایت از حقوق آزادی رسانه‌ها، سخنرانی (بیان) و مذهب می‌باشند، ادامه دهد؛	غنا
۲۶ . ۱۶۷	به منظور تشویق آزادی بیان، و ضمن اطمینان از اینکه مدافعان حقوق بشر، وکلا و روزنامه‌نگاران تحت ارباب یا دستگیری خودسرانه در ارتباط با کار خود نیستند، اقداماتی را اتخاذ کند؛	نیوزیلند
۲۶ . ۳۲۴	قوانین مرتبط برای محاکمه مرتکبان ارباب و انتقام علیه مدافعان حقوق بشر و خبرنگاران را به طور کامل و جامع اجرا کند؛	کره جنوبی
۲۶ . ۳۲۵	حقوق آزادی بیان و تجمعات مسالمت‌آمیز و تشکیل انجمن را از طریق ایجاد محیطی مناسب مخصوصاً برای مدافعان زن حقوق بشر و وکلای حقوق بشری به طور کامل ضمانت کند؛	بلژیک
۲۶ . ۳۲۶	از مدافعان حقوق بشر و اصحاب رسانه حمایت کند و حق آزادی بیان و تشکیل انجمن را به طور کامل تضمین کند؛	اسلوانی
۲۶ . ۳۲۹	محیطی امن و مناسب برای جامعه مدنی و مدافعان حقوق بشر به ویژه برای مدافعان زن حقوق بشر فراهم کند؛	نروژ

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده بخشی)	کشور توصیه کننده
۲۶ . ۱۵۷	حقوق آزادی بیان، تشکیل انجمن و تجمعات را تضمین نماید و زندانیان سیاسی شامل فعالان حقوق زن، کار، محیط زیست، دانشگاهی، وکلا و روزنامه‌نگارانی را که به دلیل اعمال این حقوق بازداشت شده‌اند، آزاد کند؛	استرالیا
۲۶ . ۱۶۱	تعهدات بین‌المللی خود را به منظور تضمین حمایت از مدافعان حقوق بشر، وکلا و سایر افرادی که حقوق آزادی عقیده و بیان، تجمعات و انجمن را مطابق با قواعد بین‌المللی حقوق بشر اعمال می‌کنند و همچنین به منظور تضمین اینکه تمامی تحقیقات، پیگردها و دادگاه‌ها علیه مدافعان حقوق بشر مطابق با استانداردهای بین‌المللی هستند، اجرا نماید؛	فنلاند
۲۶ . ۱۶۵	آزادی عقیده، بیان و اجتماع را تضمین نماید و دستگیری مدافعان حقوق بشر را که به طور مسالمت‌آمیزی این حقوق را اعمال کرده‌اند، متوقف کند؛	ایتالیا
۲۶ . ۱۶۹	آزادی اجتماع مسالمت‌آمیز، بیان و آزادی مطبوعات را با برداشتن محدودیتهای دسترسی به اخبار سایت‌های محلی و بین‌المللی و آزادی افراد بازداشت‌شده به دلیل اعمال یا دفاع از این حقوق، تضمین نماید؛	فرانسه
۲۶ . ۱۵۶	آزادی بیان، به ویژه برای مردان و زنان مدافع حقوق بشر و روزنامه‌نگاران را تضمین نماید و مفاد قانونی را که بر این آزادی‌ها تأثیر می‌گذارد، فسخ کند؛	آرژانتین

آزادی احزاب، انجمن‌ها و تجمعات مسالمت آمیز

بر اساس اصل ۲۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران آزادی تشکیل احزاب، جمعیت‌ها، انجمن‌های سیاسی و صنفی و انجمن‌های اسلامی یا اقلیت‌های دینی شناخته شده در چارچوب قانون به رسمیت شناخته شده است و هیچ کس را نمی‌توان از شرکت در آنها منع کرد یا به شرکت در یکی از آنها مجبور ساخت. احزاب و گروه‌های سیاسی در جمهوری اسلامی ایران در راستای تحقق مفاد این اصل و برابر با قانون فعالیت احزاب و جمعیت‌ها (مصوب سال ۱۳۶۰) فعالیت می‌کنند. بر اساس ماده ۱۰ این قانون، کمیسیونی با همین عنوان در وزارت کشور تاسیس شده است که مسئولیت صدور مجوز از جمله برای تهادهای مدنی را برعهده دارد. همچنین بر اساس مواد ۱۱ و ۱۳ قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی، تقاضای برگزاری تجمع و راهپیمایی، از جمله حقوق احزاب دارای مجوز است. در این چارچوب، اهم اقدامات انجام شده در بازه زمانی تهیه این گزارش، ذیلاً ارائه می‌شود.

جدول شماره (۱): اهم اقدامات انجام در حوزه آزادی احزاب، انجمن‌ها و تجمعات مسالمت آمیز

اهم اقدامات یا فعالیت‌ها
تاسیس ۲۴۵ شعبه استانی به منظور رسیدگی به درخواست‌های تاسیس و فعالیت احزاب
تخصیص یارانه احزاب به منظور توانمندسازی آنها بصورت سالیانه
اعطای مجوز فعالیت برای ۱۲۶ حزب و گروه سیاسی
صدور مجوز فعالیت برای ۱۰ حزب سیاسی در بازه زمانی تهیه گزارش
موافقت اولیه با درخواست پروانه ۱۶ حزب سیاسی دیگر در بازه زمانی تهیه گزارش
برگزاری بیش از ۶۰۰ تجمع مسالمت آمیز بدون مجوز در سطح کشور در حوزه‌های کارگری، دانشجویی، صنفی و ... در بازه زمانی تهیه گزارش
تامین امنیت تمامی تجمعات صورت پذیرفته توسط نیروی انتظامی
تشکیل ۷ حزب تخصصی در حوزه امور بانوان (۱۵ تن از بانوان به عنوان هیات موسس این احزاب مشغول به فعالیت هستند)
مشارکت فعالانه زنان در احزاب و گروه‌های سیاسی (بیش از ۵۰۰۰ نفر)

منبع: گزارش دستاوردهای حقوق بشری جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه اول سال ۱۴۰۰، وزارت کشور

در حقوق ایران که خود نشأت گرفته از قواعد دین اسلام است، حق آزادی بیان مورد شناسایی قرار گرفته و البته محدودیت‌هایی نیز به طور استثناء بر آن بار گردیده است. این حق در اصول ۲۴، ۲۶، ۲۷ و ۱۷۵ قانون اساسی مورد حمایت و تضمین قرار گرفته است. این حق در نظام حقوقی ایران در عرصه‌های مختلفی مانند مطبوعات، رادیو و تلویزیون و فضای مجازی متجلی شده است. قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات (مصوب ۸۷/۵/۳۱)، حق دسترسی آزاد به اطلاعات عمومی را برای تمامی ایرانیان به رسمیت شناخته است. علاوه بر این، حق آزادی بیان در نظام حقوقی ایران به مانند نظام حقوق بین‌الملل (بند ۳ ماده ۱۹ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی) حقی مطلق نیست و محدودیت‌هایی مطابق قانون برای آن در نظر گرفته شده است. از جمله این محدودیت‌ها می‌توان به ترغیب به جرائم بین‌المللی، تعارض با حریم خصوصی افراد، توهین به ادیان، تعارض با مالکیت فکری و تعارض با اخلاق حرفه‌ای اشاره کرد.

جدول شماره (۲): اهم اقدامات انجام شده در حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات

اهم اقدامات و فعالیت‌ها
افزایش تعداد مشترکان خانگی و تجاری ارتباطات اینترنت ثابت به بیش از ۱۱ میلیون نفر در سال ۱۴۰۰
گسترش فیبر نوری به منظور ایجاد زیرساخت ارتباطات در سطح کشور و افزایش ۵ برابری سرعت اینترنت با ارائه خدمات اینترنتی جدید تحت عنوان VDSL
تسهیل دسترسی مردم به اینترنت موبایل و افزایش بیش از ۱۳ درصدی کاربران اینترنت موبایل در سال ۱۴۰۰ (هم اکنون بیش از ۱۳۲ میلیون مشترک موبایل در کشور به ثبت رسیده اند)
افزایش سرعت اینترنت موبایل با افزایش پهنای باند از 4G به 5G
ارائه بسته‌های اینترنتی حمایتی به اساتید، معلمان، دانشجویان در دوران پاندمی کرونا به منظور حمایت از روند آموزش
دسترسی بیش از ۴۷۰۰۰ روستای کشور به تلفن خانگی و پوشش موبایل در بیش از ۹۵ درصد جاده‌های اصلی و فرعی کشور

منبع: گزارش وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

حق دسترسی به اطلاعات، انتشارات، مطبوعات و رسانه‌ها، یکی از لوازم تضمین و اجرای حق آزادی بیان به حساب می‌آید. جمهوری اسلامی ایران در این چارچوب و در راستای اجرای اصول ۲۴، ۲۶ و ۲۷ قانون اساسی درخصوص آزادی بیان، اقدامات متعددی را به منظور تضمین و اجرای این حق در بازه زمانی گزارش حاضر انجام داده است. حمایت از حقوق مولفان، مصنفان، هنرمندان و پدید آورندگان نرم افزارهای چند رسانه‌ای، اعطای مجوزها و گواهی‌های متعدد انتشار کتب، مطبوعات و رسانه‌های برخط، صدور مجوزهای متعدد برای نرم افزارهای تلفن‌های همراه و حمایت از صدور محصولات فرهنگی و هنری به خارج از کشور و حضور موثر در بازارهای جهانی، از جمله اقدامات در راستای تضمین و اجرای این حق محسوب می‌شود.

جدول شماره (۳): اهم اقدامات انجام شده در حوزه انتشارات، مطبوعات و رسانه‌ها

اهم اقدامات و فعالیت‌ها
توسعه خدمات الکترونیک در زمینه صدور پروانه‌ها و مجوزهای نشر از جمله صدور پروانه فعالیت خبرگزاری‌های داخلی، صدور مجوز انتشار نشریه عمومی، صدور مجوز انتشار نشریه داخلی، صدور مجوز تأسیس مؤسسه تولید فیلم‌های سینمایی و بیش از ۸۰ مورد دیگر
انجام اقداماتی در راستای برنامه ریزی و نظارت بر اجرای قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان، هنرمندان و پژوهشگران و قانون حمایت از پدید آورندگان نرم افزارهای چند رسانه‌ای و ایجاد مراکزی برای ثبت آثار پدید آورندگان مانند صدور ۱۱۵ مورد مجوز گواهی ثبت، ۲۲۵۵ مجوز پروانه انتشار، ۳۳۵۱۹ ثبت محتوای نرم افزار موبایل، ۱۸۰۳۵ مورد ثبت محتوای بازی‌های موبایل، صدور مجوز برای تعداد ۳۹۴۵ وبسایت و ...
حمایت از ۹ موسسه فرهنگی (ناشران) دیجیتال به واسطه تولیدات فاخر و معرفی به صندوق اعتباری هنر برای دریافت وام به مبلغ ۱۵۰ میلیارد در سال ۱۳۹۹
راه اندازی و رونمایی از سامانه « صدف » با موضوع صیانت از مالکیت مادی و معنوی آثار فرهنگی دیجیتال
ابلاغ عمومی دستورالعمل صدور مجوز فعالیت واحد فرهنگی دیجیتال
برنامه ریزی برای حمایت از صدور محصولات فرهنگی و هنری به خارج کشور و حضور مؤثر در بازارهای جهانی، شناسایی و معرفی کلاس‌های آموزشی در حوزه صادرات و کارآفرینی برای مجمع صادرکنندگان نرم افزار و محتوای دیجیتال، تهیه نسخه نهایی سند توسعه صادرات محصولات فرهنگی در عرصه بین المللی و ...
تسهیل فرآیند ورود محصولات چاپی و رایانه‌ای خارجی به داخل کشور از جمله واردات مجموعاً ۷۷۳۶۷۴ اثر
حمایت و حفاظت از ۱۷۱ رسانه خارجی دارای دفتر در ایران از جمله حمایت از ۳۳۶ خبرنگار مقیم ایران
حمایت از رسانه‌های اقلیت‌های دینی از طریق تسهیل فرآیند صدور مجوز برای این رسانه‌ها و کاهش دوره انتظار برای اخذ مجوز (هم اکنون ۳ روزنامه به زبان‌های ارمنی، آشوری و زرتشتی در کشور فعالیت می‌کنند و سه رسانه با دوره انتشار غیر روزنامه‌ای فعال هستند).
حمایت از رسانه‌های اقوام ایرانی (هم اکنون ۴۹۹ رسانه با دوره انتشار متنوع به زبان آذری منتشر می‌شوند که ۲۱ عنوان از آنها به شکل روزنامه فعالیت می‌کنند. این آمار در سال ۹۵ افزون بر ۲۶۲ رسانه بود که با افزایش قریب به ۱۰۰ درصدی به ۴۹۹ عنوان رسیده است. همچنین در حال حاضر تعداد رسانه‌هایی که به زبان‌ها و گویش‌های کردی، لری، بلوچی، ترکمنی و گیلکی فعالیت دارند، افزون بر ۲۱۱ عنوان می‌شود).
حمایت از زنان برای حضور فعال در حوزه مطبوعات و رسانه (هم اکنون ۳۳۳۶ مدیر مسئول زن در رسانه‌های کشور فعالیت دارند).
اتخاذ سیاست‌های حمایتی مختص روزنامه نگاران و اصحاب رسانه مانند اعطای بیمه پایه به ۳۶۴ روزنامه نگار، اعطای ۱۳ مورد وام کم بهره از طریق صندوق اعتباری هنر، اعطای ۱۳۷۴۱ مورد هدیه ویژه روز خبرنگار، پیگیری ۱۲۰۰۰ فقره تخصیص اینترنت رایگان به خبرنگاران و ...
انتشار ۹۵۰۳۱ عنوان کتاب با شمارگان کل ۱۱۹،۲۹۸،۴۶۴ در سال ۱۳۹۹ و ۴۶۳۷۵ عنوان کتاب با شمارگان ۴۷،۹۶۰،۲۶۶ در نیمه اول سال ۱۴۰۰ (۱۰۵۱ ناشر زن بودند و ۲۳۵۴۳ تن از مولفان این کتب نیز از جمله بانوان بودند).
اقدامات در راستای برنامه ریزی برای حمایت از صدور محصولات فرهنگی و هنری به خارج از کشور و حضور موثر در بازارهای جهانی از جمله حمایت از ترجمه ۲۱ عنوان کتاب توسط ۹ ناشر خارجی در سال ۱۳۹۹ و حضور در ۸ نمایشگاه بین المللی کتاب در نیمه اول سال ۱۴۰۰
حمایت از تولیدات سمعی و بصری از جمله از طریق صدور مجوز (کمک به تأسیس و فعالیت موسسات مد و لباس ۸۳ مورد در سال ۱۳۹۹ و ۳۰ مورد در سال ۱۴۰۰، حمایت از فعالیت‌های خانه‌هایی مد ۲۴۵ مورد در سال ۱۳۹۹ و ۹۸ مورد در سال ۱۴۰۰، ثبت اثر اعطای تاییدیه گواهی مالکیت معنوی ۴۸۴ مورد در سال ۱۳۹۹ و ۸۲۷ نفر در سال ۱۴۰۰ و ...)

منبع: گزارش دستاوردهای حقوق بشری در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه ۱۴۰۰، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

در جمهوری اسلامی ایران، مهم ترین نهادهای حکومت برخاسته از اراده و رای مستقیم و غیرمستقیم مردم هستند. رهبری به عنوان شخص اول مملکت از طریق انتخاب مجلس خبرگان که نمایندگان آن با رای مستقیم مردم انتخاب می شوند، برگزیده می شود و سایر مقامات عالی رتبه کشور از جمله رئیس جمهور و نمایندگان مجلس نیز با رای مستقیم مردم انتخاب می شوند. جمهوری اسلامی ایران طی ۴۳ گذشته، بیش از ۳۵ انتخابات (ریاست جمهوری، خبرگان، مجلس شورای اسلامی، شوراهای اسلامی شهر و روستا) با حضور گسترده مردم برگزار کرده است.

جدول شماره (۴): اهم اقدامات انجام شده در حوزه تضمین و اجرای انتخابات آزاد

اهم اقدامات و فعالیت ها
برگزاری سیزدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری در تاریخ ۲۸ خرداد ۱۴۰۰ (تعداد دارندگان حق رای: ۵۹،۳۱۰،۳۰۷، تعداد رای دهندگان: ۲۸،۹۸۹،۵۲۹، میزان مشارکت زنان: ۴۹ درصد، میزان مشارکت مردان: ۵۱ درصد، تعداد شعب اخذ رای: ۶۶۸۳۴ شعبه و میزان مشارکت مردم در انتخابات: ۴۸،۸ درصد)، لازم به ذکر است که این میزان از مشارکت در شرایط شیوع ویروس کرونا رقم خورده است.
ششمین دوره انتخابات شوراهای اسلامی کشور در تاریخ ۲۸ خرداد ۱۴۰۰ (تعداد دارندگان حق رای: ۵۹،۳۱۰،۳۰۷، تعداد رای دهندگان: ۲۷،۹۰۳،۵۶۸، میزان مشارکت زنان: ۴۹ درصد، میزان مشارکت مردان: ۵۱ درصد، تعداد شعب اخذ رای: ۷۶،۳۵۴ شعبه، تعداد داوطلبان زن: ۲۰۵۹۴ نفر، تعداد نامزدهای زن: ۱۱۳۰۷ نفر و میزان مشارکت مردم در انتخابات: ۴۷ درصد)

منبع: گزارش دستاوردهای حقوق بشری جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه اول سال ۱۴۰۰، وزارت کشور

حقوق پناهندگان، پناهجویان و مهاجران

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶. ۳۲۱	اقدامات برای حمایت و ارتقاء حقوق کارگران مهاجر مطابق با اسناد بین‌المللی مرتبط ادامه دهد؛	سريلانكا
۲۶. ۳۲۲	حصول اطمینان از بهره‌مندی تمامی پناهجویان در مرزهای جمهوری اسلامی ایران از حقوق بشر اساسی خود و حمایت آنها در برابر بازداشت خودسرانه، تحقیر و اخراج اجباری را ادامه دهد؛	افغانستان

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده بخشی)	کشور توصیه کننده
۲۶. ۳۲۳	از این که کودکان پناهنده قانونی (ثبت شده) و اتباع خارجی غیرقانونی (ثبت نشده) از گواهی ولادت بهره‌مند می‌شوند، اطمینان حاصل کند؛	افغانستان

براساس آمار آمایش سالانه در جمهوری اسلامی ایران، تقریباً حدود ۸۰۰ هزار پناهنده ثبت شده در ایران ساکن هستند. تعداد پناهندگان غیرمجاز نیز نزدیک به ۳ میلیون نفر است. تمامی اتباع پس از ورود به خاک جمهوری اسلامی ایران و ارائه درخواست پناهندگی و پذیرش آن طی فرایند قانونی، از حقوق اساسی خود و حمایت جمهوری اسلامی ایران مطابق کنوانسیون‌های بین‌المللی برخوردار خواهند شد. جمهوری اسلامی ایران در زمینه‌های مختلف از جمله معیشت، بهداشت، آموزش، حرفه‌آموزی، توانمندسازی و برگزاری مراسم‌های فرهنگی آنها، حمایت‌های لازم در اختیار این اتباع قرار می‌دهد. حمایت‌های لازم حتی به پناهندگان غیرمجاز نیز ارائه می‌شود. شایان ذکر است پناهندگان رسمی در جمهوری اسلامی ایران از اخراج اجباری مصون هستند.

مهمترین تحول در ارتباط با پناهندگان در دوره گزارشدهی، تصویب آیین نامه اعطای تابعیت ایران به فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی از سوی هیئت وزیران در تاریخ ۱۳۹۹/۲/۳۱ می‌باشد. از ابتدای ابلاغ این آییننامه تا نیمه اول سال ۱۴۰۰، تعداد ۹۶،۹۷۰ نفر از طریق سایت اداره کل امور اتباع و مهاجرین خارجی ثبت نام نمودند و برای ۶۹،۲۳ نفر شناسنامه صادر شده است. جدول شماره (۱) تعداد صدور گواهی ولادت برای اتباع غیرایرانی، جدول شماره (۲) وضعیت ثبت نام و صدور شناسنامه ایرانی برای فرزندان حاصل ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی را تا نیمه اول سال ۱۴۰۰ و جدول شماره (۳)، آمار صدور شناسنامه برای همسر خارجی مردان ایرانی (مشمول بند ۶ ماده ۹۷۶ قانون مدنی) در سال ۱۳۹۹ و نیمه نخست سال ۱۴۰۰ را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۱): تعداد صدور گواهی ولادت برای اتباع غیرایرانی در سال ۱۳۹۹ و نیمه نخست سال ۱۴۰۰

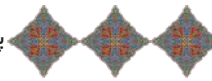
سال	تعداد صدور گواهی ولادت برای اتباع غیرایرانی
۱۳۹۹	۲۳۶۵
نیمه نخست ۱۴۰۰	۱۴۶۵
مجموع	۳۸۰۳

(منبع: گزارش سازمان ثبت احوال کشور - ۱۴۰۰)

جدول شماره (۲): نتایج اجرای آیین نامه اعطای تابعیت ایران به فرزندان حاصل ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی تا نیمه اول سال ۱۴۰۰

سال	تعداد کل پیش ثبت نام شده	پرونده‌های تکمیل شده	صدور شناسنامه
۱۳۹۹	۹۶،۹۷۰	۱۴۰۴۸	۱۱۱۰
نیمه نخست ۱۴۰۰		۱۵۴۴۴	۵۸۱۳
جمع		۲۹۷۹۲	۶۹۲۳

(منبع: گزارش وزارت کشور - ۱۴۰۰)

جدول شماره (۳): صدور شناسنامه برای همسر خارجی مردان ایرانی در سال ۱۳۹۹ و نیمه نخست سال ۱۴۰۰

سال	تعداد صدور شناسنامه برای همسر خارجی مردان ایرانی
۱۳۹۹	۱۱۶۶
نیمه نخست ۱۴۰۰	۵۴۷
مجموع	۱۷۱۳

(منبع: گزارش سازمان ثبت احوال کشور- ۱۴۰۰)

به حداقل رساندن تعداد کودکان لازم‌التعلیم اتباع خارجی، یکی از اولویت‌های نظام آموزشی جمهوری اسلامی ایران است و هرساله اقدام به تدوین شیوه‌نامه‌های اختصاصی ویژه ثبت نام دانش‌آموزان اتباع خارجی با رویکرد پوشش ۱۰۰ درصدی این دانش‌آموزان همانند دانش‌آموزان ایرانی می‌نماید. تبلور و نمونه‌ای از این نگاه و رویکرد مبتنی بر برابری و عدالت غیر تبعیض آمیز، در مفاد شیوه‌نامه‌های مذکور به روشنی قابل مشاهده است. به عنوان نمونه در ماده ۲ شیوه‌نامه ثبت نام دانش‌آموزان اتباع خارجی در سال‌های اخیر آمده است: «دانش‌آموزانی که دارای مدارک اقامتی معتبر هستند، می‌توانند در تمامی مقاطع تحصیلی تا سطح دیپلم در مدارس رسمی اقدام به ثبت نام و ادامه تحصیل نمایند». همچنین، بر طبق تبصره ۳ همان ماده «تحصیل دانش‌آموزان اتباع خارجی در مدارس غیردولتی، نمونه دولتی، استعدادهای درخشان و استثنایی مطابق دستورالعمل‌های ابلاغی در خصوص این مدارس و همانند دانش‌آموزان ایرانی خواهد بود.» و یا در تبصره ۴ آن، به تحصیل رایگان و بدون دریافت شهریه همانند دانش‌آموزان ایرانی اشاره نموده است.

جدول شماره (۴): وضعیت دانش‌آموزان بر اساس نوع حضور در کشور

سال تحصیلی	دانش‌آموزان مجاز	دانش‌آموزان (لازم‌التعلیم غیرمجاز)	تعداد کل	درصد افزایش نسبت به سال قبل
۱۳۹۹-۱۳۹۸	۳۶۲۰۸۰	۱۳۸۰۰۰	۵۰۰۰۸۰	۴٪
۱۴۰۰ - ۱۳۹۹	۳۴۱۳۲۷	۱۸۲۵۱۹	۵۲۳۸۴۶	۵٪

(منبع: گزارش وزارت کشور- ۱۴۰۰)

جدول شماره (۵): وضعیت دانش‌آموزان بر اساس تابعیت

سال تحصیلی	افغانستان	عراق	سایر ملیت‌ها	جمع کل
۱۳۹۹-۱۳۹۸	۴۷۱،۵۷۲	۷،۲۷۸	۲۱،۲۳۰	۵۰۰،۰۸۰
۱۴۰۰ - ۱۳۹۹	۴۹۷،۶۸۴	۷،۲۹۸	۱۸،۸۶۴	۵۲۳،۸۴۶

(منبع: گزارش وزارت کشور- ۱۴۰۰)

جمهوری اسلامی ایران علاوه بر فراهم کردن شرایط تحصیلی برای پناهندگان و اتباع خارجی، در بالابردن سطح کیفی کلاس‌های درسی و تکمیل تجهیزات آموزشی نیز از هیچ کمکی فروگذار نکرده است. جمعیت دانش‌آموزان تبعه خارجی مورد حمایت در سطح کشور در همه مدارس پراکنده هستند، اما هزینه‌های زیادی بابت توسعه امکانات سرانه این مدارس برای پذیرش فرزندان اتباع خارجی مورد حمایت صرف می‌شود. در عین حال، همه ساله نسبت به افزایش ساخت و احداث مدارس تحت پوشش با کمک مؤسسه‌ها و نهادهای داخلی و بین‌المللی اقدام می‌گردد. جدول زیر، عملکرد سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۶): تعداد مدارس اتباع بیگانه

سال	تعداد مدارس
۱۳۹۹	۷
۱۴۰۰	۷
تعداد کل	۱۴

(منبع: گزارش وزارت آموزش و پرورش - ۱۴۰۰)

همچنین، با انعقاد تفاهم‌نامه‌های همکاری مشترک با کمیساریای عالی پناهندگان ملل متحد، نسبت به شناسایی و جذب ۲۶۸۳۷ نفر از اتباع و مهاجرین خارجی اقدام شده است. با توجه به شیوع کووید ۱۹ نیز ۲۲۶۷۱ تبلت برای دانش آموزان پناهنده از طریق سازمان‌های بین‌المللی و داخلی جهت بهره‌مندی از شبکه شاد تأمین شد.

طرح سوادآموزی اتباع خارجی نیز به منظور توانمندسازی مهاجرین خارجی با اولویت اتباع کشور افغانستان در جهت بهبود زندگی فردی و اجتماعی شکل گرفته است و توانسته است از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰ تعداد ۱۰۴۴۹۴ نفر از اتباع بی‌سواد را از تحت پوشش قرار دهد. گفتنی است سطح سواد پناهندگان در بدو ورود به کشور کمتر از ۶ درصد بوده، ولی در حال حاضر بیش از ۶۰ درصد پناهندگان از نعمت سواد برخوردار هستند.

جدول شماره (۷): تعداد سوادآموزان اتباع و مهاجرین خارجی تحت پوشش از سال ۱۳۹۷ لغایت ۱۳۹۹

سال	تعداد سوادآموزان
۱۳۹۷	۳۰۶۳۳
۱۳۹۸	۳۲۵۱۹
۱۳۹۹	۲۴۰۹۵
۱۴۰۰	۱۷۲۴۷
جمع کل	۱۰۴۴۹۴

(منبع: گزارش وزارت آموزش و پرورش - ۱۴۰۰)

تعداد ۵۸۲۱۱ دانشجوی اتباع بیگانه در کشور مشغول به تحصیل می‌باشند. از این تعداد، ۱۵۹۹۵ دانشجوی اتباع افغان می‌باشند که ۵۲۵ نفر (به صورت بورس و غیربورس) زیر نظر وزارت بهداشت، ۱۷۰۰ نفر در دانشگاه آزاد اسلامی و مابقی در سایر دانشگاه‌های دولتی مشغول به تحصیل می‌باشند. لازم به ذکر است به دانشجویان افغانستانی در قالب تفاهم‌نامه یا سایر موارد، بورس تحصیلی در مقاطع تحصیلی مختلف اعطاء شده است، از جمله:

- ◆ اعطای ۵۰۰ بورسیه تحصیلی شامل ۲۳۹ بورس به اساتید افغان در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری براساس تفاهم‌نامه سال ۱۳۹۱؛
- ◆ اعطای بورسیه تحصیلی به حائزان رتبه برتر پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری؛
- ◆ اعطای بیش از ۶۰۰ بورس تحصیلی به مربیان و استادان دانشگاه‌های افغانستان از سال ۱۳۹۶.

از جمله دیگر اقدامات جمهوری اسلامی ایران در راستای حمایت از ارتقای آموزشی اتباع افغانستانی، می‌توان به تصویب طرح ممنوعیت مناطق ممنوعه برای تردد و تحصیل اتباع افغانستان؛ صدور روادید تحصیلی دانشجویی برای دانشجویان دختر افغانستان بدون الزام خروج از کشور با همکاری نهادهای ذیربط؛ معرفی دانشجویان افغانستانی دارای کارت اقامت به سفارت افغانستان برای صدور گذرنامه الکترونیکی رایگان؛ رفع ممنوعیت تحصیل در برخی از رشته‌ها برای اتباع افغانستان و اعطای بالاترین تعداد بورس‌های تحصیلی به اتباع غیرایرانی به اتباع کشور افغانستان اشاره نمود.

جدول شماره (۸): دانشجویان بین‌المللی مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰

تعداد کل	افغانستان	عراق	پاکستان	سایر
۵۸،۲۱۱	۱۵،۹۹۵	۳۶،۴۲۱	۱،۶۲۴	۴،۱۷۱

در جمهوری اسلامی ایران، تمامی خدمات بهداشتی اولیه از قبیل غربالگری بیماری‌های واگیر، انجام واکسیناسیون و سایر خدمات بدون هیچ تبعیضی با اتباع ایرانی و به صورت رایگان، به توصیه مقام معظم رهبری، برای همه مهاجرین و اتباع بیگانه که به صورت رسمی و غیررسمی در ایران حضور دارند، ارائه می‌شود.

از سال ۱۳۹۴ طرح بیمه سلامت همگانی برای پناهندگان ساکن در جمهوری اسلامی ایران از طریق سازمان بیمه سلامت آغاز و تمامی پناهندگان ثبت نام شده همانند ایرانیان از مزایای بسته خدمات جامع پایه بستری و بستری موقت برخوردار شدند. همچنین، اقبال آسب پذیر پناهنده با مشارکت کمیساریه، طبق جدول ذیل تحت پوشش رایگان بیمه سلامت قرار گرفتند. جدول زیر، وضعیت پوشش بیمه سلامت پناهندگان را نشان می دهد.

جدول شماره (۹): وضعیت پوشش بیمه سلامت پناهندگان

سال	تعداد افراد حمایت شده
۱۳۹۹	۱۰۰,۰۰۰
۱۴۰۰	۱۲۰,۰۰۰
جمع کل	۲۲۰,۰۰۰

(منبع: گزارش وزارت کشور - ۱۴۰۰)

جمهوری اسلامی ایران با اتخاذ رویکردهای گوناگون، پاسخگوی نیازهای بهداشتی پناهندگان بوده و تلاش کرده تا پایدارترین راه حل ممکن را در ارتقای سلامت پناهندگان ساکن در مهمان شهرها و مناطق شهری سراسر کشور ارائه نماید. این فعالیتها شامل واکسیناسیون، مراقبتهای دوران بارداری و پس از بارداری، مراقبتهای مادر و کودک، مراقبتهای خاص بیماریهای واگیردار و غیرواگیر و درمان این بیماران، تأمین داروهای ضروری و مکملها، خدمات درمانی و توانبخشی بوده و سالانه ۱۰۵ پایگاه بهداشتی را تحت پوشش قرار می دهد. همچنین، در صورتی که تبعه های خارجی برای زایمان به مراکز بهداشتی و درمانی مراجعه نماید، پس از شناسایی کامل والدین و به منظور جلوگیری از سوءاستفاده احتمالی در آینده، برای فرزندان حاصل از اتباع خارجی (مجاز و غیرمجاز) گواهی ولادت صادر می شود.

جدول شماره (۱۰): نگاهی به ارائه خدمات درمانی به مهاجران و پناهندگان توسط مراکز دولتی و سازمان های مردم نهاد در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰

نوع خدمات	افراد خدمات گیرنده	سازمان خدمات دهنده
خدمات درمانی به بیماران سرطانی	۷۰	خبریه محک
جراحی قلب، ارتوپدی، ترمیمی	۴۵ کودک زیر ۱۸ سال	خبریه زنجیره امید
خدمات درمانی و توانبخشی به معلولان	۸۵۰ پناهنده دارای معلولیت	جمعیت حمایت از بهبودیافتگان
خدمات بهداشتی رایگان (برگزاری کلاس های آموزشی، واکسیناسیون، بسته های بهداشتی، تأمین دارو، هزینه های کادر درمانی و ...)	تمامی اتباع خارجی ساکن در کشور	مرکز مدیریت بیماری های واگیردار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

(منبع: گزارش وزارت کشور - ۱۴۰۰)

جمهوری اسلامی ایران همچنین در راستای خدمت رسانی به پناهندگان و گسترش کمی و کیفی ورزشی و ترغیب نسل جوان و اقبال مختلف جامعه پناهندگان به حفظ تندرستی و سلامتی و ایجاد زمینه های مناسب برای مشارکت آنان در فعالیتهای ورزشی و کشف و رشد استعداد های ورزشی در رده های مختلف سنی در سطح کشور اقدام نموده است، در حال حاضر حدود ۵۰ هزار ورزشکار (۴۵ هزار مرد و ۵ هزار زن) در قالب ۲۵۰۰ تیم مختلف ورزشی سامان یافته و در حال فعالیت می باشند و تعدادی از آنان، علاوه بر کسب مقام های ورزشی داوطلبانه به کشورشان بازگشته و در ساختن ورزش کشور افغانستان در تیم های ملی و باشگاه های افغانستان فعالیت می کنند.

همچنین، در زمینه مقابله با بیماری کووید ۱۹ نیز اقداماتی به شرح جدول ذیل برای حمایت از سلامت پناهندگان به عمل آمده است:

جدول شماره (۱۱): اقدامات در راستای مقابله با بیماری کووید ۱۹ برای حمایت از سلامت پناهندگان

اهم اقدامات در راستای حمایت از سلامت مهاجران و پناهندگان
انجام رایگان تمامی خدمات مراقبت کرونا در جمعیت اتباع و مهاجرین خارجی؛
تأمین اقلام بهداشتی و پزشکی برای پناهندگان و مهاجرین؛
غربالگری تمامی اتباع خارجی طی سه مرحله با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛
واکسیناسیون پناهندگان و اتباع خارجی (مجاز و غیرمجاز) به تعداد ۳۰۳۵۴۹۶ دوز تا شهریورماه ۱۴۰۰؛
حمایت روانی، اجتماعی و اقتصادی از تعداد ۴۸۹۳۸ نفر در سال ۱۳۹۹ و تعداد ۳۸۵۱۲ نفر از مهاجران و پناهندگان در نیم سال اول ۱۴۰۰ توسط واحدهای مددکاری اجتماعی مراکز درمانی کشور.

(منبع: گزارش وزارت کشور، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی- ۱۴۰۰)

موضوع صدور پروانه موقت اشتغال اتباع خارجی (مجوز اشتغال) از طریق دفاتر خدمات اقامت و اشتغال اتباع خارجی سراسر کشور انجام می‌گردد. صدور مجوز اشتغال در خصوص مردان بالای ۱۸ سال و زیر ۶۰ سال بوده و موارد خاص (بیماری‌های خاص، از کار افتادگی و...) از دریافت کارت کار معاف هستند. زنان سرپرست خانوار نیز در صورت تمایل و درخواست، می‌توانند پروانه اشتغال دریافت نمایند.

جدول شماره (۱۲): میزان صدور کارت اشتغال برای پناهندگان در بخش‌های مختلف

تعداد کل	دسته‌بندی مشاغل				
	صنعت	کشاورزی	خدمات	ساختمان	سایر
۲۰۸،۸۸۳	۸۹،۲۷۹	۱۵،۹۲۳	۹۳،۵۵۰	۱۰،۰۸۴	۴۷
درصد نسبت به کل	۴۲٪	۸٪	۴۵٪	۵٪	-

(منبع: گزارش وزارت کشور- دیماه ۱۴۰۰)

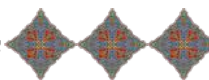
در سال ۱۳۹۹، تعداد ۲۷۳۹ مورد روادید با حق کار برای اتباع بیگانه ماهر و ۱۱۶ مورد برای اتباع بیگانه غیرمشمول صادر شده است. همچنین، تعداد ۴۷۹۷ مورد تمدید پروانه کار برای اتباع بیگانه ماهر و ۱۶۴۷ مورد تمدید پروانه کار برای اتباع بیگانه غیرمشمول صادر شده است. تعداد ۲۵۶۷۵ کارت کار موقت صادر و ۱۸۰۸۲۱ کارت کار موقت نیز تمدید شده‌اند.

احداث، تجهیز و توسعه کارگاه‌های حرفه‌آموزی با مشارکت دفتر نمایندگی کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان در جمهوری اسلامی ایران، برنامه جهانی غذا و سازمان امور پناهندگی نیروی به منظور اشتغال مهاجران و پناهندگان انجام می‌شود. جدول شماره (۱۳)، آمار احداث، تجهیز و توسعه کارگاه‌های حرفه‌آموزی در سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ را نشان می‌دهد.

جدول (۱۳): آمار احداث، تجهیز و توسعه کارگاه‌های حرفه‌آموزی در سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰

سال	کارگاه درآمدزایی
۱۳۹۹	۵۵
۱۴۰۰	۱۹
تعداد کل	۷۴

(منبع: گزارش وزارت کشور، دیماه ۱۴۰۰)

آموزش فنی و حرفه‌ای کشور نیز در راستای تلاش برای کاهش وابستگی میان پناهندگان افغانستانی از طریق توانمندسازی معیشتی و ارتقای خوداتکای آنان با تأمین نیازهای مهارت‌های فنی و حرفه‌ای در صنایع پوشاک، برق، مکانیک، ساختمان سازی، کشاورزی و... ارائه می‌شود. پروژه‌های مزبور با تقویت مهارت‌ها و ظرفیت‌های پناهندگان در راستای توسعه اقتصادی و آماده‌سازی برای بازگشت داوطلبانه به کشور افغانستان کمک خواهد نمود. در این زمینه، دفتر نمایندگی‌های کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان در جمهوری اسلامی ایران و برخی سازمان‌های دیگر مشارکت می‌نمایند. جدول شماره (۱۴)، تعداد آموزش دیدگان فنی و حرفه‌ای مهاجران و پناهندگان را در سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ نشان می‌دهد.

جدول شماره (۱۴): تعداد آموزش دیدگان فنی و حرفه‌ای مهاجران و پناهندگان در سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰

سال	تعداد آموزش دیدگان
۱۳۹۹	۳,۴۴۸
۱۴۰۰ شش ماهه	۲,۵۴۲
تعداد کل	۵۹۹۰

(منبع: گزارش وزارت کشور، دیماه ۱۴۰۰)

جدول زیر میزان کمک‌های نقدی به خانوارهای آسیب‌پذیر مهاجر و پناهنده را در سال ۱۳۹۹ و نیمه نخست ۱۴۰۰ نشان می‌دهد. علاوه بر این، در سال ۱۳۹۹ تعداد ۱۳۲ خانوار با جمعیت ۱۷۵ نفر و در نیمه نخست ۱۴۰۰ نیز ۱۳۷ خانوار با جمعیت ۳۳۵ نفر تحت پوشش کمیته امام خمینی^(ه) قرار گرفتند.

جدول شماره (۱۵): آرایه مساعدت‌های نقدی به خانوارهای آسیب‌پذیر مهاجر و پناهنده

سال	تعداد خانوارهای دریافت کننده مساعدت نقدی
۱۳۹۹	۴,۵۴۱
۱۴۰۰ شش ماهه	۲,۳۳۹
تعداد کل	۶۸۸۰

(منبع: گزارش وزارت کشور، دیماه ۱۴۰۰)

مین‌های به جای مانده از جنگ تحمیلی

شماره توصیه	توصیه (پذیرفته شده کامل)	کشور توصیه کننده
۲۶.۵۹	با حمایت ذینفعان ملی و بین‌المللی، به اقداماتی که منجر به پاکسازی مین‌ها در قلمرو خود می‌شوند، ادامه دهد؛	سریلانکا

بر اثر تجاوز رژیم بعث عراق به ایران و آغاز جنگ تحمیلی هشت ساله از سال ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۸، علاوه بر استفاده این رژیم از انواع سلاح‌های غیرقانونی و کشتار جمعی مانند تسلیحات شیمیایی، محدوده وسیعی از اراضی غربی و جنوب غربی ایران، توسط نیروهای عراقی مین‌گذاری شد. بر اساس آمارهای رسمی، رژیم صدام طی هشت سال حدود ۲۰ میلیون انواع مین و چندین میلیون انواع گلوله عمل نکرده را در بیش از ۴ میلیون و دویست هزار هکتار از اراضی ایران کار گذاشته است که همین مسئله، جمهوری اسلامی ایران را به دومین کشور آلوده به مین در دنیا تبدیل نمود. با این وجود، بدلیل تحریم‌های ناعادلانه سیاسی و اقتصادی، هیچگونه همکاری و کمک بین‌المللی از سوی دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی با ایران به عمل نیامده و جمهوری اسلامی ایران به تنهایی اقدام به مین‌زدایی مناطق آلوده نموده است.

اهم اقدامات انجام شده توسط مرکز مین‌زدایی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه اول سال ۱۴۰۰

ردیف	اقدام
۱	پاکسازی حدود ۱۵,۸۶۲ هکتار از اراضی آلوده به مین و مواد منفجره به جا مانده از جنگ
۲	کشف، خنثی‌سازی و انهدام تعداد ۵۲,۱۱۵ تیر انواع مین زمینی و ۶۹,۱۳۱ تیر انواع مواد منفجر نشده (UXO)
۳	انجام ۱,۴۵۸ مورد عملیات اورژانسی در سطح شهرها، روستاها و اراضی کشاورزی و صنعتی در ادامه کشف مین‌های زمینی
۴	خنثی‌سازی، انتقال و انهدام تعداد ۲,۲۵۰ تیر انواع مین زمینی، ۸,۷۲۲ تیر انواع مواد منفجر نشده و ۴۵ فروند انواع بمب عمل نکرده
۵	طراحی، تولید و توسعه سامانه جامع مدیریت اطلاعات عملیات مین با استفاده از توان متخصصین مرکز و یک شرکت دانش بنیان ملی
۶	کاهش ۳۵ درصدی تلفات انسانی ناشی از برخورد با مین و مواد منفجره در سال ۱۳۹۹ (تعداد تلفات انسانی در سال ۱۳۹۹: ۱۹ مجروح و ۶ کشته)
۷	تولید انواع محصولات آموزشی با هدف آگاهی‌رسانی از خطرات مین و مواد منفجره به جامانده از جنگ متناسب با گروه‌های هدف آموزشی (ویژه کودکان و نوجوانان)

سایر دستاوردهای حقوق بشری

حق دسترسی به آب و انرژی

از سال ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۹، حدود ۶۲۰ هزار میلیارد ریال برای پروژه های صنعت آب و برق هزینه شده است.

طبق آخرین آمار و اطلاعات موجود تا پایان شهریورماه ۱۴۰۰، به میزان ۹۹/۸۲ درصد جمعیت شهری و ۸۲/۹۵ درصد جمعیت روستایی در جمهوری اسلامی ایران از نعمت آب شرب سالم و پایدار بهره مند بودند. این آمار در جهان به ترتیب ۸۵ درصد و ۵۳ درصد است. براساس تعاریف سازمان جهانی بهداشت، اگر یک فرد به فاصله ۳۰ دقیقه پیاده روی به آب آشامیدنی با کیفیت مناسب دسترسی پیدا کند، به این معنا که با یک ظرف از چشمه، قنات، تانکر ثابت، تانکر سیار آبی با کیفیت مطلوب به دست آورد، آنگاه او بهره مند از آب شرب محسوب می شود. با این تعریف در ایران بیش از ۹۳ درصد جمعیت روستائی تحت پوشش آب آشامیدنی قرار دارند، اما اگر سامانه های آبرسانی سیار را کنار بگذاریم، ۸۲/۹۵ درصد جمعیت روستائی تحت پوشش محسوب می شوند.

جدول شماره (۱): مشترکین آب روستائی و جمعیت روستائی تحت پوشش آبرسانی بهداشتی و پایدار

سال	واحد	تا نیمه سال ۱۳۹۲	از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶	پایان سال ۱۳۹۹	نیمه اول سال ۱۴۰۰
جمعیت روستائی تحت پوشش آب روستائی	میلیون نفر	۰/۹	۴/۶	۹/۳	۱۰/۲
جمعیت تحت پوشش آب روستائی	درصد	-	-	۸۲,۹۵	۸۲,۹۵
مشترکین آب روستائی	هزار فقره	-	-	۶۰۲۵	۶۰۷۴

همانطور که جدول بالا نشان می دهد، تا پایان سال ۱۳۹۹، تعداد ۹ میلیون و ۳۰۰ هزار روستائی از آب سالم و پایدار بهره مند شده اند. از ابتدای سال ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۹، به طور متوسط هر سال ۱,۱۶۲,۰۰۰ نفر جمعیت روستائی در ۱۳۲۰۰ روستا از آب پایدار و سالم بهره مند شده اند. بر این اساس، در این بازه زمانی به طور متوسط هر هفته ۳۱ روستا به شبکه آب سالم و پایدار متصل شده اند و حدود ۶۰ میلیون مترمکعب آب برای بخش روستائی تأمین شده است.

همچنین، به منظور دسترسی برابر همه اقشار جامعه به امکانات و خدمات آبرسانی، مراکز خدمات رسانی حوزه آب به روستائیان سه برابر شده که این امر منجر به سرعت بخشیدن به اجرای طرح های آبرسانی روستائی شده است.

جدول شماره (۲): آخرین وضعیت تأسیسات آب شهری در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه اول ۱۴۰۰

عنوان	واحد	سال ۱۳۹۹	۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰
میزان تولید آب	میلیون مترمکعب در سال	۸۳۹۶	۴۶۱۳
مشترکین آب شهری	هزار فقره	۱۷۵۰۷	۱۷۶۶۷
جمعیت تحت پوشش آب شهری	درصد	۹۹,۸۲	۹۹,۸۲
جمعیت تحت پوشش آب روستائی	درصد	۸۲,۹۵	۸۲,۹۵

(منبع: گزارش وزارت نیرو- ۱۴۰۰)

جدول شماره (۳): تعداد سدهای ملی (عدد) تا پایان نیمه اول سال ۱۴۰۰

مجموع تا سال ۱۳۵۷	مجموع تا نیمه سال ۱۳۹۲	بهره‌برداری از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶	بهره‌برداری از ۱۳۹۶ تا پایان ۱۳۹۹	مجموع تا نیمه سال ۱۴۰۰
۱۹	۱۴۴	۲۵	۳۲	۲۰۱

(منبع: گزارش وزارت نیرو- ۱۴۰۰)

از سال ۱۳۹۶ تا پایان سال ۱۳۹۹، به طور متوسط هر ۵۰ روز یک سد در مدار بهره‌برداری قرار گرفته است و ۵۷ سد مخزنی با استفاده از اعتبارات ملی تا پایان سال ۱۳۹۹ بهره‌برداری شده است.

جدول شماره (۴): تعداد تصفیه خانه آب (عدد)

سال ۱۳۵۷	تا نیمه سال ۱۳۹۲	بهره‌برداری از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶	بهره‌برداری از ۱۳۹۶ تا پایان ۱۳۹۹	تا نیمه سال ۱۴۰۰
۲۷	۱۱۹	۲۰	۳۶	۱۷۵

(منبع: گزارش وزارت نیرو- ۱۴۰۰)

از ابتدای سال ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۹، به طور متوسط هر ساله ۷ تصفیه خانه آب به بهره‌برداری رسیده است. از سال ۱۳۹۶ تا پایان سال ۱۳۹۹ به طور متوسط هر دو ماه، یک تصفیه خانه در مدار بهره‌برداری قرار گرفته و تا پایان سال ۱۳۹۹، تعداد ۵۶ تصفیه خانه بزرگ آب و ۱۰۱ تصفیه‌خانه فاضلاب بهره‌برداری شده است.

جدول شماره (۵): تعداد تصفیه خانه فاضلاب (عدد)

سال ۱۳۵۷	تا نیمه سال ۱۳۹۲	بهره‌برداری از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶	بهره‌برداری از ۱۳۹۶ تا پایان ۱۳۹۹	نیمه اول سال ۱۴۰۰
۴	۱۶۸	۳۹	۶۲	۲۶۹

(منبع: گزارش وزارت نیرو- ۱۴۰۰)

از ابتدای سال ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۹، به طور متوسط هر ماه یک تصفیه خانه فاضلاب به بهره‌برداری رسیده است و در حال حاضر بیش از ۵۰ درصد جمعیت شهرنشین تحت پوشش سیستم جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب هستند. از دیگر اقدامات در راستای دسترسی افراد به آب سالم و پایدار می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

به منظور رفع مشکلات مربوط به فاضلاب در استان خوزستان، اعتبار لازم به منظور ایجاد ۱۰ تصفیه خانه فاضلاب شهری در این استان توسط منابع خارج از وزارت نیرو تأمین شده است.

با وجود اینکه قیمت واقعی هر لیتر آب حداقل ۲۰۰۰۰ ریال است، ولی به منظور دسترسی افراد به آب سالم و پایدار، دولت هر ۱۰۰۰ لیتر آب را به قیمت ۵۰۰۰ ریال به مردم می‌فروشد.

تا ۵ سال پیش کمتر از ۱۰ میلیون مترمکعب آب در سال از محل شیرین‌سازی آب دریا به دست می‌آمد، ولی در حال حاضر این مقدار به ۱۵۰ میلیون مترمکعب رسیده است و ۱۵۰۰ درصد رشد داشته است.

وضعیت تأمین برق و انرژی

جمعیت کشور از سال ۱۳۵۷ تاکنون ۲/۳ برابر شده، ولی تأسیسات و تجهیزات صنعت برق ۱۸ تا ۲۰ برابر شده است. در حال حاضر، ۱۰۰ درصد جمعیت شهری و ۹۹/۷ درصد جمعیت روستایی از نعمت برق برخوردار هستند. این آمار در سال ۲۰۱۸ در جهان به ترتیب معادل ۹۶ درصد و ۷۹ درصد بوده است. به طور متوسط از سال ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۹، هر ماه به ۳۵ روستا برق رسانی شده است. همچنین تا پایان سال ۱۳۹۹، بیش از ۲۰ هزار مگاوات ظرفیت برق نیروگاهی در کشور ایجاد شده است.

جدول شماره (۶): وضعیت برق رسانی در کشور

عنوان	واحد	سال ۱۳۹۹	سال ۱۴۰۰	توضیحات
کل مشترکین برق	هزار مشترک	۳۷۶۵۱	۳۷۹۹۸	پایان تیر
روستاهای برق دار شده	روستا	۵۷۷۵۵	۵۷۸۱۵	پایان مرداد
کل ظرفیت نصب شده	مگاوات	۸۵۳۱۳	۸۵۵۴۹	پایان مرداد
تجدیدپذیر	مگاوات	۸۷۵	۹۰۴	پایان مرداد

(منبع: گزارش وزارت نیرو- ۱۴۰۰)

جدول شماره (۷): ظرفیت نصب شده کل نیروگاهها (مگاوات)

سال ۱۳۵۷	تا نیمه سال ۱۳۹۲	از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶	اسفندماه ۱۳۹۹	نیمه سال ۱۴۰۰	
۷۰۲۴	۶۸۹۹۵	۷۹۲۶	۸۳۲۵	۱۰۰۷۹	ظرفیت جدید نیروگاهی
			۱۰۹۹	۱۴۵۴	ارتقای ظرفیت تولید

(منبع: گزارش وزارت نیرو- ۱۴۰۰)

بهره گیری از ابزارهای سیاستی مختلف و اتخاذ تدابیر حمایتی همچون مشارکت عمومی و خصوصی (خرید تضمینی برق تجدیدپذیر)، مشوق های مالی، توسعه استانداردها و مقررات اجرایی، آگاه سازی، آموزش / مشاوره و پشتیبانی از فناوری های نوین در حوزه انرژی های تجدیدپذیر در راستای توسعه پایدار، منجر شد ظرفیت نیروگاه های تجدیدپذیر تا پایان شهریور ماه ۱۴۰۰ به بیش از ۴,۹۰ مگاوات رسیده است و این میزان منجر به جلوگیری از انتشار ۴,۶۲۲,۰۰۰ تن گاز گلخانه ای CO₂، ۲۹,۳۰۰ تن آلاینده های NO_x، SO_x و SPM، صرفه جویی در مصرف ۱,۵۲۰ هزار مترمکعب آب، صرفه جویی در مصرف یک میلیارد و ۹۶۳ میلیون مترمکعب گاز طبیعی شده است. همچنین، در حال حاضر حدود ۳۰۰۰۰ نفر به طور مستقیم، غیرمستقیم و وابسته در این حوزه مشغول به فعالیت می باشند.

به طور متوسط از سال ابتدای ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۹، هر ساله بیش از ۲۵۰۰ مگاوات ظرفیت تولید برق (از ظرفیت نیروگاه های حرارتی، تجدیدپذیر، مقیاس کوچک و تولید پراکنده و همچنین ارتقای توان واحدهای حرارتی و رفع محدودیت تولید) افزایش یافته است. بیش از ۸۰ درصد از برق کشور از طریق نیروگاه های حرارتی تولید می شود که عمدتاً برای تولید برق، گاز و سایر سوخت های فسیلی را می سوزانند. مابقی نیز توسط نیروگاه های برقی، بادی و خورشیدی تأمین می شود.

جدول شماره (۸): ظرفیت نصب شده نیروگاه‌های تجدیدپذیر (خورشیدی، بادی، برقابی) - مگاوات

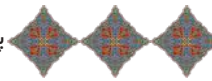
سال ۱۳۵۷	تا نیمه سال ۱۳۹۲	از سال ۱۳۹۲ تا اسفندماه ۱۳۹۹	تا نیمه سال ۱۴۰۰	
۰	۱۶۸	۱۷۰	۶۸۰	خورشیدی و بادی
۱۸۰۳	۱۰۰۰۶	۱۷۹۹	۳۷۳	برقابی

(منبع: گزارش وزارت نیرو-۱۴۰۰)

ظرفیت کل نیروگاه‌های تجدیدپذیر و پاک با متوسط رشد سالانه ۲۲/۳۳ درصد، افزایش چشمگیری داشته است؛ به طوری که از ۱۶۸ مگاوات در ابتدای سال ۱۳۹۲ به ۸۴۷ مگاوات در پایان سال ۱۳۹۹ رسیده است. به طور متوسط از ابتدای سال ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۹، هر ساله ۳۷۸ مگاوات ظرفیت جدید تولید برق تجدیدپذیر ایجاد گردیده است و رشد بیش از ۴۰۰ درصدی داشته و ۹۰ درصد از این افزایش ظرفیت، با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی صورت پذیرفته است. هم اکنون ۵ تا ۱۰ درصد نیاز برق کشور از طریق انرژی‌های تجدیدپذیر قابل تأمین است. این نوع انرژی در اندازه ۳ تا ۵ هزارمگاوات کارکرد تولید برق دارد و باعث کاهش مصرف سوخت می‌گردد. ظرفیت کل نیروگاه‌های کشور حدود ۸۴۰۰۰ مگاوات می‌باشد که نیروگاه‌های تجدیدپذیر تنها یک درصد از ظرفیت را به خود اختصاص داده اند.

از دیگر اقدامات در راستای تأمین برق و انرژی می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ◆ قیمت تمام شده هر کیلووات ساعت برق حدود ۵۰۰۰ ریال است که به طور متوسط به مردم به قیمت ۸۰۰ ریال فروخته می‌شود.
- ◆ در حال حاضر نیروگاه‌های حرارتی با ظرفیت ۸۴۷۶۲ مگاوات سهمی معادل ۸۰/۷ درصد از ظرفیت منصوبه نیروگاه‌های کشور را به خود اختصاص داده است. از سال ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۹ به طور متوسط در هر سال حدود ۲۰۰۰ مگاوات ظرفیت نیروگاه‌های حرارتی کشور توسعه یافته است.
- ◆ بستر لازم جهت نصب سامانه‌های خورشیدی پشت بامی برای مشترکین خانگی با امکان تأمین برق مورد نیاز خود و کسب درآمد از طریق فروش مازاد آن فراهم شده است؛ به طوری که تاکنون با مشارکت بیش از ۴۵۰۰ مشترک خانگی در این طرح، نیروگاه‌های خورشیدی پشت بامی بخش خصوصی، بیش از ۵۰ مگاوات از کل ظرفیت منصوبه نیروگاه‌های تجدیدپذیر در کشور را به خود اختصاص داده‌اند.
- ◆ پایداری برق در استان خوزستان بسیار بالا رفته است؛ مجموع قطع برق در سال ۱۳۹۵ به ۲۰۰۰ دقیقه رسید که این عدد پایان سال ۱۳۹۹ به ۶۰۰ دقیقه رسیده است و همچنان در حال کاهش است.

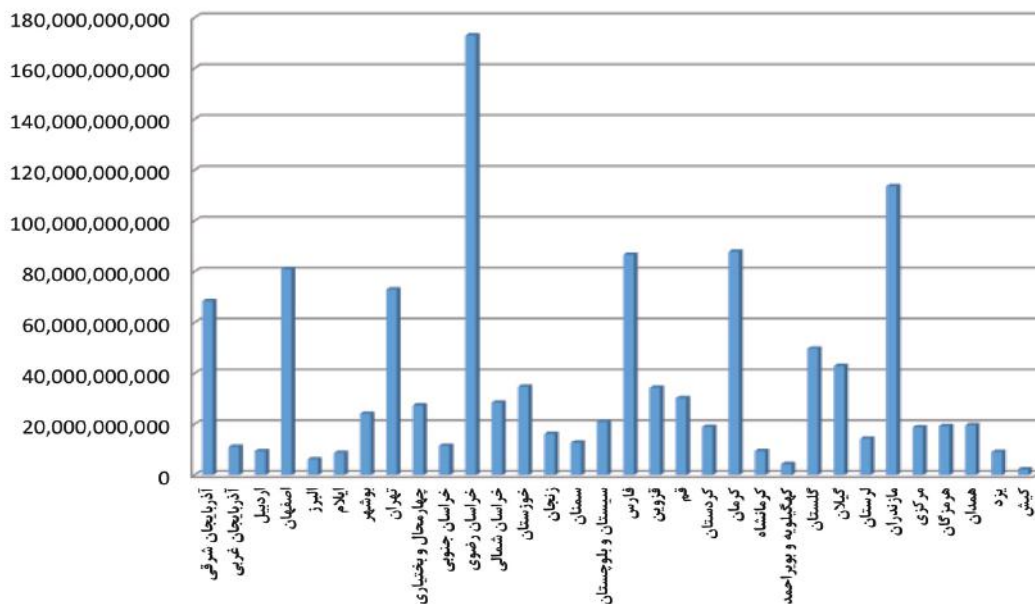
اقدامات حمایتی جمعیت هلال احمر در مقابله با کرونا

با شیوع بیماری کرونا، از اواخر بهمن ماه سال ۱۳۹۸، جمعیت هلال احمر با تشکیل ستاد کرونا اقدامات و فعالیت‌های بشردوستانه خود در این خصوص را آغاز نمود. سازمان داوطلبان جمعیت هلال احمر در راستای وظیفه خود درخصوص پیشگیری و مبارزه با کرونا بویژه در مناطق و اماکن پرخطر و گروه‌های آسیب پذیر، اقدامات و فعالیت‌های خود را به دو بخش تقسیم نمود: جذب مستقیم مشارکت‌های مردمی در خصوص پیشگیری و مبارزه با کرونا و مدیریت تشکل‌های مردم نهاد در جذب مشارکت‌های مردمی در پیشگیری و مبارزه با کرونا در این سازمان و در این دو بخش در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ اقدامات ذیل را انجام داده است.

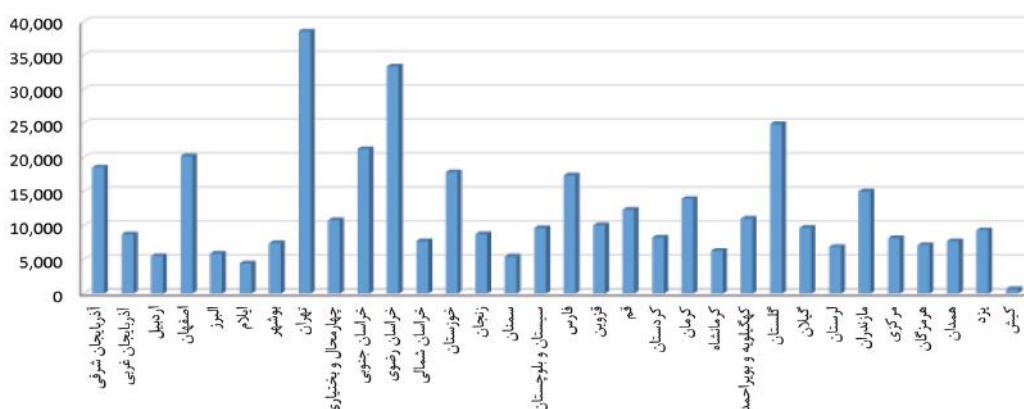
اهم اقدامات سازمان داوطلبان جمعیت هلال احمر
تهیه و توزیع ۸۵۲,۵۰۳ پک و بسته بهداشتی اهدایی مردمی در بین اقشار آسیب پذیر و بیماران خاص با هماهنگی وزارت بهداشت در سال ۱۳۹۹
تهیه و توزیع ۳۹۲,۶۴۴ بسته و سبد حمایتی و معیشتی اهدایی مردمی در بین خانوارهای متاثر از کرونا در سال ۱۳۹۹ (لازم به توضیح است از این تعداد، ۸۰ هزار سبد غذایی به ارزش ۲۴۰ میلیارد ریال از محل کمک نقدی فدراسیون بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر تهیه و توزیع گردید).
برپایی تعداد ۱۰۴۲ کارگاه تولید ماسک و لباس سرهمی بیمارستان توسط داوطلبان خانه های هلال و تولید تعداد ۶,۵۵۷,۶۵۰ عدد ماسک، ۲۳۲,۰۰۰ جفت دستکش و ۸۱,۰۰۰ لباس سرهمی
پوشش تعداد ۲۰۸۹ از مناطق حاشیه نشین و کم برخوردار و اجرای پروژه و طرح‌های پیشگیری از کرونا
ارسال ۳,۱۰۰,۰۰۰ پیامک و تهیه و توزیع ۷۵۳,۰۰۰ بروشور جهت آگاه‌سازی داوطلبان و عموم مردم و دعوت به همکاری جهت شرکت در پروژه‌ها و برنامه‌های جمعیت هلال احمر
پیگیری و هماهنگی جهت تامین هزینه تعداد ۵۰ دستگاه ونتیلاتور (دستگاه کمک تنفسی در راستای پیشگیری و مبارزه با کرونا) به ارزش ریالی ۶۱,۱۳۹,۰۰۰,۰۰۰ ریال با مشارکت و حمایت خیرین، داوطلبان و بنگاه‌های اقتصادی
اجرای کمپین نفس شامل توزیع ۲۰۰۰ کپسول اکسیژن و ۴۰۰ دستگاه اکسیژن ساز
تامین مبلغ ۱۸/۹۴۸/۸۲۲/۰۸۰ ریال از سوی خیرین به منظور تامین تجهیزات مورد نیاز معاونت بهداشت، درمان و توانبخشی برای راه‌اندازی کلینیک مربوط به بیماری فلج مغزی و نقص عضو
در استان محروم سیستان و بلوچستان در تیر ماه ۱۴۰۰ با دعوت از تعدادی از تشکل‌های مردم نهاد برنامه‌ای جهت پیشگیری و مبارزه با کرونا در ۲۳ منطقه این استان اجرا شد که شامل تامین و توزیع بسته‌های بهداشتی، تامین اکسیژن ساز خانگی، تامین اقلام تجهیزات پزشکی لازم، توزیع بالغ بر ۱۲ تریلی به ارزش ریالی بیش از ۱۲۰ میلیارد ریال اقلام و کمک‌های اهدایی تشکل‌های مردم نهاد در مناطق محروم این استان

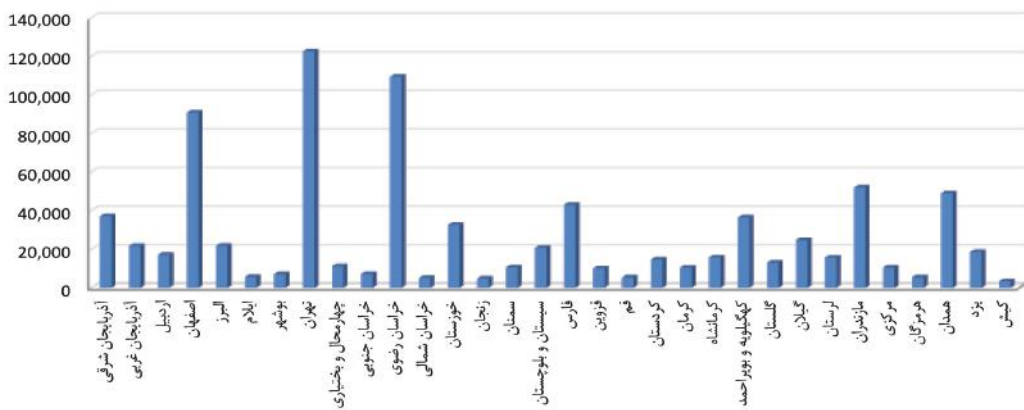
نمودار ارزش ریالی کمکهای غیرنقدی مردمی اهدایی در ایام کرونا تجمیع شده

نمودار تعداد سبدهای غذایی و معیشتی توزیع شده - به تفکیک استانها

نمودار تعداد بسته های بهداشتی توزیع شده - به تفکیک استانها

منبع: گزارش جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، اقدامات بشردوستانه در سال های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰

مبارزه با مواد مخدر

جمهوری اسلامی ایران دارای ۱۶ استان مرزی است. این استان ها به ۴ حوزه تقسیم می گردند که مهمترین حوزه ها در عرصه مبارزه با مواد مخدر به ترتیب حوزه های شرق و جنوب کشور می باشند.

افزایش کشفیات در نوار مرزی شرق کشور بالاخص مرز استان سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی با ۷۰ درصد و استان هرمزگان در جنوب کشور با بیش از ۱۰۵ درصد در سال ۲۰۲۰، حاصل تلاش و اقدامات جمهوری اسلامی ایران در مبارزه با مواد مخدر است.

جدول شماره (۱)، وضعیت کشفیات مواد مخدر و جدول شماره (۲)، عملکرد جمهوری اسلامی ایران در کشفیات مواد مخدر در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه نخست ۱۴۰۰ را نشان می دهند.

جدول شماره (۱): نگاهی به وضعیت کشفیات مواد مخدر در سال ۱۳۹۹ و شش ماهه نخست ۱۴۰۰

مواد	۱۳۹۹ (کیلوگرم)	شش ماهه ۱۴۰۰ (کیلوگرم)
هروئین (هروئین، کراک، کریستال)	۲۹۲۱۳	۲۱۶۲۱
مرفین	۲۷۶۷۳	۳۰۰۱۱
تریاک	۹۴۶۱۲۴	۶۶۰۰۲۷
حشیش	۱۱۲۰۲۱	۹۷۲۷۴
شیشه (متامفامین)	۱۹۸۷۹	۱۶۴۲۰
سایر مواد (گراس، سوخته و...)	۴۲۸۷۰	۳۵۴۸۵
مجموع کشفیات	۱۱۷۷۷۸۰	۸۶۰۸۳۸

(منبع: گزارش ستاد مبارزه با مواد مخدر - ۱۴۰۰)

جدول شماره (۲): نگاهی به عملکرد جمهوری اسلامی ایران در کشفیات مواد مخدر در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه ۱۴۰۰

نوع عملکرد	۱۳۹۹	شش ماهه ۱۴۰۰
عملیات و درگیری (فقره)	۳۶۳۲	۳۲۲۹
باند های متلاشی شده	۲۳۵۲	۱۷۵۶
شهید (نفر)	۹	۸

(منبع: گزارش ستاد مبارزه با مواد مخدر - ۱۴۰۰)

ایجاد کمیته ملی نظارت بر پیشسازها در ستاد مبارزه با مواد مخدر با دو کارگروه ثابت، یعنی کارگروه PICS (سازوکار ثبت داوطلبانه اطلاعات مربوط به کشفیات پیشسازها) و کارگروه NPSs (روانگردان های جدید)، مهمترین اقدام جمهوری اسلامی ایران، در راستای سازمان بخشیدن به وضعیت کنترل و نظارت بر پیشسازهای شیمیایی است.

جدول شماره (۳): اقدامات در راستای مبارزه با موادمخدر در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰

اهم اقدامات راستای مبارزه با موادمخدر	
<p>◆ استمرار برگزاری جلسات رسیدگی و بررسی آسیب‌های اجتماعی با مشارکت عالی‌ترین مقامات و مسئولین لشکری و کشوری و پیگیری ویژه اجرای طرح‌ها در عرصه‌های مختلف کاهش عرضه و کاهش تقاضای موادمخدر و روانگردان‌ها در کشور؛</p> <p>◆ افزایش تخصیص اعتبار از منابع درآمدی مختلف به امر مبارزه با موادمخدر در کشور با اولویت پیشگیری از اعتیاد و تمرکز بر اجرای مقتدرانه طرح‌های کلان پیشگیری از اعتیاد و درمان و کاهش آسیب معنادار؛</p> <p>◆ اجرای طیف وسیعی از برنامه‌ها و فعالیت‌های اجرایی با هدف مبارزه با موادمخدر مندرج در برنامه ششم توسعه به صورت غیرحضوری و از طریق فضای مجازی و آنلاین به دلیل شیوع ویروس کرونا؛</p> <p>◆ بهره‌گیری از ظرفیت‌های شرکت‌های دانش بنیان و علوم نوین برای کمک و بروزرسانی تکنیک‌ها و روش‌های اجرایی در عرصه‌های مختلف مبارزه با موادمخدر به ویژه در حوزه‌های درمان و کاهش آسیب، مقابله با عرضه موادمخدر و روانگردان‌ها و مبارزه با پولشویی؛</p> <p>◆ تمرکز منابع و امکانات در حوزه‌های کاهش عرضه و کاهش تقاضا با بهره‌گیری از ظرفیت مراکز علمی و دانشگاه‌ها و با اجرای شیوه‌های نوین.</p>	<p>اجرای سیاست‌های کلان نظام در امر مبارزه با مواد مخدر</p>
<p>◆ حمایت حقوقی و قضایی از برنامه‌های درمانی و کاهش آسیب؛</p> <p>◆ حمایت حقوقی و قضایی از نوجوانان در برابر آسیب‌های ناشی از جرایم مرتبط با مواد مخدر.</p>	<p>حمایت‌های قانونی</p>
<p>◆ تشکیل شورای تحقیقات به منظور بررسی، ارزیابی و تصویب پروژه‌های تحقیقاتی امر مبارزه؛</p> <p>◆ تعامل و همکاری مستمر با مراکز علمی و پژوهشی دانشگاه‌های سراسر کشور؛</p> <p>◆ حمایت مادی و معنوی از پژوهشگران در عرصه انجام فعالیت‌های پژوهشی در حوزه مواد مخدر و روانگردان‌ها (تعیین ۱۸۰ عنوان اولویت‌های پژوهشی و حمایت از ۲۹ عنوان پایان نامه دانشجویی)؛</p> <p>◆ انجام ۲۳ مورد پژوهش کاربردی؛</p> <p>◆ تولید ۴ شماره فصلنامه علمی اعتیاد پژوهی؛</p> <p>◆ برگزاری ۱۶ کارگاه آموزشی تخصصی برای مدیران و کارشناسان ارشد امر مبارزه با موادمخدر.</p> <p>◆ حمایت و برگزاری ۱۲ مورد نشست تخصصی، همایش و کنگره علمی در عرصه دانش اعتیاد در سطوح بین‌المللی و ملی؛</p> <p>◆ بارگذاری نتایج تمامی طرح‌های پژوهشی، پایان نامه‌ها، مقالات تخصصی و کتب تولید شده مرتبط با امر مبارزه حاوی هزاران رکورد در کتابخانه دیجیتال ستاد مبارزه با موادمخدر.</p>	<p>تحقیقات و آموزش در حوزه مبارزه با موادمخدر</p>
<p>◆ حمایت از ایجاد سمن‌های یاریگران زندگی^{۲۱} در سراسر کشور و تدوین شیوه‌نامه آن در زمینه‌های کاهش تقاضا و صیانت از خانواده مبتلایان؛</p> <p>◆ راه‌اندازی کارگروه‌های تخصصی و برگزاری جلسات کمیته تخصصی برای توسعه مشارکت‌های مردمی؛</p> <p>◆ برگزاری کارگاه‌های آموزشی توانمندسازی سازمان‌های مردم‌نهاد حوزه کنترل و کاهش تقاضای مواد مخدر و روان‌گردان‌ها و برون‌سپاری برگزاری کارگاه و دوره‌های آموزشی توانمندسازی به سمن‌ها؛</p> <p>◆ بسترسازی جهت حضور سمن‌ها در حوزه سیاست‌گذاری و نظارت در کنار فعالیت‌های اجرایی؛</p> <p>◆ تدوین پیش‌نویس آیین‌نامه اجرایی به منظور تسریع در راه‌اندازی مراکز جامع توانمندسازی و صیانت اجتماعی با هدف افزایش پآکی بهبودیافتگان؛</p> <p>◆ فعالیت تعداد ۳۰۱۸ سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه مبارزه با موادمخدر تا نیمه اول ۱۴۰۰.</p>	<p>توسعه مشارکت‌های مردمی و سازمان‌های مردم‌نهاد در مبارزه با موادمخدر</p>
<p>◆ تدوین پیش‌نویس شیوه‌نامه نظارت بر مراکز مجاز درمان و کاهش آسیب؛</p> <p>◆ طراحی، تدوین و ابلاغ دستورالعمل «مراقبت و کنترل عفونت کرونا ویروس»، راهنمای پذیرش بیمار جدید، درمان با داروهای آگونیست اپیوئیدی و چگونگی فعالیت مراکز در مان و کاهش آسیب در شرایط همه‌گیری ویروس کووید ۱۹؛</p> <p>◆ طراحی، تدوین و ابلاغ دستورالعمل بهداشت و سلامت در محیط‌های کار؛</p> <p>◆ تخصیص اعتبار ویژه برای خرید و تامین اقلام بهداشتی مورد نیاز و آرایه آموزش‌های بهداشتی در مراکز کاهش آسیب و یا معتادان بی‌خانمان؛</p> <p>◆ نصب پوسته‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی اجرای برنامه‌های آگاه‌سازی و آموزش پیشگیری از شیوع ویروس کرونا در مراکز در مان و کاهش آسیب.</p>	<p>درمان و حمایت‌های اجتماعی از معتادان در دوران کرونا</p>

(منبع: گزارش ستاد مبارزه با موادمخدر-۱۴۰۰)

۲۱. در این طرح، هر فرد و خانواده با آشنایی و اشراف کامل بر معضلات، خطرات و آسیب‌های ناشی از مصرف موادمخدر و اعتیاد، یاریگر زندگی افراد و خانواده‌های (سالم یا در معرض خطر) دیگری نیز خواهد شد و با شکل‌گیری این زنجیره پویای آموزشی و حمایتی می‌توان امیدوارانه به تحقق آینده و جامعه‌ای عاری از اعتیاد فکر کرد.

جدول شماره (۴): اهم اقدامات در راستای ارتقاء آگاهی های عمومی به منظور مبارزه با موادمخدر در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه نخست ۱۴۰۰

شرح	محدوده فعالیت	واحد	جمع
اخبار	تولید و انتشار اخبار در سطح ملی	تعداد	۱۴۴۹
رسانه ملی	برنامه های رادیو تلویزیونی تولیدی سراسری و استانی	برنامه	۶۲۹۲
پرتال اطلاع رسانی	تولید محتوا و نشر	تعداد	۷۸۴۰
امور رسانه ای	هماهنگی خبری و مطبوعاتی	مورد	۱۵۹
تبلیغات برون سازمانی	تابلوهای شهری و نمایشگاه	مورد	۲۰۴
امور گرافیکی و محتوایی	پوستر، بروشور، کتاب، الکترونیک	مورد	۶۳۲
مستند سازی	عکس، فیلم، آرشیو	مورد	۱۹۴۹
فضای مجازی	تولید محتوا و نشر	مورد	۹۰۰

(منبع: گزارش ستاد مبارزه با موادمخدر-۱۴۰۰)

جدول شماره (۵) نیز تعداد مراکز مجاز درمان و کاهش آسیب اعتیاد به موادمخدر و روانگردان ها را در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه

۱۴۰۰ نشان می دهد.

جدول شماره (۵): اطلاعات و آمار ارائه خدمات در مراکز مجاز درمان و کاهش آسیب

اعتیاد به موادمخدر و روانگردان ها در سال ۱۳۹۹ و ۶ ماهه ۱۴۰۰

تعداد مراکز درمانی و افراد تحت پوشش	۱۳۹۹	تشنش ماهه ۱۴۰۰
مرکز درمان سرپایی	تعداد مرکز	۳۴۱
	افراد تحت پوشش - نفر	۵۵۰۴۹
مرکز اقامتی میان مدت (کمپ)	تعداد مرکز	۲۸۶
	افراد تحت پوشش - نفر	۲۵۶۶۹
اجتماع درمان مدار (TC)	تعداد مرکز	-
	افراد تحت پوشش - نفر	۱۲۶۸
مرکز گذری DIC	تعداد مرکز	-
	افراد تحت پوشش - نفر	۱۹۴
تیم سیار	تعداد مرکز	-
	افراد تحت پوشش - نفر	۳۶۹۰۷
سرپناه شبانه	تعداد مرکز	-
	افراد تحت پوشش - نفر	۳۱۵
موبایل سنتر	تعداد مرکز	-
	افراد تحت پوشش - نفر	۵۲۴۳
	تعداد مرکز	-
	افراد تحت پوشش - نفر	۴۶
	افراد تحت پوشش - نفر	-
	۱۶۹۹۳	-

(منبع: گزارش ستاد مبارزه با موادمخدر-۱۴۰۰)

ستاد حقوق بشر جمهوری اسلامی ایران
(کمیته ملی یو.پی.آر)